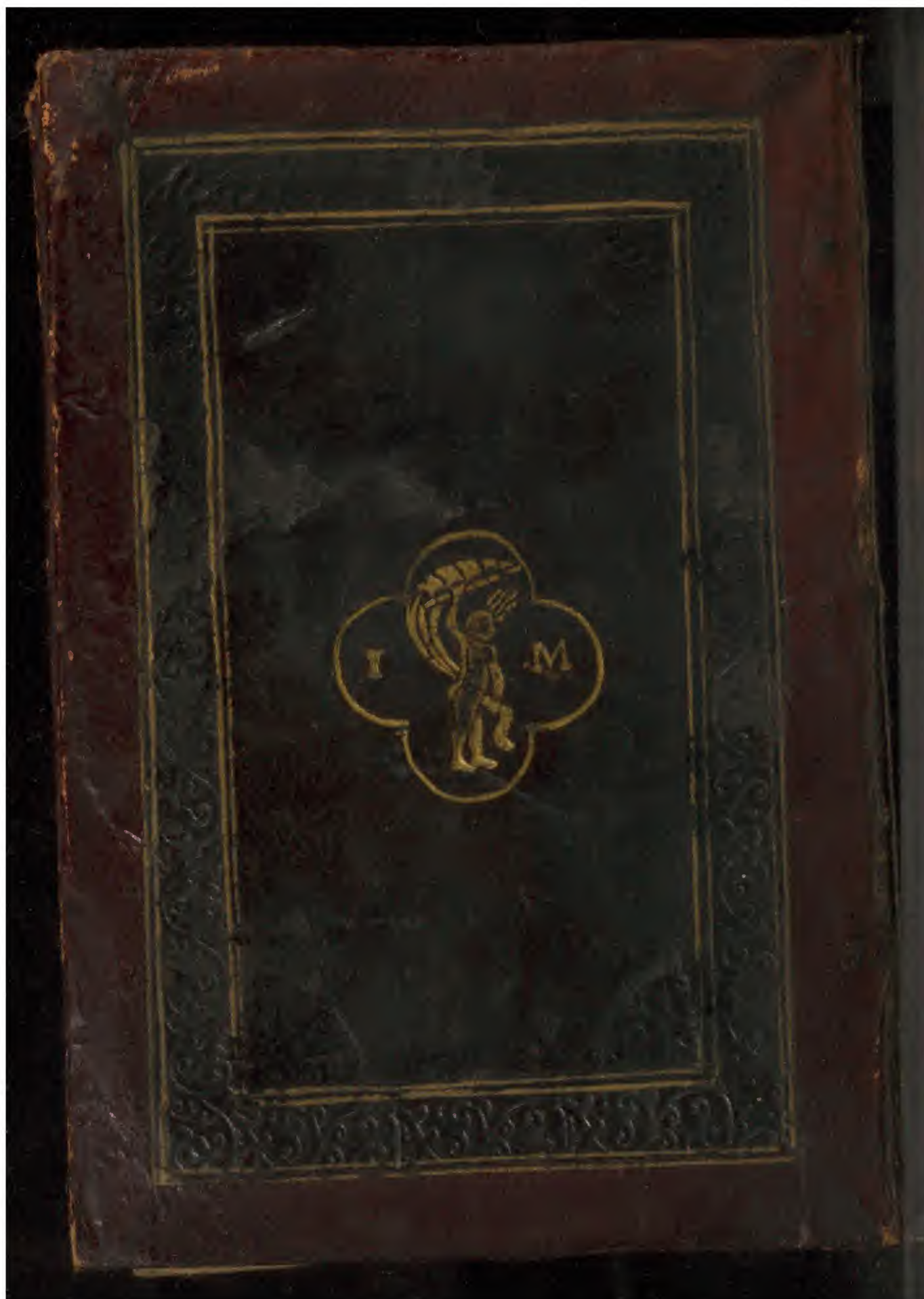
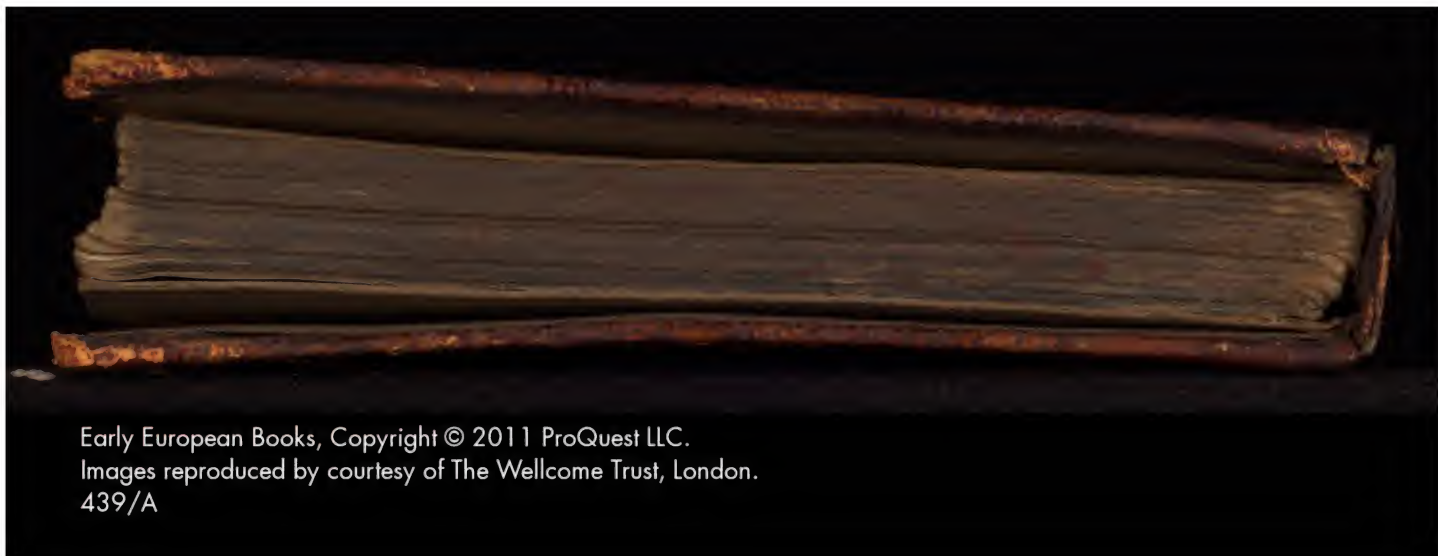

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
439/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
439/A

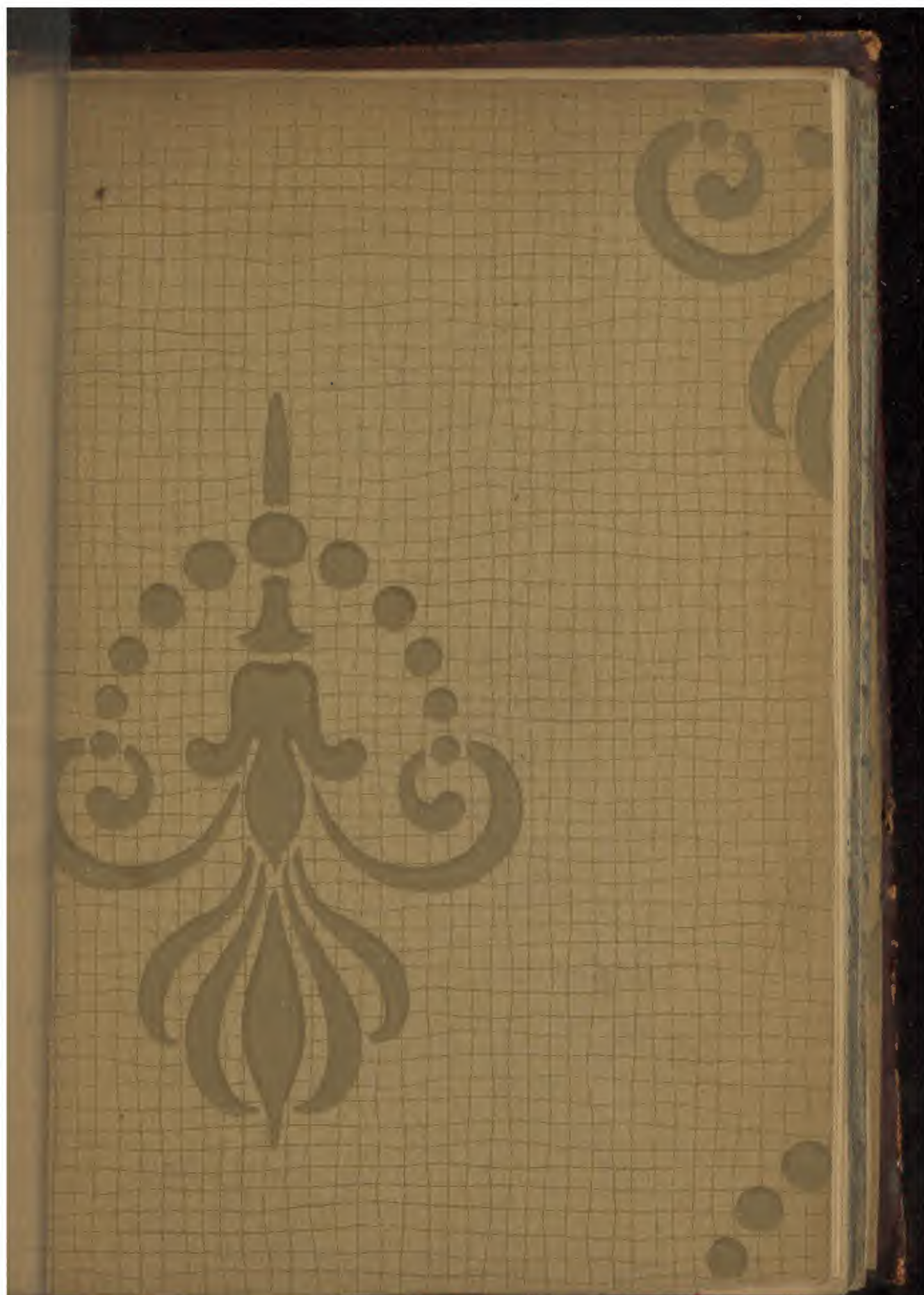
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
439/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
439/A

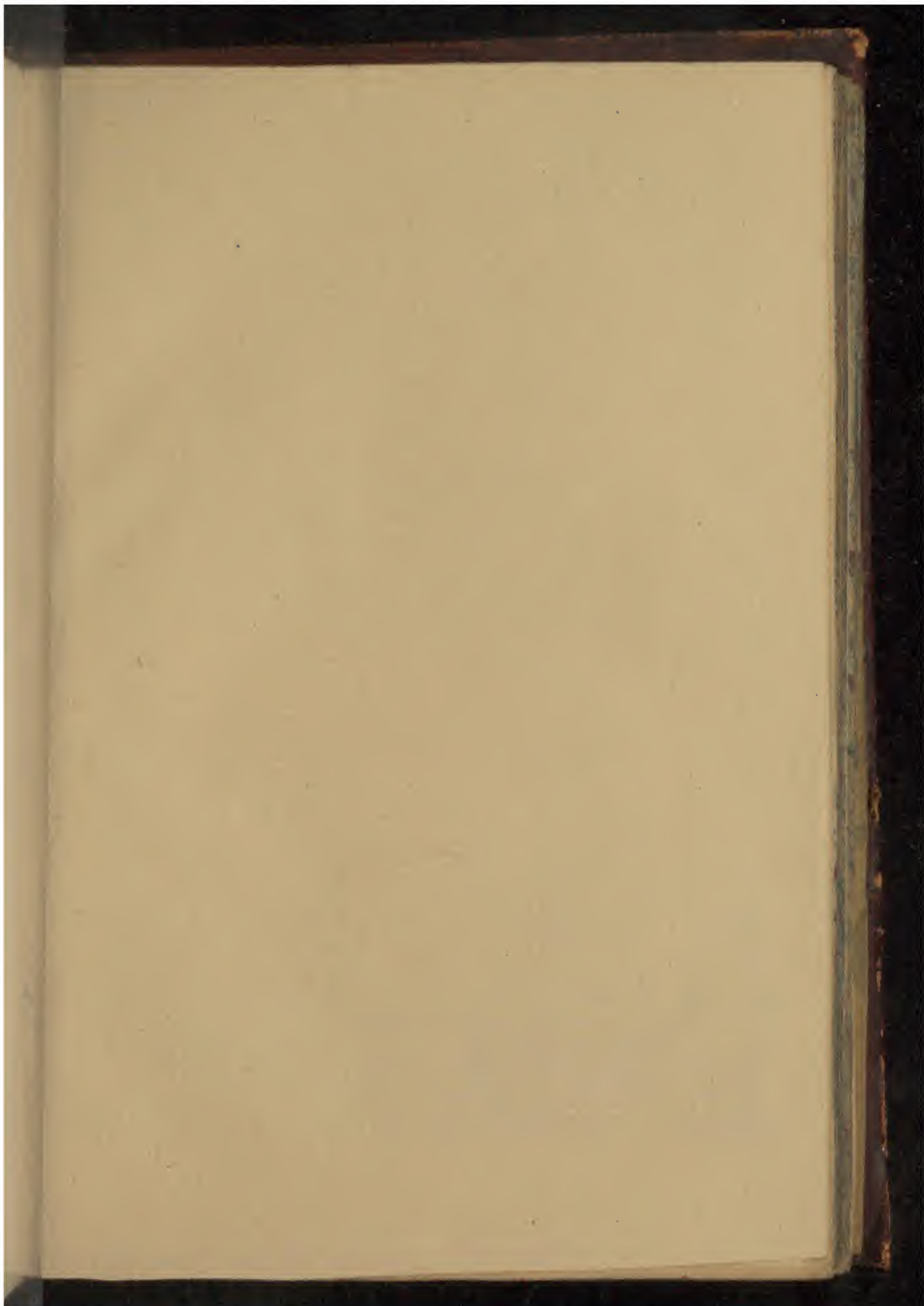
DEBACQ LIBRARY

439/A
— N. IX.

ARISTOTELES
Σ

39990

¶ Etimio artium ac medicine doctori Dño meo Antonio
abyosio Rauennati Hieronymus paternus salodiensis ar
tium ⁊ medicine doc. S. D. P.

Qui Thome aquinatis lectiōe semp oblectat⁹ sum:
ea enim est vt nec nimia plicitate tedius afferat aut
mutlatiōe obscuritatē rōnum: preterea roborare: ac
sententiarū grauitate: nec non oratiōis lepore ita re
serta est: vt diuino potius q̃ humano ore locutū ar
bitremur. Siue enī de substantiis separatis: aut de
his generabilibus ⁊ corruptibilibus agat: (licet ille
rōne debilitatis nostrī intellect⁹: q̃ ad eas se habēt sicut oculus nos
trus ad lumen solis/ parū intelligibiles sint:) hē aut ex parte sui cū
admīta sint potētie: ⁊ vnumquodq̃ intelligatur in quantum est in
actu: ea tamen ita proponit vt luce lucidiora videant⁹: ac que in po
tentia sunt actu limitat intellectus: que autem in actu sensibus si
militudine subministrat. Est insuper in exponēdis sermonibus an
tiquorū tā planus ac fidelis vt nulli inferior sit arabū grecorū aut
latīnorū. Nunc factū est vt post lectos illius libros de phisico audi
tu de celo ⁊ mundo: nuper libros de generatione ⁊ corruptione le
ctitarim. In quo licet nihil ex parte authoris me offenderit vitio tñ
scriptorū plurima deprauata animaduerti: que adeo deforme fa
ciebant libellū vt Thome amplius nō videret. erat preterea in eo
aristoteles ita inordinate intertextus vt nulla pars parti responde
ret: ac authoris remissiones in alia volumina ita fallaces vt propo
sito textu commentū nihil eorū que author declarabat inueniretur.
Quare ad meam vtilitatem deprauata restitui: singule expositioni
textus ordinavi: allegata fideliter annotavi. Que cum Alexander
Calcedoniū vir studio litterarum haud inutilis intelligeret: a me
exorauit vt eius libelli exemplar sibi traderetur: quod cum aliqui
bus diebus tenuisset ac a me reuocaretur se vt eo ordine imprima
tur curaturum respondit. ac deinde me non adeo oblitteratū ac tur
pem libellum habiturū. Renui quoniā is sum vt de me mihi min⁹
me credam nisi alicuius authoritatis viro idem videatur: ⁊ eo qui
dem nullatenus obsequenti: ac qui potius appetat esse amicum q̃
videri. Sollicitor tamen a viro vt id opus in lucem prodeat: ac iu
stis rationibus conuincor quare quo ⁊ illi ⁊ mihi satisfiat: te roga
tum velim suauissime Antoni: ob eam necessitudinem que me tibi
indissolubili vinculo annectit labores meos reuissas: ac eos suppi
mas. (si abolēdos sensueris.) Quod si minime fuerit: in lucem trā
mittas: ac boni viri precibus annuamus. Vale ⁊ si quippiam est qd
possim id totū apud te esse existimes ac me mutuo amas. Ex. edib⁹
nostris tertio idus Sextilis. M. cccc. ccc.

De generatiōe et corruptiōe.

2

Diui Thome

Aquinatis doctoris Angelici sacratissimi ordinis. Predicatorij Inter latinos Aristotelicos interpretes facile principia in duorum voluminum de generatione et corruptiōe Expositionem amplissimam et subtilissimam ac profundissimam.

Prologus.

t.c.38.

Sicut

tradit philosophus in tertio de anima. Scientie secatur quemadmodum et res. Nam

et omnes habitus distinguuntur per obiecta ex quibus speciem habent.

t.c.71.

Res autem quas considerat naturalis sunt motus et mobile. dicit enim philosophus in secundo physicorum quod quaecumque mota mouent sunt physice speculationis. quaecumque autem non : non amplius sunt physice considerationis. et ideo oportet secundum differentiam motuum et mobilium distinguantur et ordinentur partes scientie naturalis.

Cur li
ber de
celo lit
2. in or
die nā
liū.
t.c.55.

Primus autem motuum est ipse motus localis qui est perfectior et communior omnibus

motibus naturalibus (ut probatur in octavo physicorum.)

Et ideo post consideratio nem motuum et mobilium in communi: que fuit tradita in libro physicorum. primo oportuit quod tractaretur de corporibus secundum quod inueniuntur motu locali in libro de celo : que est secunda pars scientie naturalis.

Restat igitur consideratio de motibus alijs consequentibus: qui non sunt communes omnibus corporibus sed inueniuntur in solis inferioribus. Inter quos principatum obtinet generatio et corruptio: alteratio enim ordinatur ad generationem: sicut ad finem: qui est perfectior naturaliter his que sunt ad finem. augmentum etiam consequenter se habet ad generationem. nam augmentum non fit sine quadam particulari generatione qua scilicet nutrimentum convertitur in nutrimentum: sicut etiam philosophus dicit in secundo de anima. quod cibum nutrit in quantum est potentia caro: augmentat autem in quantum est potentia quantitas caro. Et ideo necessarium est ut quia hi motus consequenter se habent ad generationem simul cum eis de generatione et corruptione tractare.

Est autem considerandum quod de vnoquoque: quod in pluribus inuenitur. prius est considerandum. in communi quam ad species descendere: alioquin oporteret idē dicere multotiens: ita scilicet quod in singulis id. quod est commune repeteretur

Cur li
ber hic
sequa
tur li
brum de
celo.

t.c.46

Cur d
augmē
to et al
teratio
ne in:
hoc li
bro tra
ctatur

B h

Liber primus.

capitu
lo. i.

cur hic
de ele-
mentis
cōside-
ret.

(Sicut probat philosophus in primo de partibus animalium.) et ideo prius oportuit de generatione et corruptione in comuni determinare quam ad partes eius descendere. similiter etiam considerare oportet quod si in aliquo genere aliquod primum inuenitur. quod sit causa aliorum eiusdem considerationis: est commune genus: et id quod est commune in genere illo: quia illud primum est causa totius generis. Opus autem est quod considerat genus aliquod causas totius generis considerare: et inde est quod philosophus in metaphysica. simul determinat de ente in comuni: et de primo ente quod est a materia separatum. Sunt autem in genere generabilium et corruptibilium quedam prima principia scilicet elementa que sunt causa generationis corruptionis et alterationis in omnibus alijs corporibus. Et inde est quod Aristoteles in hoc libro: qui est tertia pars scientie naturalis: determinat non solum de generatione et corruptione in comuni: et alijs motibus consequentibus: sed etiam de generatione et corruptione elementorum.

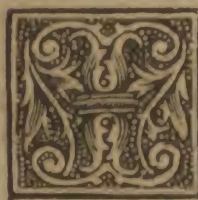
His ergo prelibatis ad demonstrandum intentionem Aristotelis in hoc libro accedendum est ad expositionem eius.

Aristotelis Stagyrice Peripateticorum principis de Generatione et Corruptione Textus primi libri. Lect. i.

rum et vniuersaliter de omnibus: et causis diuidendum et rationes eorum determinandum.

t. c. i.

In hoc

igitur libro philosophus primo ponit prohemium demonstrans suam intentionem. 2º prosequitur propositum ibi (An quorundam quidem igitur.) Circa primum tria facit. primo enim ponit id quod principaliter intendit et continuatur ad finem libri de celo: ubi dictum est (De grauibus quidem igitur et leuibus determinatum sit hoc modo.) Et subditur (De generatione autem et corruptione et natura generatorum et corruptorum et eorum que generantur et corrumpuntur vniuersaliter de omnibus et causas diuidendum est.) ut scilicet assignemus alias causas generationis et alias corruptionis: vel etiam ut communes causas distinguamus applicando singulis speciebus generatorum et corruptorum naturaliter. Et causas et rationes eorum determinandum est: vel etiam eorum que naturaliter generantur et corrumpuntur. vtrumque enim diffinitione scire oportet. Naturalis enim non solum considerat motum: sed etiam mobilia. dicit autem naturam generatorum et corruptorum: quia considerare generationem et corruptionem artificialium non pertinet ad naturalem.

hic liber
pertinet
ad
libro de
celo.

Naturalis
non solum
motus

De gñatione et corruptione.

3

¶Secundo cū dicit
¶Amplius de augmenta-
 tione et alteratione quid utrū
 q3 sit.

¶Promittit se dicturū de alijs
 motibus consequentibus. scilicet
 de alteratione augmenta-
 tione quid sit utrumq3.

¶Tertio ibi.

¶Et utrum existimandum
 sit eandem esse naturam al-
 terationis et generationis:
 aut semotam ut determina-
 ta sunt ex nominibus.

¶Promittit se dicturū de com-
 paratione predictorū adinuicem
 utrum scilicet sit existiman-
 dum vel recipiendum qd eadem
 sit natura et ratio alterationis et
 generationis: aut semota distin-
 cta scilicet differant ratione et
 natura: sicut determinata id est
 distincta sunt nominibus.

¶Deinde cū dicit.

¶Antiquorū quidem igitur
 hi quidem vocatam genera-
 tionem simplicem alteratio-
 nem esse inquit: hi vero
 aliud generationem: et aliud
 alterationem.

¶Prosequitur suū propositum.
 et primo determinat de genera-
 tione et corruptione in comuni:
 etiam de consequentibus secun-
 do determinat de generatione et
 corruptione elementorū: et hoc
 in secundo libro qui incipit ibi.
 (De mixtione quidem igitur.)
 Prima pars diuiditur in duas.

In prima determinat de genera-
 tione et corruptione in comuni:
 et alijs consequentibus motib⁹.

In secunda determinat de quib⁹
 busdam que ad hec requiruntur
 ibi. (Quoniam autem primum
 oportet de materia.) Circa pri-
 mum duo facit. Primo inquit
 utrum generatio differat ab al-
 teratione quod erat tertium. pro-
 positum: oportuit tamen prius
 hoc tangere: quia cum differen-
 tia constituat species non posset
 sciri propria ratio generationis
 et corruptionis hoc ignorato se-
 cundo determinat de generatio-
 ne et consequentibus motibus
 ibi. (Uniuersaliter autem de ge-
 neratione.) Circa primum tria fa-
 cit. primo ponit diuersas senten-
 tias antiquorū circa differen-
 tiam generationis et alterationis.

secundo rationem diuersitatis
 assignat ibi. (Quicumq3 igitur.)
 tertio rationem assignatam ma-
 nifestat ibi. (Empedocles enim.)
 Dicit ergo primo qd quidam an-
 tiquorū philosophorū dixe-
 runt qd illa que dicitur simpliciter
 generatio id est absoluta est
 idem qd alteratio. Alij vero dixe-
 runt esse aliud generationem sim-
 plicem et alterationem.

¶Deinde cū dicit.

¶Quicumq3 igitur vnum ali-
 quid omne esse dicunt. et om-
 nia ex vno generant: his qui-
 dem necesse est utiq3 genera-
 tionem alterationem esse di-
 cere: et quod principaliter
 ut alteri.

¶Assignat rationem diuersita-
 tis predicte. Et circa hoc tria fa-
 cit. primo assignat rationem: qd

cur pri-
 us de-
 minet
 ofiam
 gñatio-
 nis ab
 altera-
 tione.

A 14

Liber primus.

quidam posuerunt generationē simplicem idem esse q̄ alterationem. fuerunt enim quidam qui posuerunt vnum esse principium materiale omnium rerum: puta aquam vel aerem vel ignem: et etiam posuerunt q̄ materia est tota substantia rei: ex quo sequitur q̄ substantia rei semper maneat: et ideo generatio in re non differt ab alteratione: hoc est quod dicit quicumq̄ dicunt omne vniuersum esse vnum idest im materiale substantiam: et omnia generat. idest causam ex vno principio materiali his necesse est dicere q̄ generatio sit idem q̄ alteratio: et q̄ idem sit aliquid principaliter idest simpliciter fieri et alterari.

¶ Secundo cum dicit.

¶ Quicumq̄ autem plures materias vna ponunt vtpote Empedocles et Anaxagoras et Leucippus et Democritus his aliud.

¶ Assignat rationem quare quidam posuerunt differentem generationem et alterationem. fuerunt enim quidam philosophi ponentes plura principia materialia ex quorum congregatione et segregatione dicebant ea fieri et corrumpi: et secundum hoc dicebant congregationem et segregationem esse generationem et corruptionem. Alterationem autem dicebant fieri per qualitatem partium transmutationem. hoc est ergo quod dicit q̄ quicumq̄ posuerūt plures materias rerum q̄ vnā sicut. Empedocles. Anaxagoras et Leucippus cum Democrito istis vi-

detur aliud generatio et aliud alteratio.

¶ Tertio ibi.

¶ Sed tamen Anaxagoras. propriam vocem ignorauit: dicit enim quod fieri et destrui idem existit q̄d alterari. Multa autem dicit elementa quemadmodum et alij.

¶ De quo dicit quod propriam vocem ignorauit: sicut ille qui posuit aliquod inconueniens sue positioni. cum enim poneret multa elementa: sicut alij: tamen dixit singulariter q̄ generari et corrumpi sunt idem: quod alterari. Et huius diuersitatis ratio est: quia (sicut dicitur in primo physiceorum.) Anaxagoras posuit res fieri per abstractionem a mixto: ponebat autem misceri non solum elementa sed etiam accidentia et eundem modum ponebat productionis corporum que pertinet ad generationem et corruptionem: et accidentium qui pertinet ad alterationem: ut scilicet sicut caro fit per abstractionem: ita et albedo: et secundum hoc generatio non differebat ab alteratione.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Empedocles quidem et corpora quattuor: omnia autem cum mouentibus ex ait numero. Anaxagoras autem infinita et Leucippus et Democritus.

¶ Manifestat premissam rationem. et primo ostendendo quod

l.c.33.

De gñatide et corruptione. 4

modo quidam ponebant plura principia. Eorum enim qui ponebant unum principium erat unus absolutus modus procedendi. secundo manifestat quare illi qui ponebant unum principium negabant differentiam generationis et alterationis: quā assumebant ponentes plura principia ibi (his igitur omnibus.) Circa primum ponit differentias ponentium plura principia. et primo comparat empedoclem ad omnes alios. Et dicit quod ideo predictum est quod predicti philosophi posuerunt plures materias. Empedocles ponebat quattuor elementa esse principia materialia scilicet terram aquam aerem et ignem omnia autem hec cum mouentibus. scilicet cum amicitiis que congregat et cum lite que segregat: dicit eē sex numero: et ita ponebat principia finita. alij non scilicet. Anaxagoras: Democritus et Leucippus ponunt principia infinita.

¶ Secundo ibi.

¶ Hic quidem omniomeraelementa ponit. utpote os carnem et medullam: et alia: quorum uniuscuiusque synonyma pars est. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indivisibilibus hec et alia componi inquam. Hec autem infinita et multitudine et morpheæ esse. Illa autem ab illis differunt his ex quibus sunt et positione et ordine horum. ¶ Ponit differentiam Anaxagoras a democrito et leucippo. hic quidem enim et Anaxago-

ras posuit corpora omniomera id est silium partium esse principia materialia: utpote infinitas partes carnis et ossis medullarum et aliorum huiusmodi: quorum quolibet pars est synonyma toti. id est conveniens cum toto in nomine et ratione. hec enim dicuntur omniomera id est similia partium: et hec positio magis manifestata fuit ab Aristotele in primo physicorum. Sed de t. c. 37. moeris et leucippus dixerunt ad 40. omnia corpora sensibilia componi ex quibusdam indivisibilibus corporibus que quidem ponebant infinita multitudine et forma et figura. Nam quedam corporum indivisibilium dicebant esse circularia: quedam autem quadrata: quedam pyramidalia: et sic de alijs: ponebant tamen esse indifferentis nature et speciei contra id quod ponebat Anaxagoras. et tamen contra ista prima sit indifferentis nature et speciei: alia corpora sensibilia differunt ab alijs secundum differentiam eorum ex quibus componuntur non quidem secundum differentiam in specie nature: sed secundum differentiam positionis et ordinis prout scilicet diversimode ordinantur et disponuntur in diversis secundum prius et posterius ante et retro sursum et deorsum dextrorsum et sinistrorsum.

¶ Tertio ibi.

¶ Contrarie autem videtur dicere quod circa anaxagoram. eis quod circa empedoclem. Hi quidem enim inquam ignem et aquam et aerem et terram quattuor elementa

B iiij

Liber primus.

menta et simplicia magis eē
quā carnem et os et talia si-
milium partium. Ibi autem
quidem hec simplicia et ele-
menta esse: terram autem et
aquam aerem et ignem com-
posita. pansperma enim ho-
rum esse.

¶ Pōnit differentias Anaxa. ab
empedocle. et dicit q̄ isti viden-
tur contraria dicere. Empedo-
cles. enī dixit q̄ ignis terra aer
et aqua sunt magis simplicia q̄
caro et os: et talia corpora om-
nīa id est similium partium: et
hoc ideo quia ponebat res fieri
p̄ cōgregationem ex elementis.
Ideo ista elementa que congre-
gabantur ad compositionē ap-
pellabat simplicia. Sed Anaxa-
go. ponebat os et carnem et si-
milīa corpora esse magis simpli-
cia. elementa vero esse composi-
ta: et hoc ideo quia ponebat res
fieri per abstractionem a mixto.
Vnde cū videret q̄ ex aere aqua
terra et igne omnia alia corpora
generentur credidit q̄ in predi-
ctis elementis seu corporib⁹ esset
maxima mixtio: ita q̄ ex his om-
nia alia extrahi possunt: et hoc
est quod subdit q̄ dicebat ista
quattuor corpora esse pansper-
mata. id est vniuersalia semina
aliarū omniū rerū: quasi predi-
cta quattuor corpora eēnt com-
mixta ex seminibus omniū alio-
rum corporum. Lec. ij.

Is quidē igit̃
q̄ ex vno omnia
constituunt ne-
cesse est dicere
generationē et

corruptionē alterationē. sem-
per eīm manere subiectū vñū
et idem: tale autem alterari
dicimus.

Supra Ari. assignauit
rōnē quare qui
dā antiqui p̄hi posuerunt gene-
rationem ab alterationē differre.
quidā aut nō ex eo q̄ quidā po-
suerūt vñū principū materiale
quidā aut multa. hāc rationē su-
pra manifestauit quātū ad radi-
cē ostendēs q̄ quidam p̄horum
posuerūt multa principia. Nam
ponentib⁹ vñū principium abso-
lutior est sermo q̄ qui plura: nūc
aut intendit ipsam rationē fm
se manifestare. Et circa hoc duo
facit. p̄mo manifestat ip̄az rōnē
sc̄do obijcit contra eā ibi. (Neces-
se aut.) Circa primum duo facit.
primo manifestat quantū ad po-
nentes vñū principium. secundo
quantū ad ponentes plura prin-
cipia ibi. (His qui generāt multa.)
Dicit ergo primo q̄ oībus
illis p̄his qui ex vno materiali
principio ponunt omnia eē p̄du-
cta necesse ē dicere q̄ generatio
et corruptio idem sit alterationi
illud enim principium materia-
le ponebant esse aliquod ens ac-
tu: puta ignem vel aerem aut
aquam: et ponebant q̄ illud eēt
substantia omniū que ex eo ge-
nerabātur: et sicut materia sem-
per manet in his que ex mate-
ria fiunt: ita ponebant q̄ illud
subiectū semper manet vñū et
idem hoc autem dicim⁹ alterari
quando manente substantia actu
existētis fit aliqua variatio cir-
ca formas. vnde sequitur q̄ nul-
la transmutatio esse possit: que
dicitur generatio et corrup-

De generatiōe et corruptiōe

5

tio: sed sola alteratio. ¶ Nos autem ponimus omnium generabilium et corruptibilium esse unum subiectum. quod tamen non est ens actu: sed in potentia et ideo ex eo q̄ accipit formam per quam fit ens in actu dicitur simpliciter generatio: et ex hoc quod postq̄ est ens actu factus suscipit aliam quācūq̄ formam dicitur alteratio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ His autem qui genera multa faciunt differre generationem ab alteratione. convenientibus em̄ dissolutis generatione cōtingit et corruptio. Ideo dicit hoc modo empe. quoniam natura nullius est: sed solum mixtura et segregatio mixtorum. Quoniam igitur proprius hic sermo eorum supponi. ita loqui manifestum est: et quoniam dicunt hoc modo.

¶ Manifestat predictam rationem quantum ad ponentes plura principia: dicit q̄ illis qui faciunt multa genera principiorum materialium de quibus est supra dictum: necesse est dicere q̄ differat generatio ab alteratione in quantum illa conveniunt in unum contingit secundum eos generatio: in quantum autem dissoluntur contingit corruptio. unde Empedocles. dicit q̄ natura id est forma corporis compositi ex elementis nullius elementorum est: neq̄ enim est de natura ignis: neq̄ de natura aque vel aliorum elementorum: sed est solum mixtura id est solum consi-

stit in natura quadam mixtionis: et opposita priuatio consistit in segregatione mixtorum.

¶ Et quia ex hoc dicitur aliquid generari quod acquirit propriam naturam ideo ponebant q̄ ex cōgregatione erat generatio et ex segregatione corruptio: fieri alterationem autem ponebant per solam transpositionem: ut infra dicitur: quia igitur iste sermo non est proprius suppositiōi eorum scilicet q̄ ita loquantur: manifestum est q̄ ita dicunt de differentia generationis et alterationis: sicut dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse est autem et his alterationem esse aliud dicere preter generationes. Impossibile tamen secundum que ab eis dicuntur: hoc autem quomodo recte dicimus? facile est videre.

¶ Improbatur ea que dicta sunt quantum ad ponentes plura principia. Nam ponentes unum principium ex necessitate concluditur propositum: supposita sua radice. Circa hoc ergo duo facit. primo obijcit communiter contra omnes. Secundo specialiter contra Empedoclem. ibi (Empedoclem quidem igitur.) Circa primum duo facit. primo proponit quod intendit. Dicit ergo q̄ his qui ponunt multa principia necesse est dicere q̄ generatio sit aliud preter alterationem: ut dictum est: sed tamen hoc est impossibile subsistere secundum ea que ab eis dicuntur hoc facile potest videri ex his que sequuntur. ¶ Secundo ibi.

Liber primus.

Quoniam admodum enim videmus quiescente substantia in ea transmutationem fieri secundum magnitudinem que vocatur augmentatio et diminutio, sic et alterationem.

Sed tamen ex quibus dicuntur plura principia facientes vno impossibile alterari. Passiones enim secundum quas hec dicimus contingere differentie elementorum sunt. Dico autem puta calidum et frigidum: humidum et siccum: album et nigrum: durum et molle: et aliorum vnumquodque ut inquit. Empe. Solem idest ignem album videri et calidum. Imbres idest aquam in omnibus frigidum et nigrum nebulosum. Similiter autem determinavit de reliquis. Quapropter si non possibile est igne fieri aquam: neque ex aqua terram. neque ex albo nigrum erit aliquid: neque durum ex molli. Eadem enim ratio et de alijs: hec autem erat alteratio.

Manifestat propositum duabus rationibus. Circa quarum prima proponit quandam similitudinem dicens: quod sicut videmus quod substantia quiescente idest permanente accidit in ea transmutatio secundum magnitudinem que nominatur augmentatio et diminutio: et ita necesse est de alteratione secundum qualitatem. Nam sicut quantitas fundatur in substantia ita et qualitas

sed impossibile est per hunc modum fieri alterationem secundum ea que ponuntur ab his qui sunt facientes plura principia. dicunt enim quod passiones idest passibiles qualitates secundum quas dicitur hoc contingere idest alterari ut patet ex 7. phy. sunt differentie proprie elementorum scilicet calidum et frigidum album et nigrum siccum et humidum molle et durum: et alia humida sicut Emp. dixit quod sol idest ignis ponebant enim solem ignee nature: videtur enim esse album et calidus. imber vero idest aqua videtur in omnibus esse niger frigidus et nebulosus: sicut patet ex ipsa obscuracione aeris que fit per imbres. Et similiter determinabant de reliquis passionibus attribuentes eas elementis. Dicebant autem quod non erat possibile ex igne fieri aquam aut ex aqua terram vel quocumque modo vnum elementorum converti in aliud. Non enim ponebant humida elementa composita ex materia et forma: ut sic posset ex vno corrupto aliud generari. sed ponebant esse primas materias que non resolverentur in aliquod primum subiectum: oportet autem omne quod in aliud convertitur resolui in aliquod subiectum primum: impossibile est autem propria accidentia inueniri nisi in proprijs subiectis. unde si calidum est proprium accidentis ignis: frigidum aque impossibile: est calidum esse nisi in igne: frigidum nisi in aqua: et sic de alijs. Si ergo ex aqua non potest fieri ignis: neque ex vno elemento aliquid consequens est quod nec possit aliquid ex albo fieri nigrum vel ex molli durum. et ea

t. c. ii.

De gñatiōe ⁊ corruptiōe 6

dem ratio de hñōi alijs qualitatibus. Cum ergo alteratio nō contingat nisi secundum variationem dictarum qualitatum.

Circa idem subiectum: consequens est q̄ nulla erit alteratio: et ita nihil est quod ponunt. Differentiam inter alterationē ⁊ generationē. **¶** Secundā rationē ponit ibi.

¶ Amplius autē ⁊ manifestum: quoniam vnā semper contrarijs supponere oportet materiam: siue transmutetur secundum locum: siue secundum augmentationem et diminutionem: siue secundum alterationem. Amplius autem similiter necesse est esse hoc et secundum alterationem. Si enim alteratio est et subiectum vnum elementum: et vna omnium materia habentium adinuicem transmutationem. Et si subiectum vnum est et alteratio est.

¶ Et dicit q̄ necesse est supponere vnā naturā contrarijs: que sunt termini motus in quolibet scilicet siue trāsmutatur aliquid s̄m locū siue s̄m augmentū ⁊ diminutionem. Et simpliciter necesse est hoc esse in alterationē: ut scilicet si alteratio est: sit vnus subiectum ⁊ vna materia omniū habentium hñōi transmutationes adinuicē. Et si est vnū subiectum eorū s̄m que attenditur alteratio: ⁊ sequitur q̄ sit alteratio. Quia igitur predicti phi non ponunt vnū subiectū omniū qualitatū:

s̄m quas attenditur alteratio: s̄ plura non non possunt ponere alterationes ⁊ generationes. Differt autē hec rō a priori. **¶** Nam prima assignat vniuersalem causam mediū quod assumebatur in prima ratione.

¶ Deinde cū dicit.

¶ Empedocles quidem igitur videtur contraria dicere et ad apparentiam et ad seipsum ipse. Simul autem non dicit alterum ex altero fieri elementorum vllum sed alia omnia ex his Simul autem: quoniam in vanam coniungit omne naturā preter litteras. **¶** Rursum vnū quodq̄ ex vno fieri. Quapropter ex vno aliquo manifestū: quoniam differentijs quibusdam diuersorum: et passionibus factum est. hoc quidem aqua hoc autem ignis. Quemadmodum dicit solem hoc quidem album et calidum et leue. Terra autem graue et durum. Ablatis igitur his differentijs. sunt enim auferibiles geniteq̄. manifestum est quidem necesse fieri et aquam ex terra et terram ex aqua. Similiter autem et aliorum vnumquodq̄. Et non tunc solum: sed nunc transmutari a passionibus. Sunt autem ex quibus dicit Empedocles possibiles aduenire et separari

T.c.2.

Liber primus.

rursus et aliter aduersantibus
adinvicem lite adhuc et amicitia.
Ideoque et tunc ex vno genera-
ta sunt. Non enim utique ignis et
terra et aqua entia vnum erant omne.
Disputat contra empe. specialiter
duabus rationibus. Circa quarum
primam dicit quod Empe. videtur con-
traria dicere non solum his que
apparent secundum sensum in quibus
videmus ex aqua fieri aerem et
ex aere ignem: sed etiam videtur
contraria dicere sibi ipsi. ex vna
enim parte dicit quod nullum ele-
mentorum generatur ex altero:
sed alia omnia elementa corpo-
ra componuntur ex eis. Et alia
vero dicit quod antequam mundus huius gene-
tur: contingit omnem naturam re-
rum congregari in vnum per ami-
citiam preter litem: et quod rursus
vnumquodque elementorum: et
etiam vnumquodque aliorum cor-
porum segregabitur per litem se-
gregantem res. unde manifestum
est quod per quasdam differentias
et passiones diversorum elemen-
torum factum est per litem quod ex
illo vno primo hoc esset aqua. et
aliud esset ignis: et exemplificat
de differentiis et passionibus: si-
cut ipse dicit quod sol id est ignis est
albus et calidus et levis. Terra
autem gravis et dura. Et sic patet
quod istae differentie de nouo super-
veniunt elementis. omne autem
quod de nouo advenit potest au-
ferri. Quia igitur differentie sunt
auferribiles: ut pote de nouo ge-
nitate: manifestum quod ablati huius-
modi differentiis est necesse
fieri et aquam ex terra: et terram
ex aqua: et similiter vnumquodque
aliorum elementorum ex alio.
Et hoc non tunc solum. scilicet

in principio. sed etiam nunc. et hoc
per transmutationem passionum
et quod talis transmutatio passio-
num fieri possit probat duplici-
ter primo. ex natura ipsarum pas-
sionum: quia ex his que dicit em-
pedocles. sequitur quod possit de no-
uo advenire: puta per litem segre-
gantem: et rursus separati ab ele-
mentis: puta per amicitiam vni-
tem. Aliter ex causa illarum pas-
sionum: nam quia etiam nunc con-
trariantur lites et amicitiae: sicut in
principio: ergo etiam nunc ele-
menta possunt transmutari secun-
dum differentias et passiones. et
ideo tunc scilicet in principio mun-
di ex vno generata sunt elementa
superuenientibus his differen-
tiis: non enim potest dici quod ignis
terra et aqua existentia actu es-
sent vnum totum. Secundam ra-
tionem postea ponit ibi.

t. c. 3.

Incertum autem et utrum
principia ei ponenda ea mul-
ta aut vnum. Dico autem ignem
et terram: et systica horum.
Secundum id enim quod ut
materia supponitur ex quo
transmutantia propter motum
fiunt: ignis: et terra: et aqua
vnum elementum. Secundum
id autem quod hoc ex composi-
tione fit convenientibus illis.
Illa autem ex dissolutione:
magis elementa quattuor il-
la et prima natura.

Et dicitur quod incertum est utrum
empedocles debuerit vnum prin-
cipium ponere vel multa: Quia
ipse multa posuerit scilicet ignem
terram et aquam et alia que co-
existunt eis. Id autem dicit esse

Incertum quia ex quo vnum pon-
nebatur: ex quo sicut ex materia
fiunt ignis terra ⁊ aqua. per ali-
quam transmutationem a lite se-
gregante: videtur qd styrium ele-
mentum. In quantum illud vnu
fit ex compositione elementorum
in vnum convenientium per ami-
citiam. Illa autem scilicet qua-
tuor elementa in quantum fiunt
ex illo vno per quamdam disso-
lutionem per operationem litis
videtur magis qd illa quatuor
sint elementa et principia ⁊ p-
natura: et hoc magis attende-
bat empedocles ponens res fie-
ri per congregationem ⁊ segre-
gationem Aristoteles tamen in
precedenti ratione probat qd ne-
cesse est elementa fieri nō per so-
lam congregationem sed per q-
dam transmutationem superue-
niente differentiis elementorum
ex quo sequitur contrarium eis
quod intēdebat empedocles sci-
licet qd illud vnum sit magis prin-
cipium.

Lectio. III.

t.c. 4.

Universali ita-
q de genera-
tione et corrup-
tione simplici ele-
mentorum dicē-
dum. Utrū est:
aut non est. et quomodo est.
Et de alijs simplicibus mo-
tibus: puta de augmentatio-
ne ⁊ alteratione.

Postquam phi-
losophus persecutus est opinio-
nem antiquorum circa differen-
tias generationis ⁊ alterationis
hic incipit determinare de gene-
ratione et alteratione: ⁊ de alijs

motibus. Et circa hoc duo facit
primo dicit de quo est intentio.
secundo incipit prosequi suam in-
tentionem ibi. (Democritus au-
tem et leucippus.) Circa primū
duo facit. primo ponit suam in-
tentionem. secundo assignat sue
intentionis rationem ibi. (Plato
quidem igitur.) Dicit ergo. pri-
mo qd quia antiq philosophi du-
bitaverunt de differentia gene-
rationis corruptionis ⁊ alteratio-
nis. Dicendum est nobis in vni-
versali de simplici generatione ⁊
corruptione idest fm quam ali-
quid dicitur simpliciter genera-
ri et corrumpi: vtrum scilicet ge-
neratio simpliciter est: aut non.
Nam secundum illos qui dicunt
generationem ab alteratione dif-
ferre generatio simpliciter est nō
autem secundum eos: qui eorum
differentiam negant: et si est sim-
pliciter generatio. Dicendū quo-
modo est. Et similiter est de alijs
motibus qui ordinantur quodā
modo ad generationem simpli-
cem (vt supra dictum est) puta de
alteratione et augmentatione.

Deinde cum dicit.

T.c.

Plato enim igitur solū de
generatione scrutatus est: et
corruptione: quomodo existit
in rebus. et de generatione
non omni: sed de ea que lele-
mentorum. Quomodo autem
carnes fiant aut ossa aut alio-
rum quid aliud talium nihil.
Amplius neq de alteratio-
ne neq de augmentatiōe quo-
modo existit in rebus. Uni-
versaliter autem extra ea que
superficiētenu: de nullo alijs

Liber primus.

constituit preter democritū. Hic autem videtur de omnibus curam habere. Jam autem in qualiter et quomodo differunt. De augmentatio-
ne enim nullus determinauit quidem vt dicimus nisi q et quis diceret: quoniam adueniente simili augmentatur. Quomodo autem hoc fiat nō adhuc neq de mixtio-
e: neq de aliorū consimili: vt ita dicam: vilo vt puta de facere: et pati: quomodo hoc quidē facit. hoc autem patitur fm naturales operationes.

¶ Assignat rationem sue intentionis ex eo quod aliqui philosophi de his insufficienter tractauerunt: et dicit q plato inquisit de generatione et corruptio-
ne tantum quomodo sint in rebus: non tamen de omni generatione: sed solum de generatione elementorum: non autem quomodo generentur carnes et ossa: aut aliquod aliorū mixtorū corporum: neq etiam tractauit de alteratione et augmentatio-
ne: quomodo sint in reb. ¶ Et vniuersaliter nullus aliorū philosophorum dixit determinate aliquid preter ea que superficite-
nus apparent nisi solus democritus qui videtur curam habuisse de omnibus diligenter inquirere: sed iam differt quomodo inquisuerint: nullus enim nec ipse nec alius determinauit de augmentatione: vt ita sit dicere: vt etiam non quicumq idiora dicere posset vt scilicet augmentatio fiat adueniente aliquo simili: sz

quomodo per aduentum similis aliquid augetur: hoc non dixerunt: neq etiam aliquid dixerūt de mixtione vel de aliquo alio cōsimili: vt ita dicam puta de facere et pati scilicet quomodo hoc agat et hoc patiatur secundum operationes naturales. ¶ Dein de cum dicit.

¶ Democritus autem et leucippus faciētes figuras: alterationem et generationem: ex his faciunt. Segregatio-
ne quidem et congregatione generationem et corruptio-
nem. Ordine autem et positione alterationem.

¶ Incipit prosequi suum propositum et primo determinat de generatione et alteratione: eo q eorum connexa est consideratio. secundo determinat de augmentatio-
ne ibi. (De augmentatione autem.) Circa primum duo facit. pmo ponit opiniones aliorū de generatione et alteratione. In secundo determinat de eis fm propriam opinionem ibi. (Determinatis autem his.) Circa primum duo facit. primo recitat opinionem democriti qui de omnibus curam habuit vt dictum est. secundo inquiri de veritate ipsius ibi. (Quoniam autē videtur omnibus.) Circa primum duo facit primo ponit opiniones democriti. secundo ponit rationem ipsi⁹ ibi. (Quoniam existimabāt.) Dicit ergo primo q democritus et leucippus: qui faciebant rerum corpora indivisibilia infinitarū figurarū ex his causabant generationem et corruptionem: dicebant enim q per congregatio

De gñatiōe et corruptiōe.

8

nem et segregationem dictorum corporum figurarum causas batur generatio et corruptio. ex permutatione autem ordinis et positionis dictorum corporum causabatur alteratio.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem existimabant verum in apparendo. Contraria autem sunt et infinita que in sensu apparent. figuras infinitas faciunt: Quapropter translatione compositi idem contrarium videtur alijs et alijs. et transmutatur paruo adueniente: et vniuersaliter aliud apparet vno transmutato: ex eisdem enim tragedia et comedia fit litteris.

t.c. 6. notan
dū qd
dā ve
rū esse
qd ap
paret.
¶ Assignat rationem dicte positionis ad culas euidētiarū sciēdum est qd (sicut dicit philosophus in quarto metaphisice) qd quidam philosophi posuerunt verum esse in apparendo ita sciret. licet qd quicquid videtur alicui est verum: adeo qd etiam ponebant contradictoria simul esse vera si diuersis ita viderentur hoc est ergo qd dicit qd quia democritus et leucippus existimabant quod verum erat in apparendo et diuersis hominibus contraria apparent et infinita. vt ostendit multiplicitas opinionum que est inter homines ideo induxerunt infinitas figuras in primis rerum principis: vt ex his ratio accipi possit.

sit infinitarum opinionum.

¶ Et inde est qd per translationem aliquam eius quod venit in compositionem alicuius totius contingit qd idem alio modo videtur alijs et alijs se habere: sicut propter diuersum situm collum columbe videtur esse alterius et alterius coloris et huiusmodi transmutatio situum fit per aliquod modicum quod superuenit. et vt vniuersaliter sit dicere pertransmutato vno indiuisibilem corporum videtur aliud et aliud.

¶ Et ponit exemplum in sermonibus: quorum prima principia indiuisibilia sunt littere. Ex eisdem autem litteris transmutatis / secundum ordinem aut positionem fiunt diuersi sermones. puta comedia que est sermo de rebus iocundis. et tragedia que est sermo de bellicis rebus. igitur sic apparet ratio per variationem ordinis et positionis dicebat democritus alterationem causari.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem t.c. 6.
tem videtur
omnibus pe
ne esse aliud
generationes
et alieratio

nem.

¶ Generari quidem enim et corrumpi congregata et disgregata. Alterari autem translatis passionibus de his sciētijs cōsiderādū,

Cōpas
ratio
apta.

Liber primus.

Questiones autem habent
hec et multas et rationabiles.

CSiquidē igitur generatio
est cōgregatio multa impos-
sibilia cōtingunt. Si aut rur-
sus rationes alie cogētes et
nō habiles solui q nō cōtin-
git aliter se habere. Et si nō
est generatio pgregatio. aut
vniuersaliter nō est genera-
tio aut si est alteratio est: aut
si hoc difficile dissolvere ten-
tandum est.

CInquirat veritatem huius opi-
nionis et primo ostēdit difficul-
tatem circa hec existentem. Se-
cundo incipit inquirere veritatē
ibi (Principium autem.) Dicit er-
go primo q quia iam pene abo-
litis opinionibus priorum natu-
ralium: qui ponebant idem esse
generationem et corruptionem
et alterationem omnibus fere vi-
debatur tunc temporis q aliud
esset alteratio et generatio ita
scilicet q generatio esset per hoc
q aliqua congregantur et disgre-
gantur. alteratio vero per hoc
q per aliquorum translationes
diuerse fiunt positiones: necesse
est considerare vt de his sciatur
veritas. habent enī hec questio-
nes multas et rationabiles quia
si generatio nihil est. aliud q con-
gregatio multa impossibilia con-
tingunt (vt infra patebit.) Ex op-
posito autē multe inueniuntur
rationes que videntur cogentes
et non de facili solubiles quibus
concluditur q non contingit ali-
ter se habere. q q congregatio

fit generatio vel omnino non ge-
neratio. vel si est. q sit idem q al-
teratio. Et quibus hoc sit difficile
soluere debemus tñ tentare sol-
uere hanc difficultatem.

CDeinde cum dicit.

CPrincipium autem horum ^{t.c.}
omnium vtrum sic generan-
tur et augmentantur alteran-
tur entia: et contraria his pa-
riuntur primis magnitudini-
bus existentibus principiis
omnium entium indiuisibili-
bus aut nulla est indiuisibi-
lis magnitudo. Differt enim
hoc multum. **C**Et rursus si
magnitudines sint vtrumq
vt democritus et leucippus
he corporee sunt: vel vt i thi-
meo planities.

CProcedit ad soluendum pre-
dictam difficultatem: et primo.
premittit duas questiones: que
necessarie sunt ad soluendū pre-
dictam difficultatem. Secundo
eas prosequitur ibi (hoc quidē
igitur.) Dicit ergo primo q prin-
cipium ad soluendū omnia pre-
dicta oportet accipere ad hoc q
inquiratur primo vtrum entia
naturalia sic generentur et alte-
rentur et augmententur et con-
trariis modis moueantur q
sint alique prime magnitudines
indiuisibiles vel nulla indiuisi-
bills. hoc enim multum cūfert
ad propositum. **C**Secundo au-
tem oportet inquirere si sunt ali-
que magnitudines indiuisibiles
vix ille magnitudines sint corporee
sicut dixerit democritus et leu-
cippus vel

De gñatione ⁊ corruptiōe. 9.

cippus: vel sicut planities id est superficies (sicut plato scripsi t in thimeo.) ¶ Deinde cū dicit. ¶ Hoc quidem igitur ip̄us (vt in alijs dixim⁹) in conueniēs vsqz ad planiciē dissoluere. Ideo magis ratio nabile corpora indiuisibilia esse. Sed hec quidem multam habēt irrationabilitatem. Sed tamē ⁊ his alterationem ⁊ generationē cōtingit facere: vt dictum est: cōuersione ⁊ cōtactu transmutante idolum et figurarum differentijs: quod fecit democritus. ideo ⁊ colores hoc non inquirunt esse: conuersione autē colorari. His autē qui in planiciem formas diuidūt nō adhuc. Nihil enim sit preter solida ex compositis. Passione enim non suscipiunt generari aliam quam ex ip̄is.

¶ Prosequitur premissas questiones. ⁊ primo prosequitur secundam: quam breuiter pertransit. secundo prosequitur primā ibi (habet enim questionem.) Circa primā duo facit primo ostendit conuenientius posuisse quātum ad ea que considerantur in scientia naturali democritum q̄ platonem. secundo causam huius assignat ibi (Causa autem q̄ vnus.) Dicit ergo primo q̄ (sicut in tertio de celo dictum est (inconueniens est hoc ipsum etiam secundum se consideratū q̄ corpora natura

ficies. ⁊ ideo magis est rationabile q̄ si sint aliquę magnitudines indiuisibiles: ex quibus corpora naturalia componuntur: ⁊ q̄ huius magnitudines indiuisibiles sint corpora q̄ sint superficies: quibus et hoc ipsum multam irrationabilitatem habeat scilicet q̄ sint aliqua corpora indiuisibilia: ex quibus corpora naturalia componuntur (sicut partim ostensum est in libro de celo) sed tñ ideo est magis irrationabile ponere corpora in diuisibilia q̄ superficies: quia his qui ponit corpora indiuisibilia esse principia corporum naturalium cōuenit assignare causam generationis ⁊ alterationis: que quidem alteratio sicut dictum est transmutat vnum ⁊ aliud per quandam cōuersionem corporum indiuisibilium: ⁊ per alium modum contactus secundum diuersum situm ⁊ ordinem: et etiam secundum differentiam figurarū: sicut ponebat democrit⁹ assignās causā alterationis vnde democrit⁹ pōebat qd calor et alię huius qualitates naturales non sit aliquid habens esse fixum in natura: sed q̄ videtur aliquid coloratum per quādam conuersionem: id est per aliquam narrationem corporum indiuisibilium secundum ordinem ⁊ situm. manifestum est enim q̄ quedam nobis apparent: quorum apparentia causatur ex aliquo modo reflexionis secundum ordinem aut situm sicut forma que apparet in speculo ⁊ sicut colores yridie ⁊ huius. talia ergo existimabat esse democrit⁹

t. c. 29

t. c. 29

¶ Tho. de gñatione. B

Liber primus

omnes formas et qualitates rerum naturalium: et secundum hoc suppositis suis principiis ex diuersitate positionis et ordinis causabat omnem diuersitatem alterationis. sed plato nict qui resoluebāt corpora in superficies nō poterāt assignare causam alicuius transmutationis formatis quia ex superficiebus quando cōponuntur adinuicem nihil est rationabile fieri nisi solida. Cum enim puncta lineae: et superficies pure sint res mathematicae nō possunt causare ex seipsis aliquam passionem naturalem: unde sicut ex punctis non fit nisi linea: et ex lineis nō fit nisi superficies ita ex superficiebus nō potest causari nisi corp⁹. Sed nec ipsi platonici conant ad hoc q̄ ex mixtione superficieum assignant causam alicuius passionis naturalis ¶ Deinde cū dicit.

¶ Causa autem quare non potuerunt confessa videre in experientia fuit. Ideoq̄ quicumq̄ magis insudauerunt naturalib⁹ magis possunt supponere talia principia quibus multa possunt complicare. Qui autem ex multis sermonibus indocti existentium entis intuētes et ad pauca respiciētes: facile enunciant.

t. c. 8. ¶ Videbit autem aliquis ex his quantum differunt philosophice et logice intendentes. Qui enim aiunt q̄ indiuisibiles sint magnitudines: hi

quidem inquirunt: quia ante trigonum multa erunt. De democritus autē videtur propriis et philosophicis sermonibus persuadere. Manifestū autem erit q̄ dicimus procedentibus.

Assignat rationem quia circa hoc magis deficit plato q̄ democritus: et dicit q̄ causa huius q̄ plato minus potuit videre concessa idest ea que sunt omnibus manifesta fuit inexpertia: quia scilicet esse intelligibilia intentus sensibilia non intēdebat circa que est experientia et ideo illi philosophi qui magis studuerunt circa res sensibiles et materiales magis potuerunt adinuenire talia principia quibus possent multa sensibilia adaptare: sed platonici qui erant indocti existentium idest circa entia naturalia et sensibilia respiciētes ad pauca sensibilia que eis correspondebant ex multis sermonibus vel rationibus idest ex multis que in vniuersali rationabiliter considerabant de facili enunciant idest absq̄ diligenti perscrutatione sententiam proferunt de rebus sensibilibus.

¶ Potest tamen considerari ex hisque pre manibus habentur: q̄ differunt in perscrutatione veritatis illi qui considerabāt philosophice. id est naturaliter attendentes rebus sensibilibus: ut democritus: et illi qui considerabant logice idest rationabiliter attendentes communibus rationibus: sicut plato

De generatiōe et corruptiōe. 10

nici ad ostendendum enim q̄ magnitudines aliquę sunt indiuisibiles: platonici logice pcedentes dicunt q̄ aliter sequeretur q̄ ante trigonum idest per se triangulus: hoc est idea triāguli multa erit (idest in multos triāgulos diuidetur: quod est inconueniens. Ponebat em̄ plato omnium sensibillium esse quasdam ideas separatas. puta hominis et equi et similitum: quas vocabat per se hoīem et p se equum: quia scilicet logice loquendo homo fm̄ q̄ est species est preter materialia et indiuiduantia principia: ita q̄ idea nihil habet nisi quod pertinet ad rationem speciei.

¶ Et eadem ratione hec ponebant in figuris. unde ponebant ideam triangulorum sensibillium: que dicitur ante trigonum esse indiuisibilez alioquin sequeretur q̄ diuideretur in multa: quod est contra rationem idee: ad quam pertinet q̄ sit vnum preter multa: et ita non est inconueniens q̄ sint multe superficies triangulares indiuisibiles conformes idee. ¶ Et eadem ratio est de alijs superficibus. Sed democritus videtur suadere q̄ sint magnitudines indiuisibiles per rationes proprias et naturales: vt manifestum erit in sequentibus.

Lectio. IIII.

Abet autem questionem si quis ponat corpus esse; et magnitu-

dinem passim diuisibilem. et hoc quidem enim possibile erit q̄ diuisiones effugiat. Si enim omnino diuisibile et possibile hoc passim. et simul erit hoc oīno diuisum. et si nō simul diuidatur. Et si hoc fiat nihil erit impossibile.

Nost quaz

philosophus ostendit q̄ circa propositum opinio de

democriti potior erat quā opinio platonis: ratio democriti erat magis propria: ad hoc manifestandum inducit rationem democriti. Et primo ponit eam secundo soluit ibi. (Sed hic tantum soluere) Circa primum duo facit. Primo ponit rationem democriti ad hoc impossibile ducentem scilicet q̄ corpus sit omnino diuinum. idest quantumlibet diuidi potest. Secundo ostendit hoc esse impossibile ibi. (Quid ergo erit reliquum.) Circa primum duo facit. Primo ponit rationem ad hoc impossibile ducentem ibi. (Quia igitur est etc.) Secundo manifestat necessitatem dicte rationis ibi. (Quapropter et secundum modum.)

¶ Circa primum; considerandum: quod oportet ponere corpus vel componi ex indiuisibilibus: vel esse diuisibile omnino id est totaliter scdm̄ quod cunq̄ sit. Et ideo democritus

B ij

Liber primus.

critus ad ostendendum qd corpus sit compositum ex indiuisibilibus corporibus conat ostendere impossibile esse indiuisibile esse corpus sensibile: puta qd lignum aut lapis sint diuisibilia omnino. i. fm quodcumq; signum datum in corpore: ideo dicit qd si quis ponit corpus aliquod: puta sensibile et magnitudinem quacumq; puta superficiem vel lineam diuisibilem omnino. i. fm quodcumq; signum datum: et si ponatur hoc esse possibile remanet questio quid est id quod effugit diuisionem. id est quod remanet post diuisionem. Necesse est enim qd diuiso quodcumq; diuisibili remaneant aliquae partes diuisibiles in quas fit diuisio. Ideo autem dicit Demo. hoc habere questionem quia si corpus sit omnino id est fm totum diuisibile: et hoc sit possibile: consequens erit qd nihil prohibeat corpus simul diuisum quantuncumq; diuidi potest: et si diuisio non fiat simul sed successive: sicut si possibile est aliquem hominem peruenire ad aliquem locum: nihil prohibet eum peruenisse illuc: licet non simul sed successive perueniat: et si hoc ponatur nullum impossibile debet sequi: quia possibile posito non sequitur aliquid impossibile fm p^hm primo priorum. cap. 2. et 7. physicorum. **¶** Deinde cum dicit.

T. c. 9.

¶ Quapropter et h³ medium similiter. vniuersaliter autem si omnino innatum est diuisibile: et si diuidatur nullum erit impossibile nascens. Quoniam neq; si in mille

millia diuisa fuerit magnitudo nullum impossibile: et si nullus vtiq; diuidat. Quoniam ergo omnino tale corpus diuidatur.

¶ Manifestat necessitatem praedictae rationis. si enim ponatur aliquod corpus diuisibile per medium: et ponatur esse diuisum per medium: nullum sequitur inconueniens: et hoc est quod dicit. Quapropter quia posito possibili nullum sequitur impossibile. similiter erit si aliquid ponatur esse diuisibile et diuisum secundum medium et vniuersaliter si corpus est natum esse diuisibile omnino id est fm quodcumq; signum si diuidatur. i. ponatur esse diuisum nullum erit impossibile nascens. i. ex hoc non debet impossibile nasci. quia neq; si aliquid est diuisibile in mille nulla partium: et ponatur esse diuisum nullum sequitur impossibile: et si nullo modo diuidatur actu: et ita videtur qd aliquod corpus sit diuisibile in paucas partes: siue in multas siue totales: et tamen non v^t sequi aliquid impossibile: si ponatur aliquid esse diuisum in quantum est diuisibile. Quia igitur secundum ponentes corpus naturale non componi ex indiuisibilibus corporibus esse diuisibile id est secundum totum ponatur esse diuisum: sed hoc est impossibile. ergo et primum scilicet qd sit diuisibile secundum totum: est ergo compositum ex indiuisibilibus. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quid ergo erit reliquum. Magnitudo. Non enim erit

De gñatione ⁊ corruptione. 11.

possibile: erit enim quid nō diuisum: erat autem omnino diuisibile. Sed si nullus erit corpus: neq; magnitudo: diuisio autem erit aut ex punctis: aut sine diuisione ea erunt ex quibus compositum est: aut nihil omnino. Quapropter ⁊ generabitur ex nihilo: ⁊ erit corpus compositum: ⁊ omne utiq; nihil: ⁊ non erit existens: sed apparēs tñ. Similiter autem ⁊ si erit ex punctis non erit quantum. Qñ enim tangebant se: ⁊ vna erat magnitudo: vel simul erant: nō faciebant maius omne. Diuisione enim in duo vel plura: neq; maius neq; minus priorē. Quapropter ⁊ si omnes cōponant nullā faciēt magnitudinem.

¶ Ostendit esse impossibile qd corpus sit totaliter diuisum ex hoc qd non est dare quid remaneat post diuisionē. primo ergo ostendit qd non erit dare quid remaneat ex diuisione: que est principalis pars scđo qd non erit dare quid remaneat quod ex incidenti sit elapsum ibi (S; si qua.) Dicit ergo primo si corpus ponatur omnino esse diuisum querendum restat quid erit reliquum. id est quod remanet post diuisionem: sicut videmus remanere in omni diuisione ea in que diuisum resoluitur. ⁊ primo ostendit qd non remaneat magnitudo. hoc em

est impossibile. sequeretur em qd ad hoc remaneret diuisibile non diuisum. ¶ Dicebatur autem vel qd magnitudo esset aliquid non diuisibile quod corpus omnino erat diuisibile. et ita oportet qd id quod remanet post diuisionem: nullo modo sit diuisibile: cum tamen supponatur ab aduersario qd magnitudo sit omnino diuisibilis ¶ Secundo concludit qd remanendo post diuisionem: neq; sit corpus: neq; magnitudo: ⁊ tamen sit facta diuisio scđm totum: sicut dictum est. Relinquitur autem qd diuisio erit ex punctis: itaq; corpus finaliter resoluitur in puncta: ⁊ per consequens ea ex quibus componitur erunt sine magnitudine. aut sequitur qd id quod est residuum post diuisionem sit omnino nihil. ¶ Tertio ostendit hoc secundum esse impossibile quia cum vnusquodq; generetur ex his in que resoluitur. si ergo resoluitur in nihil: sequetur etiam qd generetur ex nihilo: quod autem componitur ex nihilo nihil est. sequeretur ergo qd corpus de quo agitur sit nihil: ⁊ etiam totum vniuersum eadem ratione: sed quicquid erit in rerū natura erit secundū apparentiam tñ: ⁊ non fm existētiā. ¶ Quarto probatur primum premissorum scilicet qd non fiat resolutio in puncta quia similiter sequeretur qd sit corpus compositum ex punctis: ⁊ ita vltius sequeretur qd non sit quantum ipsum corpus: aut enim essent quantum: quia corpus diuideretur: aut quia puncta tangerent se: pro-

Liber primus.

ut duo extrema duarum linea-
rum sunt simul. nō secūdo mo-
do quia ex hoc erat vna magni-
tudo cōtinua: et sic simul erant
omnia puncta et nōdum distin-
cta erant adinuicem et nō facie-
bant totum maius. punctū em̄
nihil est aliud q̄ quedam diui-
sio partū linee: nec p̄mo mo-
do. quia ex hoc q̄ aliquid diui-
ditur in duo vel in plura nō ef-
ficatur totum nec maius nec
minus q̄ prius fuerit. Ita em̄
corpus magnum sicut paruum
potest diuidi in duo vel plura.
et sic patet q̄ puncta nihil sunt
aliud q̄ diuisiones: et q̄ nō fa-
ciunt aliquid maius. vnde relin-
quitur q̄ si puncta cōponan-
tur adinuicem nō faciunt ali-
quid maius. sic igitur videtur
esse impossibile q̄ corpus sit oī
no diuisum: quia nō potest assi-
gnari quid sit residuum diui-
sionis tanq̄ principalis pars
corporis diuiss. ¶ Deinde
cum dicit.

¶ Sed et si qua diuisio qua
si rasura ferre fiet ex corpo-
re et sic magnitudine quidē
corpus egrediatur idē ser-
mo. illud autem quomodo
diuisibile.

¶ Ostendit q̄ nō potest assi-
gnari quid residuum diuissio-
nis tanq̄ aliquid quod elabi-
tur. Et primo ostendit q̄ tale
aliquid non potest esse corpus
Secundo ostendit q̄ non po-
test esse quodcūq̄ incorporeū
ibi (Si autem non est corpus.)
Dicit ergo primo q̄ si diuisio to-
taliter corpore diuisio corpo-
ris fiat ita q̄ aliqua rasura se-
cundum rem elabatur ex diui-

sione preter principales par-
tes: in quas lignum diuiditur:
et dicatur q̄ ex magnitudine cor-
porali totaliter diuisa egredia-
tur aliquod corpus quasi resi-
duum: sequeretur idē sensus
qui et supra: quomodo. s. pote-
rit sustineri q̄ illud corpus sit
adhuc diuisibile scdm̄ ponē-
tes corpus esse diuisibile com-
positum sit corpus nāle eē di-
uisus oīno. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Si autem non est corpus
sed species aliqua segrega-
bilis aut passio quidē que
secessit. Et est magnitudo
puncti vel tactus hoc patiē-
tes inconueniens et ex non
magnitudinibus magnitu-
dinem esse.

¶ Ostendit q̄ huius residuus
nō potest esse aliquod incorpo-
reum quodcūq̄ sit: et hoc tri-
bus rationibus. Circa quarū
primam dicit q̄ si id quod egre-
ditur a magnitudine totaliter
diuisa nō sit corpus sed aliqua
spēs. i. forma segregabilis. i. sepa-
bilis a subiecto aut ē aliquid pas-
sio sicut ponit. Anaxa. passio.
nes et habitus separari et misce-
ri: et se habet huius passio sece-
dens a magnitudine per mo-
dum puncti vel tactus. ¶ Illi
qui hoc ponunt patiuntur.
Primo quidem hoc inconue-
niens q̄ magnitudo compona-
tur ex non magnitudinibus. qd̄
videtur inconueniens. Nam
vnumquodq̄ constituitur ex
rebus sui generis. ¶ Non enī
colores componuntur ex figu-
ris nec econuerso. Secundam
rationem ponit ibi.

De gñatiōe ⁊ corruptione. 12

CAmplius autē ubi erūt immobiles: aut mutati puncti. Tactus enī semper est vnus duorum quorundam quasi ente altero preter tactum ⁊ diuisionem ⁊ punctum. Si vtiq; quis predictorū ponet quodlibet aut quantitatem: aut corpus oī no esse diuisibile hec contingunt.

Circa qđ considerandus est qđ lineam componi ex punctis potest exponi dupliciter. vno modo ex punctis motis: sicut quidam dixerunt qđ punctus motus facit lineam: ⁊ linea mota cōstituit superficiem: ⁊ superficies mota corpus. Alio modo potest exponi qđ ex punctis etiam non motis constituatur magnitudo sicut ex partibus. vtrolibet autem modo magnitudo componatur ex punctis oportebit assignare vbi sint pñcta idest quem situm habeant in magnitudine. Est enim assignare de singulis partibus: ex quibus componitur magnitudo. sed hoc nō potest assignari quia punctus non potest assignari in magnitudine nisi vt quidam tactus partium continue: vel diuisio partium lineae iam diuise lineae. tactus autem semper vnus quorundam duorum: que scilicet sunt partes magnitudinis habentes determinatum situm in magnitudine: quasi illud quod est pars magnitudinis habens determinatum situm inter partes eius sit aliquid preter ipsam tactum ⁊

diuisionem: ⁊ per consequens preter punctum. non ergo videtur esse possibile: qđ magnitudo diuidatur in puncta vel tactus aut diuisiones. si ergo aliqđ pōat qđcūq; corpus aut quātācūq; quātitatē eē oīno diuisibile: stingeret hoc iconueniens quod nunc dictum est.

Tertiam ponit ibi.

CAmplius si diuidens lignum compono: aut quid aliud equaliter et vnum. Quapropter si sic habet manifestum: quoniam et incido lignum secundum quodcūq; signum omnino. igitur diuisum est potestate: quid ergo erit preter diuisionem? Si enim ⁊ est alia qua passio: sed quomodo in hec resoluuntur ⁊ generantur ex his: aut quomodo se parabuntur hec. Quapropter est impossibile ex tactibus: aut ex punctis magnitudines esse: necesse est corpora indiuisibilia esse magnitudines. Sed ⁊ hoc ponentibus non minus contingit impossibile. Scrutatum est autem de his et in alijs.

Et dicit: ⁊ postq; diuido lignum ⁊ quodcūq; corpus aliqđ ⁊ iterū ex eisdē partibus cōpono illud fiet equale ⁊ vnū corpus: qđ. s. eadem sunt in que diuiditur ⁊ ex quibus componit. vñ vide similitur se hñe si diuido sim quodcūq; signum. quod

28 liij

Liber primus.

supra dixit omnino ut. s. ex his
in que diuiditur possit compo-
ni. sit ergo lignū oīno diuisum
ptate. i. omnia in que pōt diui-
di. Qd igitur erit preter diui-
sionē. qz opz omnē diuisionem
ad aliquid terminari. si em di-
catur q id qd est residuum di-
uisioni: sit aliqua passio seque-
ret q corpus diuideret in pas-
siones z ex cōsequēti gñabit ex
eis: qd est impossibile: quia nō
substātia neqz quantitas gñat
ex passionibz. aut etiaz qd est
possibile q passiones sint sepa-
te. Alteri autē concludit prin-
cipale ppositūz dicens q si est
impossibile q magnitudo com-
ponat ex tactibus aut punctis
sicut p̄dicte rōnes cōcludūt: ne-
cesse est ponere q sint quedam
corpora indiuisibilia: z q sint
quedam magnitudines indiui-
sibiles: quia si corpus sit omni-
no diuisibile: sequeretur q com-
ponat ex tactibus vel ex pun-
ctis: ut ex dictis pater. Alteri
autem post rationem democri-
ti subiungit Aristo. q hoc po-
nentibus scilicet esse corpora
indiuisibilia nō minus accidit
impossibile: z hoc perscrutatur
est in alijs: s. in tertio libro de

T. c. 5. celo.

Sed z hic tentandus est
soluere: ideo rursus a prin-
cipio questionis dicendus.
Hic procedit ad eius solutio-
nez. Et primo ponit de quo est
intentio dicens q tentandum
est soluere predictam dubita-
tionem: z ideo ut melius solua-
tur oportet a principio repetere
questionem. Ostenso enim
breuiter in quo virt⁹ questiois

cōsistat facilius apparebit ubi
debeat adhiberi solutio. Se-
cundo ibi.

Omne quidē igit corp⁹
sensibile diuisibile esse fm
quodcūqz signum: z indiui-
sibile non est incōueniens:
hoc em ptate: hoc autē ende-
lechia existit.

Prosequitur intentū. Et pri-
mo ponit veritatē. scdo ponit
obiectiones demo. ptra verita-
tē ibi. (Este autē potestate siml)
tertio soluit (Quoniam autē la-
tet.) Dicit ergo primo q nō est
incōueniēs dicere utrūqz horū.
s. q omne corpus sensibile sit
diuisibile: fm quodcūqz signū:
vel q nihil sit diuisibile. alterū
enim horū in potentia est ve-
rum scilicet q corpus sit diui-
sibile fm quodcūqz signū. Al-
terum vero horū est verum
fm endelechiam scilicet fm ac-
tum scilicet q corpus sensibile
non sit diuisibile fm quodcūqz
signum in actu. **D**einde cū
dicit.

Essē autē ptate simul om-
nino diuisibile ipossibile vi-
det esse utiqz. Si em possi-
bile et fieret utiqz. Non ut
sint simul actu ambo indiui-
sibile z diuisum: sed diuisum
fm qd cūqz signum. nullūz
igitur erit reliquū z incor-
poreum corpus corruptūz:
z generabitur utiqz quidez
rursus aut ex punctis: aut
omnino ex nihilo: z hoc quo-
modo possibile? Sz qm di

uiditur in semper diuisibi-
liar semper in minores ma-
gnitudines: et in semota et
disgregata manifestuz. Ne-
q̄ itaq̄ fm partem diuidē-
tis erit infinita fractura.

Necq̄ possibile est simul di-
uisum esse fm omnesignuz.
Non enim possibile omni-
no: sed vsq̄ ad quid necesse
est igit̄ indiuisibiles existe-
re magnitudines ⁊ indiuisi-
bilia corpora.

¶ Pōnit duas rationes demo-
critei circa veritatez. Circa qua-
rum primam dicit q̄ fm oble-
ctionem demo. videtur impos-
sibile q̄ corpus sensibile sit si-
mul diuisibile in potentia om-
nino. i. fm quodcunq̄ signum:
sicut nuper dictum est. crede-
bat enī demo. q̄ quicquid ef-
set simul in potētia posset esse
simul in actu: ⁊ argumentaba-
tur: sicut est possibile simul in
potentia corpus sensibile om-
nino diuidi. qđ hoc fieret in ac-
tu: non quidē ita q̄ esset simul
in potentia. diuisibile ⁊ actu di-
uisum: sed q̄ esset simul diuisi-
sum actum fm quodcunq̄ si-
gnum: sed hoc ostendebat esse
impossibile: qz sicut ex supradic-
tis: patet sequeretur q̄ nil cor-
poreum esset residuum a diuisi-
ōe. Et q̄ corpus corūperetur
in rem incorporeaz. Et ex con-
sequēti q̄ corpus generaret̄ ex
aliquo incorporeo: aut ex pun-
ctis aut omnino ex nihilo: sed
hoc est impossibile. ¶ Nō ergo
est possibile q̄ corpus sensibile
sit oīno diuisuz simul: necq̄ er-

go videtur possibile q̄ sit oīno
diuisibile in potētia: s; q̄ vide-
mus ad sensum q̄ corp⁹ sensibi-
le diuidi in ptes adinuicez se-
parabiles: vel etiā in ptes diuisi-
biles. ⁊ maior magnitudo sp
diuiditur in minores magnitu-
dines: ⁊ totū cōiunctum diuidi-
tur in aliqua segregata ⁊ sepa-
rata manifestū est hoc ita se ha-
bere. Nō ergo est possibile ne-
qz q̄ fiat diuisio in infinitū fm
partē: ita q̄ ps post partē a to-
to sensibili corpe separaretur: ne-
qz est possibile q̄ corp⁹ sensibi-
le diuidatur simul fm qđcunq̄
signū. Neutrū enī horū est po-
ssitū: quia vtrobiq̄ videt̄ sequi
predictū incōueniēs: sed vides-
tur q̄ diuisio corpis possit pce-
dere vsq̄ ad aliquē terminuz.
Vnde sequitur q̄ necesse sit ali-
quas magnitudines eē indiuisi-
biles. ⁊ aliqua corpora indiuisi-
bilia fm demo. Scđam ratio
nē pōnit ibi.

¶ Et aliter sic erit genera-
tio et corruptio. Et hec qui-
dem segregatione: hec au-
tez congregatione. Eogēs
igitur sermo esse magnitu-
dines indiuisibiles hic est.

¶ Et dicit q̄ aliter etiam vide-
tur esse necessarium esse corpa
indiuisibilia: posito. s. q̄ gñatio
sit per cōgregationem et corru-
ptio sit per segregationē. ⁊ hoc
quidē necessariuz erat ponere
Demo. quia ponebat formas
⁊ naturas rerum determinari
fm positionem ⁊ ordinē. vides-
mus autē q̄ totum: cuius for-
ma consistit in positione ⁊ ordi-
ne sicut domus non generatur

Pō-
tio de-
mocri-
ti.

Liber primus :

nisi congregatione: neque corrumpitur nisi segregatione: et ideo cum non sit possibile in principiis generationis et corruptionis procedere in infinitum: ponebat quod essent aliqua prima: et prima: ex quibus corpora congregabantur: in que segregabantur: et huius dicebat esse corpora indissibilia. Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem latet paradoxans: et quomodo latet dicam. Quoniam enim non est punctus puncto undique contiguus omnino est divisibile: est quidem qualiter existit magnitudinibus: est autem qualiter non. Videtur autem quando hoc ponitur et undique et ubique esse punctum. Quapropter necesse dividi magnitudinem in puncta. ubique enim est punctum. quapropter aut ex tactibus aut ex punctis esse. Hoc autem est quod existit ubique: quoniam una ubique et omnis et unusquisque: plures autem una non sunt consequenter enim non sunt quapropter non ubique si enim secundum medium divisibile: et secundum continuum punctum erit divisibile non autem possibile. Non enim est contiguus signum: aut punctum puncto. hic enim est divisio aut compositio. Quapropter est congregatio aut di-

sgregatio. sed neque in atomis et ex atomis. Multa enim impossibilia contingit. Neque itaque ut divisio fiat ubique. Si autem esset contiguus punctus puncto hoc ubique esset. Sed in parva et minima est segregatio et segregatio ex minimis.

¶ Soluit predictas rationes. Et primo primam. scilicet secundum scilicet ibi (Sed non simplex.) Circa primum ostensum est quod tota virtus rationis demo. in hoc consistit quod si corpus sensibile omnino est simul divisibile in potentia: quod sit simul omnino in actu: sed hec consequentia non tenet in omnibus. quedam enim sunt de quorum ratione est esse in potentia. unde in talibus non potest poni esse simul in actu: quod est simul in potentia: quod tollitur ratio et natura illius rei: quod quidem primo manifestum est in successibus. In prima enim parte diei simul possibile est esse horas diei: non tamen potest poni quod omnes hore illius diei sint simul actu. aufertur enim natura temporis: de cuius ratione est quod sit numerus motus secundum prius et posterius. si enim esset simul: quolibet pars eius iam non esset secundum prius et posterius. scilicet apparet hoc in permanentibus. De substantia enim aeris est materia que est in potentia ad omnes formas: tamen non potest poni quod ex aere sit generatum quicquid est possibile ex eo generari: quia tollitur natura materie: que semper est in potentia ad omnes

De generatiōe et corruptiōe. 14

formas. sic igitur contra rationem magnitudinis puta lineae est: quod sit simul omnino actu diuisa. unde non sequitur. si est simul omnino diuisibilis in potentia: quod possit poni simul omnino actu diuisa. Quod hoc sit contra rationem lineae patet.

C Nam diuisio lineae in actu nihil aliud est quam punctum in actu esse. si ergo esset simul omnino in actu diuisa oporteret quod punctum esset ubique in actu in linea: et ita oporteret quod puncta essent contigua vel consequenter se habentia in linea. hoc autem non potest esse: quia cum puncta sint indiuisibilia multorum punctorum contiguum unum non excederet aliud: quia unum tangeret aliud secundum se totum. et ita omnes puncti non essent nisi unus punctus. Non ergo potest esse quod puncti sint ubique in actu per lineam: et ita contra rationem lineae est quod sit simul toto diuisa in actu. Et ita non sequitur quod sicut simul diuisibilis omnino in potentia: quod possit poni omnino esse diuisa in actu. **E** dicit ergo primo philosophus. quod demonstrat paralogizans. id est. facit paralogismum latentem. et dicit quod lateat eius defectus. Quia enim punctus puncto non potest esse contiguus: et per consequens non potest esse quod linea sit omnino diuisa in actu et ita esse diuisibile ubique: id est aliquo modo conueniat magnitudinibus. si in potentia: tamen quodammodo non conuenit eis. si in actu: quia quando ponitur ubique esse diuisa in actu: videtur poni ex consequenti quod ubique sit punctus: cum punctus in actu nihil aliud est quam

actu diuisio lineae. Si autem punctus est ubique in linea necesse est quod magnitudo diuidatur in puncta: cum nihil aliud in magnitudine inueniatur. vel etiam secundum aliam litteram quod diuidatur in nihil: quia nihil erit residuum praeter diuisionem. si ubique sit punctum quod est diuisio. **E**t ideo sequitur quod magnitudo: vel sit ex punctis vel ex tactibus partium lineae siue diuisionibus lineae. quod in idem redit. ponitur enim secundum praedicta quod hoc quod existit in linea sit punctus vel tactus aut diuisio: si linea sit omnino vel diuisa: sed hoc non potest esse: quia sequeretur quod solus unus punctus esset ubique id est. qualibet parte lineae. Et quod omnes partes lineae non plus continerent de situ quam unusquisque eorum. immo quod non essent plures quam unus: vel plures diuisiones quam una. Non enim possunt se habere consequenter: ita quod unum punctum sit post aliud neque quod se tangant secundum ultimam tantum: et secundum aliam secernantur quia cum sint indiuisibiles secundum totum coniunguntur: et omnino omnes puncti coniuncti non sunt nisi unus: et ideo non est possibile quod sit ubique per lineam: quia si linea esset diuisibilis secundum totum suum: et punctus esset contiguus puncto: posset etiam diuidi secundum contiguum punctum: si esset omnino diuisibilis sed hoc est impossibile: quia non est contiguum vel habitum. id est. consequenter se habens punctus puncto: vel quodcumque signum signo. hoc autem punctum in actu nihil aliud est quam actualis diuisio lineae. aut compositio siue tactus partium lineae. unde

Liber primus.

concedendum est q̄ in corpore
bus sensibilibus inuenitur cō-
gregatio ⁊ disgregatio: non ta-
men indiuisibilium corpo-
rum: aut ex indiuisibilibus. mul-
ta enim impossibilia sequerent̄
(vt in tertio de celo dictū est.)
Neq; ita q̄ diuisio actualis li-
nee fiat vbiq; hoc enim contin-
geret si p̄dictus esset contiguus
p̄dicto: qđ est impossibile: vt ex
dictis patet: sed segregatio cor-
porū est in aliqua parua ⁊ mi-
nora: ⁊ congregatio vero est ex
aliquibus paruis ⁊ minoribus
non autem ex minimis: q̄ opor-
tet esse indiuisibilia. Deinde
cum dicit.

t.c. 7.
8.

t.c. 10.

Sed non simplex et per-
fecta generatio congrega-
tione et segregatione deter-
minata est vt quidam inqui-
unt. In continuo vero trāsmu-
tatio et alteratio. Sed
hoc est in quo falluntur om-
nia. Est igit̄ generatio sim-
plex et corruptio non con-
gregatione et sepatione: s; quoniam
transmutatur hoc in hoc totum. Alij autē exi-
stimant alterationem esse
omnem talem transmuta-
tionem: in hoc autem disse-
runt. In subiecto hoc qui-
dem est secundum rationes
hoc autem secundum mate-
riam. Quando quidem igit̄
tur in his transmutatio ge-
neratio erit et corruptio
quando autem in passioni-
bus et secundum accidens

alteratio.

Soluit secundam rationem
democriti per intentionem. Et
primo interimit generationem
simplicem ⁊ corruptionem esse
congregationem ⁊ segregationem:
nem vt demo. existimabat: scđo
ostēdit cōsequēter ad qđ pōt ve-
rificari dictū demo. Ibi (Segre-
gata autē) Dicit ergo p̄mo q̄ nō
est ita dicēdū: sicut qđā dixerūt
q̄ simpliciter ⁊ perfecta gñatio
fiat per congregationem corru-
ptio autē per segregationē: ⁊ q̄
omnis transmutatio que fit in
aliquo permanēte. s. non cōgre-
gato sed segregato sit alteratio
credebant enī hoc accidere in
rebus naturalib; sicut accidit
in domo vel in nauī ⁊ in oībus
huius: quorū forma constat in
positione vel ordine. Non sūt
nisi per congregationes partiū
neq; corrumpuntur nisi per se-
gregationem. quecunq; autem
alia transmutatio accidit pre-
ter solutionem continuū altera-
tio est. hoc ergo est ex quo pro-
cedit tota fallacia. Est enī ge-
neratio ⁊ corruptio in reb; na-
turalibus: quorū forma non est
potentia ⁊ ordo. non quidem p
congregationē ⁊ segregationē.
sed quia fit trāsmutatio ex hoc
toto idest non dissoluto in par-
tes in hoc totū: quasi non con-
gregatum ex aliquibus parti-
tibus: sed antiqui philosophi
omnem talem transmutationē
que fit aliquo toto integro ma-
nente esse alterationem: quod
quidem non est verū: quandoq;
enī potest esse simplex gene-
ratio: et quandoq; alteratio: s;
in hoc differunt: quia in subie-

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 15

cto aliquid est hoc quidem fm rationem. i. fm formaz. hoc autem fm materiā. Nam corpus naturale actu existens compositum ex materia ⁊ forma: quādo igitur est transmutatum secundum materiā ⁊ formā: ita. s. q. materia accipiat aliam formā substantialē erit simplex generatio ⁊ corruptio: quando autem est transmutatio secundum accidentia et passionem erit alteratio. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Segregata autem ⁊ congregata leuiter mutabilia sunt: si enim in paruissimas aquas aqua diuidatur: citius aer generatur: si autem congregetur tardius. **¶** Magis autē hoc erit manifestū in sequentibus.

¶ Ostendit quātuꝛ ad quid verificetur dictum democriti. Manifestū est enī q. aliqua ex hoc q. sunt congregata vel segregata redduntur leuius vel difficilius corruptibilia vel mutabilia. si enim aqua diuidatur in paruissimas partes minus poterit resistere actioni contrarij agentis: et ita citius ex aqua generabitur aer: si vero congregabitur multum de aqua magis resistet agentī: ⁊ sic tardius corrumpetur: ut exinde possit generari aer: et hoc manifestū erit in sequentibus.

¶ Nunc autem tantum determinatum sit quoniam impossibile est generationem esse congregationē qualē quidam inquirunt,

¶ Ultimo epilogādo dicit nūc intātum esse determinatū q. impossibile est gñationē esse congregationē qualē quidā inquirunt scz ex corporibus indiuisibilibus.

Lectio. v.

¶ Terminatis autem his. pmo videndum est vtrū generatur aliqd simpliciter et corrumpitur. Aut proprie quidem nihil. Semper autem ex aliquo est aliquid. Dico autem puta ex laborante sanum: aut laborās ex sano: aut paruus ex magno: aut magnum ex puo: et alia omnia fieri hoc modo.

Postq̃ philosoph⁹ determinauit de generatione ⁊ alteratione fm opiniones aliorum. hic incipit inquirere de eis fm opinionez propriam. **¶** Et primo inquit vtrum sit aliqua simplex generatio fm quam aliquid dicitur simpliciter generari scdo de differētia alteratiōis ad simplices generationē ibi. (De generatione autē ⁊ alteratione.) Circa p̃mum duo facit. primo dicit de quo est intentio dicens q. post determinationem predictorū in consideratione veritatis. primo occurrit videndum vtrum aliquid generetur vel corrumpatur simpliciter vel proprie q. dem et simpliciter siue p̃ncipaliter nihil generatur vel corrumpitur: Sed semper generatur aliquid ex aliquo et in aliquid quod videtur p̃nere ad

t. c. ii.

Libri primus.

generationem vel corruptionem secundum quid: et inducit exemplum. puta cum ex laborante fit sanum: non enim fit sanum simpliciter: quia et prius erat.

Sed fit aliquid idest sanum cum prius non esset sanum: sed laborans idest infirmum. Et eadem ratio est. cum fit aliquid laborans ex sano vel paruum ex magno: aut econuerso: et sic de omnibus alijs. que hoc modo non dicuntur: huius enim generatio inuenitur in omni genere mobilium. Secundo ibi.

Si enim simpliciter erit generatio simpliciter quid generabitur ex non ente.

Exequitur propositum. Et primo proponit dubitationem secundo soluit eam ibi. (De his quidem.) tercio obijcit contra solutionem ibi scilicet (quia autem ex his determinatis. Circa primum duo facit. primo ponit dubitationem. secundo concludit quamdam responsionem ibi. (Sed simpliciter.) Circa primum tria facit. primo proponit quamdam consequentiam dicens quod si sit aliqua generatio simpliciter: sequitur quod aliquid generabitur ex simpliciter non ente. Secundo cum dicit.

Quapropter verum erit dicere quod existit quibusdam non ens.

Ostendit consequens esse impossibile. illud enim ex quo aliquid generatur: potest dici illud sicut ex ligno generatur archa: potest dici quod lignum est archa si ergo ex non ente simpliciter

generatur ens verum erit dicere quod non ens existit idest est ens: quod est contradictoria esse simul vera. sic ergo videtur et antecedens impossibile scilicet quod aliquid generetur simpliciter ex non ente sequitur autem hoc inconueniens: si dicatur ex non ente simpliciter fieri aliquid sicut ex subiecto non permanens. Non autem sequitur si ponatur ex non ente fieri aliquid simpliciter ordine tantum id est post non ens sit ens. sed Aristoteles hoc disputatiue obijcit. Tertio ibi.

Quedam enim generatio est ex non ente aliquo: puta ut ex non albo album: aut ex non bono bonum. Simpliciter autem ex simpliciter non ente.

Ostendit necessitatem prime consequentie: sicut enim se habet generatio quedam ad non ens aliquod: sic se habet generatio simpliciter ad non ens: simpliciter: sed generatio quedam id est secundum quam aliquid dicitur fieri quid generari: est ex non ente quodam: puta ex non albo: cum fit aliquid album: aut ex non bono fit aliquid bonum: ergo simpliciter generatio secundum quam aliquid generari simpliciter dicitur erit simpliciter ex non ente. Deinde cum dicit.

Simpliciter autem non ens aut primum significat secundum unumquodque predicamentorum entis: aut vniuersale est et omnia comprehendens.

Excludit quandam solutionem

Nota dum primum Aristoteles non valere si exordium dicitur fit ens ex non ente.

que possit dici distinguēdo ens simpliciter. Unde primo ponit ipsam distinctionem dicens q̄ simpliciter ens potest intelligi dupliciter: primo modo vt significat id quod est primum inter omnia predicamenta entis put simpliciter ens dicitur substantia. alio mō fm q̄ ip̄z simplr dicitur ens vte q̄ oīa p̄dicamēta cōprehēdit. Et hoc mō simpliciter non ens pōt dici vel qd non est substantia: vel quod nullo mō est ens. Secundo ibi.

¶ Siquidem primum substantie generatio erit ex nō substantia. Cum enim non existit substantia manifestū est: quoniam neq̄ hoc: neq̄ aliorum vllum predicamentorum: puta neq̄ quale neq̄ quantum: neq̄ vbi. Separate enim essent per se passionēs a substantiis. Si autem non ens vniuersaliter: negatio vniuersaliter erit oīm: quā ppter ex nullo necesse generati generatum.

¶ Ostēdit q̄ fm vtrūq̄ sensuz sequitur inconueniens: si enim simpliciter dicatur primuz ens qd est substantia. ergo ⁊ simpliciter nō ens dicetur non substantia. si ergo simplr hic gñatio requirit q̄ sit simplr entis ex simplr nō ente sequeret q̄ sit substantia ex nō substantia. s; qñ ponit non eē substantiā: neq̄ hoc qd est de monstratiū idiuisibilis substantie manifestū est q̄ nullū aliorū p̄dicamētōrū remanebit id est neq̄ quale neq̄ quātū neq̄ vbi q̄ sequeret q̄ passiōes id est ac-

cidentia separent ab hīs qd est impossibile. Si autem dicat q̄ id ex quo aliqd gñatur simpliciter dicitur ens cōe: sequeret q̄ hoc qd dicitur nō ens intelligat vniuersaliter negatio oīm entium: vñ sequeret qd gñatur simpliciter generet penitus ex nō ente. qd est contra sentētiās oīm philosophorum naturalium: qui scy de generatione naturali locuti sunt. Deinde cum dicit.

¶ De his quidez ⁊ in alijs dictum est: et determinatus sermonibus. Amplius breuiter autem et nunc dicendum. Quoniam modo quidem aliquo ex non ente simpliciter generat: modo autem alio ex ente simpliciter potestate autem ens: actu autem non ens: necesse est quod dicat preexistere vtroq̄ modo.

¶ Soluit predictaz dubitatio nem: ⁊ dicit q̄ de ista materia etiam in alijs libris scilicet in libro phisicorum. Amplius id est diffusius. et dubitatiōes posite sunt et determinatiōes: ⁊ ideo nunc breuius est dicendum q̄ simpliciter generatur aliquid ex non ente quodammodo ⁊ ex ente: oportet enī q̄ preexistit generationi esse potētia eius: non autem actu ens.

¶ Et ita verum est quod dicitur vtroq̄ modo scilicet q̄ generatio simpliciter sit ex ente: et ex non ente. Deinde cum dicit.

¶ Quod autem et his determinatis habet mirabilē t.c. 12.

Liber primus.

t.c. 12. questionem rursus tentan-
dum: quomodo est substan-
tie simplex generatio: siue
ex potestate ente siue quali-
ter aliter.

CObijcit contra predictam so-
lutionem. Et circa hoc tria fa-
cit: primo ponit obiectiones: se-
cundo huius occasione intro-
ducit aliam questionem et sol-
uit eam ibi. (De his igitur quæ-
tum.) Tertio soluit dubitatio-
nem predictam ibi. (Propter
quid.) Circa primum tria facit
primo dicit de quo est intentio
et dicit quod quia etiam post pre-
dictam determinationem infur-
git adhuc mirabilis dubitatio:
rursus oportet tentare quomo-
do simpliciter generatio sit si-
ue ex ente in potentia siue qua-
liter sit alio modo. **C**Secundo
ibi.

Queret enim quis an est
substantie generatio et hoc
quanti: et qualis. et ubi eodē
utriusque modo et de corruptio-
ne queritur.

Respondet quendam questionē
vtrum scilicet generatio sim-
plex sit tantum substantie et hu-
ius id est individui in genere
substantie: non autem sit quan-
ti neque qualis neque ubi et alio-
rum predicamentorum: que non
sunt simpliciter entia: et eadem
questio potest fieri de corrup-
tione: et hoc est supponendum
pro certo quod generatio et corru-
ptio simplex sit solius substan-
tie. **C**Tertio ibi.

suppo-
nendi
dñati-
onem
gmpli
suis so-
lis sub-
stantie
esse.

Si enim quid genera-
bitur manifestum est quod erit

substantia aliqua potesta-
te: actu autem non ex qua
generatio erit: et in quam
necesse est transmutari quod
corrumpitur. vtrum quidem
igitur existit quid aliorum
actu. dico autem puta aut
erit quantus aut quale. aut
ubi. aut vero potestate ens
et hoc ens simpliciter autē
neque ens neque hoc ens. Si
enim nihil: sed omnia pote-
state et separatum contin-
git quod sit non ens. Et am-
plius quod maxime timentes
erant primi philosophantes
ex nullo generari preexistē-
te. Si autem hoc quidem
esset hoc aliquid et substan-
tia non existit: aliorum au-
tem predicamentorum: quid
erunt quemadmodum dixi-
mus separate passionēs a
substantiis.

Prosequitur dubitationem:
et dicit quod si non generat simpli-
citer nisi quid id est existens in
genere substantie et id ex quo
generatur aliquid est potentia
ens sicut dictum est: et non actu
sequitur quod id ex quo genera-
tur substantia: et in quod trans-
mutatur: quando corrumpitur
sit substantia in potentia: non
autem actu. **R**estat ergo que-
rendum vtrum sit in actu alia
quod aliud predicamentorum
puta quantum vel quale aut
ubi vel quodcumque aliud predi-
camentorum. Cum tamen sit in
potentia ens. hoc quod est sub-
stantia

stantia sit ens simpliciter ita
men q̄ non est simpliciter id est
in actu, neq; hoc, id est neq; sub
stantia neq; ens: quecunq; au-
tem pars dubitationis verur
sequitur inconueniens. ¶ Si
enim nihil aliorum est in actu:
sed sunt in potentia omnia ge-
nera predicamentorum sequi-
tur primo q̄ non ens sit separa-
tum id est q̄ materia que est in
potentia subiecta sit priuatio:
nisi que est non ens abiq; omni
forma. Secundo sequitur idq̄
maxime timuerunt primi phi-
losophi q̄ aliquid generetur ex
nihilō preexistente: quod enim
non est ens actu nihil est. si ve-
ro ponatur q̄ id ex quo genera-
tur substantia non sit hoc, ali-
quid id est indiuiduum in gene-
re substantie neq; sit substan-
tia in actu, sed sit in actu aliq̄
aliorum predicamentorum le-
quitur inconueniens quod prius
indiximus: q̄ scilicet passiones
et accidentia separentur a sub-
stantijs: quod est manifeste im-
possibile. lic igitur videt q̄ non
possit esse generatio simpliciter
hoc modo q̄ substantia gene-
retur ex non ente actu. ente au-
tem in potentia: ut predicta io-
lutho dicebat. ¶ Lectio. vii.

t.c. 13.

his autem
quantum con-
tingit tractan-
dū: et que cau-
sa quare gene-
ratio semper
sit: et que simplex: et que se-
cundum partem.

Postquam Aristoteles

tra premissam solutionem ob-
lecti: hic introducit aliam que-
stionem: per cuius solutionem
soluitur predicta obieccio. Et
circa hoc duo facit. Primo in-
troducitur questio et soluit
eam. Secundo ex eius solutio-
ne procedit ad soluendū que-
stionem principaliter intentam
ibi. (Propter quid autem.) Cir-
ca primum tria facit. Primo p-
ponit questionem. Secundo p-
sequitur eam ibi. Habet autem
questionem. Tertio soluit eā
ibi. (Quo circa propter hoc.)
Circa primum duo facit. Pri-
mo introducitur questio. di-
cit enim q̄ de his scilicet dubi-
tatione premissa tractandū est
quoniam conuenit proposito:
et ut melius declararetur inq̄-
rendum est que est causa q̄ ge-
neratio sit semper illa que est
simpliciter et illa que secundū
partem id est secundum quid.
oportet enim ponenti mundū
perpetuum et motum: ponere
etiam generationes perpetuas.
Quod autem necessitatis ha-
beant rationes Aristoteles cir-
ca perpetuitatem mundi mani-
festauimus in octauo physico
ram. ¶ Secundo.

t.c. 7.

⁊ 8.

t.c. 14.

¶ Existente autem causa
vna quidem vnde principiū
motus dicimus esse: vna au-
tem materia: talem autem
causam dicendum esse. De
illa quidem enim dictus est
prius in de motu sermoni-
bus, q̄ autem hoc quidem
immobile per omne tēpus:
hoc autem mouetur semper
horum autem de immobili
Tho. de gñatione. C

Liber primus.

principio quidem diuidere alteri⁹ philosophie est op⁹. De continue autem moueri alia mouente post hec dicendum: quid tale singulari⁹ riu dicto⁹ causa est. ¶ Nunc autem ut in materie specie positam causas dicamus propter quam semper generatio et corruptio non deserunt naturam: simul enim forsitan fiet: et hoc manifestum: et de nunc quesito quomodo oporteat dicere: et quomodo de simplici generatione et corruptione.

¶ Exponit introductam questionem et dicit quod causa perpetuitatis generationis una quidem accipi potest que dicitur. unde est principium motus. id est causa mouens vel efficiens. Alia causa potest accipi que est materia. talis nunc assignanda est scilicet materialis. de causa enim mouente dictum est prius in sermonibus de motu id est in octauo physicorum. ibi enim dictum est quod est quoddam mouens immobile per omne tempus scilicet motore celli. aliud est mouens quod semper monetur scilicet celum. de vno autem horum. scilicet de mouente primo determinare pertinet ad aliam partem philosophie que est prima inter alias. ¶ unde in duodecimo metaphysice determinauit philosophus de causa perpetuitatis motus et generationis de alio mouente. scilicet quod causat perpetuam generationem propter hoc quod ipsa continue monetur. Postea in fine

huius libri assignanda est quod talis sit causa singularium dictorum id est perpetuitatis generationis simpliciter et secundum quid: si nunc oportet assignare causas propter quam generatio et corruptio in sempiternum non deserant naturam rerum. causam dico positam in materie specie id est materialem causam. et ne videatur hoc esse preter propositum: subiungit quod forte simul manifestabitur quomodo oporteat dicere circa hanc questionem et quomodo oporteat dicere de generatione simpliciter et corruptione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem questionem t.c. 16. sufficientem et que causa est quod complicatur generatio: si quod corrumpitur ad non ens secedit. Non ens autem nihil est. neque enim illud quid est: neque quale: neque quantum: neque ubi: quod non ens. Si igitur semper quod ens secedit. quare non consumptum est olim et inane omne si finitum erat ex quo fit generatorum vnumquodque.

¶ Prosequitur questionem introductam. Et primo obijcit ad excludendum perpetuitatem generationis. Secundo. excludit quasdam responsiones ibi. (Neque enim vltimum.) Dicit ergo primo quod videtur habere dubitationem sufficienter mouentem que est causa quare generatio complicatur et resoluitur sempiternae circa rerum naturam. ¶ Si id quod corrumpitur simpliciter cedit in non ens. sicut enim quod

generat simpliciter sit ex nō ente simpliciter: ita q̄ corruptur simpliciter videtur q̄ in nō ens simpliciter cadat: ita q̄ hoc nō ens oīno nihil sit. Neq̄ enī potest eē quid. i. substantia: q̄ cum corruptio sit substantie simpliciter: opz q̄ corruptus simpliciter cadat. i. nō substantia: et per cōsequēs in non ens qd̄ terminat corruptionem. opz aut q̄ neq̄ sit quale neq̄ quantū neq̄ ubi neq̄ aliq̄ qd̄ aliorū predicamentorū eo q̄ accidentia nō possunt eē sine substantia. Si ergo gēratio et corruptio sint sempiterna: videtur q̄ semper aliqd̄ entium cadat in nō ens: et ita semper subtrahitur aliqd̄ habentis naturā. Manifestū est autem q̄ omne finitū cōsumit: si semp ab eo fiat ablatio. Si ergo totū vniuersum est finitū ex quo generatur vniqd̄ entū. Si ergo generatio ab eterno fuit: olim debuit esse cōsumptū totū ens ita q̄ iam non relinqueret nisi inane. i. vacuū. Deinde cum dicit.

Non enim utiq̄ propter infinitum esse ex quo generatur non deficit. hoc enim impossibile est non enim est actu infinitum.

Excludit duas obuiationes. Quarū prima fuit antiquarū naturalū: quī vt possint causare perpetuitatem generatiōis attribuerūt infinitū principis. Nam omnes qui posuerūt vniū principis vel ignē vel aerē vel aquā vel aliquod mediū dixerūt id principis esse infinitum. Demo. aut̄ ponit spatii vacuū

infinitū. et corpora etiam indissibilla infinita. similiter aut̄. Anaxa. ponit infinitas partes consimiles esse principia. **O**ia ergo hec cōcludit philosophus dicens q̄ non pōt dici q̄ ideo generatio nō deficit: q̄ infinitū est id ex quo generant̄ siue sit vniū siue multa principia: hoc enim est impossibile: q̄ vt probatur in tertio physicorū et in primo. et nihil est actu infinitū in natura. **S**ecundam obuiationem ponit et excludit ibi.

Potestate autē est vt in diuisiōe. Quapropter oportet hanc esse solum causam non deficientem quoniam generatur quidem semper minus. nūc autē videm⁹ huiusmodi non.

Posset enim aliquis dicere q̄ quis non sit aliquid infinitum in potentia: sicut patet in diuisione continui. Et ita posset aliquis dicere q̄ sicut a continuo: quis non sit infinitum actu in infinitum aliquid per diuisionem subtrahitur: et tamen non totū consumitur: ita in corpore naturali ex quo omnia generantur. Quis non sit infinitum: semper abstrahitur aliquid per corruptionem: qd̄ cedit in non ens: nūq̄ tamen totaliter consumitur. Sed hoc excluditur: quia si a continuo finito (vt dicitur in tertio physicorū) semper abstrahitur eadem quantitas quātuncūq̄ sit magnum tandem consumetur: puta si a diametro celi semper quis abstrahat palmum: h̄ in infinitum continuū diuis-

C ij

Liber primus.

ditur: si semper fiat abstractio
fm eandem pportionē: puta si
cōtinuū diuidatur per mediū
mediū per medietatē. et sic in in-
finitū: et eadez ratio est de qua
cūq; alia pportionē. Sic autē
diuisione facta manifestū est
q; id quod post mediū accipit
semper erit minus eo qd prius
accipiebat. nam dimidiū dimi-
diū minus est q̄ dimidiū totū.
vnde Aristoteles. cōcludit q; si
hac rōne generatio et corruptio
in infinitū duraret rōne contri-
nuit in infinitū diuidit: oportet
bit q; id qd postea generat sem-
per sit minus in quāritate: ut
sic semper minor existente: eo
quod abstrahit a corpore. Hoc
autem nō videtur ita accidere
q; semper sit minus qd; genera-
tur. nūq; autē totaliter psumat-
ur: hoc ergo q; generatio in in-
finitum daret et corruptio non
potest esse simile diuisioni ma-
gnitudinis in infinitum. ¶ De
inde cum dicit.

t.c.17. ¶ Quocirca ppter huius-
modi corruptionez alteri
generationē esse et huiusmo-
di generationem alterius
esse corruptionem: inque-
ram esse necesse est trans-
mutationem.

¶ Exclusis falsis solutionibus
cōcludit verā solutionē. s. q; id
necesse est eē gñationis transmu-
tationē et corruptionis indefi-
cientē vel inquietā. i. nō cessā-
tem. q; corruptio huius est ge-
neratio alterius et e conuerso.

¶ Nā gñatio p se qdē est ex en-
te in potētia. i. ex mā que est si-
cut subiectū rerū nālū. ¶ Acci-
dit enim māe ex qua aliqd ge-

neratur q; sit subiecta alteri for-
me fm quam est ens actu et pri-
uationi forme inducende fm
quam est nō ens actu. ¶ Et idē t.c.66.
Aristoteles. dicit in primo phy-
sicoz. ex ente quidē actu per
accidēs: ex ente autem in potē-
tia p se. ¶ Et similiter corrum-
petur aliquid p se qdē in ens
potētia: qd quidē subijcit alte-
ri forme: fm quam est ens actu
et priuationi prius forme: fm
quā est nō ens actu. et ita non
dicitur q; id quod corrumpit
secedat a tota rerū natura: q;
q̄uis fiat nō ens hoc quod est
corruptum: remanebit in ens
aliquid aliud quod est genera-
tum. vnde nō potest materia re-
manere quā sit subiecta alicui
forme: et inde est q; vno corru-
pto generatur aliud: et vno ge-
nito aliud corrumpit: et sic cōsi-
deratur quidē circulus in ge-
neratione et corruptione: ratio-
ne cuius habet aptitudinem
ad perpetuitatem.

¶ De generatione quidē et
corruptione simpliciter sem-
per circa vnū quodq; en-
tium hanc existimandum
esse sufficientem causam in
omnibus.

¶ Ultimo autem epilogando
concludit q; existimandum est
predictam causam esse sufficiē-
tem. De hoc q; generatio et cor-
ruptio simpliciter sit circa vnū
quodq; entium in sempiternū
quod quidem oportet dicere
supposita perpetuitate mun-
di et motus: quod tamen fides
catholica non supponit ut ali-
bi dictum est.

Lectio.

vij.

T. 18

Dicitur quod aut nunc hec quidem simpliciter dicuntur generari et corruptioni. hec autem non simpliciter. Rursus scrutandus. si idem est generatio quidem huius: corruptio autem huius: et corruptio huius generatio autem huius. quare autem aliis ratione. Dicimus enim quoniam corrumpitur nunc simpliciter et non solum hoc. hec autem est generatio simpliciter: hec autem est corruptio. hoc autem generatur quidem simpliciter: hoc autem generatur quidem non simpliciter. Dicimus enim dicentem fieri scientem generari autem simpliciter non.

Soluta dubitatione qua introducerat de continuitate generationis: hic accedit ad solvendum questionem principalem intertam. Et circa hoc duo facit. primo monet questionem. secundo solvit eam ibi. (Quemadmodum ergo determinavimus.) Dicit ergo primo quod iterum est per scrutandum quare quidam dicunt simpliciter generari: et quedam corruptioni: quedam autem non. Sicut dictum est in determinatione precedentis questionis quod generatio huius est corruptio illius et corruptio huius est generatio alterius. ut enim hoc requirere quandam rationem. Nam ex quo ad invicem generantur et corrumpuntur ut quod eadem ratione sit simpliciter generatio et corruptio unus et alterius. Dicimus enim in di-

versis que non ex invicem generantur: quoniam aliquid corrumpitur simpliciter: et non solum sic. id est simpliciter. Et quod quedam est simpliciter generatio seu corruptio: et quod quedam generantur simpliciter: et non simpliciter: sicut dicimus quod ille qui adiscit fit quidem sciens quod est fieri simpliciter: quod non tamen fit simpliciter: quia simpliciter erat etiam antequam esset sciens. de utroque ergo considerandum est. si quare in generationis ex invicem: quedam dicuntur generari simpliciter: et quedam simpliciter: et quare etiam hec dicta pertinent in his quoniam ex invicem generantur. Deinde cum dicit.

Quemadmodum enim determinavimus multoties dicentes. Quoniam hoc quidem significat hoc aliquid: hoc autem non propter hoc contingit quod queritur. Differt enim in quod transmutatur transmutatur. puta forte quod in ignem iam generatio simpliciter: corruptio autem aliquid est: puta terre. Terre autem generatio aliquid generatio: generatio autem non simplex. corruptio autem simplex. puta ignis. Quemadmodum parmenides dicit duo ipsum ens et non ens esse inquam ignem et terram. Hec quidem aut talia alia supponere nihil differt. Modum enim querimus: sed non subiectum. In non ens igitur simpliciter via est corruptio simpliciter. In simpliciter autem ens est generatio simpliciter. Quibus

C. iii

Liber primus.

igitur determinatus est siue
igni siue terre siue aliquibus
alijs erit hoc quod ens: hoc
autem non ens. Uno quidem igitur
modo dicitur in his generari simpliciter et
corrumperetur a non simpliciter.
Solutio premissam questionem. et
primo in his que generantur ad-
inuicem. scilicet in his que non generantur
adinuicem. ibi (Dicuntur autem hec
quidem.) Circa premissa duo facit. pri-
mo soluit questionem. scilicet episto-
lat ibi (Esse quidem igitur.) Cir-
ca primum ponit modos secundum
quos contingit adinuicem ge-
nerari: quomodo. scilicet. unius gene-
ratio: quomodo. scilicet. corruptio sit
simpliciter et alterius secundum quid
Circa quorum primum dicit quod
sicut multoties. determinatum
est quedam que affirmatiue di-
cuntur significant hoc aliquid
id est quoddam ens. Quedam
vero significant non ens: et ex
hoc contingit id de quo dicitur
scilicet quod quedam dicuntur ge-
nerari vel corrumpi simpliciter
quedam secundum quid. Differunt enim
quantum ad hoc quid sit illud
in quod aliquid transmutatur
per generationem et corruptio-
nem: puta si dicamus secundum
opinionem Parmenidis quod ignis
sit ens: et terra non ens transmu-
tatio que est via in ignem: puta
si ex terra generetur ignis: dicere
tur generatio simpliciter: quia est
via in ens. Corruptio non sim-
pliciter sed alicuius. scilicet. terre que
non est ens. e contra autem ge-
neratio terre erit generatio ali-
qua: non autem generatio sim-
plex: quia est generatio non en-
tis. sed est corruptio simplex:
quia est corruptio entis. scilicet. ignis

sicut Parmenides dixit duo esse
principia rerum. scilicet. ens et non ens.
appellans ens ignem: et non ens
terram. forte propter hoc quod ignis
inter alia elementa habet plus
de forma: terra autem minus
hoc autem exemplum non proce-
dit secundum sententiam Aristote-
lis. qui existimauit utrumque ens.
et ideo subiungit quod nihil differt
ad propositum talia exempla
vel alia supponere. Querimus
enim inducendo exempla mo-
dum: sed non subiectum: non cu-
rantes utrum. scilicet. se habeat
in his terminis vel quibuscun-
que alijs. Et propter hoc etiam in
libris logice utitur exemplis sed
opinionibus aliorum philosophorum que
non sunt inducenda: quasi sint
verba Aristotelis. Hoc igitur
ex premissis est accipiendum quod
corruptio simplex est que est
via in simpliciter non ens. ge-
neratio simpliciter que est via
in simpliciter ens. Determine-
tur ergo quod dictum est de ge-
neratione et corruptione sim-
pliciter. vel secundum quod siue in igne
et terra: siue in quibuslibet alijs
terminis dummodo ita se ha-
beant quod unum sit ens et aliud
non ens: sicut dicamus vinum
et mortuum vel aliquid aliud
huiusmodi. Concludit igitur quod
uno modo differt simpliciter ge-
nerari et corrumpi et non simpli-
citer: sicut dictum est.

Sed videtur quod hec differ-
entia non sit conueniens. via enim
que est in simpliciter non ens
quam dicit esse corruptionem
simpliciter non potest intelligi
in id quod est omnino nihil: quia
omnis naturalis corruptio fit
per resolutionem in aliquam ma-

Nota:
dū ens
et nō es
eē duo
pñ^a s3
par.

Ques-
tio.

De gñatione ⁊ corruptione. 20

teriam. Similiter etiam nō po-
test intelligi non ens simpliciter
q̄ sit p̄uatio, pura sine for-
ma: quia materia nunq̄ denu-
datur ab oī forma: ita q̄ sit so-
la sub p̄uatiōe. ergo opz q̄ p̄
nō ens intelligat id in qd̄ tēdit
corruptio simplex intelligatur
p̄uatio que est adiuncta ali-
cui forme: cuiuslibet at̄ forme nā
lī in gñabilibus ⁊ corruptibili-
bus adlūgitur p̄uatio. Non
ergo dicetur magis. vnum ge-
nerari ⁊ corrupti simpliciter in
his que adinuicem generant ⁊
corrumpuntur q̄ aliud.

Rñso. **duplex forma.** **¶** Wdm̄ est ergo q̄ nō ens sim-
pliciter itelligitur hic materia
cū p̄uatiōe adlūcta alicui for-
me: Sed duplex est forma. vna
quidē p̄fecta que cōplet specē
alicuius rei nālīs sicut forma
ignis vel aq̄ aut hōis aut plan-
te: alia est forma incompleta:
que neq̄ perficit aliquam spe-
ciem nālem: neq̄ est finis intē-
tionis nature: sed se h̄z in via
generationis vel corruptionis
manifestum est enim in gene-
rationem cōpositoz: puta aīa-
lis q̄ inter primum principium
generationis qd̄ est in semine ⁊
vltimā formā aīalis completā
sunt multe gñatiōes medie (vt
Aulcē. dicit) in sua sufficientia
quas necesse terminant ad al-
quas formas quarū nulla facit
ens cōpletū fm̄ speciem: s̄ ens
incompletum qd̄ est via ad spe-
ciem aliquā. Similiter aut̄ et
ex parte corruptionis sunt mul-
te forme medie que sunt forme
medie incomplete: non em̄ se-
parata aīa corpus aīalis sta-
tim resoluitur in elementa: sed
hoc fit per multas corruptio-

nes medias succedentibus sibi
in mā multis formis imperfec-
tis sicut est forma corp̄is mor-
tui ⁊ postmodum putrefacti: ⁊
sic eādē fit vltimū p̄plemētū suc-
cessiue. ¶ Qñgīt per corruptio p̄² p̄cio
nē puenit in p̄uatiōē cui ad-
lūgitur talis forma in mate-
ria est corruptio simpliciter.

¶ Quādo aut̄ ex p̄uatiōe cui
adlūgit forma imperfecta: que ² p̄cio
erit via generationis: puenitur
ad formā p̄pletā: est generatio
simplex. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio aut̄ modo qualiter
cunq̄ materia quedam vti
q̄. Cuius enīz magis diffe-
rentie hoc aliquid signifi-
cant magis substantia. Cu-
ius autem p̄uatiōem nō
ens. Puta si calidum predi-
camentum aliquod et spe-
cies: frigiditas autem p̄u-
uatio. Differunt enīz ignis
⁊ terra his differentiis.

¶ Pōnit secundū modum: ⁊ dī-
cit q̄ alio modo erit quedam
generatio ⁊ non simpliciter q̄-
liscunq̄ materia erit. i. si habes
ant aliquā nām id in qd̄ ē cor-
ruptio dummodo hēat aliquē
defectū. Illud enim cuius dif-
ferentie magis significant hoc
aliquid magis est substantia.
Illud autem cuius differentie
magis significant p̄uatiōez
magis est non ens. Sicut ca-
lidum est quoddam predica-
mentum idest quoddam affir-
matum sine p̄uatiōe ⁊ est spe-
cies. i. forma: frigiditas autem
est p̄uatio: his autem diffi-
rentiis differunt terra ⁊ ignis.

¶ lūj

Liber primus.

Qd. Si aut terra est naturalr frigidus ignis naturalr calidus: et ideo ignis est magis substantia. terra aut magis accedit ad non ens.

Qd. Primo aut opz considerare quod hic dicat qd frigiditas sit privatio: cum frigidum et calidum prae ratione opponantur: prae rationem autem privationis est non aliquid: alioquin non essent in eodem genere non privatio et non ens non est in genere.

Rñsio
t. c. 5. Dicendum autem est qd (sicut ostenditur in 10. metaphysice.) oppositio privationis et habitus est principis oppositio: prae rationem et ideo semper alius contrarius est cum defectu et privatione quadam respectu alterius. Dicitur ergo frigidum privatio: non quia sit privatio pura: sicut cecum et nudum: sed quia est qualitas deficient respectu calidi. Cum in hoc differat iste modus secundus a primo. Nam primus modus accipiebatur secundum differentiam entis: et non entis simpliciter. Hic autem accipitur differentiam eius perfecti et imperfecti.

Qd. Secundo oportet considerare quod hic dicatur qd terra et ignis differant habitudine differentium. scilicet calidum et frigidum. Oportet enim hoc intelligi de differentibus substantialibus: alioquin non pertinerent ad generationem et corruptionem: sed magis ad alterationem: principia differentiarum substantialium que sunt constitutive specierum opz esse formas substantiales: que sunt specificae: sed hoc ergo sequitur qd calor et frigus sint forme substantiales ignis et terre: quod est omnino impossibile. primo quidem: quia non est possibile qd idem sit in uno accidens: et in alio forma sub-

stantialis nisi equivoce diceretur. Calidum autem et frigidum in alijs corporibus sunt accidentia de quibus in univoce dicuntur cum elementis: ex quorum mixtura in elementis qualitates inveniuntur. Non ergo potest esse qd calidum et frigidum in elementis sint forme substantiales. secundo quia nulla forma substantialis est sensu perceptibilis: sed solum intellectu: cuius obiectum est quod quid est (ut dicitur in tertio de anima.) forme autem que sunt seu perceptibiles sunt qualitates speciei: que ob id dicuntur passibiles: quia sensibus inferuntur passionibus: ut dicitur in predicamentis. Cum igitur calidum ignis et frigidum terre vel aque sint sensu perceptibilia non possunt esse forme substantiales.

Rñsio
t. c. 5. Dicendum est ergo qd (sicut habet ex octavo metaphysice) differentie. quia substantiales: quia sunt ignote per differentias accidentales manifestantur. et ideo multoties videtur differentijs accidentibus loco substantialium et hoc modo philosophus hic dicit calidum et frigidum esse formas substantiales ignis et terre. calidum enim et frigidum cum sint proprie passionibus horum corporum sunt proprii effectus formarum substantialium eorundem. Et ideo sicut alie cause intelligibiles innotescunt per effectus sensibiles et perfectione caliditatis imperfectione frigidi perpendimus qd forma substantialis ignis est perfectior quam forma substantialis terre. Omnes enim forme substantiales differunt secundum magis et minus perfectum. unde in octavo metaphysice dicitur qd species rerum sunt sicut in

t. c. 5.

Rñsio
t. c. 5.

t. c. 10.

De gñatiōe et corruptiōe 21

meri: quorum species diuidun-
tur fm additionem et subtra-
ctionem.

Qd. ¶ Potest etiā dubitari de hoc
qđ dicit qđ cuius definitio ma-
gis significat hoc aliqd magis
est substantia: cum tamen dicat
in pđicamentis qđ substantia nō
suscepit magis et minus.

Rñso ¶ Sed dicendū qđ per hoc nō
intēdit significare intensiōez
et remissionē substantie in predi-
camento substantie: sed maiorē
et minorē perfectionē in spe-
ciebus substantie fm dictaz for-
marum differentia. ¶ Tertium
modū ponit ibi.

t.c.19. ¶ Videt autē magis mul-
tis sensato et non sensato dif-
ferre. Quādo quidem enī
in sensibile transmutatur et
in materia gñari inquirunt.
Quando autē in non ma-
teriam corrumpi. Ens enī
et non ens in sentire et non
sentire determinant: quem
admodum quidem scibile
ens. ignotum autē non ens
sensus enim scientie habet
virtutem.

¶ Circa hec tria facit. pmo po-
nit modum fm quē aliqui assi-
gnāt differentia gñatiōis et cor-
ruptiōis simplicis a fm qđ. se-
cūdo ostēdit hūmōi falsitatē ibi
(Quādamodū ergo.) tertio cō-
parat hunc modū secundo ibi
(Cōtingit itaq.) Dicit ergo p-
mo qđ multis videt qđ simplici-
ter gñatio: et fz quid magis dif-
ferunt p hoc qđ est magis et mi-
nus sensibile qđ fm pfectionez
simpfectionē suaz differentiaz

sicut in scđo modo dicebat. Vi-
det enim qđ aliqd transmutat
in materia qđ bene pōt sentiri:
tūc gñat aliqd simpliciter: pu-
ta quādo aliqd transmutat in
terram vel in aquā. Qñ autē
transmutat aliqd in id quod nō
est manifestū sensui dicit illud
corrumpi simpliciter: puta i ae-
rem. et horū ratio est: per hoc
qđ determinabāt aliquid ens et
non ens: ex hoc qđ nō sentit vel
sentitur: existimātes id qđ so-
lum sentit esse ens. et hoc ideo:
qđ apud eos non differunt sen-
sus ab intelligētiā: sicut quidā
posuerunt: vñ dicit in libro de
anima. et ideo videtur sensui: ac
haberetur virtutem intellective
scientie: que est capax aliquāli-
ter omniū entis. vnde scibile
ens est: ignotū autē nō ens.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Quomodo igitur
illi in sentire et posse sentire
vivere et esse existimant: ita
et res modo quodā psequē-
tes veritatē. Id autē dicē-
tes non verum.

¶ Ostendit falsitatē huiusmo-
di sententie: et tales sicut existi-
mabat animalia vivere et esse
in hoc qđ actu sentiunt vel pos-
sunt sentire: ita existimabāt res
esse in hoc qđ sentiuntur vñ pos-
sunt sentiri: ac si sensus esset p-
fectio rei sensibilis: sicut est per-
fectio sentientis: et in hoc quo-
dāmodo prosequēbantur de-
struere veritatem rerū: Max-
cum verum dicatur, aliqd ex
eo qđ est si esse rerum consiste-
ret solum in seipsis: nullare-
ritas esset in rebus, sed in solo

Liber primus.

sentiente: hoc aut non est verū: q̄ sic nulla veritas esset in reb⁹ vnde subtrahentes veritatem rerū dicit non verū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Contingit utiq; Naz s̄m opinionem ⁊ s̄m veritatem aliter ⁊ generari simpliciter ⁊ corrumpi. Spiritus quidem enim ⁊ aer s̄m qui dem sensum minus sunt.

Ideo et quęcunq; corrum puntur simpliciter in huius transmutatiōe hec corrum pi dicunt. Generari autē quando est intangibile ut in terram mutatur: s̄m veritatem magis autem hoc aliquid et species hec quā terra.

¶ Cōparat hūc modū secūdo ⁊ dicit q̄ aliter contingit generari simpliciter ⁊ corrūpi s̄m opinionez q̄ pertinet ad hunc tertiu modū ⁊ rei veritatē quā tangit. secūdus modus: q̄ spiritus. i. aer ⁊ ventus min⁹ sunt s̄m sensum. i. si iudicetur eē rei ex hoc q̄ sentitur: ⁊ ideo quęcunq; corrūpunt dicit s̄z tertiu modum corrūpi ⁊ per transmutationē que non sentitur generari aut simpliciter quando transmutatur in aliquod tangibile palpabile: sicut quādo mutatur in terram. ¶ Sed s̄m veritatem accidit contrarium: quia aer magis est hoc aliquid ⁊ species q̄ terra: ⁊ est perfectius eius. ⁊ ideo s̄m veritatem magis est gñatio simpliciter si ex terra fiat aer q̄ eōuer so. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Esse quidem igit hanc simplicē generatione alicui⁹ t. c. 20. ius corruptionē entē. corruptionē autem simplices generationē alicui⁹ eē dicta est causa. Propter materiā enim differre aut eo q̄ substantia est: aut non: aut q̄ hec magis. hec vero non: aut q̄ hec quidem magis sensibilis ē materia ex qua ⁊ in quam est: hec vero minus est.

¶ Epillogat que dicta sunt. et dicit q̄ dicta est causa quare quedam est generatio simplex cū tamen si corruptio alicui⁹ ⁊ quedaz corruptio simplex cū sit generatio alicui⁹. hec em differunt per materiā id est p id in q̄d aliquid transmutatur per generationē vel corruptionem: aut q̄ est substantia id est ens vel non: sicut dicebatur in primo modo: aut q̄ hoc magis hoc vero minus q̄ scilicet vñ est perfectius ens q̄ aliud. q̄ pertinet ad secūdu modum. aut q̄ materia ex qua ⁊ in quā aliquid transmutat est magis vel minus sensibilis q̄ pertinet ad tertiu modū. Vocat autēz hūc materiāz non purā: sed rez ex qua aliquid generat vel in quaz corrūpitur.

Lectio. viij.

Dicuntur autē hec quidē simpliciter generari. hec autē aliquid soluz non ex ab in-

De generatiōe et corruptiōe. 22

uicem generatione: sed fm quem dicimus nunc modū Nunc quidem enim tantus determinatū est: quare omni generatiōe ente generatione alterius: et omni corruptione ente generatione alterius: non simpliciter attribuiamus generari et corrumpi in adinuicē transmutabilibus. Quod aut postea dicetur non hoc queret: sed quare discēs quidez nō dicitur simpliciter generari: sed quid generari sciens et disciplinarum: planta autem generari. hec autem de terminata sunt in predicationis.

Postquam ostēdit quare quedā generant simplr et quedā fm quid eorū q̄ adinuicem generātur. hic ostendit causas differētie gñationis et simpliciter: et fm qd in his q̄ non adinuicē generant. et primo determinat questionē principaliter intentam. secūdo determinat quasdā questiones cōsequētes (Sed nunc querere oportet.) Circa primū tria facit. Primo mouet questionē. Secundo soluit eam ibi (hic autē determinata sunt.) Tertio epilo gat q̄ dicta sunt ibi (De generatione igitur.) Dicit ergo primo q̄ quedā dicunt. simpliciter generari: quedā autē solū fm quid: non fm generationem ex adinuicē: vt supra dictū est: vt. s. vnū eorū q̄ ex adinuicē generātur

gnatur simplr: aliud aut fm quid hoc em̄ est qd supra determinatū est quare cū omnis gñatio sit corruptio alterius: et ois corruptio sit gñatio alterius: nō solū simili modo attribuitur generari et corrumpi in his. que adinuicem trāsmutantur: sed vnū eorū dī gñari vlt corrumpi simpliciter: aliud autem fm quid. Questio autem que postmodū determinanda est non hic erit sed in his que nō ex inuicem transmutantur: quare vnū dicitur gñari simpliciter et alterum fm quid. puta quare discēs qui sit sciens non dicitur simpliciter gñari: sed fm quid: id est scīs. homo aut vel alal quādo nascitur dicitur gñari simplr: et tñ manifestum est q̄ natū et sciens nō generātur ex inuicem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed hoc quidez hoc aliquid significat: hoc autem quale: hoc autem quantum. Quęcūq̄ igitur non substantiā significāt nō dicuntur simpliciter generari. s. fm quid fieri. Sed tamē in omnibus simplex generatio quidē fm q̄ in aliquo ordine dicitur: puta in substantia quidē si ignis: sed non fit terra: in qualitate autē fit sciens et disciplinatū: s. non qñ nesciens et indisciplinatus.

¶ Soluit questionem nūc motam: et dicit q̄ illa quorū quedam dicuntur generari simpliciter quedam fm quid sunt dī

Libri primus.

distincta sunt predicamenta: ita quod unus eorum significat hoc aliquid idest substantiam: aliud autem quantitatem: aliud qualitatem: et sic de alijs predicamentis. Illa ergo que non significant substantiam non generantur simpliciter sed secundum quid: sicut quantitatem aut qualitatem aut aliud quid aliorum. Que vero significant substantiam dicuntur generari simpliciter: cuius ratio est quia generatio est via de non esse ad esse: et id simpliciter generatur quod acquirit esse cui non presupponitur aliud esse: non enim fit quod est. unde quod iam est non potest generari simpliciter sed secundum quid. Et ideo ista quorum esse presupponit aliud esse non dicuntur generari simpliciter: sed secundum quid: esse autem accidentium presupponit aliud esse: scilicet esse subiecti: esse autem substantie non presupponit aliud esse: quia subiectum forme substantialis non est ens actu: sed potentia: et ideo ex hoc quod accipit formam accidentalem dicitur generari secundum quid: in omnibus tamen substantijs et accidentibus diversificatur generari non simpliciter et secundum quid: secundum diversum ordinem entis ad non ens: vel perfecti ad imperfectum: aut sensibiles ad insensibiles: unde quodam modo in substantia dicitur generatio simpliciter: si generatur ignis: non autem si generatur terra: et in qualitate dicitur generatio simpliciter si generetur sciens: non autem si generetur nesciens. Deinde cum dicit.

De generari quidem hoc simpliciter: hoc autem secundum quod et universaliter dictum est in substantijs ipsis. Et quoniam generationis esse continue causa videtur materia et subiectum: quoniam transmutatur in contraria: et est alterius semper generatio in substantijs alterius corruptio: et alterius corruptio alterius generatio.

Epilogat que dicta sunt: et dicit quod dictum universaliter de accidentibus et in substantijs: de hoc quod quedam generant simpliciter: quedam secundum quid. Et etiam dictum est quod causa continuitatis generationis per modum materie est scilicet quod transmutatur in contraria: ex hoc enim contingit quod semper in substantijs alterius generatio est alterius corruptio et e converso. nunc quid enim materia est sub privatione unius sine alia forma. in quibusdam autem accidentibus hoc contingit. Nam corpus dyaphanum est sub privatione lucis absque hoc quod subsit forme contrarie. Deinde cum dicit.

Sed nunc querere oportet quare generatur aliquid semper et corruptis alijs. Quemadmodum enim et corrupti hoc simpliciter inquirunt quando ad insensibile venit et non ens. Similiter generari ex non ente inquirunt: quando ex insensibili. Siue igitur aliquo ente subiecto

t. c. 21.

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 23

siue non generatur ex nō ente: quare et similiter generatur ⁊ corrumpitur in non ens. Merito igitur non deficit generatio. Generatio enim entis corruptio est nō entis. Corruptio autem entis generatio non entis.

¶ Determinat tres questioēs consequentes. quarum prima est quare semper generatur aliquid ex corruptis quod supponit in hoc q̄ dixit: quare generatio vnius est corruptio alterius: et soluit hanc questionem dicens quia corruptio tendit in non ens: et generatio est ex nō ente: ideo oportet q̄ generatio sit ex corruptis: et hoc ipse probat etiam ex aliorum opinione: quia sicut homines dicunt corrumpi aliquid quando peruenit ad insensibile: quod putant ens non esse secundum tertium modum supra positum: similiter dicunt aliquid generari quando ex insensibili et non esse peruenit ad hoc q̄ sit sensibile. patet ergo q̄ secundum hunc modum id quod est terminus corruptionis est principium generationis siue ergo sit aliquod subiectum ex quo est generatio: siue non semper oportet q̄ generatio eius sit ex non ente: q̄d est terminus ex corruptionis. hoc enim est de ratione generationis q̄ sit ex non ente: q̄ autem illud non ens adiungatur alteri existenti accidit generationi quare patet q̄ simul generatur aliquid ex non ente: et corrumpitur in non ens qualiter tuncq̄ dicatur nō ens. sic igitur

idem est in quod terminatur corruptio et ex quo est generatio: et propter hoc generatio est ex corruptis. conuenienter ergo nō deficit successio generationis et corruptionis: ut supra dictum est. quia generatio est quedam corruptio scilicet non entis: et ita vnum eorum semper adiungitur alteri: cum tamen in id ex quo vnum incipit aliud terminetur. ¶ Secundam questionem ponit ibi.

¶ Sed hoc non ens simpliciter queret aliquis vtrum aliquod contrarium est: puta terra et graue nō ens ignis autem ⁊ leue ens: aut non. Sed est et terra ens: non ens autem materia terre ⁊ ignis similiter.

¶ Potest enim aliquis querere id non ens: ex quo est generatio: et in quod terminatur corruptio simpliciter. quod quidē est quodammodo ens sit aliquorum contrarium: puta q̄ terra et graue sit non ens sicut posuit parmenides. ignis autem et leue sit ens: et soluit q̄ non est ita: sed terra est ens quia scilicet q̄ terra fit per hoc q̄ materia recipit quandam formam que facit esse in actu. non ens. ergo est materia terre et ignis. Non tamen materia est non ens per se: sicut plato posuit: sed nō ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. ¶ Tertiam questionem ponit ibi.

¶ Et alia vtriusq̄ materia erat nō vtriusq̄ gñans ex inuicē neq̄ et contrariis. His enim existunt contraria igni terre

Liber primus.

aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem est aut qualiter alia. Quod quidem cum quoniam enim ens subiicitur id idem.

Utriusque. scilicet istud non ens quod est materia sit aliud et aliud quod est eorum his que adiuvantur generantur. Et dicitur quod alia est utriusque materia. scilicet ignis et terre: si non generantur adiuvantur sicut accidit qui posuerunt et ignem et terram primas materias: oportet enim ea que ex iunctis generantur concitare in subiecto quod suscipiat formam utriusque: et per consequens non fieret transmutatio ex contrariis in unum: sicut supra dictum est: quia contrarietates existunt primo: et per se elementis predictis scilicet igni terre et aeri: unde si nihil transmutaretur ex igne in aquam vel aerem aut e converso: nisi etiam transmutaretur ex calido in frigidum vel e converso: ut supra dictum est. subiungit tamen quod materia eorum que transmutantur adiuvantur aliquo qualiter est eadem: et alio qualiter alia: subiecto enim est eadem. Et hoc est quod dicitur quod id quod subiicitur est idem qualiter cumque sit ens: quia scilicet non est ens actu: sed potentia. Non est autem idem secundum esse vel rationem: alia enim ratione et aliud esse accipit. puta est sub diversis formis: et etiam secundum hoc ipsum quod ordinat ad diversas formas. sicut corpus est aliud ratione secundum quod est egrotabile et sanabile: sed sit idem subiecto.

Essē autē non idē. De his quidem igitur in tantum dictum est.

Ultimo autem epilogando concludit quod de his tantum dictum est. Lectio. ix.

De generatione autem et alteratione t.c. 23. dicamus quod differunt. Dicimus enim has alteras esse transmutationes adiuvantem.

Postquam philosophus ostendit: quare est quod dicitur generatio secundum quod et quodam simpliciter. hic inquit: differētia generatiois et alterationis primo exponit suam intentionem dicens: quod dicendum est de generatione et alteratione quo modo differant adiuvantem: et hoc id quod superius dictum fuit quod generatio et alteratio sunt diverse transmutationes adiuvantem. **S**ecundo ibi.

Quoniam igitur est aliud subiectum et aliud passio que de subiecto innata est dici. Et est transmutatio utriusque horum. Alteratio quidem est quando manente subiecto sensibili ente transmutatur in eius passionibus: aut contrariis entibus: aut mediis puta corpus sanum est: et rursum laborat manens idem: et metallum quandoque rotundum: quandoque angulare idem est.

Requiritur propositum suum: et primo dicit differentiam generationis et alterationis quantum ad id secundum quod utriusque est transmutatio. Secundo quantum ad subiectum utriusque ibi. (Quoniam quidem igitur.) Circa primum duo facit. primo ostendit in quibus sit alteratio. secundo in quibus sit generatio ibi.

De gñatione ⁊ corruptiōe. 24

(Noniam autem totum) Circa primum duo supponit quorum primum est quod aliud est subiectum: ⁊ aliud passio que nata est dici de subiecto sicut differunt substantia: et accidens. secundum est quod contingit transmutatio eorum: nam quod sit transmutatio in ipsa substantia: quod autem in accidentibus. his ergo suppositis subiungit quod alteratio est quando idem subiectum sensibile scilicet nulla transmutatione in eius substantia facta sit transmutatio in passionibus eius: sed aliquibus speciebus. Nec est dubium quod ad hoc: videlicet fiat transmutatio secundum contraria extrema vel secundum media: puta vitrum de albo in nigrum: vel de rubeo in palidum: ponit duo exempla scilicet cum corpus animalis idem manens prius est sanum et postea infirmatur. secundum est quando es alias metallica idem manens quod est rotundum ⁊ quod angulare vel agros habens.

dubita
tio
t. c. 28

Ratio
Alteratio
per se
in tertia
specie per
accidens

¶ Est advertendum quod primum horum exemplorum pertinet ad primam speciem qualitatibus secundum autem ad quartam tamen philosophus in quinto philosophorum probat quod in prima specie qualitatibus et quarta non est alteratio sed solum in tertia: que dicitur passio vel passibilis qualitas propter hoc forte si generaliter dicitur quod alteratio est transmutatio in passionibus.

¶ Sed dicendum est quod primum ⁊ per se alteratio est in qualitatibus tertie speciei per accidens autem mediantibus aliquibus qualitatibus: et ex consequenti fit alteratio in alijs speciebus sicut per aliquam alterationem

calidi ⁊ frigidi mutat homo de salute in egritudinem ⁊ econversum: ⁊ per alterationem mollis et durum perducitur corpus ad aliquam figuram. ¶ Deinde cum dicitur.

in prima
⁊ quarta
ta re-
gitur.

¶ Quia autem totum transmutatur non manente aliquo sensibili: ut subiecto eodem: sed quasi ex semine toto sanguis aut ex aqua aer aut ex aere omnia aqua generatio iam hoc tale habet aut corruptio.

¶ Ostendit quando fit generatio: ⁊ circa hoc duo facit primo assignat quando est generatio ibi (Maxime autem generabitur)

¶ Dicit ergo primo quod quando est transmutatio non solum secundum passiones: sed etiam secundum totam rei substantiam inquam solum materia accipit aliam formam substantialem ita scilicet quod non maneat aliquod sensibile quasi sit idem subiectum numero ens actu puta: quando ex toto semine generatur totus sanguis: aut ex toto aere generatur tota aqua nulla segregatio aut congregatio interveniente ut demo. posuit talis transmutatio est una generatio ⁊ alterius corruptio.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime autem generabitur si transmutabitur ex insensibili in sensibile: aut tactu aut omnibus sensibus puta quando aqua generatur ex aere: aut corrumpitur in aere aer enim valde insensibilis.

¶ Condit quod maxime fit generatio et dicit quod secundum tertium modum supra dictum quod accipit secundum opinionem multorum maxime dicit aliquid generari: quando fit transmutatio ex aliquo

Liber primus.

quod nō potest bene sentiri in aliud quod est bene sensibile vel secundum tactum qui grossior est et materialior omnibus sensibus: unde vulgares secundum ipsum maxime vident aliquid esse sensibile in quantum est palpabile: aut etiam secundum alios sensus: sicut cum aqua generatur ex aere videtur esse secundum hunc modum: generatio simpliciter aut quando corrumpitur in aerem videtur esse corruptio simpliciter. Aer enim est modice sensibilis cum propter sui raritatem: tunc quia non excellit in potentia aliqua qualitas actiua sed passiva scilicet huiusmodi humidum in igne autem qui maior aere excellit qualitas actiua quae est calidum: aqua autem est densior aere: et excellit in ea qualitas actiua quae est frigidum. Terra autem est densissima omnium elementorum. Deinde cum dicit.

In his autem si aliqua passio manet eadem contrarietatis in generato et corrupto puta quando ex aere aqua si ab eo diaphana aut humida non oportet huius passionem sed alteram esse in quod transmutatur. Si autem non erit alteratio. Ut g. musici homo corruptus est homo autem immusicus generatus est homo autem manet idem. Si quidem igitur huius non passio esset secundum se musica et immusica huius quidem gene-

ratio esset: huius autem corruptio. Ideo hominis quidem haec est passio hominis autem musici et hominis immusici generatio quaedam et corruptio. Nunc autem passio haec manentis. ideoque alteratio est secundum talia.

Remouet quandam dubitationem: quia enim dixerat quod subiectum quandoque manet facta transmutatione: circa eius passionem posset aliquis credere quod omne id circa quod fit transmutatio aliquo adueniente esset passio illius manentis sed ipse hoc excludit dicens his corporibus quae adinuicem transmutantur quandoque manet eadem passio eadem etiam generatio et corruptio: sicut quando ex aere fit aqua: ambo autem sunt diaphana id est transparentes vel frigidi: non quod aer sit naturaliter frigidus sed per accidens non enim oportet quod huiusmodi manentis scilicet diaphani vel frigidi: alterum in quod fit transmutatio scilicet aer vel aqua. Ita passio si autem non esset verum quod nunc dicimus sequeretur quod quoniam ex aere fit aqua esset transmutatio: semper enim videmus quod quando id quod transmutatur est passio permanentis est alteratio: tunc autem generatio quando id quod transmutatur non est passio permanentis et hoc manifestat per quoddam exemplum. dicitur enim quod homo musicus corruptus est quando homo amittit habitum musice et tunc homo immusicus id est habens priuationem musice generatus est eo quod musicus

aer nō
est na-
turalis
ter frigidus
sed per accidens.

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 25

sica non est passio hominis musici: cum sit de eius ratione: similiter in musica est de ratione hominis immusici: vñ homo musicus nō manet idē numero: s; hō manet idē numero: si ergo musica ⁊ immusica nō esset hominis: sed esset passio de ratione: tunc enim p transmutationez musice ⁊ immusice fieret vnus generatio alterius corruptio: et q; hoc modo est veruz: ideo musica est passio hoīs: sed hominis musici est gñatio ⁊ corruptio: q; homo manet: vt patet sequit q; musica sit passio permanētis ⁊ ideo alteratio aliqua fm passionēs permanentium: si ergo aqua et aer essent passiones dyaphani sicut permanētis: sequerē q; trāsmutatio aeris ex aqua esset alteratio.

Dubi ratio. Sed dubitatur vtrū eadē passio numero q; sit altera pars contrarietatis possit esse in gñato et corrupto vt supra dictū est: si em̄ nō remaneret eadem non erit facilius trāstus eorum inuicē que habēt similitudinē: eo q; oportet vtrobq; oīa remoueri. Similiter videt sequi q; simile corrumpitur a suo simili. nā generā corripit id qd prius erat: si autēz ponat q; maneat eadē numero: sequitur primo q; remoto priori subiecto remaneat posterius. s. passio: ⁊ q; idē numero accidens sit in duobus subiectis. Dicē dum ergo q; nō manet idē numero: s; id qd prius erat corripit p accidēs corruptione subiecti: recedente forma que prius erat talis accidentis: et aduenit simile accidēs consequens formam de nouo aduenientē vel accidentē. Et q; per hoc accidens non erat aliqua repugnantia in agēdo et

patiēdo facilius fuit transmutatio. Nec est conueniens q; simile corrupat suuz simile per accidens corrupendo subiectū vel materiam. sic enim maior flamma consumit minorem. Unde cum dicit.

Quando quidez igitur s; quantuz est transmutatio cōtrarietatis augmentum ⁊ diminutio. Quando autem fm locum latio. Quando autem fm passionēs ⁊ quale alteratio est: quando autē nihil manet cuius alterum passio accidens: vniuersaliter hec quidem generatio est: huius autem corruptio.

Consēdit differentiā generationis ad alterationem: et ad alias transmutationes ex parte subiecti ⁊ primo dicit qualiter se habeat ad subiectū qd est ens in actu: deinde quomodo ad id qd est ens in potētia ibi. (Est autēz hyle.) Dicit ergo primo qd dictū est q; alteratio est fm passionēs alicuius permanētis: ⁊ hoc ideoz accidit in alijs mutationib; que fiunt s; accidētia que adueniūt subiecto existenti in actu: qñ ergo transmutatio de contrario in contrarium fm quātitatem: puta de magno in paruum: aut ecōuerso: est augmentum ⁊ diminutio eiusdem subiecti permanentis: eo q; quantitas aduenit subiecto existenti in actu: qñ autē est trāsmutatio fm cōtrarietate loci: puta sursum aut deorsum est latio. i. motus localis eiusdē corporis permanentis: eo q; esse vbi aduenit corpori ac: n. existēti: qñ vero transmutatur s; contrarie

Tho. de gñatiōe. D

Liber primus.

tatem in passionibus id est passibilibus qualitatibus principaliter et in alijs qualitatibus ex consequenti: tunc est alteratio eiusdem permanens: quia etiam qualitas advenit subiecto actu existenti. Quod vero nihil manet actu existens: cuius alterum quod transmutatur sit passio et accidens sit quocumque est universaliter generatio et corruptio eo quod forma substantialis: secundum quam est generatio et corruptio: non advenit subiecto actu existenti. unde patet falsam esse opinionem quam tradidit auicebrō in libro fontis vite: quod in materia est ordo formarum: ita quod primo advenit materie forma: secundum quam est substantia: et postea alia secundum quam est corpus: et postea alia secundum quam est animatum corpus. et sic de alijs cum enim idem sit constituere substantiam: et facere hanc aliquid quod pertinet ad substantiam particularem sequeret quod prima forma que constituit substantiam: faceret hoc aliquid quod est subiectum actu existens: et ita forme posteriores advenirent subiecto permanenti: et sic eas esset magis alteratio quam generatio secundum doctrinam quam hic Aristoteles adidit.

Cōtra auicebrōn
Utrū i aduentu forme perfectioris corruptio superat forma imperfecti.

Rñsō

Est ergo dicendum quod (sicut supra dictum est) forme substantiales differunt secundum perfectius et imperfectius: quod autem est perfectius potest quicquid potest imperfectius: et adhuc amplius unde forma perfectior que facit animatum: potest etiam facere corpus: quod facit forma imperfectior inanimatum corporis: et sic nulla forma substantialis advenit subiecto in actu existenti: nec presupponit aliam formam communioem realiter diversam que pertineat ad considerationem naturalis: sed so-

lum secundum rationem: quod pertinet ad considerationem logicam. Deinde cum dicit.

Est autem hyle maxime subiectum quidem proprius generationis et corruptionis susceptibile modo autem aliquo et in alijs transmutationibus: quoniam omnia susceptible subiecta contrarietatum aliquarum.

Comparat predictas transmutationes secundum subiectum: quod est tantum ens in potentia. et dicit quod hyle id est prima materia est maxime proprius subiectum susceptibile generationis et corruptionis: quia sicut dictum est immediate substantia formis substantialibus que per generationem et corruptionem adveniunt et recedunt: sed quodammodo id est ex consequenti et immediate subiicitur omnibus alijs transmutationibus: quia subiecta aliarum transmutationum sunt susceptible aliquarum aliarum contrarietatum que reducuntur in primam contrarietatem que est forme et privationis cuius subiectum est prima materia (ut dicitur in primo philosophico) et ideo omnia alia subiecta participant quodammodo materiam primam: in quantum ex materia et forma componuntur. t. c. 71.

De generatione quidem igitur siue est siue non est: quod est: et de alteratione determinatum sit hoc modo.

Ultimo autem epilogando concludit quod determinatum sit hoc

modo de generatione simpliciter: vtrum sit vel non sit: et si est quomodo est: et similiter etiā de alteratione.

Lectio. x.

Que augmētatio ne reliquum est dicere quomodo differt a generatione et alteratione: quomodo augmentatur vnum: quodque quod augmentatur: et diminuitur quodcumque diminuitur.

Postquā pbilo

sophus determinauit de generatione et alteratione. hic determinat de augmentatione et diminutione. et primo exponit suam intentionem dicens: q. post generationem et alterationem: reliquum est dicere, de augmentatione: de qua considerare oportet. primo in quo differat a generatione et alteratione. secundo: per quem modum augmentatur et diminuitur vnumquodque quod augmentatur et diminuitur. Et secundo ibi.

¶ Scrutandum vtrique primū vtrum solus in circa quid eorum differentia adinuicem. U. g. quoniam hoc quidem ex hoc in hoc transmutatio: vt ex potentia substantia in actu substantiam generatio est. Que autem circa magnitudinem augmentatio et diminutio. Que autem circa pas-

sionem alteratio. vtrozumque autem ex potentia entium in actum transmutatio dictorum est. Aut etiam modus differt transmutationis.

¶ Prosequitur suā intentionē. et primo ostendit differentias augmētationis a gñatione et alteratiōe secūdo inq̄rit de mō augmētatiōis ibi. (Circa qd autē est trāsmutatio.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo supponit vnā differētiā. secūdo inq̄rit de alia ibi. (Aut etiam modus.) **¶** Dicit ergo p̄mo: q. p̄mū eorū que sunt cōsiderāda circa augmētationē est q. oportet inquirere: vtrum differentia augmētationis a gñatione et alteratione sit solum in circa quid i. in genere circa qd est quelibet istarū transmutationū. hec em̄ est differētia manifesta. v. q. trāsmutatio que est ex hoc in hoc. i. ex substantia ente in potentia in substantiam ente actu est generatio. Transmutatio autem que est circa magnitudinem est augmentatio: postquā aliquid transmutatur de paruo in magnum. transmutatio autem que est circa passiones idest passibiles qualitates est alteratio.

Et quia dixerat q. generatio est transmutatio ex substantiam in potentia in substantiam in actu vt idem intelligatur etiam in alijs duabus supradictis mutationibus. subiungit q. transmutatio vtrozumque predictorū scilicet magnitudinis et passionis est ex potentia in actum.

Et etiam motus est actus exstentis in potentia. vt dicitur in tertio philosophorū. **¶** Deinde cum dicit.

¶ 4

Liber primus.

¶ Uides autem quod alteratur non ex necessitate transmutans locum: neque quod generatur. Quod autem augmentatur aut diminuitur.

¶ Assignat aliam definitionem ex modo transmutationis. Et primo ponit definitionem 2° exponit ibi (Alio autem modo.) Dicit ergo primo quod in predictis mutationibus etiam modus transmutationis differt: non autem refert ut hec littera legatur interrogative vel remissive: in hoc enim differt modus predictarum transmutationum quod id

Cur quod mutat secundum locum. Similiter etiam augmentatur neque quod generatur: sed necesse est id quod augmentatur: aut diminuitur secundum locum transmutari. **calirer** huius dicti ratio est: quia locus commensuratur locato: et hoc secundum magnitudinem. non autem secundum qualitatem vel substantiam: et ideo necesse est quod quando mutatur magnitudo locati: quod etiam fiat transmutatio secundum locum. non autem quando transmutatur aliquid secundum substantiam vel secundum qualitatem: sicut autem commensuratio locati ad locum attendit secundum magnitudinem: ita qualitas attenditur secundum formam substantialem: et ex predictis secundum aliquam qualitatem: puta gravitatem vel leuitatem. et ideo licet generatio et alteratio possit esse sine mutatione locali. aliqua tamen generatio et alteratio est causa quod aliquid moveatur secundum locum puta cum sit ignis vel terra sit graue vel leue. definitio autem aliarum transmutationum per preparationem ad motum localem non est omnino per accidens. omnium est enim in 8. physicorum. quod motus localis est primus principalis motus et causa aliorum motuum. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Alio autem modo ab eo quod fertur: quidem enim vniuersum alterat locum: quod augmentatur quidem quoniam modum quod deducitur hoc enim manente particule transmutantur secundum locum. **t.c.58.**

¶ Manifestat quod dixerat. scilicet id quod augmentatur vel diminuitur mutat secundum locum. Et primo manifestat hoc per differentiam ad motum localem rectum. 2° per differentiam ad motum localem spiritum ibi (Non quemadmodum que sperere.) Dicit ergo primo quod alio modo transmutat locum id quod augmentatur vel diminuitur quod id quod fertur. scilicet motu recto. illud enim quod fertur. scilicet motu recto: vniuersum. id est secundum se totum variat locum. illud autem quod augmentatur mutat locum: sicut illud quod deducitur: puta metallum per maleactionem: vel etiam humidum in vase per infusionem siue quodcumque huius corporis quod quidem in eodem loco manet partes eius transmutantur secundum locum per extensiones vel quocumque alio modo. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Non quemadmodum que sperere: hoc enim in simili loco transmutantur manente toto. Que autem eius quod augetur semper in ampliorum locum: in minorem autem que eius quod diminuitur.

¶ Manifestat definitionem ad motum localem spiritum: et dicit quod partes eius quod augmentatur mutant quod id est locum: sed non eodem modo: sicut partes sperere

De gñatiōe ⁊ corruptione. 27

4.c. 85. ptes em̄ spere trāsmutant̄ toto manēte in eodē loco .s. subiecto q̄s etiam totum maret locuz s̄z rōnez (vt dī in. 6. ph̄ysicor.) sed partes variant locum etiāz subiecto: sicut pars celi que mō est in oriēte: post modum erit in occidēte: s̄z talis trāsmutatio p̄tūm spere sunt simili loco idest neq̄ in maiori: neq̄ in minori: s̄z partes corporis que semper augentur extenduntur in maiores locuz: eius vero quod diminitur semp retrahitur in minorē.

t.c. 26 **Q**uoniam autēz transmutatio differt non solum in circa que: sed sic eius quod generatur ⁊ alteratur et augmētatur manifestum est.

Ultimo autem epilogaōdo cōcludit manifestum esse ex predictis q̄ transmutatio eius quod generatur ⁊ alteratur ⁊ auget differunt non solum in circa qd idest ex pte generis in quo sunt iste mutationes. sed sicut ex pte modi transmutandi.

Lectio. xj.

Intra quid autēz est trāsmutatio augmētationis ⁊ diminutiōis: circa magnitudinem autem videtur esse augeri ⁊ diminiui.

Postquam p̄h̄s ostendit differentiam augmētationis a generatione ⁊ alteratione: hic incipit inquirere de modo augmētationis. ⁊ primo quantum ad subiectū qd augetur ibi (Suscipiendum itaq̄.) Circa primum duo facit. p̄-

mo mouet questionē. 2° inquit r̄ questionis veritatē ibi (Aut impoſe.) Circa primum duo facit. primo proponit quid ex predictis sit manifestum circa augmentum. et querit circa quid sit transmutatio augmētationis ⁊ diminutionis. ⁊ respondet q̄ motus augmētationis ⁊ diminutionis videtur esse circa magnitudinem.

Secundo ibi.

Et qualiter suscipiendum t.c. 27 vtrum ex potentia quidem magnitudine ⁊ corporeo: actus vero incorporeo: ⁊ sine magnitudine generari corpus: ⁊ magnitudo ⁊ hoc dupliciter contingit dici: qualiter augmentatio fit. vtrum ex se parata ipsa scdm se materia an ex existēte i alio corpore.

Ostendit quid restat inquirendum. ⁊ dicit q̄ accipiendum est de cetero qualiter fiat augmentum vel diminutio: ⁊ quantum ad subiectum augmētationis. primo mouet hanc questionem. Vtrum contingat q̄ per augmentū generetur magnitudo ⁊ corpus ex eo q̄ est in potentia ad magnitudinem ⁊ corporeitatem: ita. s. q̄ sit actu incorporeū ⁊ sine magnitudine vel nō. ⁊ subdiuidit primum membrum questionis. dupliciter em̄ pōt dici q̄ aliq̄ materia actu existens sit sine corporeitate ⁊ magnitudine. vnde rationabiliter queritur si talis materia sit subiectum augmētationis: qualiter ex ea augmentatio fiat. vtrum .s. ipsa materia sine corporeitate ⁊ magnitudine existens sit s̄m seipsa ⁊ separata existens: aut ita q̄ sit in aliquo corpore.

D iij

Liber primus.

poze: nō tñ p̄s ei⁹. nā si eēt pars
eius esset subiectum corporeita
ti et magnitudini ipsius. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Aut impossibile vtrumq̄
Separata enim ens: aut nul
lum possidebit locum vt pū
ctus aliquis: aut vacuū erit:
et corpus non sensatum. Ho
rum autem hoc quidem non
contingit. hoc autēz necesse
in aliquo esse. Semper enīz
alicubi erit quod generatur
ex eo. Quapropter et illd aut
scdm se: aut fm accidens.

¶ Determinat q̄onem motam
et primo rōne accepta ex parte
materie vel subiecti. 2º rōne ac
cepta ex parte augmēti ibi (Am
plius autem talis. (Circa pri
mum duo facit. primo determi
nat questionē p̄dictaz rōne sum
ptam ex parte m̄ae fm q̄ ab ip
so cōsideratur. 2º fm q̄ cōsidera
tur a platoniciis ibi (Sed neq̄
punctos.) Circa p̄mū duo facit.
primo excludit p̄mū mēbrum
p̄ime diuisionis. s. q̄ materia si
ne magnitudine existens sit in
aliquo corpore ibi (Sed si in ali
quo existat.) secundo concludit
p̄positū ibi (Melius ē) ¶ Dicit ē
p̄mo q̄ vtrumq̄ membrūz secun
de diuisionis est impossibile. et
primo hoc ostendit quantū ad
hoc q̄ impossibile est m̄am sine
magnitudine existentem per se
separatam existere: quia si sit se
parata: opz alterum duorūz eē:
quorū vnū est: q̄ nullū possi
deat locū sicut punctus: cui⁹ nō
est locus. eo q̄ oīs locus dimen
sionē hēt aliquam: aut oportet
ā materia sine quātitate existēs

occupet locum aliquem: q̄ sit ali
quis locus vacuus. Nam vacuū
dicimus locum non repletū sen
sibili corpore: vel etiam oportet
q̄ sit quoddam corpus non sen
sibile. Nam vacuum nihil aliud
dicebant: nisi corpus non sensi
bile. Oportet enīz dicere vacuū
corpus propter dimensionē spa
tij. Nō sensibile autem propter
vacuitatem. horū autem duo
rum alterum est impossibile sci
licet q̄ sit vacuū vel corpus nō
sensibile. ¶ Similiter impossibi
le est q̄ materia separata exi
stens nullum possideat locum.
materia enīz est ex qua genera
tur corpora sensibilia. hoc autē
ex quo corpa sensibilia genera
tur necesse est in aliquo loco eē.
semper enīz videmus q̄ id q̄s
generatur ex eo ex quo genera
tū alicubi. s. in aliquo loco deter
minato. ¶ Ibidem autem est q̄s
generatur ex aliquo vbi fuit id
ex quo generatur. ergo oportet
id ex quo generatur aliquid fm
materiā eē alicubi vel per se vel
per accēs: p se quidem fm op̄i
nionem antiquorū p̄horū po
nentium materiā corpōz nālī
eē aliquod corpus actu: puta ig
nem aut aerē aut aqua. p accēs
aut fm op̄inione platonis: et suā
qui ponebat materiam eē ens in
potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed si in aliquo existit si
quidem separatum: ita vt
nullius secundūz se: aut secū
dum accidens aliquid sit cō
tingunt multa impossibilia.
Dico autem. U. g. si genera
bitur aer ex aqua nō aq̄ erit
transmutata. Sed propte
t. c. 28

De gñatione et corruptione. 28

rea q̄ vt in vase aqua inest
materia eius cuius est.

¶ Excludit 2^m mēbrū oñdēs q̄
mā sepata a magnitudine nō sit
in aliquo. et pmo pponit qđ intē
dit et dicit q̄ si mā sine magnitu
dine exis ita sit in aliquo corpe
separata a substantia ei⁹ q̄ nō sit
aliquid eius p se vel p accñs: cō
tingit multa inipolīa: et manife
stat hūc modū ponendū: puta si
ponam⁹ q̄ qñ gñatur aer ex aq̄:
nō fiat hoc per trāsmutationem
s̄ sicut aq̄: ita. s. q̄ mā aq̄ amittat
formā aq̄: et recipiat formā aeris
mā aeris ēēti aq̄ sic in vase. ¶ 2° ibi.
¶ Infinitas enim nihil pro
hibet materias esse: Quas
propter et generari actu.

¶ Pponit rōnes deducētes ad
incōueniens. Quarū prima est
q̄ si in aq̄ pter māam est et mā
aeris: parī rōne pōt et esse in aq̄
alia: et sic in infinitū p̄fertis: q̄ ex
vno possint infinita gñari successi
ue: et ita sequeretur q̄ nihil pro
hibeat esse infinitas māas in aq̄:
sed ex materia qualibet potest
aliquid actu generari. ergo seq̄
retur q̄ infinita possint actu ge
nerari ex vna et eadē aq̄: ita. s. q̄
qđqd pōt generari in potētia li
mul potest generari actu. ¶ Se
cundam rationem ponit ibi.

Ampli⁹ neq̄ sic vī gñari aer
ex aq̄ vt exiens a manente.

¶ Et dicit q̄ non videmus ali
quid sic generari ex aliquo: pu
ta aerem ex aq̄ sicut quod exit
ex aliquo permanente: puta cuz
vinum exit a dolio nō transmu
tato: videmus enim q̄ genera
tur ex corrupto: sicut supra di
ctum est. oportet autē id quod
sensibile apparet accipere: vt

principium in scientia naturali.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Melius ergo omnib⁹ in⁹ t.c. 29.
separatam facere materiam
esse: vt entem eandem et vnā
numero: ratiōe aut nō vnā.
¶ Concludit veritatem dicens.
q̄ melius est dicere: q̄ materia
insit omnibus q̄ nō separet ab
eis tanq̄ nihil eorū existens. S̄
q̄ vna et eadem numero sit ma
teria omnium et differat solum
ratione (sicut supra dictum est) et
secundum hoc nō erit separata
a magnitudine: sed in vnoquo
q̄ actu magnitudinis subiecta.

Lectio. xij.

Ed neq̄ puncta
ponendum neq̄ li
neas corporis ma
terias propter eas
dem causas.

¶ Supra p̄hs ostendit q̄
nō est possibile
subiectum augmenti esse id qđ
nullam habet quantitatem ac
tu: sed in potentia tantum sicut
est materia. et quia quidam po
suerunt materiam corporum eē
quid mathematicum: ideo p̄hs
hic ostendit q̄ nihil quod caret
magnitudine potest esse subie
ctum augmenti. caret autē qua
titate in genere mathematico
rum punctus quidem simplr. li
nea vero scđm dimensionem la
titudinis et profunditatis. sup̄
cies autem scđm dimensionem
profunditatis. corpus autē ha
bet magnitudinem s̄m omnem
dimensionem: vnde est perfecta
magnitudo (vt dicit in pmo de
celo.) Ostendit ergo q̄ nihil ta
lium qđ quocunq̄ modo caret t.c. 9.

Id. liij

Liber primus.

magnitudine pōt poni materia q̄ sit subiectū augmētī tripliciter primo quidē pp rationes p̄mis-
sas. unde dicit q̄ neq̄ ponendū est puncta que carent omnino magnitudine esse corporis mate-
riā que. s. sint subiectū augmētī. neq̄ etiam lineas que fm aliqd carent magnitudine: hoc ppter easdem causas. i. ppter ratios superi assignatas. q̄ necesse est puncta et lineas separatim per se existere aut in aliquo corpe esse: et sic sequerentur eadē que superius secuta sunt. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Illud autē cuius hec vlti-
ma materia est: quare neq̄ vnq̄: neq̄ sine passione pos-
sibile est esse neq̄ sine forma
¶ Improbatur hoc per ipsaz po-
sitionē platonicorū q̄ ponebant q̄ mathematica erant subiecta corporū naturalū. et q̄ p̄sca li-
nee sunt termini dimensionū: si-
cut forma est termin⁹ materie.
ponebāt q̄ id qd per hui⁹ termi-
nā esset m̄ corporū. ipsi autem
termini magis se habēt in rōne
forme: et hoc est quod dicit q̄ id
s. dimēso vel magnitudo. cuius
hoc. s. puncta linee sunt vltima:
erat materia q̄ platonicos. Se-
cundo ibi (Quare neq̄.) Osten-
dit consequenter q̄ nihil horuz
potest esse materia corporuz: q̄.
s. fm eos mathematica sunt se-
parata a formis naturalibus et
passionib⁹ sensibilib⁹: sicut s̄ in
tellectum: et ita et fm esse. s̄ ma-
teria non potest separari a for-
mis naturalibus et passionibus
sensibilibus. ergo impossibile ē ali-
qd mathematicorum esse mate-
ria corporū naturalium. primo

ergo pponit medium sue ratio-
nis dicens quia materia neq̄
possibile est esse sine passibili q̄-
litate: neq̄ sine forma vel mor-
phea. qd idem est: sine quib⁹ th
fm platonicos sunt mathematī-
ca. ¶ Secundo ibi.

¶ Generatur quidē igit fm t. c. 30.
pliciter alterū ex altero: quē
admodum et in alijs determi-
natum est: et ab aliquo: aut
actu ente: aut homogeneos:
aut homoydeos. U. g. ignis
ab igne: aut homo ab hoīe:
aut ab actu: durū enim a nō
duro generat.

¶ Probat qd supposuerat. et p̄ t. c. 62
mo q̄ materia nō possit esse sine
forma secūdo q̄ nō possit eē sine
passione ibi (Quoniam alit est.)
dicit ergo q̄ sicut in alio libro de
terminatū est: puta i primo phy-
sicorū. simplr gñatur alteruz ex
altero sit enim vnū qd ex sub-
lecto qd est materia. opz etiā q̄
id quod generat ab aliquo agen-
te em actu aut homogeneos. i.
saltem qd sit vnus generis: aut
homoydeos. i. q̄ sit vnus forme
vel speciei. et exēplificat q̄ ignis
generatur ab igne. sicut ab agen-
te vnus speciei: sicut homo ge-
neratur ab homine. aut opz q̄
saltem ab aliquo actu existente:
siue ab actione alicui⁹ actu exi-
stentis aliquid generetur: etiā
si generans si se sit nō gñato in q̄t mo-
gñe seu specie: sicut durū gñatur dis fa-
a nō duro: puta cū lac induratur etū nō
per ignē. ¶ Cōtingit aut q̄ aliqd assimila-
factuz non assimilatur in forma lat agē
agenti. vno quidē modo: q̄ illd t̄
factum non primo et per se re-
spondet facienti: sed p accidēs si

De generatiōe et corruptiōe. 29

ne p̄ posterius. per accidēs qui
dē sicut muscus sanat nō in quā
tum muscus: sed inquantū ē me
dicus. sanitatis aut̄ similitudo
non est in musco inquantū mus
cus: sed inquantū est medic⁹: qui
per formā sanitatis quā habet
in anima facit sanitatem in cor
pore. per posterius autē sicut cū
qualitas effecta est effectus con
sequens aliquam primariū qua
litatē: sicut sanitas causatur ex
aliqua medicina calida per ca
lorem quē facit in corpore: quā
uis i ipsa medicina nō sit forma
sanitatis. ¶ Secūdo per hoc q̄
agens agit instrumentaliter. In
strumentū em̄ non agit virtute
pprie for̄ me: sed inquantū mo
uetur a principali agente: quod
per suam formam agit. unde effe
ctus assimilatur in forma: non
quidē instrumento: sed principa
li agentī: sicut domus que fit in
materia domui que est in mente
edificātis: nō at securi aut ascie.
Et homo gñatus assimilatur in
specie patri gñanti: nō aut̄ semi
ni. ¶ Tertio qñ materia patiētis
nō est proportionata ad recipiē
dum formā agētis pp̄ illius ex
cellētia: sed recipit aliquid min⁹
sicut in animalib⁹ que generan
tur sine semine ex virtute solis.
¶ Et inde etiā q̄ effectus nō assi
milatur in specie agētī remoto:
s; pp̄ in quo ut hō hominī. nō aut̄
soli: quia hō gñet hoīes ⁊ solut
ōr in sc̄do physicoꝝ. sicut autem
vnūquodq; ab agēte generatur
aliqua liter simili fm̄ formā: ita
corrūpit̄ aliquid a p̄trario. ¶ Et
q; gñatur aliquid ex corrupto:
ut supra dictum est: necesse est
materiam ex qua aliquid gene
ratur: ⁊ in quā aliquid corrūpit̄

tur semper habere aliquam for
mā: per quā assimilē vel cōtra
rietur generanti vel corrūpentī.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā aut̄ est materia et t.c. 31.
substantie corporee et corpo
ris talis. Corpus em̄ cōmu
ne nullū: eadem passionis et
magnitudinis est. ¶ Ratione
quidem separata: loco autē
non separata: nisi ⁊ passiōes
separabiles. Manifestus au
tem ē ex quesitis: quoniam nō
est augmentatio transmuta
tio ex potentia magnitudi
ne: actu autem nullam ha
bentem magnitudinem. Se
paratum enim esset qd̄ com
mune: hoc autem quoniā im
possibile: dictum est in alijs
prius.

¶ Oñd̄it q̄ materia nō sit sine
passiōe. non em̄ materia est nisi
substantie corporee. substantie em̄
incorporee imateriales sunt: vñ
sequit̄ q̄ omnis materia sit talis
corporis. nō em̄ pōt esse aliquod
corpus cōmune qd̄ nō sit deter
minatū ad aliquā speciem: ⁊ ad ali
qd̄ indiuiduū. ¶ Dē aut̄ tale cor
pus necesse est h̄re aliquā pas
sionē vel cōsequētē formā speci
ficāz. qualis est pp̄ria passio vel
qualitercūq; aliter aduenientez:
sicut sunt accidētia indiuidua
ergo necesse est q̄ eadē materia
q̄ est subiectū magnitudinis: sit
etiā subiectū passiōis: ita quidez
q̄ materia q̄ est subiectū magni
tudinis sit rōne separata a pas
sione: sicut est alia rō hoīs: ⁊ al
bi. loco aut̄. i. substantia non sepa

Liber primus.

trahatur nisi quis dicat quod passiones sunt separabiles a substantiis quod est impossibile: et quia philosophus videbat digressionem quandam a proposito fecisse: colligit propositum ex omnibus premissis dicens manifestum esse ex omnibus quod in quaestione sunt quod augmentum non est transmutatio ex aliquo quod sit in potentia ad magnitudinem: ita quod actu nullam magnitudinem habeat. sequeretur enim quod commune subiectum. scilicet materia prima esset separatum per se existens absque omni forma: quod et nunc ostensum est esse impossibile: et etiam prius in aliis libris: puta in primo physicorum.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem talis transmutatio non augmentatio propria: sed generationis. Augmentatio enim est existens magnitudinis additamentum. Diminutio autem minoramentum. Ideo oportet habere aliquam magnitudinem quod augeatur. Quapropter non est sine magnitudine materia. Oportet autem etiam et augmentationem esse in actu magnitudinis. Generatio enim utique erit magis corporis non augmentatio.

¶ Considerat propositum ratione sumpta ex parte augmenti: et dicit quod talis transmutatio quam si fieret ex eo quod solus esset in potentia ad magnitudinem non proprie pertineret ad augmentum: sed magis ad generationem: quia de ratione augmenti est quod fiat additio ad preexistentem magnitudinem. Dicitur enim aliquid augeri ex eo quod sit magis: quod non esset nisi aliquid

prius esset magnum. Et per oppositum de ratione diminutionis est quod fiat quedam minoratio magnitudinis preexistentis. unde patet quod oportet id quod augeatur habere aliquam magnitudinem. et sic oportet quod augmentatio fiat: non quidem quod materia que erat sine magnitudine in actu perveniat ad hoc quod habeat magnitudinem in actu. hoc enim non esset augmentatio corporis: sed generatio: cuius ratio nis est quod fiat aliquid in actu quod prius fuit in potentia. *2^a 2^a c. 32.*

Suscipiendum utrumque magis: quam si tagetes questionem a principio: qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus.

Postquam philosophus dixerit minavit de augmento ex parte eius quod augeatur: hic inquit de eo quod aliquid augeatur. et primo proponit de quo est intentio: et dicit quod cum de ratione augmenti sit quod additas metrum magnitudinis: hoc magis videtur esse suscipiendum ad presentem considerationem: sicut difficilius quasi aliquod principium questionis facientes: quale sit id quo aliquid augeatur vel diminuitur. ut sic augmenti et diminutionis causas convenientes inquira mus. *¶ Secundo ibi.*

¶ Videtur utique eius quod augeatur quaecumque pars aucta esse: similiter autem in diminutione minor esse generata. Amplius autem adveniente aliquo quo augmentari: et recedens

te diminui.

¶ Requiritur ppositū. Et primo ponit diuisionē intentā principāter. scō interponit aliā questio nē ibi (Queret aut aliquis.) tertio soluit questio nē principāter ibi (Quoniam aut questus est.) Circa primū tria facit. pmo pponit duas suppositiones. Secundo mouet dubitationes ibi.

(Necesse autem augeri.) Tertio excludit quandā obulationem ibi (Sed neq si cōtingit.) Pila ergo suppositio quā pmo pponit est hec. s. qd ei qd augetur quilibet pars videt esse augmentata. Et similiter de diminutione quilibet pars eius qd diminiuit

T. c. i. videt esse facta minor: cuius ratio apparet ex eo qd dicit in. s. phisicor. Illud em cuius aliqua pars mouet dī moueri sū partem. et nō simplr. sicut hō dicit vulnerari: cuius manus vulnerata est. ad hoc ergo qd aliqd per se et simplr moueatur requirit qd quilibet pars ei moueatur. Quidē etiam in augmento: et oib alijs motib obseruari opz. Scō suppositio est qd omne qd augetur augm ētatur aliquo adueniēte extrinseco: et similiter diminiuit ali-

quid aliquo recedente. ¶ Cuius ratio est: quia oportet aliquid in actu reduci p id qd est actu: unde sū hoc id qd est in potentia ad maiores quantitatem reduci tur in actu illius quantitatis p aliquid qd habet actu quantitatem illam: et hoc est quod adijci tur ei quod augetur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse autem augmentari: aut incorporeo: aut corporeo. Siquidem igitur incor-

porco erit separatū quod cōmune. Impossibile autem materiam a magnitudine cē separabilē quemadmodum dictum est prius. Ibi autem corporeo duo in eodem loco corpora crunt: et qd auget. quod auget. Est autē et hoc hoc impossibile.

¶ Proponit diuisionē que sequitur ex duabus premissis diuisionibus. Si enim eius quod augetur: opz quālibet partem augeri: et omne augmentum fit per additionem: consequens est qd cuiuslibet parti eius qd augetur oporteat aliquid addi. necesse est ergo qd id quod additur quo dicitur aliquid augeri: aut esse incorporeum: aut corporeum separatū ab omni quātitate corporeali. Sed sicut supra ostensum est: impossibile est qd materia separata sit a magnitudine: vñ patet qd id quo aliqd augetur nō pōt esse incorporeum. ¶ Et iterum si esset incorporeū non esset quantum in actu: vñ sui appositione non faceret maius sū quantitatem. Si autem dicatur id quo addito aliquid augetur esse corporeum sequeretur duo corpora simul esse in eodem loco. s. corpus quod augetur: et corpus additum auget. non enim potest dici qd collocetur seorsum corpus quod augetur: et corpus quod auget: quia oportet additionem fieri cuiuslibet parti eius qd auget quod ex supradictis suppositionibus sequitur: et quod etiam est impossibile scilicet qd duo corpora sint simul in eodem loco. ¶ Et sic sequitur inconueniens

Liber primus.

ad utramque partem questionis.
Deinde cum dicit.

1. c. 33. ¶ Sed nec sic contingit fieri
ac generari dicere augmentatio-
nem et diminutionem: ut quan-
do ex aqua aer tunc est maior
tumoriger? est. Non autem aug-
mentatio hec sed generatio qui-
des eius in quod transmutatur
erit: corruptio autem contrarius;
augmentatio autem neutrius.
Sed aut nullius: aut si ali-
quod commune ambo non existit: eius
quod generatur: et eius quod corrumpitur.
U. g. si corpus. Aqua
autem non aucta est. neque aer.
Hoc quidem deperit: hoc au-
tem generatum est. Corpus au-
tem est si quidem id ad autem est
Sed et hoc impossibile. Opus
autem saluare rationem et exi-
stentiam eius quod augetur et di-
minuitur. Hec autem tria sunt:
quorum unum est quacumque
partem maiorem esse eius quod
augetur magnitudinis. U. g.
si caro carnis. Et adueniente
aliquo. Et tertium ut saluetur
quod augetur et maneat. Cum
generatur quidem enim aliquid
simpliciter et corrumpitur non
manet idem. Quod autem auge-
tur aut alteratur: aut minuitur
manet idem. Sed tamen quidem
passio aut magnitudo non ma-
net eadem. Si itaque erit pre-
dicta augmentatio continget
nullo adueniente neque manere
se augeri: et nullo recedente di-

minui. et non manere quod au-
getur sed opus hoc saluare: sub-
iecta enim est augmentatio talis.
¶ Excludit quoddam obiectionem
posset enim aliquis dicere quod aug-
mentum sit nullo alio appposito:
sicut quando ex aqua generatur
aer: videtur esse quoddam augmen-
tum: quia sit maior quantitas: sed per
hunc modum non contingit fieri aug-
mentum seu diminutio. talis enim
transmutatio non est augmentum
sed est generatio eius in quod trans-
mutatur scilicet aeris et corrup-
tio eius quod transmutatur ad
contrarietatem calidi et frigidi. ¶ Non
autem potest dici augmentatio
neque aeris: neque aquae: sed nec nullius
est augmentatio vel erit augmen-
tatio illius quod est commune
utique. si tamen aliquid sit tale si-
cut corpus videtur esse aeri et aque
ut dicatur quod aqua non est augmen-
tum: neque aer: quia aqua corrupta
est: et aer generatus: sed corpus
est quod augetur: si aliquid ibi augmen-
tatum est: sed hoc est impossibile:
le. opus enim ad hoc quod aliquid di-
catur augeri quod saluentur ea quae sunt
de ratione eius quod augetur et dimi-
nuatur: quae quidem sunt tria. quo-
rum primum est: et supra positum
est. scilicet quod quilibet pars magnitu-
dinis quae augetur fiat maior. puta
si caro augetur: quod quilibet
pars carnis sit maior: secundum
etiam supra positum est. scilicet quod ali-
quo veniente aliquid augetur. ter-
tium autem est: quod scilicet nunc ponitur de
nouo: ut scilicet id quod augetur conservetur
et permaneat in suo esse. Quia enim
generatio et corruptio sunt trans-
mutationes circa substantias cum
simpliciter aliquid generatur. vel
corrumpitur non permaneat eius
substantia puta circa qualitates

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 31

aut quantitatem. ⁊ ideo cum aliquid alteratur seu augetur vel diminuitur manet ideo numero ⁊ substantiā. Sed tñ quidē. s. in alteratione non manet eadem passio: sed in augmento ⁊ diminutione non manet eadem magnitudo: sed fit maior vel minor. si ergo predicta transmutatio quae ex aqua fit aer. esset augmentatio: sequerentur duo contraria p̄ dictis positionibus. Quod si vñ est q̄ aliquid augetur nullo alio adueniente ⁊ diminueretur nullo recedente. Aliud autem est id quod augetur non maneret: neq̄ aqua neq̄ corpus quod videtur esse commune manet ideo numero. vñ etiā signanter supra dixit: si aliqd est cōe: q̄ scz nihil actu ens idē numero existēs: s̄m substantiā est cōe ei quod corrumpitur ⁊ generat. ¶ Oportet autē predictas positiones saluare in omni eo qd augetur hoc em̄ supponit quasi in principiū q̄ augmentatio sit talis transmutatio qualis supra dicta est.

Dublatio.
t.c. 84

¶ Sed videtur nihil prohibere aliquid augeri nullo adueniente. probat enim philosophus in quarto physicorum. q̄ sicut aliquid fit albus non superaddito alio albo: sed per intensiōem albedinis preexistentis inquantū scilicet subiectū reducitur in actu perfectioris albedinis. ita et potest fieri aliquid maius absq̄ additione alicuius corporis magnitudinem habētis per hoc qd materia quae prius erat sub paruis dimensionibus: postea fit facta sub maioribus. Nam idē est subiectum magnitudini ⁊ paruitati: sicut ⁊ albi ⁊ nigri. ⁊ hoc manifeste apparet in rarefactione.

Rarefactio autem contingit non solum transmutata specie. puta cum ex aqua generatur aer. de quo hic loquitur Aristoteles. s̄ etiam eadem specie manente: sicut si aer rarefiat vel cōdēsetur.

¶ Dicendum est autem q̄ talis transmutatio non potest proprie dici augmentū sed alteratio. fit enim secundum transmutationem passibilium qualitarum. scilicet rari ⁊ densi. ¶ Variatio autē qualitatis aut quantitatis se habet ex consequenti. Sicut ex motu qui est s̄m locum: variatur motus s̄m dextrum vel sinistrum. non tamen dicitur motus s̄m situm. quia variatio situs consequenter se habet ad variationem loci.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Queret autem aliquis: et t.c. 34
quid est quod augetur: vtrū cui apponit aliquid. aut qd apponitur. U. g. si crux quod augetur hoc fit maius: quod autem augetur cibis. Quare igitur non ambo aucta sunt. Maius enim quod apponitur ⁊ cui. Quemadmodum ⁊ quando miscens vinū aqua similiter enim plus vtrūq̄. ¶ Mouet autem aliam questionem. et primo proponit eam. secundo soluit eam. ibi. (Aut quoniam huius.) Dicit ergo primo q̄ cum augmentum fiat aliquo supaddito remanet questio qd est id quod augetur. Utrum scilicet id cui apponitur: non autē quod apponitur: vel potius augetur vtrumq̄. v. g. cruri alicui animalis apponitur aliquid. scilicet cibis. Utrum ergo crux augetur vel fit maius. Cibis autē

Libri primus.

qui apponitur vel additur nō augetur. sed auget; quia ergo ambo non augmentata sunt: utrumque enim non fit maius: sed id quod apponitur nō: et id cui apponitur sic: et sicut quando vinum miscetur aque. videtur utrumque augeri. quia utrumque fit maius eodem modo.

¶ Deinde cum dicit.

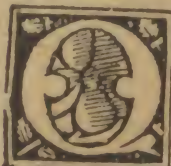
¶ Aut quoniam quidē huius substantia manet: huius autem non. U. g. cibi. Quoniam dominans dicitur in mixtione: ut quoniam vinum: facit enim vini opus: sed non aque vniuersa mixtura. Similiter et in alteratione quoniam si manet caro ens: et quod aliqd est. Passio autē aliqua existit eorum que secundum se accidentium: que prius passio non existerat: alteratum est hoc. Quomodo autem alteratum est: hoc quandoque quidem nihil passum neque alterata est substantia: quoniamque aut et illud. Sed alterans est principium motus in eo quod augmentatur et alteratur. in his enim mouens: quoniam et ingrediens generatur utrumque magis: et accipiens illud corpus. U. g. si ingrediens fiat utrumque species operis corruptum esse hoc patiens et mouens non in hoc.

¶ Soluit quoniam per id quod supra positum est. scilicet quod opus id quod auget manere secundum substantiam. Ideo ergo vinum dicitur augeri: et non aliud: quoniam huius quidem scilicet cui additur. puta crus manet substantia. huius autem scilicet quod additur pu-

ta cibis. Conuertitur enim in substantiam eius quod nutritur et augetur. et quia in obiectione fiebat mentio de mixtione: ostendit etiam in mixtione simile esse. Nam id cuius substantia manet dicitur esse dans in mixtione: sicut dicitur esse vinum: quando parum de aqua admiscetur multo vino. et hoc apparet ex propria operatione que est evidens signum speciei. tota enim mixtura facit operationem vini. scilicet calefaciendo et confortando: non autem facit opus aque: et simile est de alteratione: quia si permanet caro: et quod quid est id est quiditas seu species eius. aliquid autem passio de numero per se accidentium adueniat que prius non erat id quod permanet dicitur alteratum. et similiter oportet id quod augetur permanere id autem quo aliquid alteratur scilicet alterans: quandoque in nullo transmutatum est: neque secundum passionem: neque secundum substantias: sicut contingit in his que agunt et non patiuntur: sicut corpora celestia. quandoque vero et ipsius alterans patitur et transmutatur: sicut in corporibus inferioribus que agunt et patiuntur adinueniunt. ut infra patebit. Sed in motu augmenti virtus alterans. et que est principium motus se habet ex parte augmenti. quod ita alterat quod etiam alteratur. in his enim que augentur est principium motus augmenti. scilicet ad alterandum et conuertendum cibum qui additur. quia si hoc non esset cibus ingrediens corpus: et sic magis generaret acciperet ad suam naturam: id corpus cum ingrederetur: puta cum spiritu. id est ventus seu aer ingreditur ventrem: et fa-

cit eum maiorem vel spirit⁹ id
est aia ingreditur corp⁹ ⁊ cōfor
mat ipsū sibi s; nō est ita quāsi
mo cib⁹ ingreditur corp⁹ patē
do a corpore aialis corrumpitur
cōuersū in corpus aialis ⁊ prin
cipium mutatiōis nō est in hoc
quod addit. sed in eo cui addit.

l.c. 35. Lectio.

Quoniam autē de
his quesit⁹ est
sufficienter op
portet questiōis
tētare solutionē
inuenire. Saluātes manere
id quod augetur ⁊ adueniē
te aliquo augeri recedente
aute diminui: adhuc autem
quodcūq; signum sensatum
aut maius aut minus gene
ratum est: ⁊ nō vacuum esse
corpus neq; due magnitudi
nes in eodē loco: neq; incor
porēo augeri.

Postq̃ philosoph⁹ mo
uit dubitationem
de eo quo aliquid augetur ⁊ sol
uit dubitationem interpositam
hic accedit ad soluēdum dubi
tationem principalem: ⁊ primo
soluit dubitationem scđo osten
dit dubitatione remota quō fi
at augmentum ibi (Maius autē
totum) Circa primum duo facit
primo ostēdit qualis debeat eē
solutio secundo ponit solutiōes
ibi (Susciplendum.) Opportet
autē q; vera solo includat omnia
que sunt de rōne rei ⁊ oia ipos
sibilia excludat. et id primo ostē
dit quō intēdit saluare oia que
sunt de ratiōe augmētī: ⁊ dicit q;
quia sufficienter quesit⁹ est de

predictis oportet: tētare. i. ad
hoc conatum apponere: vt inue
niatur talis solutio questiōis
qua soluatur tria que supradī
cta sunt de ratiōe augmētī quo
rum primū est q; id qđ augetur
permaneat. secundū est q; aug
mentum fiat adueniēte aliquo:
⁊ diminutio aliquo recedente
tertiū est q; quodlibet signū
sensatum idest quelibet pars
sensibilis eius qđ augetur fiat
maior in augmento aut minor
in diminutione secundo osten
dit quomodo intendit tria im
possibilia vitare. primo quidem
vt non ponamus corpus: quod
augetur esse vacuū scđo vt non
ponamus duas magnitudines
vel duo corpora eē simul. tertio
vt nō ponam⁹ augmentum fieri
per additionē alicui⁹ in corpore
vī em suppositis predictis sup
positionib⁹ alter⁹ hor⁹ incōueni
entū ex necessitate seq. si enim
auget q̃libz pars eius qđ auget
⁊ nihil auget nisi adueniēte ali
quo opz q; cūlibz parti ei⁹ qđ
auget aliquid adueniat si ergo
id qđ nō adueniat ē incorporeū
opz duo corpora eē simul nisi po
natur corp⁹ qđ augetur esse va
cuū. Deinde cum dicit.

Susciplendū igit⁹ causam
determinātes pri⁹ vnū qđq;
qm̃ anoinomera augentur
cū omniomera augent⁹ cōpo
nitur enim ex his vnum qđ
q;. Deinde quidē caro ⁊ os
⁊ vnaq; talū partiū ē du
plex: Quēadmodū ⁊ aliorū
materia spēs hūit⁹. Etenim
materiā dī spēs caro aut os.

Liber primus

¶ Solut dubitationē primo premittit quedā necessaria ad questionis solutionem scdo ponit solutionē ibi (Qualēcūq; er go partē.) Circa primū pponit duo circa quorū primū dicit q opz suscipere causā per quā et predicta soluantur et incōuenientia vitētur ita tamē q deter minem⁹ quedā prius. Quorum vnum est q omīomera idest mēbra dissimiliū partū puta ma nus aut pes et similia: augen tur per hoc q partes augētur quas omīomera vocat sicut sūt caro et os et huiusmōi. Et hui⁹ rō nem assignat q vnūquodq; mēbrum dissimiliū partū augeatur ex his que sunt similiū sicut ma nus ex carne et osse et nerno et id opz q per augmentum partūz augeatur totum secundo ponit q caro et os et vnaqueq; talūz partūm que primū dicatur au geri est duplex sicut cōtingit in omnibus que habent species in materia. Nam caro vel os pōt dici vel vt materia carnis vel vt species carnis. ¶ Hoc quidam intellexerunt sic quod aliqua ca ro signata esset que est fm ma teriam et alia que est fm speciē. Dicunt enim q caro vel os vel quicquid est hūmōi dicit eē secū dū speciē: ex eo q est generatur ex primo hūido semīnali in quo primo fuit virtus speciēi. caro autē secūdu materiam dicitur ex eo q gñatur ex hūido nu trimētali qd quidez aduenit pri mo hūmōdo substantiāli sicut ma teria quedā eis prout primū hu midū extēditur per alia mēbra admixto sibi secūdo hūmōdo ad hoc vt compleatur quātitas rei viuētis et oīūz partū eis et hec

Expō.
alexan
dri.

fuit opio Alexēdrī vt dicit Auer rois in expositiōe hui⁹ loci quē cōtra plures postmodum secuti sunt. Alex.

¶ Sed hoc nō potest stare cum verbis Aristō. que hic dicuntur dicit em: q caro et os et vnaque q talium est duplex scilicet fm materiā et speciē quēadmodum et aliorū in materia spēm habē tium. Manifestum est aut q spe ciem in materia habent nō solū ista que generantur ex semine et que nutriuntur in quibus pre dictus intellectus posset aliqua liter sustineri sed etiam corpora inasata sicut sunt lapides aurū et argentū. ¶ Vult ergo Aristō. q in carne et osse dicitur spēs et materia: sicut in lapide et auro in quibus nō hūmidum substantiale et nutritiē tale. Et ideo dicēdū ē s3 intentionē Arist. q ea dem caro dicitur fm speciē pro ut in ea consideratur id qd per tinet ad speciē carnis et secūdu materiā prout in ea considera tur id quod est materie et eadez ratio est de omnibus alijs con positus ex materia et forma.

Expō.
Aristo.
tho.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Qualencūq; igitur par tē augmentari et adueniēte aliquo secūdu quidē spēm est contingens secūdu autē materiam non est.

¶ Pōnit solutionē et primo po nit eam scdo manifestat per ex emplum ibi (Opz aut inerti li gere) tertio cōcludit eptilogādo summā solutionis ibi (Quapro pter est quidē.) Dicit ergo pri mo quod hoc qd supra dictum est quod qlibet pars auge ē qd auge ē et q vnūquodq; augea tur adueniente aliquo est verū si accipia ē

Rō q̄: si accipiat pars fm spēm. **¶** Nā
 re vñ
 qd q̄
 auget
 adue:
 niente
 aliq̄
 q̄libz
 ptez
 accipi
 atur
 ps fm
 formā
 t. c. 36.

si accipiat pars fm spēm. **¶** Nā
 cuilibet parti fm spēm cōsidera
 te addit aliquid tanq̄ pmanēt:
 ⁊ ita quelibet pars fm spēm con
 siderata auget non autem cuilibet
 parti fm materiā cōsiderate
 fit additio: sed nō quelibet pars
 fm materiā cōsiderata auget.
 dictum enim est q̄ id quod auge
 tur oportet permanere: non aut
 permanet quelibet pars fm ma
 teriam cōsiderata: sed soluz fm
 spēm: **¶** Deinde cum dicit.

¶ Oportet autē intelligere
 quemadmoduz si aliquis mē
 surabit eadez mēsurā aquā.
 Semper enim aliud ⁊ aliud
 quod generatur. sicutiq̄ au
 mentatur materia carnis: s̄
 non partiuꝝ cuiq̄ aliquid ag
 generat. Sed hoc quidē de
 fluit: hoc autē aduenit. For
 me autem ⁊ cuiusq̄ speciei
 particule.

¶ Manifestat solutionē propo
 sitam per exempla. ⁊ pmo ponit
 manifestationem. Secundo ostē
 dit in quibus partibus dicta so
 lutio sit magis manifesta ibi (In
 omīomeris.) **¶** Dicit ergo p
 mo q̄ oportet intelligere quod
 dictum est de carne fm speciem
 et fm materiā si quis mensu
 ret aquam eadem mēsurā: ita
 tamen q̄ semper sit alia et alia
 aqua. puta si ex vase pleno aqua
 guttatim aqua effluat et gutta
 tim semper infundatur: erit enī
 semper idem quantum ad mē
 suram aque: non tamen quo ad
 materiā aque. sic autem ope
 ratur species ad materiā sicut
 mēsurā ad mensuratum: eo q̄
 forma est finis materie (vt dicitur

tur in tertio phisicorum.) sic enī
 oportet intelligere q̄ species car
 nis pmaneat eadem tanq̄ mē
 sura quedam: non tamen sem
 per pmaneat eadem materiā
 in qua talis species suscipitur.
 Est etiam simile de fluuio q̄ sem
 per manet idem quantum ad spe
 ciem fluuij materialis aqua tñ
 semp est alia et alia. simile est ē
 in igne: cuius species et figura
 semper manet. sed ligna in quibz
 materialiter ignis ardet cō
 sumuntur et alia apponuntur.
 Idem etiāz apparet in populo ci
 uitatis qui semper manet idem
 fm id quod est speciei: quia ho
 minum ex quibus constituit po
 pulus: quidam moriuntur: ⁊ qui
 dam succedant: et semper perma
 net id quod pertinet ad speciem
 carnis: licet materia in quā fun
 datur talis species paulatim cō
 sumatur per actionem coloris: ⁊
 alia de nouo adueniat p nutri
 mentuz: sic ergo quādo aliquod
 corpus augetur augmentatur q̄
 dem materiā carnis: quia plus
 generatur per nutrimentuz q̄ p
 datur per actionem coloris: ita
 multiplicata materia vis augmē
 tatina que pertinet ad speciem
 excedit proportionabiliter totāz
 materiā in maiorem quātitatez
 non tñ ita augmētatur materiā
 carnis q̄ cuilibet parti materie
 aliquid addatur: q̄ neq̄ quelibz
 pars materie manet: sed quedā
 defluit consumpta. s. per calozē.
 ⁊ quedā aduenit restituta. s. per
 nutrimentum: ⁊ ita non oportet
 incorporea esse: neq̄ esse corpo
 rea oīno simul: neq̄ corp⁹ quod
 augetur esse vacuum q̄ nō plus
 fuit id quod restituit per alimen
 tum q̄ id qd fuit per calozē con

Tho. de gñatione. **E**

Liber primus.

sumptib. virtus enim caloris naturalis que pertinet ad spem restituit id quod aduenit in locum eius quod perijt. si autem fuerit plus quod ex alimento generatum est virtus naturalis extendit id in maiorem quantitatem sive aliquam dimensionem et ita occupat maiorem locum. sed quia species semper manet necesse est dicere quod cuiuslibet parti forme vel speciei aliquid aduenit et quilibet augeatur.

Rñ. tatur. **C**Neque propter hoc sequitur cito ob duo corpora esse in eodem loco lectio: quia forme et speciei non debetur locum. **C**us nisi ratione materie in qua fundatur que est proprie subiectum quantitatis dimensionis. si autem intelligatur caro sine specie que est generata ex humido substantiali. caro autem sive materia que est generata ex humido nutritivo tali ut Alexander posuit videtur hoc verbis Aristotelis. scilicet quod caro sine materia defluit et adueniat: non autem caro sine speciem magis esse dictum probabiliter quam sive aliquam necessariam rationem cum non necesse sit utrumque humidum in unam massam adunatum perferri ad perficiendam quantitatem totius corporis et omnium partium eius. nec potest ex necessitate probari quod calor ita consumat unum altero permanente semper. Non est autem credibile quod Aristoteles in tali re aliquid sine ratione necessaria dixisset / ut Averrois dicit in expositione huius loci. **C**Deinde cum dicit.

t.c. 37. **C**In anomomeris autem hoc magis manifestum. videlicet quod in manu quoniam proportionaliter auctum est: materia enim alia est a specie mani-

ifesta magis hic quam in carne et oniomomeris. Ideo et mortui magis videntur esse caro et os: quam brachium et manus.

COstendit in quibus partibus predicta solutio sit magis manifesta: et dicit quod id quod dictum est magis est manifestum in anomomeris id est membris dissimilium partium: puta manu quam videmus proportionabiliter augeri: proportionabiliter autem augetur tota manus et quilibet digitus et etiam quilibet articulus. Et hoc ideo quia magis manifesta est distinctio speciei et materie in huius membris quam in carne et osse et aliis membris similibus. quanto enim sunt propinquiora toti tanto plenius recipiunt perfectionem forme: que principaliter est actus totius. unde et operationes anime magis manifeste sunt in dissimilibus membris quam in partibus similibus. et ideo licet post mortem per quantum separatur anima a corpore non solum remanet animal sed etiam nulla pars animalis nisi equivoce ut dicitur in secundo de anima. tamen videtur quod magis post mortem animalia remanet caro aut os quam manus aut brachium in quibus magis apparent operationes anime. **C**Deinde cum dicit.

CQuapropter est quidem sic quantumcumque carnis auctum est autem ut non. Secundum speciem quidem enim quod cumque aduenit. secundum materiam autem generatum est non. **C**Concludit epilogando summam solutionis. scilicet quod quodammodo que

t.c. 8.

De generatiōe corruptiōe. 34

libet pars carnis est aucta. s. acci-
piendo carnem s'm speciē ⁊ quo-
dāmodo nō. s. acciπiendo carnez
sed materiā.

Lectio. xv.

t.c.38.

Alius autēz to-
tum generatur
est adueniente
aliquo : quod
vocatur cibus:

et contrarium transmutante
in eādē speciē. ⁊. g. si sic-
co adueniat humidum. Cum
autem aduenierit transmuta-
tur humidum et generatur
siccum. Est quidem enim si-
cut simile a simili augmenta-
tur est autē vt a dissimili.

Solutis

dubitatiōib⁹
bus q̄ erant
circa augmentū. hīc philosoph⁹
determinat modū augmentī. et
primo determinat qualiter fiat
augmentū. secundo determinat
qualiter fiat diminutiō ibi. (Hoc
autē specie sine materiā.) Circa
prīmū duo facit. primo ostendit
qualiter se habet id qđ aduenit
ad id quod augetur eo adueniē-
te. scđo cōparat augmentū alijs
operationibus anime vegetabi-
lis ibi. (Querēt autē aliquis.)
¶ Dicit ergo primo qđ soluta
questione de partib⁹ eius quod
augetur vtrūz quelibet pars au-
gmentatur vel non: manifestum
est qđ totum maius est aliquo ad-
ueniente: puta cibo hoc. enīz ad-
ueniens in principio est contra-
rium ei cui aduenit s'm aliquaz
contrarietatem passiōis s'z post
ea transmutatur in eadē spe-
cie: puta si sicco adueniat id qđ

est a principio humidum: quod
cū aduenierit transmutat⁹ ⁊ fit sic-
cum: et ita quodammodo verūz
est dicere qđ simili auget⁹ simili.
quodāmodo autē verū est dicere
qđ aliquid auget⁹ dissimili. nam
id qđ augetur a principio quidē
est dissimile in fine autē simile
vt dictum est. ¶ Deinde cum
dicit.

¶ Querēt autē aliquis qua-
le oportet esse ex quo auget⁹
tur. Manifestum vtrūz: quo-
niam potentia est illud. ⁊. g.
si caro potentia carnem ac-
tu autē aliud. Corruptio
vtrūz hoc caro generatum
est.

¶ Cōparat augmentū alijs ope-
ratiōibus anime vegetabilis cu-
ius operationes sunt tres vt di-
citur in scđo de anima. s. genera-
tiō nutrimentū augmentū. pmo cō-
parat augmentū generatiōi. se-
cundo nutrimento ibi. (Quan-
tum autē vte.) Circa prīmū duo
facit. primo ostendit similitudi-
nez augmenti et generatiōis. se-
cūdo differentiā ibi. (Nō igit hoc
ipsuz.) ¶ Mouet igitur questio-
nem circa prīmū quale oporteat
esse id. i. cui⁹ forme est id qđ au-
get⁹. et concludit manifestū esse
ex premissis qđ id quo aliquid au-
getur est in potentia ad id quod
augetur: puta si caro est quod au-
getur id quo auget⁹ op⁹ eē in po-
tentia carnem: quia sicut supra
dictum est. id quo aliquid au-
getur est in principio dissimile:
et in fine autē simile. et quia
nihil est in potentia ad vnum/
quin sit in actu aliquid aliud:
oportet id quo augetur caro:

Et ij

Liber primus.

quod est in potentia ad carnem esse actu aliquid aliud q̄ carnē: puta panis. qđ autem est actu aliquid: non sit aliud nisi per p̄oris et sequentis generationē corruptionem. oportet igit̄ augmentum fieri: corrupto eo qđ prius erat actu. puta pane: igenito eo qđ augetur. puta carne. Et sic manifestum est qđ augmento cōcurrit gñatio aliquāliter. ¶ De inde cum dicit.

¶ Non igitur hoc ipsum secundum se. Generatio autem esset non augmentatio: sed quod augetur hoc. Quod igitur et ab hoc est patiens augmentum est: aut mixtum: quem admodum si quis vino superfundat aquam: hoc autē potest vinum facere quod mixtum est: quemadmodum ignis facit vstum tangens vřēda. Ita in eo quod augetur et ē actu caro quod inest augmentatium: adueniēte potentia carne facit actu carnē. Igitur simul ente: si enim seorsum generatio est. Est enim ita ignem facere ad existentem adiungentes ligna: sed sic quidem est augmentatio. ¶ Quā autem ipsa ligna p se incenduntur generatio est.

¶ Ostendit differentiaz augmenti generationis dicens qđ in augmento sit quedam generatio carnis cum aliud sit augmentatio a generatione: sequitur qđ nō generetur s̄m seipsaz id est separatim quādo aliquid generatur quia sic non esset augmentū: s̄

generatio: sed oportet generari carnē in carne que auget. sic igit̄ propter id qđ caro in eo qđ augetur est patiens: in eo. s. qđ trās mutatur in similitudinem eius quod augetur: et ab hoc. s. passo et transmutato augmentatū est: vel id cui addit̄ vel totum mixtum. et est simile sicut si aliquis vino prexistenti superinfundat aquam hoc modo: qđ vinuz sua virtute potest aquam commixtā conuertere in sui naturam. tunc enim dicitur esse augmentū vini/non generatio. ¶ Cum autem liquor aliquis s̄m se in vinuz cōuertitur: puta in vna est vini generatio. ¶ Aliud autem exemplum ponit de igne qui adurit corpora vřtibilia sibi cōiuncta: et ita cōtingit in eo quod augetur qđ est actu caro: cuius virtus augmentatiua id quod adurit existens in potentia ad carnem facit actu carnem: ita tamen qđ sit simul cuz carne prexistēte. si enim ex aliquo quod est in potentia caro seorsum fieret caro esset generatio carnis non augmentū: sicut accidit cum ex virtute seminis sanguis menstru⁹ in carnē conuertitur: et hoc etiam accidit circa ignem. contingit enim quādoqđ ligna igniuntur adiuncta igni prexistēti: et hoc est augmentatio ignis. quando vero ipsa ligna incenduntur seorsum non adiuncta alijs lignis adiunctis tunc est generatio.

¶ Quantuz autem quod vniuersale quidem non generatur: quemadmodum nec animal nec quidem homo nec aliquid singulare: sed vt hic vřc illic autem quantuz.

De gñatione ⁊ corruptione. 35

¶ Postq̃ philosophus compa-
rauit augmentum generationi.
hic cōparat augmentum alimē-
to. ⁊ primo ostēdit quomodo se
h̃z id quod auget ad id quod
nutrit. 2° quomodo se habet au-
gmentum ad nutrimentum. ibi
(Et nutrimentum.) Circa. primū
trīa facit. primo ostēdit: quid sit
id quod augetur id est q̃ sit quā-
tum: ⁊ dicit q̃ quantum vnuer-
sale non generatur nec fit sicut
animal vniversale: nec hō vnī-
uersalis: nec aliquid singulariū
id est nec aliquam singularitatē
specierum. puta nec leo vnuer-
salis: nec bos vniversalis. sed si-
cut in illis generatur vniversa-
le scilicet in aliquo particulari.
puta cuz generatur hoc animal
aut hic homo ⁊ illic scilicet i au-
gmento generatur quantum: nō
quidem in vniversali: sed in ali-
quo determinato: sicut cum fit
quanta caro aut os aut manus
⁊ hīs similia. ¶ Secundo ibi.

¶ Caro autem: aut os: aut
manus: ⁊ horum omniomera
adueniente quidem aliquo
quanto: sed nō carne quāta.
¶ Ostendit quid sit id quod au-
get. fit enim augmentum adue-
niente aliquo vt dictum est: sed
si per augmentum. fieret quan-
tum in vniversali: oporteret id
quod aduenit esse quantum in
potentia: ⁊ nullo modo in actu.
sed quia non generatur quantum
in vniversali: sed hoc quantum/
puta caro oportet id quod adue-
nit esse quidem aliquid in actu
quantum: non autem caro quā-
ta: sed solum in potentia.

¶ Tercio ibi

1. c. 41. ¶ Secunduz id igitur q̃ po-

tentia vtrūq̃. v. g. quāta ca-
ro sic auget quidem etenim
quantam oportet generari:
⁊ carnem: secundum id enim
quod solum substantia caro
nutrit: etenim. sic differunt
cibus ⁊ augmētatiū rōne.

¶ Concludit differentiam: eius
quod auget ⁊ eius quod nutrit
⁊ primo ponit differentiaz q̃ id
in quantum id quod aduenit est
in potentia ad vtrūq̃. puta ad
hoc q̃ sit quanta caro: vt scilicet
nō solum sit aptum recipere spe-
ciem carnis: sed etiam in maio-
rem quantitatem produci. per
hoc enim auget. ¶ Ad hoc em̃
q̃ sit augmentum oportet fieri
⁊ quantum: vt scilicet fiat maior
quantitas ⁊ caro: quia oportet
id quod aduenit in finem assi-
millari vt dictum est: in quantum
vero id quod aduenit est in po-
tentia ad hoc q̃ sit caro secun-
duz hoc nutrit: sic enim differit
fm rationem: cibus ⁊ augmēta-
tio. Nam cibus nutriens est in
potentia in quantum conuertit
in carnem. in quantum autē sa-
scipit maiorem quantitatem est
agens. ¶ Secundo ibi.

¶ Ideo nutritur quis quo-
usq̃ saluatur ⁊ diminuitur:
augmētatur autē nō semp.

¶ Infert quoddaz correlarium
ex eo q̃ dictum est. videlicet q̃
aliquis nutritur: quousq̃ salua-
tur id est q̃ dīn conseruatur in vi-
ta. quia semper oportet restitui
per nutrimentum id quod con-
tinue soluitur id est id quod di-
minuitur oportet nutriri: nō autē
semper animal augetur sed q̃
diu cibus conuersus in carnem

⁊ iij

Liber primus.

potest extendi in maiorem quā-
tatem. Deinde cum dicit.

Et nutrimentum augmē-
tationi id idem est quidem:
esse autem aliud. Secundū
id enim quod est id quod ad-
uenit potentia quanta caro
augmentatiuū carnis est se-
cundum id autem quod solū
potentia caro: nutrimentū.

Ostendit differentia inter ip-
sum augmentum et nutrimentū
et dicit quod nutrimentum est idem
ipsum augmentum: esse autem
cum eis aliud. quasi dicat sunt
idem subiecto sed differunt ra-
tione in quantum enim id quod
aduenit est in potentia ad vtrū-
q; id est ad hoc quod sit quanta car-
o secundum hoc est augmentū
carnis. in quantum vero est in po-
tentia ad hoc solum quod sit caro:
secundum hoc est nutrimentū
aut cibus ut supra exposuit est.

Deinde cum dicit.

Hec autē species sine ma-
teria: ut immaterialis potē-
tia aliqua in materia est. Si
militer autem et aliud quod-
cūq; organum. Si autē ad-
uenerit aliqua materia ens
potentia immaterialis ha-
bens et quantum potentia: he-
erūt imateriales maiores.

Si autem amplius face-
re non potest: sed ut aqua vi-
no semper amplius mixta in
fine aquaticū facit: et aqua:
tunc diminutionē faciet quā-
ti. Species autem manet.
Ostendit quomodo fiat dimi-
nutio. Ad euidentiam autē ho-

rum que hic dicantur conside-
randum est quod virtus speciei al-
ter se habet in rebus uiuentibus
que proprie nutriuntur et augē-
tur. et in rebus carentibus vita
que neque nutriuntur neque augē-
tur. corpora enim uiuentia mo-
uent seipsa non solum secundum motum
localem: sed etiam secundum motum
alterationis. puta cum animal
naturaliter sonatur et non secū-
dum motum augmentationis
aut generationis: preteritum secundum
quod nutrimentum est generatio quā-
dara: ut dictum est: in quantum. scilicet
et si non generetur caro sed se ag-
generatur tamen carni: preterit
stenti. omne autem mouens seipsum
(ut probatum est in 8° phy.) di-
uiditur in duo. quorum vnu est
mouens aliud vero motum. vnde
oportet quod in rei veritate sit
aliquid motum/ quod conuertitur
in nam speciei: et aliquid mo-
uens. scilicet ipsa virtus speciei con-
uertens et inde est quod virtus spe-
ciei in rebus uiuentibus non de-
terminat sibi aliquam materiam
signatam/ cum vna pars effluat et
alia adueniat/ ut dictum est: non
potest tamen virtus speciei esse
absque omni materia: sed hac vel in il-
la determinate (ut probatur in
7° metaphysice.) in rebus ta-
men inanimatis nihil tale inue-
nitur nisi forte in quantum est in
eis aliqua similitudo augmen-
ti et nutrimenti. puta in igne et
vino per efficaciam virtutis ac-
tue in eis speciei carnis vel cu-
iuscūq; huiusmodi: in quantum. scilicet.
Sic igitur virtus tamen non deter-
minat sibi aliquam materiam signa-
tam. sed nunc saluat in hac/ nunc
in illa: et est sicut species imma-
terialis potentia quantum ad hoc

Virtus
speciei
aliter
se hēt
viuen-
tib⁹ air
in nōvi
uentis
bus.

t.c. 41.

t.c. 28.

De gñatiōe ⁊ corruptione. 36

q̄ non determinat sibi materiā
signatā. ¶ Est it̄ in mā semper
aliq̄ ⁊ eadez rō est de quocunq̄
alio organo. puta de osse aut ner-
uo aut quocunq̄ huiusmodi. si q̄
aduenerit aliqua mā que sit in
potentia nō solū ad hanc spēm/
que quodammodo est immālis
sed etiam est in potentia ad ma-
iōrē quantitatem hec ēt erūt ma-
iores ⁊ māles idest ipse virtutes
speciei que sunt in carne ⁊ osse ⁊
huiusmodi extenduntur in ma-
iōrem quantitātē: s; hoc nō sem-
per potest fieri: q; virt̄ sp̄i des-
bilitatur cū sit in materia cōtra-
rietati subiecta per cōtinuam ac-
tionē ⁊ passionem ⁊ per iadun-
ctionem materie extranee que
nō ita recipit virtutem speciei si-
cut prius erat. ¶ Quando ergo
non hoc amplius virtus speciei
facere potest: vt. s. tātū cōuertat
de nutrimento quod sit in potē-
tia nō solum ad speciem/ sed ad
maiōrem quantitatem: nec etiaz
ad equalem tunc fit diminutio
quantitatis: ⁊ tamen conseruat
species in quantitate minori ⁊ fi-
naliter etiam species cessat: si-
cut si aqua magis ⁊ magis vino
misceatur fiet vinum aquatum
⁊ finaliter corrumperetur vinum
⁊ fiet totalr aq̄.

Lectio. xvj.

t.c. 34

¶ Oniā aut̄ opor-
tet, primū de ma-
teria ⁊ de vocatis
elementis dicere
siue sint: siue nō. ⁊ utrū sem-
piternale vnūq̄q̄: aut gñā-
tur q̄liter: ⁊ si gñatur utrū cō-
iūicē generent oīa eodē mō
aut si aliq̄d p̄mū eoz. vnū ē

Necesse ē utiq; pri⁹ dicere
de q̄b⁹ ideterminate dī nūc

Postq̄ phus determina-
uit de gñatiōe ⁊
corruptiōe: in comuni ⁊ de alijs
sequentibus scilicet de augmen-
tatione ⁊ alteratione. incipit de
terminare de quibusdā que ad
hoc requiruntur. Et primo dat
intentionem suam. sc̄o. prose-
quitur intentū ibi (¶ Fere quidē.)
Circā primum duo facit. primo
determinat intentionē suam. 2°
ostendit necessitatem sue inten-
tionis ibi (¶ Omnes enim qui ele-
menta.) ¶ Dicit ergo primo q̄
cum oporteat dicere de mā cō-
tra quāz est transmutatio elemē-
torum. ⁊ de ipsis elementis fm
contrarietates que sunt in eis.
vtrū. s. sint aut nō: ⁊ vtrum vnūz
eoz sit sēpiternū ⁊ it̄āsmutabile
sicut sup̄ dicit Empe. aut gñant̄
⁊ si gñantur q̄liter gñant̄. vtrū
. s. gñant̄ ad iūicē: aut mouent̄:
aut est aliq̄d principium eoz ex
quo generantur: et in quod res
soluuntur sicut diuersi dixerūt:
vt Demo. athomios. Anax. in-
finita secundum speciem: quia
in q̄ illa determinare debemus
oportet prius determinare de
quibusdā antecedentibus ad
illa de quibus dicitur indeter-
minate nunc. quod quidem pos-
test dupliciter intelligi. vno mo-
do q̄ philosophi sui temporis
indeterminate et sufficienter di-
xerunt de ipsis. alio modo quia
de generatione indeterminate ⁊
confuse dictum est de ipsis.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnes ei⁹ elemēta gñan-
tes ⁊ q̄ ex elemētis segrega-
tiōe vtuntur: ⁊ congregatio

¶ Et iij

Liber primus.

ne: et facere et pati. Est autem congregatio mixtura. Quomodo autem misceri dicimus? nondum determinatum est manifeste. Sed nec alterari possibile nec segregari et congregari: nullo faciente aut patiente. Etenim plura elementa facientes generant: in faciendo et patiendo adinuicem: et his quidem ex vno necesse est dicere factionem: et hoc recte dicit Diogenes quoniam si non essent ex vno omnia nec esset facere et pati adinuicem. U. g. calidum infrigidari: et hoc calefieri rursus. Non enim caliditas et frigiditas transmutantur adinuicem: sed manifestum: quoniam subiectum. Quapropter in quibus facere est et pati: necesse est vnam horum subiectam esse naturam. Omnia igitur talia esse dicere non verum: sed in quibus quod adinuicem sunt est. Sed si de facere et pati et mixtura videndum necesse est et de tactu. Non enim facere hec et pati possunt proprie que non possibile adinuicem tangere: nec non tangentia adinuicem qualiter contingit misceri primus. Quapropter de tribus his est determinandum quid tactus: quid mixtura: et quid factio. Principium autem accipiamus hoc.

Necesse enim quibus est mixtura entium esse hec adinuicem tangibilia: et si aliquid facit: hoc autem patitur principaliter et his similiter: ideo primo dicendum est de tactu.

¶ Ostendit necessitatem determinandi dicens quod omnes philosophi tam gentes elementum ex elementis generantur: et segregantur. ¶ Que enim ex elementis generantur ex congregatione elementorum generantur. que vero corrumpuntur ex segregatione elementorum corrumpuntur: quod et dicebant agere et pati adinuicem. cum ergo congregatio sit quedam mixtura: oportet de mixtura determinare. Quomodo enim fiat mixtio et quid sit: non est adhuc manifeste determinatum. cum autem nec alteratio nec congregatio vel segregatio possint fieri sine actione et passione: oportet prius determinare de actione et passione. Illi enim qui ponunt plura principia dicunt esse generationem per actionem et passionem elementorum adinuicem. similiter et illi qui ex vno materiali principio dicunt aliqua fieri nec habent ponere agere et pati: ideo recte dicit Diogenes cum dixit. quod nisi ex vno materiali principio fierent omnia: impossibile esset aliquid adinuicem transmutari. aliter enim non posset calidum frigidum nec frigidum calefieri nisi subesset vna materia. impossibile est quod frigiditas sit caliditas vel econuerso: sed oportet quod habeant vnum communem subiectum per quod possint adinuicem transmutari. quapropter quod agunt et patiuntur adinuicem necesse est habere vnam subiectam materiam que sit susceptiva contra

De generatiōe et corruptiōe. 37

riorū. Non tamē oīa agentia et patiētia sunt talia. s. habētia vnā mtaeriā: sed solum illa q̄ agunt et patiūtur adinūcē. sunt ēm alī qua q̄ agendo non patiuntur sicut subiecte separate et corpora celestia: que. s. corpora lz patiānt vt pote que mouent tamen nō patiūtur ab his que mouent ab eis. Alterius aut cū mixtio et facere et pati non possint fieri sine tactu/ ea que adinūcem non se tangunt nō possunt adinūcem agere et pati: ideo determinādo de ipsis/ opz de tactu tractare. Inter ista aut tria prius determinandū de tactu: q̄ tactus prior est. sequitur enim ad ista duo/ s. non econuerso. Necesse enim est q̄ ista que miscnt adinūce se tangant: sed non cōuertit. similiter si aliquid agit et patit ab eo: necesse est etiam q̄ ista se tangāt sed non conuertitur. Cum ergo primū sit a quo nō conuertitur consequentia: primū inter tria dicendū de tactu. ¶ Deinde cū dicit.

t.c.44

¶ Fere quidem igitur et aliorum nominum vnumquodq̄ dicitur multifariam: et hec quidem omonyme: hec autem altera ab alteris et prioribus: sic habet et de tactu.

¶ Prosequitur intentum et circa hoc tria facit s̄m q̄ de tribus determinat. Primo determinat de tactu. Secundo de facere et pati ibi vero (de facere et pati.)

Terrio de mixtione ibi (Reliquū aut videndū.) Circa primū duo facit. primo distinguit hoc nomē tactus. sc̄do incipit agere de ipso ibi. (Sed tamē principaliter) Dicit ergo primo q̄ tactus dicit

multiplīter: sicut fere vnū qd̄q̄ alio: ū nominū. quedā cū dicitur equiuoce: quedā analogice et transumptiue siue metaphoricē: ita etiā tact⁹ dicitur pprie et transumptiue. dicit aut fere: q̄ forte nō omnia dicunt multiplīr. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamen principaliter dictum existit in habētibus positionem. positio autē quibus et locus. Etenim in mathematicis similiter dandū est tactum et locū. siue est separatum vnū quodq̄ eorum: siue alio modo.

¶ Prosequitur de tactu. et primo de tactu pprie sumpto. secundo de tactu sumpto transumptiue ibi (Est quoniam aut mouens) Circa primū duo facit. primo innuesat diffinitionē tact⁹. sc̄do innuesatā concludit ibi (Determinato igitur.) Circa primū ponit conditiones que requiruntur ad tactū. Est aut tact⁹ vt infra ponet: in hntib⁹ positionē quorū vltima sunt s̄l mouētib⁹ et motis actiuis et passiuis adinūcē. Prior ergo manifestū supponit conclusionē primā conditionē. dicens q̄ tact⁹ pprie et pncipalr dicit⁹ ē in hntib⁹ positionē positio aut non est nisi in hntib⁹ locū: et s̄o cū mathematica habeāt pōnē siue sint separata s̄m rem siue s̄m ratios nē tm habēt esse locū. ¶ Nam (sicut dicit. Cōmentator sup loco isto.) lz mathematica abstrahantur ab alijs accidentib⁹. s. a motu et materia/ impossibile est tamen ea imaginari siue loco: euz corpus naturale nō sit in loco nisi s̄m suas dimensōes: non per

Liber primus.

alia accidentia. locus ergo inseparabilis ē a mathematicis corpibus: ipsis tamen non contingit locus et tactus nisi per quandam similitudinem ad naturalia. nulla enim vere sunt in loco nisi naturalia sicut esse accepta in quibus sunt mathematica sicut esse sunt: et ideo etiam in ipsis habet locum et tactum nec accipitur hic sicut abstractionem essentiam: quia talis consideratio non est naturalis sed mathematica. et ideo locus et tactus conuenit eis sicut quod talia per posterius. ¶ Secundo ibi.

¶ Si igitur est ut determinatum est prius tangere vltima habere simul: hec utique si tangunt adinuicem quocumque determinatas magnitudines et positionem habentia simul habent vltima.

¶ c. 22. ¶ Pone secundam conditionem. d. quod si ita est (ut dictum est in quinto philosophorum.) quod tangere est habere vltima simul illa se tangunt que habent determinatas magnitudines et positiones et quorum vltima sunt simul. et ita est secunda conditio. scilicet habere vltima simul. ¶ Tertio ibi.

¶ Quoniam autem positio quidem a quibus et locus existit. Loci autem differentia sursum et deorsum prima: et talia oppositorum omnia ad se inuicem tangentia grauedine utique habent aut leuitate: aut ambo: aut alterum. Talia autem passibilia et actiua. Quapropter manifestum est: quoniam hec

tangere nata sunt adinuicem. quorum diuisis magnitudinibus simul vltima sunt existantibus motibus et mobilibus adinuicem.

¶ Inuestigat tertiam conditionem scilicet quod tactus est in mouentibus et motis. d. quod potest in his locis: et quia prime differentie loci sunt sursum et deorsum (ut dicitur in secundo de celo.) necesse est ut que se tangunt sint sursum aut deorsum. Ideo que se tangunt sunt graua aut leuia aut ambo: sicut elementa media que sunt graua et leuia sicut diuersos respectus: ut dicitur in quarto de celo. aut alterum eorum sicut extrema: quorum alterum simpliciter graue et alterum simpliciter leue. Omnia autem talia dum tangunt se agunt et patiuntur adinuicem. ¶ Quapropter concludit manifestum esse quod illa proprie se tangunt quorum diuersae sunt magnitudines. et si habent vltima quae mouent et mouentur adinuicem per virtutem illorum vltimorum. ¶ Quarto ibi.

¶ Quoniam autem mouens non solum mouet quod mouetur. Sed hoc quidem necesse est motum: et ipsum mouere. hoc autem immobile ens. Manifestum quoniam in faciente dicemus solum. Etenim mouens facere aliquid inquit et faciens mouere. Sed tamen differunt et oportet determinare. Non enim potest mouens oportet agere et facere: si facere oppositum patiendi. Hoc autem in omnibus in quibus est motus: passio autem est passio quod altera solum. Vbi grauius calidum et album. Sed mouere applicatum quod agere est. Illud igitur manifestum

¶ c. 8.

¶ c. 45

De generatiōe et corruptiōe. 38

stū est qm̄ est qdē vt motiua
immobilia tangunt: est autē
vt sic: est autem vt non sic: s;̄
determinato tāgere vlr̄ qui
dem. quod est positionez ha-
bentium. Et hoc quidez mo-
tiuū. hoc mobili. Adinuicem
autem motiuo et mobili in
quibus existit agere ⁊ pati.

¶ Inuestigat quartam conditio-
nē que ē q̄ tactus ē in actiuis et
passiuis: ⁊ dicit q̄ non omne mo-
uens mouetur: sed quoddā est
mouens motū: quoddā autē mo-
uens immobile et hoc dupliciter
aliquid em̄ simpliciter nullo mo-
do mouetur sicut mouēs primi
aliq̄ autē mouēs non mouetur a
moto: licet moueatur ab aliquo /
fm̄ quorundam extimationem
agens etia; inuenit in istis duo-
bus modis: q̄ quidam dicunt q̄
actus mouentis est quoddā face-
re et ecōuerso q̄ actus facientis
est quiddā mouere: qd̄ tamē fal-
sum est. differūt enim mouens ⁊
faciēs quorū differentiā oportet
nos determinare. si enim nos di-
cimus q̄ faciens opponitur fm̄
suā speciem patienti: tunc cū cō-
traria nata sint fieri circa idem /
oportet q̄ faciens patiatur cum
tangat ipsum. hec autē sunt qui-
bus mor⁹ est passio. idest quibus
mouendo patiūtur fm̄ alteratio-
nez aliquā. alteratio autē sola est
fm̄ passiones idest passibiles qua-
litates: vt fm̄ calidum vel frigi-
dū. cum ergo calidū contrarie-
tur frigidū et album nigrū: et sic
in alijs duo possunt concludi. s.
q̄ agens et patiens habet cōtra-
rias qualitates. Scdm̄ est q̄ euz
non omne mouens sit tale / non

omne mouens est agens: In plus
ergo erit mouere q̄ agere. Ex
his ergo q̄ dicta sunt concludit
correlariū qd̄dam dicens q̄ mo-
uentia immobilia tangunt ipsa
mobilia. est autē vt sic. est autem
vt non. sic tangunt per vltimum
virtutis egredientis ab esse eo-
rum: sed non tangūt per vltimū
sue quantitatis tantum: quia si
sunt immobilia simpliciter vt sub-
stantie separate non habent vlti-
mū. si vero sint ab his que mo-
uent immobilia: sicut astra non
mouent a terra quam mouent /
et tūc non habent vltima simul
cū vltimis illorū que mouent.

¶ Ad euidentiam illorū que hic
dicuntur considerandū est q̄ agēs
siue faciens. potest sumi duplici-
ter. vno modo communiter pro-
ut scilicet virt⁹ alicui⁹ procedit
quocūq̄ modo in id qd̄ subijcit
sibi: ⁊ hoc modo superius est ad
mouens. Alio modo potest sumi
naturaliter siue physice. et hoc
modo in minus est quam mo-
uens et opponit fm̄ suam spe-
ciem patientem. ¶ Deinde cum
dicit.

¶ Est quidē igitur in mul-
tum tactum quod tangit tan-
gens. Etenim mouēt mota
omnia fere: que in conspectu
nr̄o quib⁹ necesse ē ⁊ vr̄ ta-
ctū tangere qd̄ tangit.

¶ Cōcludit inuestigatā diffōnez
tactus dicens q̄ determinat vel
diffinit ipm̄ tangere vlr̄ qd̄ est
in habentibus positionem mo-
uentibus et motis a se inui-
cem actiuis et passiuis / et ex
hoc concludit vltcrius quod-
dā correlariū q̄ frequentius

Agēs
dupl̄r.

Liber primus.

et fortius dicit esse tactus omne agens naturale quod tangendo tangitur: quia fere omnia que sunt in conspectu nostro circa loci actus et passionum mouent mota in quibus necessario videtur esse tactus. Deinde cum dicit.

Est autem ut aliqui inquit mouens tangere solum id quod mouetur. Quod tangitur autem non tangere quod tangit. Sed que mouent mota: quia homogenea necesse videtur esse quod tangitur tangere. Quapropter si quod mouet immobile ens: illud quidem tangit quod mouet: illud autem non. Inquit enim aliqui tristantem tangere nos: sed nos non eum.

Determinat de actu improprie dicto dicens quod sicut inquitur. id est dicimus quoddam esse mouens quod solum tangit id quod mouet. sed id quod tangitur scilicet ipsius motum non tangit tangens. id est mouens: et in talibus est tactus improprie sumptus: et ista sunt que non sunt unius generis physici. Sed illa que sunt homogenea id est unius generis naturalis mota mouent. et in talibus necesse est quod tactum tangat tangens: et si est aliquod mouens immobile tangit id quod mouetur: sed non tangitur ab eo et est simile sicut inquitur id est dicimus aliquando quod contristans tetigit nos. ut puta non tetigimus contristationem quando aliquis dicit verbum iuriosum. unde contristamur sed nos non tetigit nos contristantem.

De tactu quidem igitur in

naturalibus determinatum sit hoc modo.

Epilogat dicens quod de tactu in naturalibus dictum est hoc modo.

Lectio. xvij.

Quod facere et pati dicendum deinceps. t. c. 46
Suscepimus enim a prioribus subcontra-
rios sermones adinuicem mul-
ti quidem enim dicunt con-
triter quod simile quidem a simi-
li omne impassibile est pro-
pter non magis actuum quam
passuum esse alterum ab al-
tero. Omnia enim similiter
existunt hec similibus. Dis-
similia autem et differentia et
facere et pati adinuicem sunt
innata. Et enim quando mi-
nor ignis a maiori corrumpi-
tur: propter contrarietatem
hoc inquitur pati. Contra-
rium enim esse multum pauco.

Postquam philosophus de-
terminauit de ta-
ctu quod est unum de tribus necessa-
riis ad principale propositum: hic
incipit determinare de facere et
pati et est rectus ordo quia sicut ta-
ctus precedit actionem et passio-
nem eo quod agentia et patientia ne-
cesse est quod adinuicem se tangant: ita
agere et pati precedit mixturem
eo quod ad mixturem necesse est quod
aliquid agat et aliquid patiat ut
infra dicitur: et ideo ante mixturem
determinat de agere et pati. Cir-
ca hoc duo facit. primo determi-
nat de agere et pati. secundo de mo-
dis agendi et patiendi ibi. (Quo
autem contingat.) Circa primum tria

Cur
ager et
pati pre-
cedat
mixtio-
nem.

facit. Primo ostēdit que ⁊ qualia sunt actiua ⁊ passiua. Secūdo determinat de modis eorū ibi. (Eodem modo suscipiēdū est.) Tertio ostendit ad quas causas ipsa actiua et passiua reducuntur ibi. (Est enim facile cāvnde puni eipsum.) Circa primum tria facit. Primo ponit opiniones aliorum de ipso facere ⁊ pati. Secūdo manifestat ostendendo causas cōtrarietatis ipsius ibi. (Videntur autem hoc modo.) Tercio ponit opiniones suā ibi. (Sed quoniam nec quodcūq; innatū est.) Circa primum ponit vnam opinionem dicēs qd postq; determinatum est de facere ⁊ pati. Prius tamen videndum est quid de ipso dixerent priores philosophi. Videntur enim eorum opiniones de facere ⁊ pati esse contrarie. nā multi concordauerūt in hoc qd ea que agunt ⁊ patiuntur adinuicē necesse est penitus esse dissimilia. Cuius rōnem assignabāt dicentes qd inter similia vnum non hz magis rōnem agētis q̄ aliū nec ecōuerso. vñ nō hz magis rōnez patiētis q̄ aliū. oīa em̄ hec se3 agere ⁊ pati similiter in eodē modo insunt his que sunt similia s3 illa que sunt dissimilia ⁊ differūt in formis ⁊ qualitatib⁹ nata sunt agere ⁊ pati adinuicē. ¶ Si quis aut obijceret contra eos dicit qd similia ⁊ agunt ⁊ patiunt adinuicem: sicut multus siue magnus ignis corrūpit paruum ignem: qd sunt similes ⁊ vni⁹ nature. ¶ Respondet qd hoc nō est. propter similitudinem quā habent: sed est propter cōtrarietate in p̄tate ipso rō magnum em̄ contrariat par-

t.c. 47

no. ¶ Secundo cum dicit.

¶ Democritus autem vltra alios dixit solus singulariter. Inquit enim idem et simile esse faciens et patiens: quia altera et differentia non contingit pati abinuicem. Sed si altera entia faciūt aliquid adinuicem: non s̄m qd altera sed s3 qd idē aliquid existit. Sic hoc accidere eis. Que dicuntur igitur hec sunt.

¶ Pōnit aliā opinionem que prius me videt esse contraria: ⁊ est opinio Demo. qui in hac opinione fuit singularis ⁊ solus. Dicit em̄ qd agens et patiens est omnino idem ⁊ simile: quia que sunt diuersa ⁊ dissimilia: nec agunt nec patiuntur adinuicem: sed si contingat qd aliqua diuersa ⁊ dissimilia agant ⁊ patiuntur adinuicē: hoc non est inquantum diuersa: sed inquantū aliquo modo sunt idē ⁊ similia. hec ergo sunt que accepimus ab antiquis de ipso facere ⁊ pati. ¶ Deinde cū dicit.

t.c. 48

Videntur autem hoc modo dicentes subcontrarios dicere sermones. Causa autem contradictionis est quoniam oportunitatem totum aliquid inspicere partem aliquam dicunt ambo. Simile enim et omnifariam et omnino indifferens rationabile est nō pati a simili. Nihil quidem enim magis actiuum erit alterum q̄ alterum. Sed si simile assimilari pati aliquid possibile: et ipm a seipso. Quāuis his entib⁹ ita: nihil vtiq; erit neq3

Liber primus.

incorruptibile: neq; immobi-
le. Sed si simile fm q simile
actiuum. Ipsum enim seip-
sum mouebit omne.

t.c. 49 ¶ Et omnifariam alterum:
z nullatenus idem similiter.
Neq; enim patietur albedo
a linea: aut linea ab albedine
preter q; fz accidens: puta si
accidat albam siue nigram li-
neam esse. Non exterius em
ipsa seipsa a natura faciut q
cunq; neq; contraria neq; ex
contrarijs sunt.

¶ Manifestat primas opinioes
ostendendo causam contrarieta-
tis in ipis dicēs q antiqui philo-
sophi uidentē dicere subcōtrarios
sermōes: q id dicunt subcōtrarij/
q; quodā mō sunt veri: et quodā
mō falsi. vñ aliquāliter cōpatiu-
tur se adinuicē/ sicut cōtrarie p-
positiōes. cā aut diuersitatis et
cōtrarietatis istarū opinio nūm
est/ q; cū oporteat cōsiderare na-
turā actiuorum z passiuorum ex
vtraq; parte. s. tā ex parte termi-
norum z ex parte subiecti siue tā
ex parte materie q; ex parte for-
me qd idem est: cōsiderauerunt
tm vnā partē. z id in parte verū
dixerunt/ z in parte falsum. pmi
enim qui dixerunt actiua z passi-
ua oīno dissimilia cōsiderauerūt
ea tātum ex parte terminorum si-
ue formarū/ z in hoc bene dixe-
runt/ q; nō est cōueniēs q oīno si-
mile in materia z in forma pa-
tiat ab oīno sibi simili i materia
z in forma qm sicut antiq dicebāt
nullū corpus est dignius agere
in alterū q; alterū. Alla etiā rō-
ne inducebant ad hoc ponendū:

q si simile agit in simile/ vbi ma-
ior similitudo magis ibi est ratio
actionis z passionis. Sed cū ni-
hil sit similius alteri q; idem sibi
ipsi/ idē a seipso patiet z seipsū
corrūpet. nihil ergo incorrupti-
bile nihil immobile erit. Qui ve-
ro dixerūt actiua z passiuā esse si-
milia/ cōsiderauerūt ea solū fm
materiā: z quātum ad hoc bene
dixerunt: q; id quod est omnino
alterum/ z nullatenus idem nō
aget in alterū nec patiet ab eo
impossibile est enī q; ea que nō
communicant in materia agant
z patiantur mutuo: et ponit exē-
plū de linea et albedine que cū
non communicant in materia im-
passibilia sunt adinuicē/ nisi for-
te per accidens adinuicem pa-
tiantur: sicut quando linea fit al-
ba vel nigra: et q; talia non sint
adinuicem actiua et passiuā pa-
tet ex hoc quod illa que non
sunt contraria nec ex contrarijs
non faciunt seipsa adinuicem ex-
terius a natura id est non trans-
mutant se adinuicem vel corrū-
puntur. Cum enim illud quod
corrumpitur vel generatur in-
duat aliam formā dicitur fieri
exterius a natura id est a forma
quam prius habebat que dicitur
natura (vt dicitur in secundo
philosophicorum. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed quoniam non quod-
cunq; innatum est pati et fa-
cere: sed quēcunq; aut con-
traria sunt: aut contrarieta-
tem habent. Necessē est pa-
tiens et faciens genere qdes
simile esse z idem: specie au-
tem dissimile et contrarium.
Innatum est enim corpus a

t.c. 50.

De gñatione ⁊ corruptiōe. 40

corpore sapor a sapore: color autē a colore pati. Vniuersaliter autē homogeneos ab homogeneo.

¶ Pōnit opintonē propriā ⁊ circa hoc duo facit quia primo pōnit eam secundo redit iterum super opīniones antiquorum ostēdendo q̄ in parte benedixerunt et in parte errauerunt: ⁊ causā erroris ipsorū ibi. (Et fin ratio nem nō eadem dicentes.) ¶ Dicit ergo q̄ quia non quecunq; apta nata sunt agere ⁊ pati ad inuicem sed solum illa que sunt contraria vel habent contrarietatem necesse est quod agēs et patiens in genere sint idem ⁊ similia diuersa specie ⁊ contraria et non sumitur hic gen⁹ logice q̄ hoc mō alia corpora essent eiusdem generis. sed sumitur gen⁹ naturaliter ⁊ hoc modo omnia que comunicāt in materia sunt eiusdē generis. Qd autē actiua ⁊ passiua sint talia dupliciter probat. primo per inductionem dicens q̄ agēs et passīes esse eiusdē generis ⁊ diuersa specie patet inducendo in singulis. corpus enim natum est pati a corpore: quod est eiusdē generis in substantia/ si tamen cōmunicent qd dico propter corpora celestia q̄ non habent eandem materiam cum inferioribus. Sapor autē ⁊ color natus est pati a sapore: et color a colore que sunt eiusdē generis in qualitate. ⁊ vniuersaliter res eiusdem generis ab homogeneos idest a rebus naturalibus eiusdē gñeris. ¶ Secūdo ibi.

1. c. 51. ¶ Huius autem causa quoniam contraria in eodē ge-

nere omnia, faciunt autem ⁊ patiuntur cōtraria ab inuicē. Quapropter necesse est qualiter quidem esse eadem faciens et patiens: qualiter autem altera et dissimilia ab inuicem. Quoniam autem faciens ⁊ patiens genere quidem eadē ⁊ similia sunt specie aut dissimilia. Talia autē contraria. Manifestum quoniam actiua ⁊ passiua sibi inuicem sunt ⁊ contraria ⁊ media. Etenim vniuersaliter generatio ⁊ corruptio in his ⁊ ex his. Et iō rōnabile iam ignē calefacere: ⁊ frigi dū ifrigidare. Cōtraria enī h sunt ideo et actiua et passiua. Et vniuersaliter faciens assimulare sibi si patiens faciens enim et patiens cōtraria sunt et generatio in contrarium. Quapropter necesse ē in faciens patiens trāsmutari. Sic enim gñatio in cōtrariū erit. ¶ Ostendit idē similiter sic quecunq; agunt ⁊ patiuntur ad inuicem sunt. contraria autē sunt in eodē genere ut probatur in 10. meta. q̄ actiua ⁊ passiuasunt in eodē genere. ¶ Et ideo necesse est ipsa esse qualiter idest quodammodo esse similia quia eadem et similia genere et qualiter idest quodammodo altera et dissimilia specie: ut dixerunt antiqui. Hanc autem rationem conuertit de conclusione faciens alterā premissarum hoc modo

Liber primus.

hanc rationem illa que sunt si-
milia in genere et diuersa specie sunt
contraria sed actiua et passiuua
sunt talia ergo sunt contraria. et
etiā ipsorum media que ad extre-
ma comparata quodammodo con-
trariantur si ergo secundū istā viā
poterit esse generatio et corrup-
tio quod sunt solum per contraria
sic etiā ignis poterit caleface-
re et frigidum infrigidare: et uni-
uersaliter faciens poterit sibi af-
similare patiens: cum habeat vni-
comune subiectū susceptiuū con-
trario: si faciens enim et patiens
sunt contraria: et faciens poterit
transmutari in patiens: et econ-
uerso sic enim fit generatio et cor-
ruptio scilicet de contrario in con-
trarium. ¶ Deinde cum dicit.

t.c. 52. ¶ Secundum rationem au-
tem non eadem sunt dicentes
ambos tamē est tangere na-
turā. Dicimus enim pati quā-
doque subiectum quidē. U.g.
sanari hominem et calefieri
et infrigidari et alia eodem
modo. Quandoque autem ca-
lesieri frigidum sanari autem
laborans. Ambo autem sunt
vera. Eodem modo et de fa-
ciente: quandoque autem ca-
lescere homines inquitimus
quandoque autem calidum.
Est quidem enim ut mate-
ria quod patitur: est autem
ut contrarium. Ad id quidē
igitur respicientes idē opor-
tere habere existimauerunt
facere et pati. Ad alterum
autem contrarium.

¶ Rediit ad predictas antiquos

rum opiniones ostendendo cau-
sam contrarietatis ipsorum quod
quidem supra licet idem fecer-
it non sic tamen aperte mani-
festauit. ¶ Dicit ergo quod anti-
qui philosophi sibi inuicem con-
tradicare videntur non eadem di-
centes: quia non habuerunt eā-
dem rationem id est consideratio-
nem utraque tamen pars tetigit
naturam actiuorum et passiuo-
rum vel secundum alias litteras
ambo tetigerunt verum. ¶ Di-
cimus enim aliquando pati sub-
iectum: sicut quando dicimus ho-
minē sanari vel calefieri vel in-
frigidari. et ideo Demo. solum
respiciens ad subiectum dicit
actiua et passiuua esse similia: et
in hoc benedixit. dicimus enim
aliquando et contrarium pati sicut
calidum frigesieri et frigidū ca-
lesieri. et ideo etiā alij solum ter-
minos intuentes dixerunt ipsa
actiua et passiuua esse omnino
dissimilia.

Lectio.

rvj.

t.c. 53.

¶ De modo susci-
piendū est de face-
re et pati quod et de
moueri et de moue-
re. Duplex enim dicitur et
mouēs. In quo enim est prin-
cipius motus videtur hoc mo-
uere principium enim prima cau-
sarū. Et rursum ultimus ad id
quod mouetur ad generationē. Si-
militer autem et de faciente. Et
enim medicū sanare dicimus et
vinū. Primum igitur mouēs ni-
hil prohibet in motu quodē imo-
bile esse: in quibusdā autem est et
necessariū. Ultimū autem sem-
per mouere

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 41

per mouere motus. In actio-
ne autem primum quideꝫ im-
passibile: vltimum autem et
ipsum patiens.

Postq̃ philosophus de-
terminauit natu-
rā actiuorū ⁊ passiuorū osten-
dendo que ⁊ qualia sint. hīc in-
quit de modis eorū. ⁊ primo di-
stīguat agentia ab inuicem. se-
cundo assignat cām diuersitatis
ipsorum (ibi. Quēcunq̃ autem
non habent.) Dicit ergo primo
q̃ suscipiēdū est q̃ facere ⁊ pati
dicunt multipliciter sic mouere
⁊ moueri. vtrumq̃ em̃ dī duplici-
ter: sicut mouēs: qm̃ in vtroq̃ est
primum et vltimum. id enim est
primum mouens in quo est pri-
mum principii motus: qđ verissi-
me mouere videt. principii enī
mouēdi est prima cā causarū vir-
tutes habēs mouēdi a seipso nō
ab alio: vltimū autē mouens est
id qđ mouet per aliud: ⁊ post qđ
nō est aliud mouēs: sed post ip-
sum est solū id quod mouet ad
generationem: similiter autē du-
plex est faciens: quoddam pri-
mū: sicut medicus qui est pri-
ma causa sanitatis: ⁊ quoddā vl-
timū: sicut vinū vel portio que
etiā est causa monens ad sanita-
tem. Inter hec autē duo mouen-
tia hec est differētia: q̃ primum
mouēs pōt esse immobile sicut me-
dicus q̃ nō mouet ab aliquo dū
sanat nisi forte p accidens. In q̃
busdā tamē necesse est primum
mouēs esse oīno immobile: sicut
in his que sunt oīno separata a
materia. ⁊ hoc dupliciter: q̃ vel
est oīno immobile: si nullā habeat
materiā penitus: aut est imobi-
le ab eo qđ mouet ab ipso: ⁊ hoc

qñ non habet eiusdē rōnis mate-
riam cū eo qđ mouet. vltimū au-
tē mouens: post qđ non est aliū
nisi id qđ mouet rāum: necesse
est semper mouere motus ab eo
priorē. Et similiter est in actione
q̃: quoddam est agens primum
quod est impassibile: ⁊ quoddā
agens quod patitur. Deinde
cum dicit.

Quēcunq̃ autem non ha-
bent eandē materiā faciūt
impassibilia entia. U. g. me-
dicatiua. Ipsa enim faciens
sanitatem nihil patitur a sa-
nato: cibus autem faciens ip-
se patitur etiam. Aut enī in
frigidat aut calefit: aut aliud
quid patitur simul faciens.
est autem medicatiua: quidē
vt principium: vltimum autē
cibus est ⁊ tangens.

Quēcunq̃ quidem igitur t. c. 54
non in materia habēt formā
hec quideꝫ impassibilia sunt
actiuorum. Quēcunq̃ autē
in materia passiuā. Materiā
quidē enim dicimus omnes
similiter eandē: vt ita dicā
esse oppositorum cuiuslibet: et
vt genus ens: potens autem
calidum esse: presente calefa-
ciente: ⁊ approximante neces-
se est calefieri. Ideo quēad-
modum dictū est hec quideꝫ
impassibilia actiuorū. hec au-
tem passibilia: ⁊ quemadmo-
dum in motione: eodē modo
habēt ⁊ in actione. Illic enī
primitus mouens immobile

Tho. de gñatiōe. R

Liber primus.

et in factiuis primitus facies
impassibile.

Assignat eam diuersitatis ip-
sorum dicēs qd causa quare qd daz
agēs est qd agēdo patit. qd dā
aut. nō est ista: qd qdā nō habent
eandem materiā: et talia agentia
faciūt vel agūt entia passibilia. i.
ipsa nō patientibus ab his in q
agūt. s. g. medicina faciēs sanita-
tem nihil patit a sanato: qd non
cōleat cū eo in materia. quedam
aut habēt eādē materiā: sicut ci-
bus vel portio: et id qd sanat. et iō
cibus agēdo patit: qd aut calefit
aut ifrigidat. Inter hec aut duo
agētia. s. medicinā et cibū. medici-
na est pncipiū in quo primo est
actio. Cibus aut est agēs vltimū
qd agit p tactū. Quaecunqz igit
agētia nō habēt eandē formā in
materia q sit eiusdē gñationis cū
passibilibus hec cū sint de nume-
ro agentiu siue actiuorū sunt im-
passibilia. Quēcunqz aut habent
formā in materia eiusdēz rōnis
agendo patiunt. Subiungit ad
hōrū declarationē q dicat mate-
ria vna aliquorū. et dicit q dicat
esse vna materia cuilibet q est su-
scepiua cōtrarioz que lz sit vna
subiecto. differat tñ fm esse et p-
pter hoc dixit: vt ita dicā. Et ipa
materia dicitur genus: nō quidē
predicabile: s; dicit genus s; q
genus d; subiectū primū qd sub-
stat duob; cōtrariis aut plurib;
cōtrarioz aut vñ est in actiuo.
alterū est in passiuo: et iō vna ma-
teria est actiu et passiu. Et qd p
naturā pōt esse calidū necessario
calefit qñ appropinquat calidūz
calefactens ipm. hoc ergo qd di-
ctū est cā quare qdā agētia sunt
passibilia et quedā impassibilia.

Et sicut dictū est in motiōe ita
dictū est in actiōe: qd sicut in mo-
uētib; primū mouēs est immo-
bile. in effectiuis pñū efficiēs est
impossibile. **D**einde cū dicit.

Est enī factio causa. vt in t. c. 55.
de principium motus. **E**ū?

autem gratia non actiuum.
Nam sanitas non factiuum
est: nisi fm metaphoram. **E**t
enim hoc quidem faciēte qñ
existit generatur aliquid pa-
tiens. Habitibus autem pre-
sentibus non adhuc genera-
tur aliquid: sed est iam spe-
cies aut et finis habit? qdā.

Ostendit ad quā causāz redū-
catur agēs et ad quam patiens. di-
cēs q agēs est vñū primū pnci-
piūz motus et est diuersum a cā
formali et finali: non dicit finis
nisi s; metaphorā. **E**t qñ nō
sit formalis nec finalis. sic pbat
quia qñ faciēs est fm actum fa-
ciēs: tunc aliquid generatur in
patiēte. Sed talibus habitibus
siue formis: sicut est sanitas que
est finis operationis medicine p-
sentibus nō gñatur aliquid nec
fit s; iā est. spēs em et fines sunt
habitus quidā quiescētes. nam
habito fine qescit motor. **S**e-
cundo cum dicit.

Materia autē fm q ma-
teria passiuum. **I**gnis qui-
dem igitur in materia habet
calidum. Si autē aliquid se-
paratum calidūz erit: hoc ni-
hil pateretur. hoc quidē igit-
ur forsitan impossibile sepa-
ratum esse. Si autem sunt q
daz talia in illis vtiq; erit ve-

rum qđ dicitur.

¶ Ostendit ad quā causam reducat^r patiens. d. qđ reducitur ad materiā: qđ materiā sūm qđ materia passiva est. et idē que patitur patitur p materiā: qđ aut sunt activa et passiva habēt speciem in materia: sicut ignis hz sicut calidū in materia. si aut esset ali quod calidū separātū a materia hoc nihil pateretur: s; forsan im possibile est eē aliquid tale separātū: licet quidā dixerunt. si aut aliqua sint talia que sint a materia separata: in illis verū est qđ dicitur. s. qđ nihil patiuntur: sed de hoc in prima philosophia locus erit determinare. ex hoc manifeste patet qđ omnis potentia passiva et omnis passio ē per materiā et omnis actio est per formam.

¶ Quid quidem igitur facere et pati: et in quib; existit. et quare et quō determinatum sit hoc modo.

¶ Ultimo epilogat et est planuz in lra. Lec. xvij.

t. c. 56

Quomodo autē contingat hoc accidere rursus dicamus. ¶ His quidem videt pati unū quodq; per quosdam poros ingrediente faciente ultimo et principali. Et hoc modovidere et audire nos inquirunt: et sūm alios sensus sentire omnes. Amplius videri per aerem et aquam: et per transparentia quia poros habent

indivisibiles: nisi ppter paritatem: spissos autem et sūm ordinem et magis habēt transparentia magis.

Postquam ^{philosophus de}

terminavit de nā actiuorū et passiuorū: et de modis eorū: et ostendit ad quas causas reducuntur. hic determinat de modis agendi et patiendi quō. s. cōtingat agere et pati. et pto s; opinionē aliorū. scđo sūm opinionē p pūā ibi (Quo aut mō existit.) Circa primū duo facit. pto ponit opinioēs aliorū scđo reprobat eas ibi (Ut autem parū discredentes.) Circa primū duo facit. pto ponit opinioēs aliorū. scđo comparat eas ad invicē ibi (Leucippus autem extimat.) Circa primū duo facit. primo ponit opinioēs aliorū in generali. Secūdo in speciali ibi (hi igitur in quibusdā) Dicit ergo primo qđ dicendū est rursus quo cōtingat agere et pati. Dicit aut rursus: qđ iam dixit quēdam modū actiōis et passiois in genere: nūc descendit ad spāles modos sumptos ex parte actiuorū et passiuorū. s. qualiter veniat agens ad patiens ut imprimat ei suā formā per quas intendit ipsuz patiens transmutare. Circa hoc aut fuerūt diuerse opinioēs. Quibusdam enim visum fuit qđ unumquodq; quod patitur: patitur per quosdam poros qđ sunt in ipso patiente: per quos ipm agēs: qđ est primū patienti ingredit in patiens per illos poros et vndiq; contingit ipsum et vndiq; patitur patiens et non in vno loco tantum. ¶ Et per hunc modum dicunt qđ v-

f. 4

Liber primus.

demus et sentimus fm alios sensus oēs. qz est fm eos visus et auditus effunduntur super visibile per media. Ideo dixerūt q per poros illorum corporū que sunt media sensuum videmus et audimus. dicunt etiam q ideo plus videmus per aere et aquā et per alia corpora dyaphana: sicut est vitru et cristallū: qz illa corpora hnt plures poros alijs qui pori sunt inuisibiles propter paruitatem: sed magis spisse positi et melius ordinati: quia directi: et ideo videtur melius p trāsparens visus. si requirit rectam lineam per quam videat: et quia magis transparens, habet poros spissiores et directius ordinatos. ideo quanto fuerit magis trāsparens tāto per ipsius melius videmus. Deinde cum dicit.

¶ Ibi igitur in quibusdam terminauerunt: ita quēadmodum et impedocles: non solum in facientibus et patientibus: sed et misceri inquit ea quorum pori adinuicem sunt commensurabiles.

¶ Pōnit opiniones eorū in spali. et diuidit in tres ptes sz tres opinioēs. et primo pōnit opinio nem Empe. d. q quidam magis ad speciem descendentes dicūt ipsos poros nō soluz in actiuis et passiuis: sed etiam illa dicunt adinuicem bene ad misceri quorum pori sunt cōmensurabiles vt vnum in aliud ingredi possit: ita q plurimum vnus sit in plurimo alterius et econuerso.

¶ Deinde cum dicit.

l.c. 57. ¶ Compendiose autem maxime et de oibus vno sermo-

ne deriuauerunt leucippus et democritus principū facientes secundum naturam. ¶ Pōnit opinionem leucippi et demo. d. q breuiter et cōpendiose dicamus vno etiam simili sermone dixerunt leucippus et democritus. Ambo enim posuerunt principium: qd est fm nāz. per ipsum enim sicut infra dicitur: reddebant causam generationis et corruptionis: et ad sensum apparentia cōfiterentur. et iō dicitur fm nām magis qz posito aliorum qui de naturis rerū per sua principia causas assignare nō possunt. Deinde cū dicit.

¶ Quod est: quidam enim antiquorum opinati sunt ex necessitate esse vnum omne et immobile. Vacuum quidem enim non ens: moueri autem non posse non ente vacuo separato. Neqz rursus multa esse non ente segregante.

¶ Hoc enim nihil differt: vt l.c. 58 si quis existimet nō continuū esse omne: sed tangere diuisum et fore multa et non vnus esse et vacuum. ¶ Si em vbi q diuisibile nihil esset vnus: quapropter neqz multa: sed vacuum omne. Si autem tū diuisibile quidem: tum autē non: fictitiū aliquod hoc vti q videbitur. Usqz quantum enim et propter quid hoc quidem habet ita esse totale: et plenū est: hoc aut diuisum. Amplius autem et sic fore necessarium nō esse motionez.

Ex his igitur utique sermonibus transcendentibus sensum: et despicientes eorum enunciata ac si conueniens rationes se qui: unum et immobile omne esse dicunt. Et infinitum quodam: finem enim finire utique ad vacuum. Ibi vero propter causas has enunciat ita de veritate.

l.c. 59. **A**mplius autem in sermone videtur hoc quod est contingere in rebus autem demeritis est fidei opinari ita. Nullum enim demeritum egreditur intantum: ut ignem et glaciem unum esse existimet: sed solum bona et apparentia propter assuetudinem hec quibusdam nihil videtur differre propter demeritiam.

Ponit opinionem per me. et melius si qui opinati sunt esse tantum unum principium et illud esse immobile et continuum. Quod autem sit immobile sic probabatur. motus non potest esse nisi sit vacuum: sed vacuum non est ergo motus non est. Sed est tantum unum et immobile. Quod vero sit tantum unum sic probabant. multa non possunt esse nisi sit aliquid separans et dividens ea. nihil autem potest esse segregans et dividens nisi vacuum: sed vacuum non est. Sed non possunt esse multa segregata: et sic omnia unum sunt. et quia posset dici eis quod multa sunt se tangentes: ita quod inter ea non sit vacuum segregans. dicunt quod hoc nihil differt: quia contingens et tangens idem dicebant esse. nam secundum eos contingens partes se tangebat. **D**ixerunt etiam quod nihil differt quod sint multa: et quod non sit unum: et quod dicat esse vacuum: quia contingens et contingens

sunt idem secundum istos: nec multa sunt nisi sint diuisa: et quod non diuidebatur nisi per vacuum sed non est vacuum. ergo nec multa sed omnia continua. **S**i enim dicatur quod ens ubique. id est in omni puncto sit diuisibile. tunc potest dici quod nihil sit unum: sed multitudo componitur ex multis vniuersis. ergo nec multitudo erit. ergo totum erit vacuum. **S**i autem dicat totum ens esse continuum tunc quod dicitur. id est secundum aliquid esse diuisibile tunc autem non. id est secundum aliquid esse indiuisibile. hoc utique videbitur esse fictitium: cum non sit magis ratio: quare in uno puncto diuidatur quam in alio. utque ad quantum enim erit diuisibile: ita quod ibi sit diuisio. **E**t quare aliquid de vniuerso ita se habet quod diuiditur separatim per vacuum. alio autem se habet quod est plenum: et non diuiditur. ita quod unum ab alio separatim per vacuum: et non videtur horum posse ratio assignari.

Amplius autem sequitur ex necessitate quod nihil mouebit per istas rationes. Sed transcederunt et dimiserunt sensus et ea que per sensum apparent: opinantes quod magis debemus sequi rationem quam sensus. Quod autem totum ens sit infinitum sic probabatur si ens finitur aut finit ad plenum: aut ad vacuum: sed ad plenum non potest finire: quia plenum est ens. idem enim finiret ad seipsum vel eadem ratione illud plenum finiret ad aliud plenum: et sic esset abire in infinitum. Sed oportet quod finiat ad vacuum sed vacuum non est. Sed ad nihil finit. Sed oportet quod ens sit infinitum. isti ergo propter tales causas sic enunciauerunt de veritate. **A**dhuc in sermone per ipsorum rationem sophisticam versus hoc se qui quod dictum est: non tamen in rei veritate contingit. Si autem res ipse inspiciant demeritis videtur esse simile dictum eorum. **N**ullus

Liber primus.

enim demens intantuz egreditur
a iudicio veritatis: q̄ dicat ignē
et glatiem esse vnum quod, illi di-
cebant ponentes omnia eē vni
sed aliquis propter, cōsuetudi-
nem vlt̄ propter apparentia pu-
tet mala in sensibus esse bona.
hoc enim quibusdā propter de-
mentia accidit: vnde aliqñ inter
bona et mala nullā differentia
esse putant. ¶ Deinde cū dicit.

t.c. 90 ¶ **L**eucippus aut̄ existima-
tus est h̄re sermones qui ad
sensum cōfessa dicētes. non
enim destruebat gñationes
neq̄ corruptionē: neq̄ mo-
tum: neq̄ multitudinē entiu
Cōfitebat̄ autē ea que ap-
parentibus. Cōstituentib⁹
aut̄ vñū vt nō entem motio-
nem si nō vacuū facere. Va-
cuūq̄ nō ens: et entis nihil
nō ens inquit esse. Principa-
liter em̄ ens plenū est ens.
¶ Cōparat predictas opiniōes
adinuicē. Et p̄mo cōparat opi-
niōē leucippi et demo. ad opi-
niōē parme. et mellissi. Scđo cō-
parat eā ad opiniōē empe. ibi
(Sed vt empe.) Tercio ad opi-
niōē platonis ibi. (Sed et alio-
rū.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo
cōparat opiniōē leucip. ad opi-
niōē parme. et mellissi penes cō-
ueniētiā. 2º penes dīfiaz ibi (Sed
q̄ tale.) Dicit ergo p̄mo q̄ leu-
cipp. putauit habere sermones
meliores alijs in hoc q̄ confite-
tur ea q̄ sunt manifesta ad sen-
sum vnde neq̄ destruit gñatio-
nem neq̄ corruptionē: neq̄ mo-
tum neq̄ multitudinem rez: s;
cōfiteatur ea que sunt omnia ma-
nifesta eē ad sensum. in hoc tñ dī-

xit eadē cū parme. et mellisso cō-
stituentibus. i. dicētib⁹ q̄ om-
ne quod est: est tantum vñū imo-
bile: quia dicit q̄ bene sequitur
q̄ nō erit motus nisi sit vacuū
sed in hoc differt ab eis: quia il-
li destruxerunt cōsequens. i. va-
cuū esse: et cōcluserūt oppositi-
onē. i. motum non esse: sed leu-
cip. ponit aīa et infert cōsequēs
.i. motum: et ex hoc cōcludit va-
cuū esse. vacuū aut̄ dicit eē
sicut priuationem: et ideo simpli-
citer est nō ens: quia non est ali-
quid entium: sicut nec priuatio:
tamen est ens: quia est entis: si-
cut priuatio habitus. vnde ple-
num dicebat p̄cipaliter ens.

¶ Deinde cum dicit.

¶ **S**ed omne quod tale non
vnum sed infinita multitudine:
ne: et inuisibilia propter par-
uitatem tumoris. Ihec autē
in vacuo ferri: vacuū enim
esse. Et constantia quidem
generationem facere. Dissol-
uta autem corruptionem: fa-
cere autem et pati secundū
quod existunt tāgentia. Se-
cundum enim id non vnum
esse et composita et compli-
cata generare.

¶ Et secundum autem verū t.c. 61.
tatem ex vno non contingit
generari multitudinem: ne-
q̄ ex vere multis vnum: sed
esse hoc impossibile.

¶ Cōparat dictas opiones cir-
ca dīfam. d. q̄ licet p̄cipali-
ter ens sit plenum: tñ nō omne
quod est plenum est vñū: sicut
dixit parme. et mellissus. sed
sunt multa et infinita et inuisi-

De gñatione et corruptione. 44

bilia propter paruitatē sue quā-
tatis. Hec enī sunt que ipsi ap-
pellent athomos siue corpora
indivisibilia que mouētur in va-
cuo quod vacuū ipse leucippus di-
cit esse. Quomodo autem fiant
generatio et corruptio: et alia quā
apparent ex istis athomīs sub-
iungit dicens quod per ipsorum cō-
gregationem et conglutinationē
fit generatio cum autem diuidū-
tur fit corruptio. cum vero vndi-
que se contigunt faciunt actionē
et passionem cum autem pene-
trant se et vnum subintrat in al-
terum fit augmentum. cum per
mutauerint ordinē et situm tūc
fit alteratio secundum enī quod di-
cit et confitetur necesse est pone-
re non esse vnum solum ex quo
generantur ista: composita et cō-
plicata: quia ex eo quod est vere vnus
impossibile fieri multa nec ex ve-
re multis fieri vere vnum. Dicitur

Quid sit vere
vnum.
tur autem vere vnum quod om-
nino est indivisibile actu et po-
tentia. vere autem multa que
omnino distincta sunt nec actu
nec potentia coniunguntur sicut
indivisibilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ut empedocles et alii
qui aliorum inquit pati per
poros: ita omnem alteratio-
nem et omne pati. Hoc modo
generari propter vacuum fa-
cta dissolutione et corruptio-
ne. Similiter autem et aug-
mentationem subintrantibus
aliis.

t. c. 62. ¶ Fere autem et empedoc-
les necesse dicere: ut leucip-
pus. inquit etenim esse que-
dam solida indivisibilia aut

si non ubique pori et continui
sunt hoc autem impossibile.
Nihil enim aliud solidum ex-
tra poros: sed omne vacuum
necesse igitur tangentia qui-
des esse indivisibilia: media
autem eorum vacua quos il-
le dicit poros: ita autem et
leucippus dicit de facere et
pati. Modi igitur secundum
quos hec quidem faciunt: hec
autem patiuntur fere hi di-
cuntur.

¶ Comparat opiniones leucip-
pi ad opinionem empe. et primo
penes convenientiam. d. quod demo-
critus et leucippus dicunt quod res pa-
ritur per poros: sicut dixit empe-
docles. et quidam alii de antiquis
philosophis: videlicet quod omne pa-
ti et omne alterari hoc modo gene-
ratur et fit quod fit. ita quod fiat res
dissolutio per interpositionem
vacui: quia vacuū interponit ipsis
rebus: itaque pars huc pars illuc
ferat. sicut augmentationes fieri
per subintrationē ipsorum solidorū
athomorum adinuicē. Empe.
autem fere necesse est dicere sicut
leucip. dixit esse. scilicet indivisibilia
corpora. ¶ Dicit autem fere: quia
empe. non confitebatur expressse esse ali-
qua corpora indivisibilia: sed quia
hoc sequitur ad opinionem eius po-
nebat enim poros in ipsis cor-
poribus ex quibus actio et passio
causabatur secundum eum. ¶ Aut ergo
illi pori sunt in toto corpore ita
quod non sit aliquid mediū inter eos:
aut est aliquod corpus solidum
diuidens eos si sunt in toto corpe:
itaque nihil sit mediū tūc totū cor-
pus erit vacuū: quod est impossibile.

¶ si

Ziber primus.

necesse est ergo eē aliqđ corpus
solidū extra poros. i. p̄ter po-
ros qđ ipsos diuidat et distins-
guat: et talia corpora necesse est
esse diuisibilia. media autē isto-
rum sunt vacua sine foramina:

Dñs que. s. ille empe. dicit poros.
opinio **¶** Nulla em̄ (vt dicit cōmenta-
nū fm̄ tor) est differētia inter vtramq;
cōmē. opinionē: nisi qđ fm̄ leucip. inter
hec corpora est vacuum et apud
istos ista foramina sunt plena
corporib⁹ subtilib⁹. **¶** Cōueniūt
igitur in duobus. s. in positione
vacuitatis et positione corporis
indiuisibilib⁹. et ideo fere / ita di-
cit leucippus de facere et pati: si-
cut empe. et ideo dicit qđ modi
agendi et patiendi fm̄ ytroq; se-
re sunt idem. Dicit fere propter
predictam causam. **¶** Secundo
cum dicit.

¶ Et de his quidē: et quomo-
do dicunt manifestum est: et
ad eorum positiones quib⁹
vtuntur fere confesse videt⁹
contingens. Alijs autēz mi-
nus. U. g. empe. quomō erat
generatio et corruptio: et al-
teratio non est manifestum.
His em̄ erant corpora indiu-
sibilia prima corporū formis
differētia solū: ex quib⁹ pri-
mū cōg onūtur: et in que vlti-
mo dissoluuntur. Empedo-
cles autē alia quidem manife-
stū: qm̄ vsq; ad elemēta ha-
bent generationem et corrup-
tionē. Ipsorū vero elemen-
torū quomodo generatur et
corrūp̄ coaceruata quātū-
tas: neq; manifestū: neq; cō-

tingit dicere ei non dicenti et
ignis elementū esse.

¶ Ponit differētiā inter vtramq;
opinionē. d. qđ istorum differētia
de modis agendi manifesta erit
ex eorū positionibus sequentib⁹.
Nam leucip. magis potest dare
ex sua opinione causam eorū qđ
manifeste videntur. Empe. autē
minus: qđ fm̄ eius fundamentū
non est manifestū quomodo ac-
cidat generatio et corruptio et al-
teratio in omnib⁹ entib⁹ natura-
lib⁹. sed demo. et leucip. possunt
assignare causam generationis
et corruptionis. non solum mixto-
rū: s; et iā quattuor elemētorū ex
corporib⁹ indiuisibilib⁹: qđ fm̄
diuersitas istorū corporū tā sim-
plicib⁹ qđ mixtorum causatur ex
diuersitate corporū athomorū
que differūt positione ordine et
forma et figura: sicut dicitur in
primo metha. Empe vero ex sui
positione non pōt dare causam
generationis et corruptionis so-
lum istorū mixtorū vsq; ad ele-
menta. ponit em̄ alia fieri ex q̄-
tuor elemētis: sed in elementis
nō pōt dare causam generatio-
nis et corruptionis. **¶** Non enim
posuit alia elementa priora istis pri-
orū quattuor elementis. vnde non
potest dicere ppter quid vel quo elemē-
modo generetur ex alijs aut cor-
tis fm̄ rumpatur in alia. **¶** Deinde cū empe.
dicit.

¶ Similiter autem aliorum
omniū: vt in thīmeo scripsit
plato.

¶ Cōparat opinionem leucippi
ad opinionē platonis: et p̄lo pe-
nes cōuenientiā. d. qđ sicut leu-
cip. pōt dare causam generatio-

De gñatiōe et corruptiōe. 45

nis oīz ex sua positiōe/ ita 2 pla
to q̄ scripsit in thīmeo. ¶ Scō
cum dicit.

¶ Intantū differt em̄ vt nō
codē modo leucippo dicat.
Quoniā hic quidem solida:
hic autem planities dicit in-
diuisibilia. Et hec quidez in
finitis terminari figuris indi-
uisibiliū solidorū vnū qd̄q̄.
Hic aut̄ terminatis: quoniam
indiuisibilia vtriq̄ dicūt ter-
minata figuris. Et his itaq̄
generationes 2 segregatio-
nes et corruptiones. Leucip-
po quidez em̄ duo modi erāt
vtriq̄ per vacuum 2 per tactū
hic enim indiuisibile vnū qd̄q̄
q̄. Platoni aut̄ fm̄ tactum
solum: vacuum enim non esse
inquit. De indiuisibilibus au-
tem planities dixerimus in
prioribus sermonibus. De in-
diuisibilibus autem solidis
ampli⁹ est dicere. Ideo hoc
accidens relinquitur nunc.

¶ Ponit differētiā dicēs: q̄ quā
uis leucip. 2 plato conueniūt in
hoc q̄ vtrūq̄ posuit indiuisibi-
lia: principiā: tamen in trib⁹ dif-
ferunt pri⁹ q̄ leucipus dixit illa
indiuisibilia esse corpora solida:
plato aut̄ ea dixit eē superficies.
secundo quia figure indiuisibi-
liū corporū quibus figurat̄ 2 ter-
minatur vnū qd̄q̄ compositorū
sunt infinite fm̄ leucip. s̄ fm̄ pla-
tonē sunt finite. posuit em̄ pla-
to figuras triangulares esse pri-
mas omnī figurarū que finite
sunt. tertio differūt: q̄ cum vter

q̄ illorū dicat generationē 2 cor-
ruptionē fieri p̄ cōgregationes 2
segregationes athomoz s̄z leu-
cip. erūt duo modi quib⁹ sit ac-
tio 2 passio. s̄ p̄ tactū agētis 2 pa-
tiētis 2 p̄ vacuū qd̄ ē pri⁹: scdm̄
platonē p̄o erūt tm̄ vn⁹ mod⁹. s̄.
cū tactū 2 nō p̄vacuū. Vacuū em̄
fm̄ cum non est de indiuisibilib⁹
superficieb⁹. dicitur est in tertio de
celo et mūdo. qd̄ aut̄ cōtingit di-
cere de indiuisibilib⁹ corporib⁹
relinquatur nunc.

Lectio. xx.

L autem paruz di-
sgredientes dica-
mus: necessarium
et impassibile vnū
quodq̄ dicere indiuisibiliū.
Non enim possibile pati nisi
per vacuum et nulli⁹ actiū
passionis: neq̄ enim caliduz
nec frigidum oportet esse in-
diuisibile.

Postquā pbilo

soph⁹ posuit opīnionē aliorū de
principiis rerum naturalī 2 de
modis quib⁹ agūt 2 patiunt̄ ad
inulcē: nūc in parte ista reprobāt
eas (et pri⁹ reprobāt opīniones
quantū ad positiones eorū quā-
tum ad positionē athomoz q̄
dicebāt esse principiā. scdm̄ quā-
tum ad modos agendi quos po-
nebant ibi (Quicunq̄ igit̄ per po-
sitiū.) Circa primū duo facit. pri-
mo ostendit indiuisibilia corpo-
ra nō esse: principiā secundo q̄
non mouent̄ a vacuo ibi. (Am-
plius quidem est quod mouet.)
Circā primū ponit duas rōnes.
scdm̄ ibi (Amplius aut̄ vtrūvna)
Circā primū ponit duo. pri⁹ po-

l.c. 64

Liber primus.

nit rationez. scdo remouet quā-
dam instantiā quam aduersarij
possent dare ibi (Ampli. aut in-
cōueniēs.) ¶ Qd ergo. indiuisi-
bilia corpa nō possint esse princi-
pia pbat inducēdo ad ipossibile
q̄ p̄dictoria erūt si vera: hoc
tali rōne si indiuisibilia corpa
sunt principia nec agēt nec patiē-
tur adinuicē. ¶ Itē si sunt princi-
pia agēt patient adinuicē. ergo
agēt et nō agēt: patient et nō pa-
tient: qd est ipose. ¶ Circa rōnez
istā sic pcedit. p̄lo pbat q̄ non
agēt nec patient duplici rōe. qua-
rū p̄ia talis est. Actio et passio sit
per vacuū: vt ipsi dicūt: s; in tali
bus athomis nō est vacuū. ergo
nec agūt nec patiunt. scda talis
est. oē qd est cā actiōis vel passio-
nis est durū vel molle vel aliqua
qualitatum dispositum: sed nul-
lus corpus est indiuisibile est tale:
ergo nec est actiuū nec passiuū.
¶ Scdo enī dicit.

t.c. 63. ¶ Quāuis hoc incōueniens
sit solum dare circulari figu-
re calidū. Necesse est enim et
contrariū frigidū alicui aliū
adaptare figurarum. Incō-
ueniens autē si hec quidem
existunt. dico autē caliditas
et frigiditas. Brauitas autē
leuitas durities et molities
non existunt.

t.c. 66 ¶ Sed tamen grauius fm
excedentiam inquit esse de-
mocratius vnū quodq; indiui-
duum. quapropter et calidū:
talīa autē entia nō pati adinu-
uicem ipossibile. U.g. a mul-
tū excedēte calido leuiter ca-
lidum.

¶ Ostēdit oppositū. s. q̄ corpe-
ra indiuisibilia agant et patiant
et hoc triplici rōne. quāz prima
talis est fm predictos philoso-
phos: indiuisibilia corpa q̄ sunt
circularis figure sunt calida. er-
go opz aliq̄ alteri⁹ figure eē fri-
gidū: qz incōueniēs est ponere
vnū p̄trarioū in nā sine reliquo incōne-
niens
si aut due q̄litates sunt in atho- niens
nis necesse ē ponere aliq̄s quāz pōere
litates cōsequētes esse in eis q̄ vnū cō-
sunt grauitas durities leuitas trario
molities et alie h̄mōi qualitates. rū inā
¶ Cum aut cōcedāt in athomis sine re-
vnū esse graui⁹ alio sicut appa- liquo.
ret in radio solis: q̄ vna athom-
magis descendit: q̄ alia. si autem
vnus est grauior alio: vnus etiā
est et leuior alio. et vnus calidior
alio. Cum aut sint talia ipossibi-
le est ea non pati adinuicē et age-
re cū sibi appropinquāt. patitur
em leuiter calidum ab exceden-
ti calido: non inquantū sunt simi-
lia in calido: sed inquantum ex-
cedēs est magis calidū: et illud
qd exceditur est magis frigidū
permixtū. ¶ Secundā rationez
ponit ibi.

¶ Sed tamen si durū et mol t.c. 67
le. Molle autem in patiēdo
aliquid dicitur. subactiuū em
et molle.

¶ Sed tamen inconueniēs t.c. 68
si nihil existit nisi solum figu-
ra et si existit: vnum autem
solum. U.g. hoc quidem fri-
gidum: hoc autem calidum;
neqz enim vna aliqua esset
natura eorum similiter autēz
impossibile si multa vni. In-
diuisibile enim ens in cōdez

De generatiōe et corruptiōe. 46

habebit passiones. Quapropter et si patitur siquidez in frigidatur hoc aliquid et aliud faciet: aut patietur. eodem autem modo et de passionibus alijs.

¶ Que talis est. si demo. dicit in ipso athomō esse durum: necesse est qd dicat etiā esse in eis molle per supradictam rationē: qz si vnum cōtrariū fuerit in natura: et reliquū: vt dicitur de celo. fuerit molle aī naturalī in potentia resistendi tactui passiū est: licet inquantū est infusus humido sit subactiuum. **¶** Dicit aī molle subactiuū: qz agit per humidū qd nō est simpliciter actiuū: sicut calidū vel frigidū. et per hoc dictū sequit iterū athomōs esse actiuas et passiuas. **¶** Sic ergo fz qd deducit cōmētator: quocunq cōponāt ea contingit eis impossibile. qm si ponit ea nō esse receptiuas passionum: sequit qd nō sit aliqua causa actionis vel passionis. et si ponunt ea receptibilia cōtingit vt nō sint receptibilia. sic ergo ex illorū pōne ptingit vt sint illorū receptibilia. et sicut dixim. fz aī hoc sequat ex dictis democriti et leucippi. tamē hoc est impossibile et inconueniēs. in athomōs enim aut est figura sola: aut cum figura qualitas actiua et passiua si ponatur in eis sola figura. tunc nō erunt actiua nec passiua: qz figura nec est actiua nec passiua. aliter em mathe matica agerent et paterent. si autem cū figura in athomōs ponat qualitas aut vna erit in qualibet athomō aut plures. si autē vna nec ppta fuerit in qualz athomō:

et hoc quidē sit calidū: hoc autem frigidū: tunc eorum natura non erit eadem. si ergo differēt in naturis sunt diuisibilia. ergo indiuisibilia sunt diuisibilia si aī plures: qualitates insunt vni athomō que quidem actiue sunt et passiuę: ille erit cōtrariē: qz actio et passio sunt inter ptrasia: vt supra dictū est. ergo ptrasia sunt in eodē indiuisibili. sed et etiā qd sint in eodē fm idē: qd est impossibile. sequit etiā qd si athomōs in frigidatur qd fm hoc calefiat: quod falsum est et eodem modo est de alijs qualitatibus actiuis et passiuis: q sunt durū et molle. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Hec enī et solidā et planitiē dicentibus indiuisibilia contingit eodem modo. Neqz riora em neqz densiora ē possibile generari vacuo non ente in indiuisibilibus.

¶ Reprobat opiniōē platonis dicēs: qd etiā demo. et huius istud inconueniēs sequit et ad opinioē nē platonis dicētis superficies indiuisibiles eē pncipia. dicit em plato qd illis superficiebus nō est vacuū: qz fm eos impossibile est fieri rarū nisi p interpositionē vacui in partibz corporis. sequit nō ex stente vacuo nō gñatur aliqd rariū. vel densiū. cum autē rarum et densū sint pime cōtrarię qualitates ex parte materie istis nō existentibz alle pntes non crunt: qz ablato piori aufertur et psterius. si ergo in corpore. nulle sunt qualitates actiue et passiuę. ergo nec agit nec patit aliqd indiuisibiliū nō ex stente vacuo ipso. **¶** Deinde cum dicit.

t. c. 69

Liber primus.

l.c.70 **A**mplius autem inconueniens et parua quidem indiuisibilia esse: magna autem non. Nunc quidem magis rationabiliter maiora confringentur, quam parua: hec quidem enim dissoluntur facilius paruis. **¶** g. magna quidem procedunt ex multis: indiuisibilia autem vniuersaliter: quare magis quam magnis existit paruis.

Remouet quandam instantiam siue falsam responsionem que posset dari ad rationes suas. posset enim aliquis dicere quod atomi parui sunt indiuisibiles. magni autem diuisibiles. unde remouet dicens quod hoc est inconueniens. verum enim est quod rationabilius et facilius magna diuiduntur quam parua: quia magna facilius dissoluntur, et hoc ideo quia magna componuntur ex multis. **N**on tamen paruitas vel magnitudo est causa diuisibilitatis vel indiuisibilitatis. ipse vero atomus de natura sua et vniuersaliter sunt indiuisibilia et non propter magnitudinem vel paruitatem. **D**einde cum dicit.

l.c.71 **A**mplius autem utrum omnium una natura illorum solidorum: aut differt alterum ab alteris quemadmodum si hec essent ignea: hec autem terrea secundum tumorem. Siquidem enim una natura est omnium quid diuidens: aut quare non sunt tangentia unum: quemadmodum a qua quando a qua tangit: nihil enim differt po-

sterior a qua a priori. si autem alia qualia hec et manifestum est quod has ponendum principia et causas contingentium magis quam figuras.

l.c.72 **A**mplius autem differentia in natura utique facient et patientur appropinquantia ad inuicem.

Ponit secundam rationem principalem ad probandum atomos quos illi ponebant non esse principia: que talis est: aut illa corpora sunt unius nature: sicut si essent omnia ignea vel omnia terrea vel differunt ad inuicem in naturis ut si essent alia terrea, alia ignea, si autem sunt omnia unius nature et unius speciei secundum quantitatem quod erit tunc diuidens: et discontinuas ipsas atomos: quia si diceret nihil: cum enim sint unius nature non est in eis aliquid inuenire per quod ad inuicem discontinuentur. quare ergo non accidit sicut in aqua: cuius partes quando ad inuicem se tangunt statim continuantur: non differt posterior pars aque a priore. cum autem ipsa corpora atomalia nec sic ad inuicem continentur: non erunt unius nature nec diuersarum naturarum: quia si illa corpora alia et alia: ut dictum est / quales sunt ille diuerse species vel nature, cum enim ille nature faciant atomos diuersas et discontinuas. oportet quod sint omnes secundum naturas diuerse ergo ille nature magis sunt ponende cause et principia rerum que sunt ex atomis quam figure atomorum quas demo. dixit esse principia. **E**t preterea que differunt in natura et forma agunt

et patiuntur adinuicem cum appro-
ximant. Illa vero que sunt diuer-
sa in figura non sic agunt ⁊ pa-
tiantur adinuicem. ergo ille di-
uerse nature debent poni princi-
pia actionis ⁊ passionis q̄ diuer-
se figure. Deinde cum dicit.

l.c. 73 **A**mplius quidem quid est
quod mouet. si quidem enim
aliud enim passiuum est. si au-
tem ipsum seipsum unūquodque
aut diuisibile erit: secundum
aliud quidem mouens: sicut aliud au-
tem motum. Aut sicut idem cō-
traria existunt.

l.c. 74 **E**t non solum materia erit
vna numero sed et potentia.
Ostendit q̄ corpora indiuisibi-
lia nō mouentur in vacuo: sicut di-
cebat demo. tali ratione. si ista in-
diuisibilia mouentur in vacuo que-
rendum est quid mouet ea. aut
enim mouentur a se aut ab alio
si ab alio: tunc ipsum indiuisibi-
le est passiuum. ergo non est pri-
mū principii actionis: sicut potius ipse
mouens: si autem mouetur a se
ipso: aut est diuisibile cum sicut vna
partem moueat ⁊ aliam moueat.
aut in eodem sicut idem existunt
sicut cōtraria mouere eum ⁊ moue-
ri sunt cōtrario. vtrūque autem isto-
rū est impossibile. sic etiam non so-
lū esset materia cōtrario. vna
numero: sicut etiam potentia esset vna
quod est impossibile. si enim in mate-
ria cōtrario. esset vna potentia
solū nō haberet ipsa cōtraria di-
uerfas naturas. sic et nō eēt mul-
titudine rerū: sicut omnia essent vnū/quod
omnia essent ab eadem materia et ab
eadem potentia numero. **C**um enim
actus ⁊ potentia nō diuersificent
speciem: si esset tamen vna potentia esset

tamen vna species. **E**st autem hoc intel-
ligendum de potentia propinqua ad
formas cōtrarias: quod non est vna
numero sed diuersa. **E**st enim
alia potentia remota que est vna
⁊ eadem cōtrario. hec est prima
materia que sicut se est in potentia
et ipsa est sua potentia. **D**einde
cum dicit.

Quicumque quidem igitur
per pororum motionem in-
quiunt passionem contingere:
sed si quidem et plenis po-
ris superfluum porum. Si enim
patitur aliquid: ita omne ⁊ si
non poros habens: sed ipsum
continuum ens patietur cor-
dem modo.

Reprobat predictas opinio-
nes quantum ad modos agen-
di ⁊ patendi quos ponebant. et
circa hoc duo facit. primo ostendit
quod ad actionem et passionem nō
sunt necessarij pori: secundo q̄ nec
quantum ad diuisionem corpo-
rum ibi. (Indiuisibilibus autem.)
Circa primum duo facit. primo
ostendit q̄ pori non sunt necessa-
rij ad actionem ⁊ passionem. secundo
remouet quoddam dubium ibi.
(Sed ⁊ si vacuum.) Circa primum
ponit duas rationes. quarū pri-
ma talis est q̄ dicunt contingere
passiones ex hoc q̄ actiuum
mouetur in poris passiuū. (sicut
isti dicunt) q̄ res patitur cum im-
pleti sunt pori: necesse est eos cō-
cedere q̄ pori sunt superflui: si enim
aliquid corpus patitur: quod acti-
uum tangit ipsum in poris: tunc
illud patitur per tactum sensul
et non per poros etiam si nō ha-
beret poros: sed sit totum conti-
nuum patietur eodem modo ⁊

specie
Poten-
tia pro-
pina
ad for-
mas
cōtra-
rias nō
est eadē.
po-
tentia
remo-
ta ē ea-
dē con-
trario-
rum.

l.c. 75

**Act⁹ ⁊
poten-
tia nō
diuer-
sificent**

Libet primus.

pter tactum actiuū: superflui ergo sunt pori. ¶ Secunda ratio nem ponit ibi.

t.c. 76 ¶ Amplius autem quomodo contingit de inspicere et videre ut dicunt. Neque enim secundum tactum contingit transire per transparentia: neque per poros si plenus unusquisque. Quid enim differt a non poros habere: omne enim sic erit plenum.

¶ Dicens quod isti non possunt dicere quomodo videre et inspicere fiat quando iste sensus fit per transparentia: sicut vitrum vel cristallum: manifestum enim est quod sentiens secundum tactum non transiit per transparentia: ut ad rem sensata perveniat: quia illi sensus fiunt per distantiam. ¶ Nec iterum possunt dicere quod sensus fiat per poros si plenus est unusquisque pororum sicut ipsi dicunt. nihil enim differt habere poros plenos et non habere poros: quia totum corpus transparens sic erit plenum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed et si vacua quidem hec necesse autem corpora in eis habere ibidem contingit sursum. Si autem talia secundum magnitudinem suam ut non suscipiant corpus aliquod ridiculum. paruum quidem existimare vacuum: magnum autem non esse vacuum. Qualemcumque autem vacuum aliquod existimare dicere nisi regionem corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori scilicet secundum tumorem

rem simile erit vacuum. Universaliter autem poros facere superfluum. Siquidem enim nihil facit secundum tactum neque per poros transiens faciet. Si autem in tangendo et poris non entibus: hec quidem patientur: hec autem facient ad se invicem hoc modo innatorum. ¶ Remonet quoddam dubium siue quandam falsam responsionem que posset dari: posset enim aliquis dicere quod pori et foramina sunt vacua. et hoc remouet dicens: quod si sint vacua aut possunt in se recipere corpus impletum: ipsa autem non. si possunt ponantur ergo quod recipiant: possibile est positum in esse quod ex eo accidit non est impossibile. sequitur ergo id quod prius scilicet quod non esse potest semper contingat videre per transparentia: quia impletis poris nihil videtur. si autem pori tales sunt quod non possunt recipere corpus impletum: eo quod sunt parui: hoc ridiculum est dicere scilicet quod paruum foramen quod porus dicitur si vacuum magnum autem spacium non sit vacuum sed plenum corpore subintrante ipsius: quia qualitercumque est vacuum illud siue magnum siue paruum: habet corpus sibi equale impletum ipsum: quod quidem patet per diffinitiones vacui. vacuum enim nihil aliud est nisi regio siue spatium altius corporis susceptivum. quapropter manifestum est quod omni corpori in tumore siue quantitatis est equale vacuum: si vacuum esse ponatur. uniuersaliter autem superfluum est dicere poros esse propter actionem. Aut enim agens agit secundum tactum aut non: si non agit per tactum. ergo non agit

possibile in sito non sequitur impossibile. Vacuum quod

Intrifecus in poris tangēs ergo porī non sunt causa passionis. si autem agit secundum tactum et non existentibus poris: dum modo actuum tangat passiuū que sunt inata agere et pati ad inuicē fiet actio et passio.

¶ Quoniam ergo ita dicere poros (ut quidā existimāt) aut mendacius aut inane est manifestum ex his.

¶ Ulterius autem epilogat: quod ita ponere poros ut quidā existimat aut est mendacium: aut inutile est ad actionem et passionē et hoc est manifestum ex supradictis. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Diuisibilibus autem omnino corporibus entibus poros facere ridiculum est: secundum id enim quod diuisibilia sunt pos sunt separari.

¶ Ostendit quod pori non sunt necessarij ad corporis diuisionē dicens quod cum omne sit diuisibile tā philosophicum quam mathematicum ridiculum est ponere poros cū diuisionis quod corpora possunt separari secundum id quod diuisibilia sunt. in talibus autem non est vacuū in poris: post ergo non sunt causa diuisionis: quia aliter mathematica non essent diuisibilia.

Lectio. xxi.

¶ Quoniam autem modo existit generare in entibus et facere et pati dicamus: accipietur res principium dictum multotiens.

Postquam philosophus posuit opiniones

aliorum de agere et pati siue de modis agendi vel patiendi et re probationes earum. In parte ista ponit opinionem propriam et verā et circa hoc duo facit. Primo dat intentionem suam secundo prosequitur intentum ibi (Si est enim) **¶** Dicit ergo primo quod posite et reprobate sunt opiniones aliorum de actione et passionem: dicendum secundum rei veritatem quomodo existat vel fiat generatio et quomodo existat agere et pati in his que agunt et patiuntur ad hoc autem perfecte videndum accipiendum est pro principio actionis et passionis illud quod multotiens dictum est. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Si enim est hoc potestate hoc autem actu tale innatum est. Non tamen quidem patitur autem non patitur: sed omnino secundum quantum est tale. Magis autem et minus secundum quod tale magis et minus. Et has res utique aliquis diceret magis inesse: ut in metallicis extendunt enim se passio siue vene continue.

¶ Prosequitur intentum et circa hoc duo facit. **¶** Primo ponit duas condiciones que requiruntur ad actionem et passionem. Secundo probat secundam conditionem ibi (Cum quidem existimare) Circa primum ponit primam conditionem que est quod patiens quod est in potentia non patitur secundum quasdam partes sed secundum omnes. primo ergo premitte quoddam pri-

1. c. 77

Liber primus.

elplum manifestum: et est quod en-
tium quoddam est in potentia et
illud est passivum: quoddam est
in actu et illud est actuum. Et
cum ita sit non est alia causa pas-
sionis nisi quia receptivum ali-
cuius forme recipit illam ab ali-
quo agente impossibile est ergo
quod illud tale corpus quod est in
potentia sit receptivum alicuius
forme tunc quidem id est secundum
aliquas partes tum autem non id
est secundum quasdam non sed
oportet quod sit omnino possibile
id est in omni parte in quantum
est in potentia. potest tamen secu-
dum aliquas partes magis re-
cipere passionem ab agente vir-
tute causatam: et secundum quas-
dam minus: quia forte passivum
magis est dispositum in una par-
te quam in alia ad recipiendum formam
quam agens intendit inducere. Si
autem aliquis dicat quod magis
passiva sunt magis porosa: si-
cut videmus in venis metallo-
rum quod que sunt rariores magis sunt
dispositae ad recipiendum formam
metalli: sic videtur quod pori sunt
causa passionis. dico quod hoc non
est verum quod foramina non sunt
causa passionis: sed: potius dispo-
sitionis materie: que a tali acti-
one passibilis est et non ab alio.

Secundo cum dicit.

Continuum igitur unum
quodque et unum ens impassi-
bile. Similiter autem et non
appropinquantia nec sibi-
ipsis: neque alijs: que facere
innata sunt et pati. Dico au-
tem. & g. non solum tangens
calefacit ignis: sed et si lon-
ge sit aerem: quidem: ignis:

aer autem corpus calefacit:
innatus facere et pati.

¶ Pone secundam conditionem
et est quod agens et patiens debet
esse divisum et non continuum: quia
id quod est continuum non est pas-
sibile. Veritas autem huius
propositionis ex hoc est: quia si
habetur patitur a seipso: quia non est
magis ratio quare una pars ei-
us agat et alia patiatur. Quia cum
partes continui sint similes na-
ture. Ista autem agentia et pa-
tientia licet sint divisa: oportet
quod sint in debita propinquitate.

¶ Omnia enim agentia natura-
lia habent determinatam virtu-
tem que si ultra suam virtutis pro-
positionem elongentur a pati-
entibus nullum effectum causare
poterunt. Sed cum sunt propin-
qua in se vel in alijs tunc agens
aget et patiens patietur. Mi-
co autem appropinquare sibi-
ipsis primum agens et ultimum
patiens sunt immediata appro-
pinquare vero in alijs est quan-
do inter primum agens et ultimum
patiens est aliquid quod agit et
patitur. Agit autem in virtute
primi verbi gratia: ignis non so-
lum calefacit nos quando tan-
git sed etiam quando est longe
calefacit enim aere qui natus
est calefieri ab igne. Aer autem
calefactus calefacit corpus nostrum.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Cum quidem existimare
pati tum autem non deter-
minantes quod in principio hoc
dicendum. Siquidem enim
non ubique divisibilis magni-
tudo sed est corpus indivisi-
bile: aut latitudo: non ubique
erit ubique

quare
con-
nuum
possi-
bile.

t. c. 79

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 49

erit vbiq; passibile: sed neq; continuum vllum. Si autem hoc mendacium et omne corpus diuisibile. Nihil differt dicere diuisum esse quidem tangere: aut vtiq; diuisibile esse: si enim segregari potest fm tactus: vt aiunt quidam: ⁊ si nondum est diuisum: passibile enim diuisum esse fit cū nullum impossibile.

¶ Probat secundam conditionē dicens: q; existimare sicut quidam existimant q; res que patitur: tum idest fm aliquam partē patitur ⁊ tum nō idest sz aliquā nō patitur. hic determinandum est ⁊ dicendum q; hoc falsū est: Si enī concederetur q; corpus ⁊ magnitudo non vbiq; esset diuisibilis: sed diuiditur in diuisibilia corpora sicut dicit Demo. vel indiuisibiles superficies sicut dixit plato: tunc verum esset q; corpus non vbiq; id est in omni parte sua esset passibile: sic etia; esset verum q; nihil esset continuum licet continuetur ad indiuisibile: non tamen componitur ex indiuisibilibus. Si autem est mendacium hoc quod dicitur: immo quia mendaciū est: quia omne corpus est diuisibile nihil differt dicere q; diuidatur/vel q; sit diuisibile/vel q; tangatur/vel q; sit tangibile licet enim in poros diuidatur fm Demo. tamē etiā est diuisibile in partibus que poris interponuntur: quia iste non sunt indiuisibiles que partes ponebantur indiuisibiles ab eis: ⁊ similiter est tangibile in illis. Et ita fm totum est tangibile et di-

uisibile et passibile. ¶ Si enim potest segregare fm tactus idest fm superficies in quibus est tactus: vt dicunt quidam platonici. Et si nondum est diuisum est: tamen diuisibile: posito ergo in esse possibili non accidit impossibile. ¶ Similiter etiam si diuisibile sit in parte posita diuisione in actu non sequitur impossibile. Secundum ergo totum ⁊ quālibet sui partem est diuisibile et passibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuersaliter autem generari hoc modo scissis corporibus est inconueniēs. Destruit enim hic sermo alterationem.

¶ Videmus enim idem corpus t.c. 80 continuum ens: quando q; quidem humidum: quando autem coagulatum nō autem diuisione et compositione hoc patiens. Neq; cōuersione et ordine: sicut ait Democritus neq; enim transductum neq; transpositum fm materiam neq; transmissus coagulatum ex humido generatum est. Neq; autē nūc insunt dura et coagulata indiuisibilia tumoribus sed similiter omne nunc humidus quandoq; autem durum et coagulatum est.

¶ Ostendit q; predicta opinio non est sufficiens ad actionem ⁊ passionem: et circa hoc duo facit. primo ostendit q; non est sufficiens ad alterationem/ immo destruit ipsa; secundo q; nec suf-

¶ Tho. de gñatione. 5

Liber primus.

ficiens ad augmentum ibi. (Amplius autem.) ¶ Dicit ergo primo quod vniuersalis passio hoc modo fiat in rebus: quo quidam dicunt quod generatio fit scissis siue separatis corporibus per poros: est inconueniens. ¶ Destruit enim hic modus alterationem: in qua tamen saluatur passio et actio. videmus enim quod idem corpus continuum manens quandoque quidem est humidum et liquidum et quandoque coagulatum: sicut glacies et aqua fluida: et tamen talis alteratio fit sine diuisione ipsius corporis continui: et sine aliqua alia compositione: et sine conuersione suarum partium et absque tactu diuerso in ordine componentium partium: sicut dicit Demo. ¶ Cum enim aliquod humidum coagulatur non transcluditur extra naturam suam: ita quod mutet substantiam: nec transponuntur partes mutando ordinem vel situm: neque transmittitur per liquefactionem. neque etiam nunc quando scilicet humidum coagulatur: oportet quod in aqua corpora indiuisibilia tumoribus id est secundum quantitatem subintrant ad causandam coagulationem: sed ipsum humidum quod coagulatur et econueruerso semper similiter se habet quantum ad hoc quod neque componuntur partes neque adduntur neque diuiduntur neque mutant ordinem vel situm. patet ergo quod predicta opinio destruit alterationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem neque augmentationem passibile esse et diminutionem. Non enim quodcumque erit factum ma-

ius siquidem sed erit appositio eius non esse transmutans mixtio: aut aliquo aut secundum se transmutante.

¶ Ostendit et quod destruit augmentum. In augmentatione enim oportet quod augeatur quilibet pars eius quod augetur: ut supra dictum est. ¶ Sed si augmentum fiat per additionem aethorum: ut ipsi dicunt non erit augmentatio: sed quedam appositio corporis ad corpus: non ex hoc quod quilibet pars istius compositi augmentatur. ¶ Item in augmentatione oportet quod augmentans siue adueniens augmentata transmutetur in naturam eius. Et quod ipsum totum quod augetur transmutetur ab eo quod sibi aduenit de minori quantitate in maiorem quantitatem. Sed per additionem corporum aethorum ipsum totum non erit transmutans id est non transmutabitur alio mixto id est aliquo corpore indiuisibili sibi addito non transmutante ipsum de minori quantitate in maiorem. ¶ Et ipsum totum non erit secundum se transmutans id est non transmutabit corpora indiuisibilia que sibi adueniunt et remanent incorrupta. unde signanter dixit alio mixto: quia talia corpora non miscentur adinuenire: sicut grana frumenti in modio.

¶ Quid igitur est generare et facere: et generari et pati adinuenire: et quomodo contingit: et quomodo inquirunt quidam non contingit autem determinatus sit hoc modo. ¶ Ultimo epilogat: et patet in li-

De generatiōe corruptiōe. 50

tera.

Lec. xxiij.

Eliguum autē
videndum de
mixtione fm
eundem modū
methodi. Hoc
enim erat ter-

tium propositorum a princi-
pio.

¶ Scrutandum autem est
quid mixtio et quid miscibi-
le: et quibus existit entium:
et quomō. Amplius autem
vtrum ne est mixtio: an hoc
mendacium.

Postquā philo

sophus determinauit de tactu et
de facere et pati que sunt neces-
saria ad generationem. hic de-
terminat de mixtione que fuit
tertium eorum. de quibus supra
promiserat se dicturum. est enim
etiam mixtio necessaria ad gene-
rationem eorum que ex elemen-
tis generantur. quando enim fit
generatio simplicis elemēti tūc
nulla fit mixtio. Circa hoc ergo
duo facit. primo manifestat intē-
tionem suam. secundo prosequi-
tur intentū ibi (Impossibile est
alterum.) Dicit ergo primo q
post predicta restat nos videre
de mixtione fm eundem modū
methodi: et ideo quia mixtio
erat tertium eorum que ponit
tractanda. ¶ Quid autēz inten-
dat per hoc q dixit fm eundem
modum methodi. declarat cum
subdit q perscrutandū est quid
est mixtio: et quid miscibile: et qui-
bus existit entium. i. que contin-

git misceri: et videndum quomo-
do fiat. et si sit mixtio. vel vtrum
sit mendacū mixtionē fieri: quia
hoc modo supra quesuit et alijs
¶ Deinde cum dicit.

¶ Impossibile est enim al-
terum altero misceri: quem-
admodum dicunt quidāz en-
tibus quidem adhuc mixtis
et non alteratis: non magis
nunc mixta esse quam prius
inquiunt. Sed consimiliter
se habere. Altero autem cor-
rupto non mixta esse. sed hoc
quidem esse: hoc autem non
esse: mixtionem autem simi-
liter habentium esse. Eodem
modo et si ambobus conue-
nientibus corruptum est al-
terutrum mixtorum. Non
enim esse mixta nullatenus
entia.

¶ Prosequitur intentū. et circa
hoc duo facit. primo pertractat
ultimam questionem scilicet an
mixtio sit. Secundo penultimā
questionē scilicet quomodo mix-
tio fiat ibi. (Continuum autem
his.) Alias autem questionēs
non prosequitur: quia ex cogni-
tione istarum relique innotescūt
Circā primum duo facit. primo
ponit rationes ostendentes mix-
tionem non esse. secundo soluit
eas ibi. (hic quidem sermo vis-
detur.) ¶ Dicit ergo primo q
sunt quidam dicentes non esse
possibile mixtionē fieri. et ad hoc
probandū vrebant talī ratione.
Quando mixtibilia veniunt ad
mixtionem: aut manent sicut
prius in forma et specie: aut nō
S ij

Liber primus.

manent sed corrumpuntur ambo vel alterum. si ambo manent in forma et specie sicut prius et non alterantur: tunc non sunt magis mixta quam prius: sed consequenter se habent. Si autem alterum corrumpatur nec etiam tunc erit mixtum sed corruptio unius et conservatio alterius non corrupti. si autem ambo invicem corrumpuntur: tunc etiam non erit mixtum: quia non possunt esse mixta que nullo modo sunt entia.

Deinde cum dicit.

t.c. 83. **H**ic quidem videtur sermo querere quid differt actu mixtio a generatione et corruptione: et quid miscibile a generabili et corruptibili. Manifestum enim quod oportet differre si est mixtio. Quapropter his entibus manifestis quesita solventur utique.

Determinat propositam questionem et quia ratio negantis mixtionem esse querit differentias mixtionis et generationis et miscibilis et generabilis. Ideo prius primo ostendit differentiam eorum ad invicem et mixtionis ad alios modos. Secundo solvit secundum prius opinionem ibi. (Quoniam autem sunt hec quidem potentia.) Circa primum duo facit. primo ponit differentiam mixtionis et generationis. secundo mixtionis ad augmentum et alterationem ibi. (Secundum autem eundem modum.) Dicit ergo primo quod primo eorum qui negant mixtionem fieri videntur querere differentias mixtionis et generationis. Querit etiam in quo differt miscibile a generabili et corruptibili. manifestum enim est quod si est mixtio oportet eam differre ab alteratione et augmento et generatio

ne que sunt mutationes ad formam et quando ista differentia erit manifesta tunc solvetur questio. ponit ergo differentiam mixtionis et generationis cum dicit.

At vero neque materiam igni misceri dicimus: neque misceri cum exardet. Neque ipsam ipsis particulis neque igni: sed ignem quidem generari: hanc autem corrumpi.

Dicens quod materia non dicitur misceri generabili: sed potius effici actu per formam. nihil enim aliud ad generationem requiritur secundum Aristotelem in quinto metaphysice. nisi agens reducens materiam persistentem in potentia ad actum. unde in viij. metaphysice dicit quod non est alia causa quare partes diffinitionis sunt vere unum nisi agens quod reduxit ad actum quod prius erat in potentia. materia enim in qua generatur ignis non dicitur misceri igni nec etiam forme ipsius. Si enim non dicimus ignem misceri lignis cum ardet ea: nec etiam dicimus quod materia ignis misceatur ipsis particulis ignis: neque ipsi igni. Sicut dicimus quod unum miscibile miscetur particulis alterius miscibilis et ipsi miscibili. Sed dicimus materiam ignis: sicut lignum vel aliud corrumpi: ignem autem generari. ex quo manifeste potest concludi quod mixtio non est generatio neque corruptio. Deinde cum dicit

Secundum autem modum eundem neque corpori cibum neque figuram cere mixtam: neque figure tumorem: neque corpus et album. Neque tota liter passiones et habitus pos-

De gñatiōe ⁊ corruptione. 51

se esse mixta rebus. Saluata enim videntur: sed tamen neq; album ⁊ disciplinā cōtingit misceri: neq; aliud nō separabilem aliquod. Sed de hoc dicunt quidaz nō bene qui omnia quandoq; simul esse dicunt ⁊ mixta esse. Non enim omne omni miscibile: sed oportet existere separabile vtrumq; mixtorum. Passionum autem nulla separabilis.

Ponit differentias mixtionis ad alios motus. et pmo ad augmentum. d. q. fm eundem modum non dicimus cibum misceri corpori cibato: quia cibus trāsit in dominans corpus/ quod manet fm formam. **S**ed neutrum miscibilem ita manet sicut corpus cibatum scilicet indiuisum et specie nullo modo alteratum: sic patet q. mixtio differt ab augmento. Differt etiaz ab alteratione sicut. pmo patet in artibus: non enim dicimus figuram misceri cere nec figurā misceri quantitati siue tumori quia vtrumq; manet indiuisum a specie nullo modo alteratum. **I**dem ostendit in alterationibus naturalibus. non enim dicimus q. albedo misceatur corpori quando corpus fit album et vniuersaliter nulla passio ⁊ nullus habitus miscetur alijs reb⁹ sed sunt in eis sicut in subiecto. **E**t ratio huius est: quia ambo. s. tam accidens q. subiectum videtur esse saluata et non alterata: similiter nullum accidens miscetur alijs accidenti. Et vni-

uersaliter nulluz quod non contingit separari et per se existere potest misceri/ quia omnia miscibilia primo sunt separata/ et post mixtionem separari possint ⁊ propter hoc non bene dixerūt aliquādo oīa fuisse siml sicut dicitur in primo physicorum. Nō enim omne cullibet miscetur: s. oportet miscibilia eē talia/ quorum virūq; possit separari: passio autem nulla est separabilis/ ⁊ ideo nec miscibilis.

Deinde cum dicit.

Quoniam autem sunt hec t. c. 84 quidem potentia hec autem actu entium contingit mixta esse aliqualiter et non esse. Actu quidez ente aliquo generato ex ipsis: potentia autem adhuc vtroq; que erant anteq. miscerentur ⁊ nō partita. Hic autem sermo quesituit prius. Videntur enī que miscetur prius ex separatis conuenientia et possibilia separari rursus neq; manent igitur actu vt corpus ⁊ albū neq; corrumpuntur: neq; alterum: neq; ambo. saluatur enim virtus corū. Ideo hec quidem derelinquantur. i

Soluit predictam questionem dicens: q. entium quedam sunt entia in potentia et quedam in actu. vnde mixta postq. mixta sunt contingit aliqualiter esse ⁊ aliqualiter non esse in mixto. Sunt enim ibi in potentia: saluata tamen virtute eorum: sed non sunt ibi actu. Ipsum enim generatum est aliud ab ipsis

5 14

Liber primus.

miscibilibus siue mixtis: et est in potentia ipsa miscibilia que ante mixtionem sunt separata. ita contingit post mixtionem separari: licet in mixto non sint ab invicem divisa: et hoc est quod sermo habitus siue ratio negantium mixtionem quesivit scilicet quomodo elementa manerent in mixto. videmus enim quod ea que miscetur conveniunt ex prius separatis et postquam conveniunt rursus separabuntur: quia levia aliquando ascendent et gravia descendent.

Cum enim elementa que sunt in mixto sint ibi preter naturam quia sunt extra propriam regionem (ut dicitur secundo de celo.) quod autem est preter naturam non potest esse sempiternum: necesse est ipsa separari. non ergo manent elementa in mixto actu sine aliqua alteratione: sicut corpus album: nec ambo; nec alterum corrumpuntur omnino: sicut in generatione et corruptione. salvatur enim virtus eorum.

Ad evidentiam autem huius questionis duo sunt consideranda: super que ista questio est fundata. primum est qualiter elementa veniant ad mixtionem.

Secundum est quomodo elementa

Quarta sunt in mixto. **C**irca primum elementum sciendum est quod secundum dicta philosophi venit sophorum primum movens elementa ad mixtionem est immixtio scibile: et hoc est ipsum celum siue Ceterum astra lata in ipso quod est divinum non versum a natura quattuor elementorum. (ut probatum est in scibile. primo de celo et mundo.) **M**anifestum est. (sicut ostendit philosophus in 1. c. 12. primo meteororum.) iste mundus quattuor elementorum est de necessitate continuus id est con-

tiguus superioribus motibus ut omnis ipsius virtus gubernetur inde: quia illud oportet putare primam causam quod omnibus est principium motus. tale autem est ipsum celum: et ideo ibidem subdit quod causa eorum que accidunt circa ignem terram et alia elementa est virtus eorum que semper moventur. unde in eodem dicit quod spera ignis movetur circulariter: et etiam spera aeris licet non tota per raptum firmamenti. habent etiam alie stelle specialem effectum in aliis quibus elementis: sicut spera solis in qua est effectus caloris est nata movere ignem: et spera lune est nata movere aquas sicut ad sensum patet. alie autem sperae quoniam planetarum nate sunt movere aerem: et ideo aer totum diversis motibus movetur. Est enim in aere frigus congelatum ex spera saturni: et estus ex spera martis: et temperies in calido ex spera iouis. et temperies in frigido ex spera veneris: commiscibilitas et passibilitas facilis ex spera mercurii. Spera autem stellarum fixarum que est secundum da in qua sunt multe imagines et figure movet terram. unde et in ipsa figurantur imagines multe in generatis. licet ergo elementa levia non descendant ex se: nec gravia ascendant ex se: tamen ex motoribus universalibus ordinantibus motum aliquando descendant levia: et ascendant gravia. huiusmodi autem conveniens exemplum est in qualitatibus actus et passus corporis animati. **N**on enim in animali semper moventur calidum secundum naturam ignis nec agitur

De generatione et corruptione. 52

t. c. 37. actus ignis omnino / sed potius
mouetur in id ad quod dirigitur
ab anima et agit ad terminum
et finem intentum ab ea
(sicut philosophus dicit contra
Empedocle in secundo de anima.) Cum
autem motus celi et opus nature
sit opus intelligentie (ut
dicit philosophus) non semper
sequuntur elementa proprium
impetum sui motus: sed
aliquando mouebuntur in id
ad quod per voluntatem intelligentie
diriguntur siue per virtutem
stellarum. Si de propinquo
siue instrumentali motore loquamur
hoc autem manifestum est
exemplum vapore terrestri
elemento nato a terra: sicut dicitur in primo
metaphysice qui per virtutem
solis ascendit ad calidam regionem
aeris. Et de vapore humido
et aquoso similiter ascendit.
Unde cum in aere sint quedam
partes ignite et aeris et aquee
et terre mouentur a se inuicem
ascendendo et descendendo. Quod
ante ignis sit in aere patet per
philosophum in primo metaphysice.
Dicit enim quod ambitus ignis per
aerem frequenter spargitur motu
id est per virtutem celestis motus
et fertur violentia deorsum: et ideo
sunt aliquae partes ignis et in rore
et in vaporibus pluuiialibus
descendentes: quas vapores accipiunt
in regione aeris calefacta: et ideo
aque pluuiiales sunt vaporose
et calide. et hec etiam est causa
quod nunc descendente non est
tanta intensio frigoris: sicut in alijs
hyemalibus temporibus. Sic ergo
cum pluuia et rore et alijs huiusmodi
descendunt par

tes ignite ad locum mixtionis.
Ex his patet quod ad mixtionem
non mouet violentia: sed natura: et ideo
mixtio non est violenta sed naturalis.
¶ Circa secundum autem diuersi diuersimodo
deopinantur. Sunt enim quidam dicentes
quod qualitatibus elementis actiuis
et passiuis ad medium redactis
aliqua qualiter per alterationem forme
generales elementorum manent in mixto:
quia si non manerent corruptio quedam
erit in mixto. ¶ Rursus etiam quia
aliter simplicia corpora elementorum
rationem amitterent. Elementum enim
est ex quo componitur aliquid et est in eo
(ut dicitur quinto metaphysice.) sed
ista opinio est impossibilis.

¶ Impossibile enim materiam secundum idem diuersas formas elementorum
suscipere. Si igitur in corpore mixto forme
substantiales elementorum saluentur
oportebit diuersis partibus materies eas
inesse. materia autem diuersas partes
accipere est impossibile nisi preintellecta
quantitate in materia. sublata enim
quantitate materia indiuisibilis
permanet (sicut patet in primo
physicorum.) Ex materia autem sub
quantitate existente et forma
substantiali adueniente corpus
physicum constituitur.

¶ Diuersae igitur partes materielis
formis elementorum subsistentes
plurium corporum rationem
suscipiunt. Multa autem corpora
impossibile est esse simul. ¶ Non igitur
in qualibet parte corporis mixti erunt
quatuor elementa: et similiter non erit
vera mixtio: sed ad sensum sicut

¶ liij

Liber primus.

accidit in cōgregationē corporū
sensibilū ppter paruitatē que
libet forma substantialis ppiā
dispositionē acquirat in materia
sine qua esse non pōt/ vnde alte-
ra est via ad alterationē: altera
ad corruptionē. Impossibile au-
tem est eandē esse dispositionem
quā requirit forma ignis: et quā
requirit forma aeris vel aque: s;
sint contrarie. cōtraria autē nō
possunt in eodē subiecto. Impos-
sibile est igitur q̄ in eadem par-
te mixti sint forme substantiales
ignis et aque. Si igitur mixtio
fiat remanentibus formis sim-
pliciter corporū sequitur q̄ nō sit
mixtio: sed solū ad sensum quasi
iuxta se positis partibus insensi-
bilibus ppter paruitatē. ¶ Qui
dam vtriusq; rationes vitare vo-
lentes in malis inconueniēs in-
ciderunt vt enī mixtionē ab ele-
mentorū corruptione distingue-
rent: dixerunt formas substantia-
les elementorū aliquāter re-
manere in mixto. Sed rursus ne
cogerentur mixtionem ad sensū
et non fm veritatem pone-
re: posuerunt q̄ forme elemento-
rum non manent in mixto fm
suarū complementū. S; in quod
dam medium reducunt. ¶ Dic-
cunt enī q̄ forme elementorū
suscipiunt magis et minus et ha-
bent contrarietatem adinuicē:
et hec manifeste repugnant cō-
muni opinioni et dictis Aristo-
telis dicentis in predicamentis
q̄ substantie nihil est contrariū:
et q̄ non recipit magis et min⁹.
¶ Alterius procedunt dicentes
q̄ forme elementorū sunt im-
perfectissime/ vt pote mater lepi-
me ppinquiores. vnde sunt me-
die inter formas substantiales
et accidentales. Et sic inquantū
accidunt ad naturā formarū ac-
cidentalium magis et minus su-
scipere possunt. ¶ Hec autē po-
ssio multipliciter improbabilis
est. primo quia esse aliquid me-
dium inter substantiam et acci-
dens est omnino impossibile. es-
set enī aliquid medium inter
affirmationem et negationē. p-
prium enim accidentis est in sub-
iecto esse: substantie vero in sub-
iecto non esse. forme autem sub-
stantiales sunt quidē in materia/
sed non in subiecto. Nam suble-
ctum est: hoc aliquid: forma au-
substantialis est que facit hoc
aliquid non autem presupponit
ipsum. ¶ Item ridiculū est dice-
re mediū esse inter ea que non
sunt vnus generis. (vt probat
tur. in. 10°. metaphisice.) mediū
enī et extrema ex eodem gene-
re esse oportet. nihil ergo mediū
esse potest inter substantiam et ac-
cidents. Vnde impossibile est for-
mas elementorū suscipere ma-
gis et minus. omnis enī for-
ma recipiens magis et minus est
diuisibilis per accidens: inquan-
tum scilicet subiectum potest eā
participare vel magis vel min⁹.
Secundum autem id quod est
diuisibile vel per accidens vel
per se contingit esse motum. con-
tinuum (vt patet in sexto physico-
corū.) si igitur forme substantia-
les elementorū suscipiunt ma-
gis et minus tam gñatio quam
corruptio erit motus cōtinuus/
quod est impossibile. Nam mo-
tus cōtinuus non est nisi in tri-
bus generibus scilicet in quanti-
tate qualitate et vbi. Oportet igitur
alium modū inuenire/ quo
et veritas mixtionis saluetur: et

impro-
batio.

Scda
opinio

t.c.15.

De generatiōe et corruptiōe. 53

tamen elementa non totaliter
corrumpantur: sed aliquantulū
opinio in mixto remaneant. ¶ Conside
ppria. random est igitur q̄ qualitates
actiue et passiue elementorū cō
trarie sunt adinuicem et magis
et minus recipiunt. Ex contra
rijs autem qualitatibus que su
scipiunt magis et minus consti
tui potest media qualitas que sa
pit vtriusq̄ extremi naturam/ si
cut palidum inter albū et nigrū.
sic igitur remissis excellētijs ele
mentorum qualitatū constitui
tur ex eis quedā qualitas media
que est propria qualitas corpo
ris mixti: differens tamen in di
uersis fm diuersam mixtionis p
portionem: et hec quidez quali
tas est propria dispositio ad for
maz corporis mixti. sicut quali
tas simplex ad formaz corporis
simplicis. ¶ Sicut igitur extre
ma inueniuntur in medio quod
participat naturam vtriusq̄. sic
qualitates simplicium corporū
inueniuntur in qualitate corpo
ris mixti. Qualitas autem sim
plicis corporis est quid aliud a
forma substantiali ipsius: agit
tamen virtute forme substantia
lis: alioquin calor calefaceret
tantum: non autem forma sub
stantialis educeretur in actum
cum nihil agat supra suam spe
ciem. Sunt igitur virtutes for
marum substantialium simpli
cium corporum in corporib⁹ mix
tis non actu: sed virtute. Et hoc
quod dicit philosophus. nō ma
nent igitur elementa scilicet in
mixto actu vt corpus albus: nec
corrumpunt nec alteruz nec am
bo: saluatur enim virtus eo
rum.

Lectio. xliij.

Continuā aut
his questio^{t.c. 35.}

nem dicēdū
vtruz ne mix
tio ad sensuz
est: vt quan

do ita in parua diuiduntur
que miscentur et ponunt ad
inuicē: hoc modo: vt nō ma
nifestū sit sensui vnū qd̄q̄: tūc
mixta sunt.

Postquā philo

soppus determinauit mixtionez
esse. hic determinat quomodo
fiat mixtio. Et circa hoc duo fac
it. Primo ponit opiniones alio
rum de modo mixtionis. scdo po
nit opinionē propriam ibi. (Sunt
itaq̄ vt diximus.) Circa primū
duo facit. primo ponit opinioēs
aliorum. secundo reprobāt eas
ibi. (Si autem est omne corpus)
¶ Circa primum sciendum est
q̄ de modo mixtionis duplex
fuit opinio. vna fuit q̄ tunc so
lum mixtio fiat quando miscibi
lia diuiduntur in tam minimase
cūdi quantitatem q̄ sensus ea
percipere non potest. et quando
illa minima fuerunt secus inui
cem posita non alterata: tunc di
cunt fieri mixtionem: et hanc opi
nionem primo ponit philoso
phus. ¶ Secundam opinionez
ponit ibi.

¶ Aut non sunt. Sed est vt
quecunq̄ secus quācunq̄ sit
particulam mixtorū. dicitur
em sic illo mō. .x. g. ordeum
mixtū frumēto: qñ qd̄cūq̄ se
cus qd̄cunq̄ ponetur.

Liber primus.

¶ Que fuit talis: q̄ cum miscibi-
lia sunt diuisa: non ita . vt sistat
diuisio minima scdm̄ sensum : s;
sistat in minima fm̄ materiā scilicet
licet q̄ non sit accipere min⁹ q̄d
seruet materiāz ⁊ operationem
miscibills. **¶** Conueniunt enim
ambe iste opintones: que dicunt
mixtionem esse fm̄ minima : sed
differunt: quia prima ponit mi-
nima quo ad sensum: secunda mi-
nima fm̄ materiam. **¶** Dicit er-
go philosophus q̄ dicendū est
et determinandum continuam
questionem scilicet si ita sit vt di-
cit prima opinio : vel sicut dicit
secunda que dicit scilicet q̄ diui-
so corpore in minima simplici-
ter: quolibet pars eius est secus
quamcūq; partem alterius. Di-
citur enim sic a quibusdam (ver-
bi gratia) sicut si diceremus or-
deum mixtū cum frumento. licet
enim illa discernantur : tamen
sunt minima sui generis. Et ad
similitudinem istorū dicunt fie-
ri mixtionem elementorū: quan-
do in minima simpliciter diuiso
elemento: quolibet pars vni⁹ est
iuxta partem alterius. **¶** Deinde
cum dicit.

¶ Si autem est omne corp⁹
diuisibile si est corpus corpo-
ri miscibile omniomeros.

Quamcumq; vti oportebit
partem fieri secus quam-
cumq;.

t.c.86 **¶** Quoniam autem non est
in minima diuisio. Neq; cō-
positio idem et mixtio sed
aliud: manifestū q̄ neq; fm̄
parua saluata oportet q̄ mi-
scentur dicere mixta esse.

Compositio enim erit ⁊ non
præparis neq; mixtio. Neq; ha-
bebit eandem rationem cū ⁊
toto pars. Dicimus autem
oportere si mixtum est ali-
quid mixtum omniomeros es-
se. Ut quemadmodum aque
pars aqua ita et temperati.
Si autem fm̄ parua compo-
sicio esset mixtio: et nihil con-
tingeret horum: sed solū qui-
dem mixta ad sensum.

¶ Destruit predictas opiniones
⁊ primo per rationē communē
ambabus. Secundo per rationē
propriāz ibi (Et idem huic.)

¶ Dicit ergo primo. si omne cor-
pus est diuisibile. Si corpus cor-
pori est miscibile de ratione mix-
ture est q̄ quolibet pars vnus
miscibills sit omniomeros: ⁊ opor-
tet q̄ quolibet ps sit iuxta quāli-
bet partem alterius miscibills.

Quoniam autem mixtio non est
compositio diuisorum in mini-
ma latentia sensum : sicut dice-
bat prima opinio. nec etia; sicut
dicebat secunda. manifestū est
q̄ non erit mixtio fm̄ parua sal-
uata in speciem et virtutē quia
tunc esset potius quedam cōpo-
sicio: et non mixtio: nec haberet
quolibet pars eandem rationē
cum toto. **¶** Nos autem dicim⁹
q̄ si est aliquod mixtū: oportet
ipsum omniomerum .i. eiusdem
rationis in parte et in toto. Et si
cut quolibet pars aque est aqua
ita quolibet pars mixti est mix-
tum. **¶** Si autem mixtio esset
compositio fm̄ parua : vt dice-
bat vtrāq; opinio: licet indifferē-
ter: nihil horum contingenter

De gñatiōe et corruptiōe. 54

sed solum mixto ad sensum : et non sūm veritatem. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Et idem huic quidem mixtum si non videt quis acute: linceo autem non mixtum videbitur.

¶ Pona proprias rationes. Et primo contra primaz opinionē d. q. si hoc modo fiat mixtio: sicut prima opinio dicebat, illud quod esset vni mixtum: puta ei qui videt acute esse alterius nō mixtum: puta linceo videnti acute. **¶** Secundo arguit contra secundam opinionē ibi.

¶ Neq. diuisione vt quecumq. secus quamcunq. pars.

Impossibile enim ita diuidi. Aut igitur non erit mixtio: aut dicendum est hoc quomodo contingit fieri rursus.

¶ Dicens q. mixtio nō ē ex diuisione minimorum: quia in minima simpliciter impossibile est diuidere corpus: ita q. in eis stet diuissio. Si autem minima essent, physica: tunc esset congregatio et non mixtio. Aut igitur mixtio non est: cum hi duo modi eē nō possint. Aut rursus dicendum est quomodo contingit mixtionem fieri. **¶** Deinde cum dicit.

t.c.87 **¶** Sunt vtique vt diximus entium: hec quidem actiua: hec autem passiua ab his.

Hec quidem igitur conuertuntur: quorum eadem materia est: et actiua adinuicē et passiua abinuicē. Hec autem faciunt impassibilia entia: quorum non est eadē

materia.

¶ Determinat de modo mixtionis sūm propriam opinionē et primo premitit quandā diuisionē necessariā ad propositum ostendendum. d. q. sicut supra dictum est entium quedam sunt actiua: quedam passiua: ab his scilicet actiuis. sed istorum quedā cōmunicant in materia: et talia in agendor. patiēdo adinuicē conuertuntur. Quedam vero sunt quorum non eadem materia est: et talium licet vnus agat: et reliquum patiatur: non tamē in hec conuertuntur adinuicē.

¶ Secūdo ibi.

¶ Horum quidem igitur nō est mixtio: ideoq. neq. medicatiua facit sanitatem neq. sanitas est mixta corporib.

¶ Prosequitur intentus. et circa hoc tria facit. Primo ostendit q. non sunt miscibilia siue ex quibus non potest fieri mixtio. Secūdo ostendit quando: et ex quibus fiat mixtio ibi. (Quando autem potentiū adequant.) Tercio redit iterum super primū: vt melius manifestet que nullo modo sunt miscibilia ibi. (Quando autem alterum.) **¶** Dicit ergo primo q. eorū que non cōmunicant in materia non potest esse mixtio: et ideo licet medicina faciat sanitatem: non tamen patitur a sanitate: et ideo misceri ibi non potest. Neq. sanitas vel aliquod accidens miscetur corporibus: et talia immiscibilia sunt ex sui natura. Quedā autē licet sint miscibilia ex sui natura: tamen per accidēs misceri non possunt: et que sint ista: declarat ibi.

Liber primus.

l.c. 88 **A**ctiuorum autem et passiuorum quaecumque sunt facile diuisibilia. Multa quidem paucis et magna paruis composita non faciunt mixturem sed augmentationem. Dominantis. Transmutatur enim alterum in dominans. Ideo gutta vini in mille millis amphoris aque non miscetur. Soluitur enim species et transmutatur in omnem aquam.

Dicens quod si multa de genere actiuorum et passiuorum componantur: et magna pars non faciunt mixturem: sed faciunt augmentum predominantis / per cuius virtutem alterum scilicet paucum vel paruum transmutatur in alterum predominans: et ideo gutta vini in mille millibus amphoris aque non miscetur cum ipsa aqua: quia forma siue species eius transmutatur et convertitur in totam aquam. **D**einde cum dicit.

l.c. 89 **Q**uando autem potentius adequantur equaliter: tunc transmutatur utrumque in dominans in superioris natura: non generatur enim alterum sed medium commune. Manifestum igitur quoniam haec sunt miscibilia quaecumque contrarietatem habent facientium. Haec sunt enim abinui-

Concedit ex quibus et quod fiat mixtio: et circa hoc tria facit. Primo ostendit quod et ex quibus fiat mixtio. Secundo ostendit quod facilliter

miscetur ibi. (Parua autem.) Tercio quod difficulter ibi. (Multum autem.) **D**icit ergo primo quod potentie miscibilium adequantur / tunc unusquisque miscibilium equaliter dominatur et unusquisque ad alterum transmutatur a dominis transmutatur: et unusquisque ex superioris natura sed aliquid transmutatur: nec tamen uno corruptio alio generatur: sed fit medium inde commune quod participat omnium virtutes miscibilium coniunctorum: manifestum est ergo quod haec sunt miscibilia quaecumque sunt de numero facientium siue agentium et habent contrarietatem / quia haec sunt adiuicem passiva: et hoc est primo quod requiritur in miscibilibus. **C**ontra hoc autem **D**ubio. quod hic dicitur obijciuntur a quibusdam: quod sic miscibilium potentie adequantur / tanta est virtus resistendi quanta est virtus agendum: et ita nec agent nec patientur adiuicem. **I**tem obijciunt Avicenna. et Algazel dicentes: quod si miscibilia adequantur in mixto non magis inclinabitur illud mixtum sursum quam deorsum vel ad aliquam aliam loci differentiam / cum nullum sit in ipso predominans elementorum: et adhuc sequitur quod quilibet motus secundum triplum magis est violentus quam naturalis / et similiter est de loco. **S**equeretur etiam quod omnis mixtio esset una. Et ita ex similibus in quantitate et qualitate essent caro et ossa et lapis et cetera mixta quod est impossibile. **A**d quod dicendum est quod cum **R**atio omnis mixtio naturalis sit propter generationem non sic sunt intelligenda verba philosophi: quod in mixto sit qualitas virtutum et potentiarum ut prima ratio per

cedebat: nec etiam oportet q̄ ibi sit equalitas quantitatis ipsorū miscibilium. Sed est intelligens: dū q̄ ibi sit qualitas proportio- nis que requirit formam gene- rande/ propter quam est mixtio et per hoc patet solutio ad obie- cta. Deinde cum dicit.

Et parua aut paruis posi- ta secus miscentur magis: fa- cilis enim inuicem et citius transcut.

Ostendit que facilliter ⁊ bene miscentur dicens q̄ quando par- ua miscentur paruis/ tunc faci- lius fit mixtio: quia talia facili⁹ ⁊ citius transeunt per se inuicem alterando. Deinde cum dicit.

Odulcum autem ⁊ a mul- to tardius hoc operatur. **I**ō ⁊ bene determinabilia diui- sibilium ⁊ passiuorum misci- bilia. Diuiduntur enim hec in parua facilius hoc enī est bene determinabile esse. **h. g.** humida miscibilia maxie corporum. Bene determina- bile enim maxime humidus diuisibilium: si non viscosum sit: hec enim utiqz amplio- rem et maiorem solum tumo- rem faciunt.

Ostendit que tarde/ et de dif- ficili cōmiscentur dicens q̄ quā- do multum miscetur multo: tūc tardius et difficiliter commiscen- tur. et hoc ideo/ quia difficiliter adinuicem alterantur ⁊ tardius transeunt per se inuicem. **R**e- quiritur etiam ad facilem mix- tionez q̄ miscibilia sint bene ter- minabilia adinuicem passiva: et hoc ideo/ quia bene terminabi-

lia cum sint subtilia et humida facilius diuiditur in parua que facilius commiscetur q̄ magna hoc enim est bene terminabile: quod est bene diuisibile in par- ua. **h. g.** humida que sunt inter cetera corpora bene miscibilia: ⁊ hoc ideo quia humidum inter alia corpora est magis diuisibi- le in parua/ nisi illud humidum sit viscosum: quia (sicut dicitur **t. c. 28.** in quarto metheororum.) partes humidi viscosi contacent/ sicut glutinum/ propter mixtum eis subtiliter siccum quod apprehē- dit vnde q̄ humidum/ et non si- nit elabi oleum: quando vero aq̄ admisceat/ quia lubrica simul lun- cta vel lubricum humido com- positum augeat tumorem sine q̄- ritatem sed non miscetur ei sic q̄ quilibet pars eius alteret et al- teretur ab eo ad mediā naturā mixti. Deinde cum dicit.

Quando autem alterus so- lum passiuum erit. aut vehe- menter. hoc autem valde pa- rum aut nihil amplius mix- tum et ambobus aut parum quod contingit circa stannū et es.

Quedam enim balbutium **t. c. 90** tur adinuicem et epaphore- riant. Videntur enim quali- ter et mita remisse. Etenim alterum quidem susceptibi- le: alterum autem species q̄ in his contingit stannum enī ut passio aliqua sine materia eris pene evanescit mixtum omne colorans solum. **I**dez autem hoc contingit in alijs. **O**stendit iterum primum ut

t. c. 28.

Cur p-
tes hu-
midi
viscosi
contac-
ceant.

t. c. 90

Liber primus.

melius declaret que sunt que nullo modo misceri possunt dicens quod quando solum alterum est passivum / ita quod non agat in alterum talia nullo modo miscentur: et hoc est quando miscibilia non communicant in materia. Quando vero communicant in materia sed unum vehementer agit et alterum vehementer patitur / et non tantum agit quantum primum: neque taliter potest esse mixtio: vel si est aliqua parum relinquatur de eo quod vehementer patitur / sicut patet in stanno et ere. ¶ Si in ere liquefacto miscetur modicum de stanno nunc stannum per vehementiam actionis eris evaporat / et nihil forte remanet / nisi calor quidam: rest simile balbutientibus qui una littera prolata aliam distincte non proferunt. idem etiam contingit in multis alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum igitur ex his que dicta sunt quod est mixtio et quid est mixtio: et quare est: et que sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedam quasi passiva ab invicem et bene determinabilia et bene divisibilia. Hec enim neque corrupta esse necessarium quando mixta: neque adhuc simpliciter eadem esse que prius. Neque compositionem esse mixturem eorum: neque ad sensum. Sed est miscibile quidem quodcumque bene determinabile ens: passivum fuerit et activum et tali miscibi-

le est: ad omniomnem enim miscibile. Mixtio autem est miscibilium alteratorum unio. ¶ Recapitulat que dicta sunt de mixture per quod etiam quarta questio declaratur que fuit primo proposita in principio huius capituli dicens manifestum esse ex his que dicta sunt: et quod est mixtio: et quid est: et quare est: quia propter passionem et actionem contrariorum: et dictum est etiam que sunt miscibilia / quando ista passiva ad invicem et bene terminabilia: et talia sunt bene divisibilia. Dictum est etiam quod ad hoc quod fit mixtio / necessarium est quod miscibilia non sint simpliciter corrupta / nec sunt simpliciter eadem ut prius: sunt enim corrupta quantum ad formas et remanent quantum ad virtutem / ut supra ostensum est. Adhuc etiam ostensum est quod mixtio non est compositionis minorum secundum naturam sicut dicebat una opinio. nec minorum secundum sensum / ut dicebat alia: talia enim minima non sunt miscibilia. Sed illud est miscibile quod cum est bene determinabile activum et passivum: et illud admiscetur cum tali miscibili est miscibile ad omniomnem id est facit cum alio mixtum / quod est eiusdem rationis in toto et in partibus. patet etiam quod mixtio est miscibilium alteratorum unio: que quidem alteratio solum est intelligenda in virtutibus siue qualitatibus eorum: sed si etiam alteratio sumatur improprie mixtio est miscibilium alteratorum id est corruptorum secundum formas unio.

Quo mixti diffinitio intelligitur.

De gñatiōe ⁊ corrupōe. 56

Aristotelis stagyrite peri
peticorum principijs de ge
neratiōe ⁊ corruptiōe textus
scōit vltimi libri. Lectio. i.

T.c.1

De mixtio
ne quidē
igif ⁊ ta
ctu ⁊ face
re ⁊ pati
dictus est
qmō exi
stant trās

mutantibus secundum ma
teriam. Amplius autem de
generatione et corrupiōe
aliqua ⁊ simpliciter: ⁊ quō ē
et propter quam causaz. Si
militer autē et de alteratio
ne dictum est quid est altera
ri: ⁊ quam habet differentiā
eorum. Reliquum autē cō
siderare circa vocata elemē
ta corporum. Generatio qui
dem et corruptio omnibus
natura subsistentibus sub
stantijs est non sine sensibi
libus corporibus

Adm Thome Aquinatis do
ctoris Angelici ordinis predica
torij inter latinos Aristotelis
Expositores facile principijs in
secundum et vltimum de gene
ratione ⁊ corrupiōe volumēz
preclarissime interpretationes.

Dicitur philosopho
soph⁹
in primo libro deter
minavit de genera
tione et corrupiōe
in comuni et de motibus conse
quentibus scilicet de alteratio

ne et augmento. Nunc in secun
do libro determinat de genera
tione ⁊ corrupiōe in speciali.
scilicet de generatione ⁊ corrupi
ōe elementorij. Et circa hoc
duo facit primo recapitulat es
que dicta sunt in primo libro: ⁊
continuat dicta dīcēdis dando
intentionem. Secūdo prosequi
tur intentum ibi (Horum autē
subiectaz.) **D**icit ergo primo
q̄ dictum est iaz in primo libro
de mixtione ⁊ de tactu ⁊ de fa
cere et pati quomodo existunt
his que transmutantur secun
dum naturam. Amplius etiam
dictum de generatiōe ⁊ corrupi
ōe quomodo est: ⁊ propter
quam causā. **S**imiliter etiaz
dictum est de alteratione quid
est et in quo differt a generatio
ne et corrupiōe. **R**elinquit
tur autem in hoc secundo libro
considerare de corporibus que
elementa vocantur anteq̄. con
sideremus in libris de genera
tione ⁊ corrupiōe corporum spe
cialium sicut lapidum ⁊ metal
lorij ⁊ platarū ⁊ animalij. et hoc
iō quia oēs substantie que g ene
rantur ⁊ corrupuntur non sunt
sine istis sensibilib⁹ corporib⁹. s.
quattuor elemētis. **D**icuntur
autē elementa atomasice sen
sibilia. quia eorū differētie si ue
principia q̄ sunt quattuor qu a
litatez. s. calidū frigidū / hūidū ⁊
siccū sunt cāe oluz altaz q̄li ta
tū tāgibiliū. **D**einde cū dicit.
Horū autē subiectā matē
riā hi q̄dez eē inqunt vnā vt
puta aerē ponētes aut ignē
aut aliqd mediū. Horū aliqd
⁊ corp⁹ ens sepable. hi autē
plura p numerū vno. Hi qui

quare
elemē
ta sens
ibilia
ātono
masice
dicūt.
T.c.2

Libri secundus.

dem ignem et terras. Ibi autem et hec et aerem tertium. Ibi autem et hoc et aquam quartum: ut Empedocles ex quibus congregatis et segregatis et alteratis aut contingere generationem et corruptionem rebus.

¶ Prosequitur intentum et circa hoc duo facit primo inquit de substantia et numero eorum secundo de mutua ipsorum generatione et corruptione ibi (Quoniam autem determinatum est) Circa primum duo facit primo determinat de materiali principio et formali elementorum. secundum de numero eorum ibi (Quoniam autem quattuor elementa). Circa primum duo facit primo determinat de principio materiali. Secundo de formalibus. (Sed non minus. Circa primum duo facit primo determinat de materia elementorum secundum opinionem aliorum secundo secundum opinionem propriam ibi (Nos autem dicimus.) Circa primum duo facit. primo ponit opiniones aliorum. secundo reprobat eas ibi (Quoniam quidem igitur principia.) Dicit ergo primo quod quidam fuerunt qui posuerunt tantum unam materiam elementorum: sed isti diversificati sunt. quidam enim dixerunt quod illa materia erat aer quidam vero quod ignis. ¶ Sed isti diversificati sunt. quidam enim posuerunt quoddam corpus medium: igne quidem densius: aere autem subtilius. Conveniunt omnes isti in hoc quod dixerunt ipsam materiam elementorum esse se corpus separabile actu: et per se existens. Alii vero fuerunt

qui dixerunt materiam elementorum esse plurificatam per numerum et isti etiam diversificati sunt. quia quidam dixerunt ipsam esse ignem et terram quidam vero addunt tertium. scilicet aerem. quidam addunt quartum scilicet aquam sicut Empedocles. Dicunt autem tam ponentes duo quam ponentes plura duobus per congregationem quam per segregationem ipsorum fit generatio et corruptio in rebus. Deinde cum dicit.

¶ Quoniam quidem igitur t. c. 3. prima principia et elementa bene habet dicere quod sit confessum ea quibus transmutatis: aut secundum congregationem aut segregationem vel secundum alias transmutationem contingit generationem esse et corruptionem. Sed facientes quidem unam materiam extra predicta. hanc autem separabilem et corpoream peccant. Impossibile enim sine contrarietate esse corpus hoc sensibile. Aut enim leve: aut grave: aut calidum aut frigidum necesse infinitum hoc quod quidam dicunt esse principium.

¶ Reprobat predictas opiniones et hoc primo. secundo quasi incidenter reprobat opinionem platonis ibi. (Ut autem in istis meo scriptum est) ¶ Advertendum autem est circa primum quod non reprobat opiniones ponentium plura elementa: sed ad presens concedit eas tanquam propinquas aliquantulum veritati ubi dicit quod

De gñatiōe ⁊ corruptiōe.

57

dicit q̄ sit cōcessus illis q̄ ponūt
plura elemēta esse principiā per
quorum transmutationē sit gñā
tio ⁊ corruptio siue ista transmu
tatio sit congregatio ⁊ disgrega
tio: siue quecunq; alia transmu
tatio: isti quodammodo bene di
cunt. ¶ Reprobāt autem primā
opinionem: vnde dicit (facientes
vnam materiam) et hanc corpo
ream ⁊ separabilem ab omni cō
trarietate: ⁊ ab omni forma ele
mentali: sicut q̄ est mediū inter
ignem ⁊ aerem peccant: quia im
possibile est q̄ corpus sensibile
sit sine cōtrarietate. oportet enī
q̄ illud corpus infinitum quod
ipsi dicunt esse principium sit aut
grauē aut leue. et siquidem erit
leue mouebitur ad locū ignis.
Si autem graue mouebitur ad
locum terre. ¶ Cuius autē mo
tus est et locus illius est forma
quam motus et locus sequun
tur. ergo est terra vel ignis: et sic
per consequens est calidum aut
frigidum: et sic non erit separa
bile contrarietate: et a forma ele
mentali: vt ipsi ponebant. ¶ De
inde cum dicit.

t.c.4. ¶ Ut autem in thīmeo scri
ptum est nullam habet de
terminationem. Nō enim di
xit manifeste pandoris si se
paratur ab elementis. Neq;
vtrū materia nihil dicens es
se subiectum aliquod voca
tis elementis prius: vt aurū
operibus aureis certe: ⁊ hoc
non bene dicitur hoc modo
dictum. Sed quorum quidē
est alteratio ita. Quorum au
tem est generatio et corru

prio impossibile illud enun
ciari ex quo generatum est.
Sed tamen inquit longeve
rius est esse aurū dicere vnū
quodq; esse.

¶ Sed elemētis entibus so: t.c.5.
lidis vsq; ad planitiem facit
dissolutionē: impossibile au
tem matrem ⁊ materiam pri
mam planam esse.

¶ Reprobāt opinionez platonis
de pñcipio elemētoz dicens q̄ il
lud qd̄ dixit plato in thīmeo nul
lā hz determinationē: q̄ nihil di
xit determinate et manifeste. nō
enī dixit manifeste ⁊ determinat
re: si illud principium qd̄ vocauit
pādexes. i. receptaculū olz sepa
ratur ab elemētis ita q̄ sit aliqñ
actu existens sub forma elemen
ti vel non. neq; etiā dixit q̄ esset
aliquod materiale principium ip
soru elementoru. ¶ Sed dicit q̄
subiectū elementoru se hz ad ele
mēta sicut aurū se hz ad opa opa
ta ex auro. ¶ Sz certe hoc nō bñ
d̄: q̄ impossibile est q̄ id qd̄ est
subiectū gñatiōis: sicut materia
dicat de ipso gñato: sicut nō dici
mus q̄ caro sit terra sed terrea.
¶ Similiter illō q̄ alterat nō re
cipit p̄dicationē passionis in res
cto. non enī potest dici q̄ homo
sit albedo: sed albus. plato tñ di
cit q̄ verius est dicere vnūq; opus
factū ex auro esse aurū q̄
ipsum esse tale. Si culverius est
dicere phialā factā ex auro esse
aurum q̄ phialā. ita etiam veri
erit dicere ignem vel aquam vel
allud generatum esse ipsum sub
iectū q̄ esse ignē v' aquā. ¶ Po
test ergo breuiter sic rō formari
impossibile ē q̄ subiectū gñatio

Tho. de gñatiōe. 7

Liber secundus.

nis predicetur in recto de gene-
 t. c. 3. **U**ldeq̃ rato: s; subiectū qđ ponit plato
 elegā. predicatur in recto de elemen-
 t. c. 6. **t**issime tis. ergo impossibile est qđ sit subie-
 in ter- cum generationis et corruptio
 tlo de nis ipsorum. Ad hoc etiam pec-
 celo r cat plato: quia cum elemēta sint
 mūdo corpora solida: dicitur tamen qđ
 noster materia eorum dissoluitur vsq̃
 tlo ad superficiem. (vt patet in ter-
 mas tlo de celo et mundo.) Impossi-
 expo- bile enīz est qđ materia prima q̃
 fuit. est sicut mater sit superficies.
 t. c. 3. **D**einde cum dicit.
 t. c. 6. **N**os autem dicimus esse

aliquam materiam vnā cor-
 porum sensibilium: sed hanc
 non separabilem: sed semper
 cum contrarietate ex qua ge-
 uerantur vocata elementa.
 Determinatus est autem de
 his certius: et in alijs. Sed
 tamen quoniam et hoc quo
 modo sunt ex materia prima
 corpora determinādum ē de
 his. Principium quidem et
 primum existimātes esse ma-
 teriam inseparabilem qui-
 dem. Subiectam autem con-
 trarijs. Neq̃ enim calidum
 materia est frigidum: neq̃ hoc
 calido: sed subiectum ambo-
 rum. Quapropter quidē pri-
 mum potentia corpus sensi-
 bile principium. Secūdo au-
 tem prime contrarietates. di-
 co autem. **U**. g. caliditas et
 frigiditas. Tertiū aut ignis
 et aqua talia. Hec quidē trās-
 mutant adinuicem. et non vt
 empe. et alijs dicunt semper em

esset alteratio cōtrarietates
 autem non trāsmutantur.

Determinat de materia q̃ non
 est sepabilis simul ab oī forma
 elemēti: nec ab oī p̃trarietate ele-
 mētoz s; p̃pūā op̃ionē. d. qđ ē
 aliq̃ vna materia sensibilis cor-
 porū. s. elemētoz q̃ nō est sepabi-
 lis simul ab oī forma elemēti nec
 ab oī cōtrarietate: s; semp ē sub
 aliq̃ forma et aliq̃b; q̃litatib; p̃se
 quētib; ip̃az formā ex ista mate-
 ria g̃nant sensibilia corpora q̃ vo-
 cant elemēta. excusando aut se a
 maiori declaratiōe: dicit qđ deter-
 minatū est in alijs certis. s. in ter-
 tio celi et mūdi. S; qđ ibi nō ē ple-
 ne determinatū modū fm quē ex
 materia g̃nant corpora p̃a. **D**e
 terminādū ē hic. quō g̃nent. Ad
 hoz em manifestatiōē dicit su-
 mēdū esse p̃ p̃ncipio hoc qđ di-
 ctū est. s. qđ est materia vna subie-
 cta cōtrarijs isepabilis ab eis. qđ
 semp est cū altero cōtrarioz. Et
 hoc p̃bat p̃ hoc qđ caliditas non
 pōt esse materia frigiditatis: nec
 ecōuerso. S; opz aliqđ eē tertiū
 (vt dī in. 12. meta.) et in p̃mo phy-
 si. qđ est subiectū amboz p̃trario-
 rū: et de vno trāsmutat in aliū. Et
 iō p̃mū p̃ncipiū est id qđ est potē-
 tia corp̃ sensibilis: et illū est ma-
 teria laz dicta. **S**cōm vno p̃mū
 sunt cōtrarietates q̃litatū distīn-
 guētes et determinātes potentiā
 materie. h. g. caliditas et frigiditas
 et h̃mōi. **T**ertiū iā erit ele-
 mēti p̃stituti ex his: puta ignis
 vel aq̃vel h̃mōi. Et alia elemēta
 trāsmutant adinuicē: dū eoz cōis
 materia mutat de vna forma in
 aliā: vt de igne in forma aeris: et
 similiter de alijs. vñ nō est verū
 qđ emp. dīp̃t: et quidā alijs. s. qđ ele

t. c. 33

De generatiōe et corruptiōe. 58

mēta nō trāsmutant. Si em̄ imu-
tabilia sunt q̄ solū fuit magis
ignis sp̄ sit ignis. tunc nunq̄ eēt
gñatio: nec alteratio qđ est ma-
nifeste falsuz: q̄ fm̄ cōtrarietate
trāsmutant sicut videm⁹ ad sen-
sum: q̄ eadē materia: q̄ nūc ē sub
frigiditate aque aliquando est
sub caliditate aeris: et q̄ erat sub
caliditate aeris: aliquando est
sub caliditate ignis. ¶ Cuz ergo
huiusmodi qualitates p̄lequan-
tur formas substantiales elemē-
torū sicut effectus causaz sequit̄
q̄ si fiat transmutatio ipsarum
qualitatū: et q̄ etiā sit transmuta-
tio in formis substantialib⁹.

Lectio. ij.

Ed non minus
erit corporis
qualia et quā-
ta dicenduz p̄n-
cipia. Alij qui-
dem enim supponentes vtū-
tur et non dicunt quare aut
hec aut tanta.

Postquā philo

soph⁹ determinavit de principio
māli elemētorū: hic determinat
de principio formali. et primo dat
intentionē suā. scđo p̄sequit̄ inten-
tū ibi. (Quā igit querim⁹.) ¶ Di-
cit ḡ p̄lo qđ nō minus debem⁹
dicere de principio formali elemē-
torū q̄ de māli. Et itelligo p̄ for-
male p̄n^m ipsas sensibiles quali-
tates potētā māe vel materiaz
distinguētes s̄z quas illa corpa
qualia sunt. Inq̄rit em̄ hic ph̄s
p̄n^m corporū sensibilib⁹ inquātū
sensibilia sunt vt ipse dicit in l̄ra
¶ Si aut̄ dicat q̄ velit inq̄rere
principia formalia substantia-
lia:

tūc dōm est q̄ q̄ forme substan-
tiales sunt nobis ignote: q̄ isen-
sibiles. iō p̄ istas q̄litates q̄ sunt
imediata p̄cipia trāsmutatiōis
substantialis dat̄ intelligere ip̄i
formalia p̄cipia substantia-
lia. et iō dicit q̄ etiā opz dicere quāta
in quot sunt iste qualitates. Ideo
aut̄ de istis determinare opz: q̄
aliū ph̄i non reddunt cām quare
sunt. s̄z solū ex sup̄pōne vtuntur
eis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quoniā igit querim⁹ cor-
poris sensibilis p̄cipia hoc
aut̄ est tangibile. Tangibile
autem cuius est sensus tact⁹
manifestum quoniā nō om-
nes contrarietates corporis
species et p̄incipia faciunt:
sed solum que fm̄ tactū: et fm̄
enim cōtrarietate differunt:
et fm̄ tangibile cōtrarietate
ideo neq̄ albedo et nigredo
neq̄ dulcedo et amaritudo.
similiter autem neq̄ aliaruz
p̄rietatū aliq̄ facit elemētū.

¶ Prosequit̄ intētū: et circa hoc
duo facit. p̄io ostēdit q̄ nō oēs
p̄trarietates sunt forme elemētorū
p̄fective: s̄z solū tāgibiles. secūdo
nō oēs tāgibiles: s̄z solū p̄rie: et
ostēdit q̄ sunt p̄rie ibi. (Ip̄soru aut̄
tāgibilib⁹.) ¶ Dicit ḡ p̄mo q̄ q̄
nos q̄rim⁹ p̄ncipia corplis sensi-
bilib⁹: et nō oīs sensibilib⁹: s̄z solū
tāgibilib⁹. tāgibile aut̄ solū ē sen-
sus tact⁹: manifestū est q̄ nō oēs
p̄trarietates faciūt sp̄s sine for-
mas corplis sensibilib⁹: s̄z solū ille
q̄ sūt sensibiles fm̄ tactū: et iō nec
albedo: nec nigredo: nec dulcedo
et amaritudo nec aliq̄ alia sensibi-
lis q̄litas q̄ nō est tāgibilis facit

t.c. 10.

2. 12.

t.c. 71.

t.c. 7.

h̄ ij

Liber secundus.

elementa et huius causa est: quia non sunt prime: nec actiue: nec passive adinuicem. Cuiusmodi oportet esse principia primorum corporum. scilicet elementorum. et ideo non transmutant ea que tangunt; et propterea non valent ad generationem et corruptionem elementorum. ¶ Deinde cum dicit.

Quānis prior visus tactu quapropter et subiectus prius? Sed non est corporis tangibilis passio secundum quod tangibile: sed secundum aliud et si contingat natura prius.

¶ Remouet quoddam dubium Cuius querat hic philosophus formas perfectas corporum elementorum: et cum visus sit prior tactu. et ideo obiectum visus sit prius obiecto tactus: potius videtur quod forme perfective elementorum sint quere de penes differentias visus et tactus. ¶ Sed hoc remouet dicens: quod quilibet visus sit: vno modo prior tactu: quia forma etiam dignitate prior est omnibus sensibus et ideo obiectum visus prius est obiecto tactus: tamen qualitas que est obiectum visus non est corpus tangibile secundum quod tangibile etiam si visus contingat esse secundum naturam primum. prior enim forma et dignitate et sine omnibus sensibus: et si est: ut dictum est: obiectum visus prius est obiectis aliorum sensuum. non tamen omne visibile: sed solum lumen siue lux quia per ipsam mouet celum materiam generabilium et corruptibilium ad omnem formam. ¶ Tactus autem subiecto prior est: quia subministratur omnibus sensibus. (ut patet secundo de anima.) et sue contrarietates sunt cause omnium contrarietatum:

et hoc patet quia non sentimus secundum tactum: nisi id quod excellit secundum qualitates complexionatas medium tactus quod est caro: et ille sunt calidum frigidum humidum et siccum: quarum nulla est in celo: et ideo celum secundum naturam non est sensibile tactu: sed solum elementa in quibus sunt quattuor qualitates ex quibus fit complexio et tactus. ¶ Deinde cum dicit.

Ipsozum autem tangibilium diuidendum que prime differentie et contrarietates Sunt autem contrarietates secundum tactum hec: calidum et frigidum: humidum et siccum: graue leue: durum molle: lubricum aridum: asperum lenne: grossum et subtile.

¶ Ostendit quod non omnes qualitates tangibiles sunt forme perfective elementorum. sed solum prime actiue et passive: sunt adinuicem. Et circa hoc tria facit. primo diuidit qualitates tangibiles. secundo ostendit quod non solum hec quattuor. scilicet calidum frigidum humidum et siccum sunt actiue et passive. tertio autem ostendit quod ipse sunt prime: quia ad ea omnes alie reducuntur ibi. (Subtile autem et grossum.) ¶ Dicit ergo primo. quod diuidende sunt tangibiles qualitates siue contrarietates ut videamus que earum sint prime. ¶ Sunt autem contrarietates secundum tactum hec calidum frigidum humidum et siccum. graue leue durum et molle: lubricum aridum asperum et lenne grossum subtile. ¶ Rationes non sunt autem et densum. ut in quatuor qualitatibus physice: non sunt qualitates tactus physice: sed positio partium materialium secundum propinquum in denso: t. c. 84

De gñatione et corruptione. 59

et fm remotum in raro.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Eorum aut graue quidez et leue: neq; actiua: neq; passiuu: nō enim in faciendo aliquid aliud: neq; in patiēdo ab alio dicuntur. Opz autē actiua inuicē et passiuu esse elementa: miscentur enim et transmutantur adinuicem.

¶ Ostendit qd he solū quattuor qualitates sunt actiue et passiue adinuicē: et per psequēs qd sunt forme elemētōrū. Sz qz graue et leue sunt pprie qualitates elemētōrū de quibus posset videri qd essent ipsoz formalia pncipia. ideo pmo dicitur qd non sunt actiua nec passiuu: et hoc declarat p modū significandi modū ipsoz. qz nō significat actionem vel passionem: cuz non sint nota verbalia. Cū aut elementa misceantur et transmutentur adinuicē: opz qd sint actiua vel passiuu. Talia autē esse non pnt: nisi per formalia sua pncipia. Et his igitur manifeste sequitur qd nec graue nec leue sunt formalia pncipia elemētōrū.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Calidum enim et frigidū humidum et siccū: hec quidem quia actiua sunt: hec autem quia passiuu dicuntur. Calidum enim est quia congregat homogenea. Segregare enim qd inquit facere ignem: congregare autē est que eiusdem tribus: contingit enim extollere alienigena. Frigidum autē quod qd coniungit et congregat si

militer et singenea et nō eiusdem tribus.

¶ Ostendit qd he quattuor qualitates. sc. cal. et frigi. humi. et sic. sunt actiue et passiue pmo ostēdit hoc de calido et frigido. d. qd calidū et frigidū sunt actiua. humidū et siccū sunt passiuu. Sic dicuntur. i. sic cōsignificant eorū nota: et hoc precipue fm grecos qd forte habent nomia verbalia actiones et passiones cōsignificantia. ¶ Deinde declarat hoc idem per diffinitiones ipsoz. Calidum enim est qd cōgregat homogenea sibi: qz subtile qd calido est conueniens attrahit. lz enim calidum segreget: sicut dicunt quidā ignem facere: tamen illud segregare est congregare: qz cōgregando homogenea segregat etherogenea p accidens. Qd aut frigidū sit actiuum. pz etiaz per hoc: qz congregat oia tam que sunt eiusdem nature qd illa que sunt diuerse. Aliquādo enim aqua terra palea et hmoi per coagulationem factam a frigido cōgregatur. ¶ Secūdo ibi.

¶ Humidum enim indeterminate p pmo termino bene t. c. 9 terminabile ens alieno: sic cum autem bene terminabile proprio termino: difficile ter aut. terminabile alteri.

¶ Ostendit qd humidum et siccū sunt passiuu per diffinitiones eorum. differūt enim per passionem eoz. humidū enim est indeterminate p pmo termino bene terminabile termino alieno. sicuz autē terminat termino pprio. difficile autē terminabile termino alieno. ¶ Deinde cū dicit

¶ Subtile aut et grossū: lū t. c. 10.

¶ 19

Liber sc̄ds.

bricū ⁊ aridū ⁊ durū ⁊ molle
⁊ alie differētie ex his sunt.
¶ Ostendit q̄ predicte quatuor
qualitates sunt prime: q̄ ad eas
oēs alie reducuntur. ⁊ hoc p̄mo
facit. sc̄do oñdit q̄ ille nō redu-
cuntur ad alias ibi. (Nec autē
nō amplius.) Circa p̄mū duo
facit. p̄mo ostendit q̄ iste sunt
prime. sc̄do distinguit siccū et
humidū: q̄ non omne humi-
dū: nec etiā siccū est p̄ma quali-
tas ibi. (Dicuntur autē siccū ⁊
humidū.) Circa p̄mū duo facit
p̄mo pponit: q̄ oēs alie qualita-
tes sunt ex his. d. ⁊ subtile gros-
sum ⁊ lubricū ⁊ aridū ⁊ durū
⁊ molle: ⁊ oēs alie differētie sen-
sibilium qualitatum sunt ex his
¶ Secundo ibi.

¶ Qm̄ enim repletium est
humidū: q̄ nō est termina-
tū q̄dē: bñ autē terminabile
ens: ⁊ q̄ sequitur tangentes
Subtile autē repletium: subti-
liū autē p̄mū et paruarum
p̄mū repletium: totum em̄
totum tangit: subtile autē ma-
time tale. Manifestum autē
quoniam subtile quidē erit
humidū: grossum autē siccū.
¶ Probat ppositū: ⁊ circa hoc
tria facit. quia p̄mo reducit ad
illas quatuor hāc cōtrarietatē
subtile ⁊ grossum. sc̄do lubricū
⁊ aridū ibi. (Et rursus lubricū.)
tertio molle ⁊ durū ibi. (Ampli⁹
molle q̄dem.) Dicit ergo p̄mo q̄
subtile est ex humido: q̄ p̄ter ex
diffinitione humidū: q̄ q̄ humi-
dum est. ex eo q̄ nō bene termi-
natur termino p̄prio: sed bñ ter-
minatur termino alieno est. re-

pletium: q̄ sequit̄ vndiq̄ t̄gēs
ip̄m eo q̄ fluit. vsq̄ ad ip̄s t̄gēs
subtile autē repletium: eo q̄ ip̄m
subtilitate/ q̄libet minimū sub-
intrat: vñ manifestū est q̄ subtili-
le est effect⁹ hūidi: p̄ oppositum
autē grossū erit effect⁹ siccū. gros-
sum autē est cuius p̄tes seculēte
nō dissūgunt ⁊ excedit capacita-
tē ei⁹ quod natum est repleti. Dubitā
¶ Sz videt̄ q̄ hec ratio p̄hi nō tio.
valeat: cū sit ex duab⁹ affirmati-
nis i sc̄da figura. dicit̄ em̄ hūidū
est repletium subtile repletium
subtile ē hūidū. ¶ Sz est dōz q̄ Rñso.
cū in quolibet genere sit deueni-
re ad vnum p̄mū q̄d est cā se-
quentium. (vt dī sc̄do meta.) oꝝ
q̄ in gñe repletorū sit vñ p̄mū
q̄d p̄ se sit repletū: ⁊ a quo alla
replētia p̄cipāt. tale autē est p̄-
mū humidū q̄d supra diffinitū
est. vñ l̄ ratio p̄hi nō teneat rō-
ne ordinationis terminorū in fi-
gura. valet tamen ex habitudi-
ne cāe effect⁹. ¶ Deinde cū dicit̄
¶ Et rursus lubricū qui-
dem humidū.

¶ Lubricū autem aliquid t.c.11.
humidū passium est ve-
lut oleum.

¶ Aridū quidē siccū. Ari t.c.12.
dum enim perfectē siccū:
q̄propter ⁊ coagulata sunt p̄-
pter defectionē propriē hu-
miditatis.

¶ Reducit aliā cōtrarietatē ad
p̄dictas q̄tuor q̄litates. s. lubri-
cū ⁊ aridū. d. q̄ lubricū reduci-
tur ad humidū: q̄ lubricū est hu-
midum aliquid passum. Cū em̄
humidū patitur commixtionē
subtilis terre: ⁊ est vinctuosum:
tunc fit lubricū: q̄ substantiale:

De gñatiōe ⁊ corruptione. 60

terreū sibi cōmixtū nō sinit sepa-
rari ptes ei⁹: sicut appet in oleo
⁊ alijs vinctuosīs. ¶ Aridum autē
est qđ est pfecte siccū nō retinēs
nec subtile terreū: nec etiā hu-
midū vinctuosū: ⁊ iō q̄ coagulā-
tur calido p̄lo hūiditatē p̄p̄iā
extrahēte: postea p̄o frigido fa-
ciente partes cōstare sibi. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Ampli⁹ molle qđ ē hūidū
molle ei⁹ qđ subijcit in seipm
⁊ nō trāsmutās qđ ē qđ facit
hūidū. Iō ei⁹ nō ē hūidū mol-
lis s; molle hūidi: dux enim
est qđ coagulatum est coa-
gulatum enim siccum.

¶ Reducit tertiā p̄rietatē. s. mol-
le ⁊ dux. d. qđ molle est effectus
hūidi. Molle ei⁹ ē qđ cedit t̄gēti
differt t̄nab hūido: qđ hūidū trāf-
mutat t̄gēs: qđ hūectat: s; mol-
le iquātū tale nō trāsmutat tan-
gēs: ⁊ iō molle nō ē hūidū: s; est
effect⁹ hūidi. ¶ Durū autē reducīt
ad siccū: sicut effect⁹ ad suā cām

¶ Dux ē ei⁹ qđ t̄gēti nō cedit:
qđ est coagulātū. Coagulātū est
effect⁹ siccū. vt prius dictum est.

¶ Deinde cum dicit.

t. c. 14 ¶ Dicunt autē siccū ⁊ humi-
dum multifarie. Opponitur
autē siccū ⁊ hūidū vdu: ⁊ rur-
sus humido ⁊ siccū ⁊ coagu-
latū. Oia autē hec sunt siccū ⁊
humidi primorū dictorum.
Qm̄ em̄ humido opponitur
siccū. Et humidū qđ ē est qđ
h; alienā hūiditatē sup̄ficie
tenus. Infusus autē qđ ē qđ i
p̄fundo. Siccū autē qđ p̄ua-
tur hac: manifestus ē qm̄ hu-

midū qđ erit humidi opposi-
tum ⁊ siccum primi siccū.

¶ Rursum autē humidum et t. c. 15.
coagulatur similiter. Et humi-
dum qđ ē est qđ h; p̄p̄iā hu-
miditatez in p̄fundo. Infus-
sum autē qđ h; alienā humi-
ditatē in p̄fundo. Coagula-
tur autē qđ p̄uaf hac: qua
propter et horū erit hoc qđ
dem siccū: hoc autē humidū.
Manifestum igitur qm̄ oēs
alie differentie reducunt ad
primas quatuor.

¶ Distinguit humidū ⁊ siccū. d.
qđ siccū ⁊ humidū dicuntur mul-
tis modis. Est em̄ quoddā hu-
midū: qđ h; hūiditatē in pro-
fundo: ⁊ hoc pōt esse dupl: qđ si
h; p̄p̄iā hūiditatē quēad-
modū vna p̄p̄ie d; hūida. Si
autē h; extraneā sicut sp̄gia d;
hūidū infusum. Et est quoddā hūi-
dū veludū fm̄ aliā litterā qđ h;
hūiditatē in sup̄ficie qđ cōmen-
tator nōlat irroratū: ⁊ oib⁹ istis
modis elemētū humidū oppo-
nit siccū. ¶ S; sciēdū ē qm̄ multi-
pl̄ d; siccū. vno em̄ mō d; siccū.
corp⁹ grossū ⁊ aridū sup̄ficie: ⁊
hoc p̄p̄e oppōit hūido i sup̄ficie
Alio autē mō d; siccū coagulātū
qđ nō h; hūiditatē in p̄fundo
⁊ hūile siccū p̄p̄ie opponit hu-
midū infusū. Oia autē hec. s. hu-
midū istis modis dcm̄ ⁊ siccū ar-
idū ⁊ siccū coagulātū: sunt effect⁹
p̄mi hūidi: ⁊ p̄mi siccū. De aspo-
siti ⁊ leui nō facit p̄h̄a mētiōē:
qđ manifestū ē qđ ad illas q̄tuor
reducīt. aspersū em̄ ē qđ h; siccū
tatē i sup̄ficie. q̄ leuat ptes ei⁹
⁊ stare facit: lene autē i sup̄ficie h; hu-

Liber secundus.

morē: qui equaliter facit fluere
prē ad partē: et idē vñ horū ē effe-
ctus siccus. s. asperus: et aliud est effe-
ctus humidus. s. lenis. cōcludit igit
ex predictis manē: estū eē qd oēs
aliē differentie tangibilis quali-
tatis ad illas quatuor reducunt
¶ Deinde cum dicit.

¶ **U**be autē nō ampli⁹ in mi-
nores. Neq; em̄ calidū qd sic
cū aut qd humidū. Neq; hu-
midū qd calidū aut qd frigi-
dū. Neq; frigidū qd siccū: ne-
q; subinuicē (neq; sub calido
et humido sunt: quapropter
necesse quatuor esse has.

¶ **C**ōstēdit qd ille nō reducunt ad
alias: nec in pauciores nec ad se
inuicē: qd calidū non est siccū: ita
qd caliditas sit frigiditas quedā
vel effectus eius: nec frigiditas est
caliditas vel siccitas vel humi-
ditas quedā. Nec humiditas est
caliditas vel frigiditas. Nec fri-
giditas vel siccitas. Nec calidus
est frigidus vel econuerso: sicut
sub cā: nec etiā frigidus et calidi-
tas sunt sub humido et sicco vel
econuerso. Necesse est igitur has
quatuor q̄litates esse primas.

¶ **S**ed videt hoc nō esse verū: (qd
in primo meta. dicit) qd stelle per
motū suū: et per reflexionē ra-
diorū causant calorē in istis infe-
rioribus: maxime sol: et ita videt
qd nō oē calidū sit effectus primi
calidi cū ipse stelle non sint cali-
de: nec per tales qualitates effe-
ctus calide. Saturn⁹ etiā dicitur causa
re frigiditatis in aere: et ita non
omne frigidum erit effectus pri-
mi frigidi.

Dubi-
tatio.
T. c. i.

¶ **R**espon-
ditur. ¶ **A**d qd dīcendū est qd philoso-
ph⁹ hic loquit de qualitatibus

actiuorū passiuorū adinuicē inter
quas sūt p̄dicte quatuor quali-
tates: vt ostēdū est. Qualitates
autē stellarū: puta lux vel aliqua
alia virt⁹ earū: et causaret in istis
inferioribus aliquā qualitatem: nō
tñ ab eis patiunt. cū eorū substā-
tia nō cōmunicēt in materia (vt
dicitur in in. 12. meta.) et ideo cessat
obiectio. t. c. 10.
Lec. iij.

¶ **Q**uoniam autē quat t. c. 16.
tuor elementa:
eorū autē quat-
tuor sex coniuga-
tiones sunt: tria
autē non innata
sunt coniūgi. Calidū em̄ et fri-
gidū esse idē. et rursus humi-
dū et siccū impole. Manifest⁹
est autē qm̄ quatuor erunt
elementorū cōiugatiōes: cali-
dū et siccus calidū et hūidū: et
rursus frigidū et hūidū. et fri-
gidū et siccū. Et assecutus est
hoc s̄m rationē simplicibus
apparētibus corporibus: igni et
aeri et terre et aque. Ignis
em̄ calidus et siccus. Aer au-
tem calidus et humidus: velut
euaporatio enim aeris. Aqua
autē frigida et humida. Terra
autem frigida siccā. Ut rōna-
biliter distribuuntur differē-
rentie primis corporibus: et
multitudo eorum sit s̄m ra-
tionem.

¶ **P**ostq̄ philosoph⁹ deter-
minauit de prin-
cipijs elementorū. s. de m̄ll et for-
mali: hic determinat de n̄ero eo-
rū: et circa hoc duo facit. pr̄mo de

terminat dñs nūero eorū. scđo cū in q
libz elemēto sint due qualitates
ostēdit in q̄libet q̄ qualitas dñet
in eo ibi. (S3 tamen simpliciter
quattuor entia.) Circa primum
duo facit. p̄io pbat numerū ele
mētorū. scđo cōfirmat dictū suū
per opiniōes aliorū ibi. (Dñs em̄
q̄ simplicia corpa. (¶ Ad euidē
tiā prime p̄ia sciēdū ē q̄ elemē
ta cōmuniter sumptū pōt dici oē
q̄d venit in cōpositiōe alicui⁹.
Est em̄ elemētū ex quo cōponit
aliq̄d primo z est in eo. (vt dī in
quinto meta.) S3 hoc ergo sumē
dū cōiter elemētū ip̄e p̄ie quat
tuor qualitates p̄t dici elemēta
cū ex ipsis (vt dī in littera) cōpo
nant sex cōiugatiōes vel aliter.

¶ Quia alio modo dicunt reles
menta p̄ie ppōnes demōstratio
nis ex quarū virtute pcedūt ce
tere demōstratiōes in quas oēs
ppōnes alie reducunt. ad horū
ergo similitudinē ip̄e p̄ie tangibi
les qualitates p̄t dici elemēta:
q̄ oēs alie vt ostēdūz ē sunt effe
ct⁹ earū: z in eas cetera reducunt
Dicit ergo p̄io p̄s. ¶ Cū sint
q̄tuor elemēta. i. q̄tuor tāgibi
les qualitates: nō quattuor sim
plicia corpa: vt q̄dā exponūt. nō
dū: em̄ pbat⁹ est numer⁹ earūz.

¶ Ip̄e aut quattuor qualitatū sunt con
iunctiones. i. calidū z frigidū. siccū
z humidū: sunt due impossibiles
cōiugatiōes: q̄ impole ē p̄raria
esse in eodē: manifestū est q̄ so
lum relique quattuor cōiugatio
nes erūt poles. i. calidū z siccū
calidū z humidū: frigidū z humi
dū: frigidū et siccū. ¶ Et hoc q̄d
dictū est fm̄ hāc rōnē assecutūz
est. i. conueniēs est hīs que ap
parent in simplicib⁹ corporib⁹
scilz in igne aere aqua et terra.

Ignis em̄ est calidus et siccus:
ei ita constituit per primā cōiū
gationē. Aer calidus et humidus
per secundā. Aqua frigidus et hu
midus per tertiā. Terra frigidus et
siccus per quartā: z sic prime dis
ferētie qualitatū rōnabilr distri
buitur primis corporib⁹. i. quat
tuor elemētis: z multitudo p̄io
rū corporū sit fm̄ p̄dictā rōnē: q̄
scz prime qualitates nō p̄t nisi
quadrupliciter cōbinari. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Dñs enim quidē qui sim
plicia corpora elemēta faciūt
hī quidē vnum hī autēz duo:
hī autē tria hī autēz quattuor
faciunt. Quicūq̄ quidezigif
vnum dicūt solū: deinde den
sitate et raritate alia gene
rant: hīs contingit duo face
re principia et rarum et den
sum: aut calidum et frigidūz.
Hec enīz actiua: vnū autē sup
ponitur quemadmodum ma
teria. Qui autē mot⁹ duo fa
ciunt vt parmenides ignez z
terram media mixturam fa
ciunt horum: puta aerem et t. c. 13.
aquam.

¶ Similiter autē et qui tria
dicunt quemadmodū plato
in diuisionibus. mediū enim
mixturā facit: et fere eadem
dicunt et qui duo et qui tria
dicunt: p̄ter q̄ q̄ hī qui
dem incidunt in duo media:
hī autem vnū solū faciunt.

¶ Cōfirmat q̄d dixit per opinio
nē antiquorū. Duo autem dixit
philosoph⁹. primum est q̄ elemen

Liber secundus.

ta nō sunt p̄la q̄ quatuor. sc̄z ē q̄ ipsa agūt ⁊ patiunt p̄ differen-
tias cōtrariarū tāgibiliū q̄litatū
in q̄b⁹ duob⁹. ⁊ cōcordat q̄dā mō cū
antiq̄s. vñ dicit q̄ oēs antiq̄ di-
cūt elementa omplicia corpa cōue-
nīūt in hoc q̄ nō excedūt q̄terna-
rū numerū. differūt tñ q̄ q̄dā di-
cūt p̄m̄ elementū eē tñ vnū. Quidā
dicūt elementa eē duo. q̄dā tria / qui
dā q̄ttuor. ⁊ in hoc cōcordat cū
antiq̄s q̄ quaternariū numerum
nō trāscēdūt. Concoꝛdat etiam
cū eis in sc̄o: q̄ dicūt ipsa elementa
siue vnū siue plura pati p̄ cōtra-
rias q̄litates. Quicūq̄ em̄ vnū so-
lū dicūt elementū: dixerūt alia ḡna-
ri ex ipsa dēlitate ⁊ raritate q̄ sūt
p̄trarie q̄litates. ¶ Itē ergo di-
xerūt duo p̄cipia p̄ter elementū
ip̄z q̄ dicebāt eē quādam mediā
nām corporeā subtiliorē aere: et
dēlōrē igne: ex quo p̄ dēlitate et
raritate ex eo alia ḡnari vel p̄ ca-
lidū ⁊ frigidū. p̄ frigidū q̄dē p̄dē-
fians: p̄ calidū aut̄ rarefaciēs. he-
em̄ q̄litates: cū sint p̄rie: agunt ⁊
patiunt̄ adinuicē. vnū aut̄. s. p̄di-
cūt elementū supponit̄ eis sicut ma-
teria. ¶ Qui aut̄ duo faciunt vt
parmenides: q̄ ponit ignē et ter-
rā esse elementa: ponebāt etiam
inter ea duo mediā. s. aerem et
aquā que dicebat fieri ex istis
duob⁹ per rarū et densū: quia
qñ rarefit terra aq̄ ḡnat: qñ aut̄
condensatur ignis generat̄ aer:
vnde iste etiam ponebat ea pati
p̄ cōtrarias qualitates: ⁊ in hoc
cōuenit cū p̄ho. Sicut aut̄ et q̄ di-
cūt tria esse elementa ponit̄ duo
extrema cōtraria: ⁊ vnū medium
sicut plato in suis diuisionibus
vbī diuidit elementa. Ponit̄ em̄
vnum ex parte forme vt magnū
et parū: que sunt contraria ex

parte materie. Dicit etiam quod
dam mediū esse mittū ex magno
⁊ paruo: fere aut̄ dicunt idē qui
ponunt duo p̄incipia ⁊ ponē-
tes terram. vtriq̄ em̄ ponit̄ duo
extrema: et differunt: q̄ ponē-
tes duo elementa sicut parme. po-
nit̄ duo media. ponentes aut̄
terram ponunt vnum medium.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quidā autem ⁊ mox quat-
tuor dicunt: vt empedocles:
congregat autem et hec in
duo. igni em̄ oīa alia p̄ponit.

t. c. 20.

¶ Non est aut̄ ignis ⁊ aer et
vnū q̄dā p̄dictorū simplex
sed mixtū: Simpliciu autem
talia quidem sunt. nō tñ ea-
dem. U. g. q̄d quidem igitur
igni simile igneū nō ignis: et
quod aeri aereū. Similiter
autem et in alijs.

¶ Ignis aut̄ est superabun-
dantia caliditatis quēadmo-
dum et glacies frigiditatis.
Coagulatio quidem et arsis
superabundantie quedā sunt:
hec quidem frigiditatis: hec
autem caliditatis. Si igitur
ē glacies ē coagulatio frigidi
et humidi ignis erit arsis ca-
lidi et siccū: nō nihil ex glacie
generat̄: neq̄ ex igne.

t. c. 21.

¶ Ponit̄ sōaliter opinionē empe-
doclis: ⁊ eā declarat dicēs q̄dā
sicut empe. ⁊ ei⁹ seq̄ces ponunt
statim q̄ttuor elementa. dicit aut̄
mox: q̄ lz aliq̄ posuerūt q̄ttuor:
nō tñ p̄incipia: sed duo media
sicut aer ⁊ aquā dicebāt ex alijs
ḡnari. Ista aut̄ q̄ttuor elementa re-
ducit emp. in duo p̄traria ex vna

De generatiōe et corruptōe. 62

em pte ponit ignē: et ex alia pte igni tria alia cōtraponit. vñ con cordat Arist. cū empe. in duob⁹: lz nō oīno. s. i. nūero elētorū et cōtrarietate eorū. Alter⁹ aut in cidēter dēclarat opīnionē. d. q. s. empe. elēta q. nos sentim⁹ non sunt pura sicut ignis / quē senti mus nō est purus: neq. aer. nec aliq. aliorū: s. vñq. q. est mix tū. tñ simplicia elēta sunt talia i. istis q. videm⁹ silis: nō tñ eadē. U. g. id q. ē sile igni: puta flāma nō est ignis: s. ignea. ē em flāma spūs sicci ardor (vt d. in pmo me taphy.) Et q. est sile aeri nō est aer: sed aereū et sile de alijs. Di cit ēt empe. q. ignis q. circa nos ē est qdā supabūdātia caliditatis sic glaries est quedā superabun dātia. frigiditatis. Coagulatio em et arsis sunt superabundātie quedā. hec quidē frigiditatis in glatie. hec autem caliditatis in igne circa nos existente. si igitur glaries est coagulatio humidi et frigidi: et ignis est superabūdās arsis calidi et sicci: q. vtrumq. eo rum a temperamento mixtiōis recedit. ideo nīhil ex glatie gene ratur. nec ex igne qui ē circa nos licet vtrūq. sit mixtū. sm autem quosdā aliter inducit hec littera vt legatur sm opīnionē aristote lis. ¶ Deinde cum dicit.

t.c.22.

¶ Entibus aut quattuor sim plicibus corporib⁹ duorum vtiq. primorū esse vñquod q. Ignis quidez et aer eius qui ad terminū fertur. aqua aut et terra eius quid ad me diuz. Et extrema quidē syn cera ignis: et terra: media au tem mixta magis aque et

aer: et vtraq. vtrisq. contra ria. Igni quidē enim est con trariū aqua. Aeri autē terra hec enim ex contrarijs pas sionibus pstituta sunt.

¶ Remouet quādam dubitatio nē que talis est. euz em sint quat tuor simplicia corpora: vt pba tū est. videtur q. oporteat pone re quattuor loci differētijs quo ipsis corporib⁹ aptant. hāc ergo remouet. d. q. cū sint quattuor simplicia corpora: vñquodq. p sorum est alter⁹ duorū priorū lo corū scz loci sursum et loci deorsum. hec em sunt pte differētie loci (dicitur in scdo de celo) et iō d. hic priorū duorū. ¶ Ignis em et aer sunt illius loci qui est alte rū sursum. terra aut et aqua sunt illi loci qui est deorsum nō pari ter. sed extrema sunt magis syn cera. sicut ignis q. ē simplr leuis iō simplr fert sursum. terra ho sim plr deorsuz: q. simplr grauis.

T.c.2

Sz media elēta vtroq. picipāt aq. em leuis ē in terra: et grauis ē in aere et in igne. Cū s. aq. pl. ha beat d. grauitate q. de leuitate: magis cōicat cū terra. et iō vtiq. dat vñ loc. Sile aut de aere et igne. Addit aut ad hoc q. cōstī tuta sunt ex ptrarīs qttuor pas sionib⁹: et pms ex qb⁹ grauitas et leuitas catur: et cetere tāgibiles qlltates. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sz tñ simplr qttuor entia vni⁹ vñquodq. est. Terra qui dē em sicci magis q. frigidi. Aqua autē frigidi magis q. humidi. Aer aut humidi ma gis q. calidi. Ignis autē ca lidi magis quam sicci.

t.c.2

Liber secundus.

Constendit q̄ qualitas in quolibet elemēto dñet dicēs q̄ elemēta cū sint quattuor ⁊ q̄libet habeat duas qualitates: non tñ h̄z eas equaliter: s̄z vnūquodq̄ est vnū. i. in vnoquoq̄ dñatur vna sicut in terra magis dñatur siccitas q̄ frigiditas. In aq̄ magis frigiditas q̄ humiditas. In aere magis humiditas q̄ caliditas. In igne vero magis dñatur caliditas q̄ siccitas. Nō est autē intelligendū: vt quidā dicūt q̄ terra: s̄z sit magis sicca q̄ frigida: q̄ p̄pter hoc sit siccior igne q̄ l̄t terra nō dicūt. Rō em̄ in cōtrariuz persuadet. due em̄ sunt cause siccitatis. vna est frigū cōdēsans et cōprimēs humidū: ⁊ p̄ h̄s remonetur siccitas q̄ nō est aliū q̄ humiditas p̄uatio. Alia cā ē caliditas humiditatē cōsumēs manifestū autē est q̄ motus causat calorē i eo q̄ pōt caleheri. Necesse ergo in materia illa maxie pfundet que semp est: iuxta v̄olocissimū motū: hec autē est materia ignis: vñ ignis est calidissimū oim calidorū: vt d̄r 2° meta. Potētior autē est sup huius caliditatis ad cōsumēdū humidū q̄ terre frigiditas. et idcirco ignis siccior est q̄ terra. **A**lteri^o autē: cū virtus mouētis sit minor in re: moto q̄ in p̄p̄quo: minus calefacit motus cell̄ materiā aeris: Immo quasi minime. remanebit ergo humida magis q̄ calida. nō tñ magis q̄ aqua: q̄ in aqua est frigiditas faciēs ad se fluere humidū. caliditas autē aeris non facit ad se fluere humidū. ⁊ iō aqua est magis humida q̄ aer: sensu enīz sensibilla iudicamus. manifestū est autē oibz habētibus sensum tactus. q̄ aqua hu-

midior est q̄ aer. est tñ ⁊ minus frigida q̄ terra qd̄ sic p̄t̄z. frigiditas em̄ causat ex distantia ab ore sicut caliditas ex p̄p̄nuitate. Cū ergo inter cetera elemēta terra magis distet a celo necessario sequit̄ q̄ terra frigidissima sit inter oīa elemēta. Lectio. iiii.

Coniam autē de terminatū est p̄us q̄ est simplicibus corporibus ex inuicem generatio. Simul autē fm̄ sensum videntur generata. Non enim esset alteratio. Secundum tactus enim passionēs alteratio est. Dicēdūz quis modus adinuicem trāsmutationis. Utrum omne ex omni generari possibile: aut hoc quidēz possibile: hoc autem impossibile.

Postq̄ philosoph^o inq̄sūt numerū elemētōrū p̄ formalia p̄ncipia ipsorū. hic determinat de gñatiōe ⁊ corruptiōe adinuicē: ⁊ vn̄uersalr̄ tñ de gñatiōe simpliciorū q̄ mixtorū: ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo ostēdit de gñatiōe elemētōrū adinuicē ⁊ cōpositōrū ex elemētis, scđo de causis gñatiōis ⁊ corruptionis ibi. (Quia vero q̄dam sunt gñabilia.) Circa p̄m̄ duo facit p̄mo determinat de gñatiōe elemētōrū adinuicē. 2° de gñatiōe cōpositōrū ex elemētis ibi. (De elemētis aut ex q̄bus) Circa p̄m̄ duo facit. p̄mo d̄terminat de trāsmutatiōe mutua elemētōrū fm̄ op̄inōnē p̄p̄iā. Scđo reprobat op̄iniones ibi. (Qm̄ autē q̄ trāsmutant.) Circa p̄m̄ duo facit. p̄o

l. c. 14

De gñatiōe ⁊ corruptiōe. 63

ostēdit quō elemēta ex adinuicē
gñantur. scō q̄ habēt rñā mate-
riā susceptiua existēre in potētia
nō actu ibi (Sed tñ adhuc.) Cir-
ca p̄m duo facit. p̄mo ponit q̄ in
tēdit. scō p̄sequit lētū ibi (Qm̄
t.c. 51. quidē igit oīa.) Dicit ḡ p̄mo q̄
q̄ determinatū est hic. ⁊ in tercio
libr. de celo ⁊ mūdo. q̄ corpa sim-
plicia. s. elemēta adinuicē gñant ⁊
cū hoc etiā ad sensus videm⁹: ip-
sa sunt adinuicē gñata: q̄ nisi ita
esset non esset alteratio inter ea.
cū tñ videamus q̄ alteratio fm̄
passiōes tactus est inter ea. ⁊ ip-
se passiōes inter se p̄dominātes
trāsmutāt: substantiā eorū adinu-
icē qm̄ in quā ita est. Dicēduz est
nūc q̄s modus adinuicē trāsmu-
tatiōis: ⁊ dicēdu est vtrū sit possi-
bile q̄ q̄libet elemētū ex quoli-
bet elemēto gñetur: vel q̄ tantū
vnū generet ex vno si impossibi-
le generari ex alio. Deinde
cum dicit.

¶ Quoniam quidē igit om-
nia innata sunt adinuicē trās-
mutari manifestum est: gene-
ratio quidem em̄ in cōtraria
ex cōtrarijs. Elemēta autē
oīa habent contrarietate ad-
inuicē: q̄ differentie contra-
rie sunt. sed his quidez enim
ambe contrarie. U. g. igni et
aque: hoc em̄ calidū ⁊ siccū:
hec aut frigida et hūida: his
aut altera solum. U. g. aeri ⁊
aque: hic em̄ calidus ⁊ humi-
dus: hec aut frigida ⁊ humi-
da. Quapropter vniuersalis-
ter qdē manifestus qm̄ oē ex
omni gñari innatum est.

¶ Prosequit lētuz. Et circa hoc

duo facit. p̄mo ostēdit gñationē
elementorū in cōl. scō magis in
spāli ostēdēdo differētiā iter ea q̄
tū ad eorū trāsmutationē ibi (Iā
aut fm̄ vnū quodq̄.) p̄mo osten-
dit q̄ elemēta adinuicē transmu-
tant tali rōne: gñatio est ex con-
trarijs: ⁊ in cōtraria oīa elemēta
habēt p̄trarietate adinuicē q̄ eorū
differētie sunt contrarie: ostēdēduz
est ḡ q̄ elemēta adinuicē gñant
materie p̄pōnē manifestat iducē
do in singulis elemētis dicēs q̄
quedā elemēta s̄z ambas dīas
p̄riant: sicut ignis ⁊ aqua. Ignis
em̄ est calidus ⁊ siccus. aqua ve-
ro frigida ⁊ humida. Calidū aut
⁊ frigidū sunt p̄traria: ⁊ similiter
humidū ⁊ siccū. Quedā autē
cōtrariant solum fm̄ alterā quali-
tatem: sicut aer ⁊ aqua: q̄ aer est
calidus ⁊ aqua est frigida: s̄z in
humiditate cōueniūt. Simile est
de terra ⁊ igne: ⁊ de terra ⁊ aqua.
Sic ergo cōcludit q̄ vniuersalis-
ter manifestū ē: q̄ quodlibet ele-
mentum ex quolibet generatur.
Deinde cum dicit.

¶ Iam autē fm̄ vnū quodq̄
nō est difficile videre quomo-
do omnia ex omnibus erūt. t.c. 25.
¶ Differt autem in citius et
tardius ⁊ facilius ⁊ difficili⁹
Quecunq̄ em̄ habēt symbo-
lum adinuicē veloci⁹ horū est
trāsmutatio. Quecunq̄ au-
tem non habent tarda: quia
facilius vnū q̄ multa trās-
mutare. U. g. ex igne quidez
eniz erit aer altero transmu-
tato: hoc enim erat calidum
⁊ siccum: hoc autem calidum
et humidum. Quapropter si
dominabitur siccum ab his

Libri secundus.

mido erit aer. Rursus autem ex aere et aqua erit si domia bitur calidum a frigido hoc quidem enim fuerat calidum et humidum: hoc autem frigidum et humidum. Quapropter transmutatio aqua erit eodem modo et ex aqua terra: et ex terra ignis: habent enim ambo ad ambo symbola. Aqua quidem humida et frigida: terra autem frigida et sicca. Quapropter dominatio humido terra erit: et rursus ignis quoniam calidus et siccus: terra autem frigida et sicca: si corrumpatur frigidum ignis erit ex terra. Quapropter manifestum quod in circuitu erit generatio in simplicibus corporibus: et facilis hic modus transmutationis: quod symbolum existit his quod deinceps.

Determinat de generatione ipsorum magis in speciali. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quod unum elementum generatur ex uno. Secundo quod unum generatur ex duobus ibi. (Si autem unus cuiusque.) Circa primum duo facit. Primo ostendit quod sunt quod faciliter et cito adiuvetur transmutantur. Secundo quod sunt quod terduntur et difficulter ibi. (Ex igne aqua.)

Dicit ergo primo quod per omnia elementa in hoc conveniunt quod quolibet generatur: differunt in hoc quod quidam ipsorum facilius et citius et quodammodo tardius et difficilius ab invicem transmutantur. Quodcumque enim habent symbolum idem convenientiam in aliqua qualitate citius et facilius transmutantur ab invicem: illa vero quod in nulla qualitate conveniunt tardius et difficilius. et ratio huius est

quod cum ea quod habet symbolum transmutantur non est necesse transmutari nisi tamen altera qualitate quod hoc ea quod transmutantur ab invicem in nulla qualitate conveniunt: transmutatio autem necesse est transmutari. Facilius autem est unum transmutari quam plura.

Alterius autem exemplificat. d. quod ex igne potest fieri aer non solum altero transmutato. scilicet sicco. Ignis enim est calidus et siccus. Aer autem calidus et humidus. si ergo sicco ignis per dominum humidum corrumpatur remanet calidum et humidum et sic erit aer.

Et est ex aere poterit fieri aqua si per dominum frigiditas aeris corrumpatur. eodem modo ex aqua et terra et ex terra ignis habent ambo convenientiam ambo. Aqua enim est frigida et humidum. terra vero frigida et sicca: et ideo dominante humido. id est si humidum aqua corrumpatur per dominum sicco: generabitur terra ex aqua passim enim legitur in dominante.

Et est vero quod ignis est calidus et siccus terra vero frigida et sicca. Si corrumpatur frigiditas terre generabitur ignis ex terra: et ideo concludit manifestum esse quod cum quolibet generatur ex quolibet ut ostensum est: quod generatio simplicium corporum circularis. Et predictus modus transmutationis est facilis: quod huius symbolum in altera qualitate.

Dubitat autem de hoc quod hic dicit philosophus: dicit enim quod cum elementa quod habent symbolum transmutantur: remanet una qualitas: sicut quod ex aere fit aqua remanet humiditas: et sic videtur quod corrupto subiecto remaneat accens quod est impossibile.

Ad quod dicitur quod illud accens siue illa qualitas non remanet eadem numero: sed eadem specie. Sed adhuc videtur dubium remanere: quod non videtur quod propter hoc talis transmutatio debeat esse faciliorem oporteat contrarium

Dubio
tatio.

Ratio

Reple
ca.

De gñatione ⁊ corruptione. 64

pi'ambas q̄litates sine trāsmu-
tatione nō habentū symbolū
¶ Ad huius ergo euidentiam
considerandū est q̄ qualitates
elementorū causantur ab ipsis
formis substantialibus ipsis.
Illa ergo elementa que maiorē
conuenientiam habent in quali-
tatibus necessario habent ma-
iorem cōuenientiam in formis
substantialib⁹: ⁊ per consequēs
in dispositionibus materie fa-
cilis adinucem transmutan-
tur. Et licet oportet ambas qua-
litates corrūpi: tñ q̄ q̄litas sym-
bola min⁹ resistit imo facilior ē
transitus. ¶ Deinde cum dicit.
Ex igne aut aqua et ex aere
terra, ⁊ rurs⁹ ex aq̄ ⁊ tra aē:
rē signē ptingit qdē gñari
difficili⁹ aut qm̄ plius ē trāsmu-
tatio. Necesse enī si erit
ex aq̄ ignis corrūpi frigidus
⁊ humidus. Et rurs⁹ si ex tra
aer corrūpi ⁊ frigidus ⁊ siccus.
Sicr aut si ex igne ⁊ aere aq̄
⁊ tra necesse em̄ abo trāsmu-
tare h̄ quidē igitur genera-
tio tardior est.

¶ Oñdit q̄ sūt ille que tarde et
difficiliter adinucē gherētur ⁊ di-
cit q̄ sunt illa q̄ nō hēnt symbo-
lum: sicut ignis ⁊ aq̄ tra ⁊ aer et
inducit rationem que patet in
litera. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aut vnusquisq̄ alitū
corrūpet facil⁹ qdē nō adinu-
cē aut trāsmutatio. Sed ex
igne qdēz ex aq̄ erit terra ⁊
aer: ⁊ ex aere ⁊ tra ignis ⁊ aq̄
¶ Qñ quidē em̄ aq̄ frigiditas
corrūpet, ignis aut siccitas

aer erit. ¶ Relinq̄r enī hui⁹ q̄
dez calidū hui⁹ aut hūidum
¶ Qñ aut ignis qdē calidū aq̄
aut hūidū tra erit. ¶ Relin-
quif hui⁹ qdē siccū hui⁹ aut
frigidū. Sicr aut, ⁊ ex aere
tra ignis ⁊ aq̄. ¶ Qñ em̄ aeris
corrūpetur calidū: terre aut
siccū: aq̄ erit. ¶ Relinquif em̄
hui⁹ hūidū: hui⁹ aut frigidū
qñ aut aeris hūidū: terre au-
tem frigidū ignis. ¶ Quia re-
linq̄tur hui⁹ quidē calidum
hui⁹ aut siccus que quidē
erant ignis.

¶ Confessa aut ad sēsū ignis
gñatio: marie em̄ ignis flam t.c.28.
ma h̄ aut ē fum⁹ ardens fu-
mus autez ex aere et terra.

¶ Oñdit quōvñ elementū ghe-
tur ex duob⁹. d. q̄ si altera q̄l-
tas vnusquisq̄ elementorū non
h̄ntis symbolū: corrūpat nō ē ad-
inucē trāsmutatio. S; tñ pote-
rit aliq̄ tertius gñari. Sicut ex
igne ⁊ aq̄ q̄ i n̄tra q̄litate puenit
poterit gñari tra ⁊ aer. Ex aere
⁊ tra ignis ⁊ aq̄. ¶ Qñ em̄ aq̄ frigi-
ditas corrūpit et siccitas ignis
sic fiet aer q̄ ē calid⁹ ⁊ hūid⁹. ¶ Qñ
ho calidus ignis ⁊ hūiditas aq̄
corrūpit remanet siccitas ignis ⁊
frigiditas aq̄ ⁊ sic gñatur tra fri-
gida ⁊ sicca. Sicr ex aere et tra
pōt gñari ignis ⁊ aq̄. ¶ Qñ calidi-
tas aeris ⁊ tra siccitas corrūpit
remanet hūiditas aeris ⁊ tra fri-
giditas ⁊ sic gñat aq̄ frigida et
hūida. ¶ Qñ ho hūiditas aeris ⁊
terre frigiditas corrūpit rema-
net caliditas aeris ⁊ siccitas ter-
re: ⁊ sic gñat ignis calid⁹ ⁊ sic.

Liber secundus.

hec autem generatio ignis con-
cella est ab omnibus quia ad sen-
sum apparet quod in lignis in qui-
bus est humiditas aeris generatur
flamma que maxime ignis est
inter ea que nature ignee sunt
apud nos. flamma autem nihil
aliud est nisi fumus acensus. fu-
mus autem est ex terra et aere
Et humiditas aerea expirans et
secum trahens partes terrestres
propter quod denigrantur ea
que tangit. In hac tamne gene-
ratione notandum est quod semper
necesse est vincere alteram acti-
uarum qualitarum et alteram pas-
suam: quia aliter non esset plus-
minusus possibile. Unde cum dicitur.

in hac
gene-
ratione
neces-
se est al-
teram
actiua-
ri et al-
teram
passi-
uam
vincere
ut dicitur
l. c. 29

In his autem que per con-
uenientiam non contingit cor-
rupto in utroque altero elemē-
torum fieri transmutationes in
vnum corpus: quia relin-
quuntur in ambobus aut ea-
dem aut contraria: ex neutro
autem contingit generari cor-
pus (verbi gratia) si ignis qui
dem corrumpitur siccum: aeris
autem humidum calidum in ambo-
bus relinquetur. Si autem ex
utroque calidum relinquetur con-
traria siccum et humidum. si r autem
et in alijs. In omnibus enim his que
per consequentiam existunt hoc que-
dā idē: hoc autem contrarium.
Quapropter simul manifestum
quod quod ex vno in vnum transcut
vno corrupto generantur. que autem
fieri ex duobus in vnum pluribus.
Constat ex quibus duobus elemē-
tis non potest generari tertium. d. quod in

his elemētis que sunt per con-
uenientiam id est que sunt im-
mediate in loco et habent simi-
bolum: talis generatio esse non
potest. s. ex duobus altera qualitate
in utroque corrupta tertium genes-
retur: quia illa que relinquitur
est autem eadem aut contraria. Et si
quidē fuerit eadem in utroque. pu-
ta caliditas in igne et aere non
generabitur aliquod tertium elemē-
tum: quia ex vna qualitate non
potest constitui elementum. Si autem
fuerint contraria puta siccitas
ignis et humiditas aeris cum ista
coniugatio sit impossibilis: ut
supra dictum est. tunc poterit ge-
nerari tertium elementum. Si-
militer autem est in alijs huiusmodi
symbolis scilicet in terra aere ad quod in
omnibus talibus que habent tale con-
tentionem in loco et est inter. conue-
nientia qualitatis vna qualitatis eadem
et altera contraria. **E**x dictis
igitur manifestum est quod elemēta que
ex vno in vnum ex veloci generatione
transcut ex duobus in vnum tertium
illa transcut duabus qualitati-
bus corruptis.

l. c. 30.

Quoniam quidem quod omnia ex omni ge-
nerantur et quod ex inuicem trans-
mutatio generatur dictum est.
Ultimo epilogat et patet in
litera.

Dubitat de hoc quod hic dicit
philosophus quod corrupta frigidi-
tate terre et humiditate aeris fiet
ignis hoc enim non videtur possi-
bile esse quia nec terre siccitas
nec caliditas aeris videntur ad
generationem ignis posse suffice-
re ignis enim multo calidior est quam
aer et siccior quam terra.

dubita-
tio

Ad hoc autem dicunt quidam
quod non intendit philosophus quod
ex illis

respon-
sio quod
dam

Im p-
bario.

l.c. 31.

ex illis duob⁹ gñet purus ignis
sed aliqd qd maxime p̄cipiet na-
turā eius: sicut exēplificat de flā-
ma. ¶ Sed hoc stare nō pōt. qz
philosophus loquit de gñatiōe
elemētōz ⁊ nō mixtoz ex elemē-
tis. ¶ Est p̄terea etia⁹ caliditas
flāme multo iressior q̄ caliditas
aeris. Et iō dicēdū q̄ gñat pur⁹
ignis. Et i⁹ illa caliditas nō suffi-
ciat iuuat tñ ⁊ intēdit p virtutez
corpozis celestis et luce solis et
p virtutē allaz stellarū. Lectio. 5.

Ed tamē adhuc: ⁊
sic aspiciemus de
eis. Si enī est na-
turalium corpozū
materia vt videtur quibus-
dam aqua ⁊ aer et que talia.
Necesse autēz vnum esse aut
duo hec aut plura. Anūviti⁹
omnia non est possibile. ver-
bi gratia. aerem. omnia: aut
aquam: aut ignem: aut ter-
ram. Si transmutatio est in
contraria: ⁊ hoc transmutat
in contrarium. Si enim erit
aer siquidē permanet altera-
tio erit tñō gñatio. Si autēz
neqz ita videtur vt ⁊ aqua si-
mul sit ⁊ aer aut aliō qd cūqz
Erit aliq cōtrarietas: ⁊ dīa
cui⁹ habebit aliqd altera p̄ci-
cula ignis. ⁊. g. caliditatem.

Postq̄ philosophus de
gñatiōe elemēto-
rum determinauit. hic ostēdit q̄
subiectū istius trāsmutatiōis nō
est aliqd corpus actu existēs: et
p cōsequens q̄ illud subiectum
est materia communis existens
in potentia. ¶ Circa hoc ergo

duo facit. Primo ostēdit quod
subiectū hui⁹ transmutatiōis
nō potest esse aliquod elemētū.
Secūdo q̄ nec aliqd mediū inter
elemēta ibi. (Neqz tñ aliqd aliō.)
¶ Dicit ergo p̄mo q̄ i⁹ supra di-
ctum sit q̄ sit subiectū hui⁹ trā-
smutatiōis: ⁊ q̄ elemēta adinui-
cē trāsmutent. Adhuc tñ ispicie-
mus si aliqd naturalium corpo-
rum puta elemētōrum vel aliqd
corpus mediū interea est mate-
ria talis transmutatiōis. ¶ Quī-
busdāz em̄ videt q̄ sit aqua: quī-
busdā q̄ sit aer vt aliqd tale. Sz
q̄ aliqd tale corpus nō possit eē
materia elemētōzū pbat tali rō-
ne: qz aut illd est tm̄vñū aut duo
aut plura. Si aut sit vñū tm̄: tūc
oīa erunt vñū. s. vel aer vel aqua
vel ignis: sed hoc nō est possibi-
le: qz trāsmutatio ē iter cōtraria.
¶ Si em̄ dicat q̄ aer qui est om-
nia pmaneat sz rōnēz formā sub-
iectū saluat in tota trāsmutatio-
ne talis aut trāsmutatio est alte-
ratio ⁊ nō gñatio: ergo nō sit ge-
neratio elemētōzū adinui-cē: qd
est cōtra supra p̄bata. ¶ Similr
aut cū predictis videt q̄ aqua nō
sit oīno similis aerī: aut aliquod
elemētum p oīa simile alteri ele-
mēto: ergo opz q̄ sit aliqua pro-
prietas vñūscui⁹qz ⁊ aliqua dif-
ferētia ⁊ cōtrarietas inter ip̄a. di-
stinguēs ⁊ illi⁹ cōtrarietatis vñū
elemētū habebit partē vnam et
aliō elemētū partē aliā habebit.
verbi grā si ignis ⁊ aer sint cōtra-
ria fm calidū ⁊ frigidū ignis ha-
bebit caliditatē ⁊ aer frigiditatē.
Qñ ergo sit transmutatio aeris
in ignē/ siquidē manet aer in to-
ta trāsmutatiōe/ tūc ⁊ manet ae-
ris frigiditas: ⁊ tñ ex igne in quo
trāsmutat inerit ei caliditas: er-
it q̄. de gñatione, 3

Liber secundus.

go tunc est calidū & frigidū: & cū sit simplex corpus est vbiq; & sū idem frigiditas & caliditas ergo cōtraria erūt in eodē. qđ est ipos sibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamē neq; ignis erit aer calidus: alteratio enī tale & nō videtur. Similiter autem rursus si erit aer ex igne calido in contrarium transmutatio erit. Existet igitur aer hoc et erit aer frigidum aliquid. quapropter impossibile ignem aerem calidum esse. Simul enim idem calidus & frigidus erit aliqd. Aliquid igitur preter ambo idēz erūt & aliqua alia materia cōmunis. Eadem autem ratio de omnibus: quoniam non est vnū horum ex quo omnia.

¶ Remouet quandā respōsiōne que posset dari ad predicta. posset enī aliq; dicere qđ aer qñ sit ignis nō dicit fieri ignis: qđ assumit spēm ignis: sed aer est calidus & similiter qñ ex igne fit aer remanet aer calidus: sed hoc remouet dicens qđ si hoc esset verū sequeretur idē qđ prius. s. qđ gñatio elementū ex elemēto esset alteratio: qđ aer frigidus & calidus nō differūt nisi p accidēs: & hoc facit alterationē. puta cum ex igne fit aer vel ecōuerso. si vtrq; forma lest materie ignis et aeris sicut dicit ista opīniō: erunt idem calidum & frigidum: & quia transmutatio omnis est inter cōtraria: ergo aeri inerit calor ignis & aer desse est quidē frigidus. ergo calidus & frigidus sunt in eodem simplici: qđ est impossibile: ergo. impositū est qđ

aer sit ignis calidus vel ignis sit aer frigidus. ¶ Qđ autē hic dicit qđ aer est de se frigidus: dicit gñā exēpli: & nō sū rei veritatē. Cū autē ista sint impossibilia: opz qđ ambo elemēta. s. ignis & aer habeāt aliqd qđ sit eis cōmune: qđ essentialiter est in ambobus: & hec est cōis materia qđ est in potētia ad vtrūq;. & eadē rō est de alijs elemētis. Nullum ergo elemētū est materia ad alia elemēta: sed materia eorū est vna qđ est potentia vtrūq;. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tamē neq; aliud aliquid t.c. 32. preter hoc velut medium aliquid aeris & aque: & aeris et ignis. Illorum autem grossius: horum autem subtilius. Erit enim illud aer et ignis cum contrarietate. Sed priuatio contrariorum alterum quapropter non contingit illud solum esse vnq; (vt quidā inquiunt) infinitum comprehendēs. Similiter igitur qđ cūq; horū: aut quidē nihil. ¶ Si igitur vtrūq; nullum sensibile prius his. hec vtrūq; erunt omnia. t.c. 33.

¶ Cōstēdit qđ mediū corpus inter ignē & aerē qđ sit grossius igne et subtilius aere: vel etiā mediū inter aere & aquā qđ sit subtilius aq; & grossius aere: nō pōt esse materia elemētorū: qđ si illū mediū supponat qđ est mediū aeris et ignis aut illud est cū cōtrarietate elemēti prima: aut sine ea. si autem est cum contrarietate prima alicuius elemēti ipsum est illud elemētum. quia cuius conuenit propria passio alicui: illi cō-

Quod aer sit frigidus gñā exēmpli.

De generatiōe et corruptiōe. 66

uenit subiectum illius passionis
et sic non erit mediū inter elemē-
ta. qđ est contra id qđ suppositū
est. Si autē illud corpus non hz
passionē vel pprietatē elementa-
rem sz est priuatiū ea: cum priua-
tio cum altero semper sit cōtra-
rīorū. Aliter em materia elemē-
torū ēēt a forma separata: qđ est
impossibile. Sequitur qđ id me-
diū corpus sit sine contrarieta-
te. Sicut qdam dicit qđ ipsū est
quoddā infinitū nō habens qlli-
tatē aliquā: et oīa cōprehendēs
similis aut ratio est qđcumqz ho-
rū mediū esse materia elementorū
ponat. ergo aut nihil tale est
mediū aut illud est aliud quat-
tuor elementorū: qđ est cōtra po-
sitionē. si ergo nō pōt aliqđ cor-
pus sensibile pri⁹. istis quattuor
elemētis necesse est vt ipsa quat-
tuor elemēta sint pīcipia corpo-
rū sensibilium. Cōmentator aut
aliter deducit istas rationes. di-
cit em qđ si ponatur aliqđ corp⁹
mediū esse materia elementorū
sequit̄ idēz inconueniens: quod
cōtingebat ponentibus vnū ele-
mentorū aereū esse subiectū. seq-
tur em pīria ēē in eodē: qđ cū oīs
trāsmutatio sit in pīria et ex pīris
vt supra dixit philosoph⁹. euz ex
tali corpore generat̄ aer vel aliū
elemētū in eodē erūt qualitates
ipsius corporis: medīe: cum ipm
in trāsmutatiōe fm substantiaz
permaneat: et qualitates aeris
generari que de necessitate illis
oportet esse cōtrarias. ¶ Sequi-
tur etiaz fm cum illud est ens et
non ens: quia cum vnum est
priuatio alterius et priuatio est
non ens secundū vnum contra-
rīorum est ens: et fm aliud est
nō ens. ¶ Ultimo autē cū dicit̄.

¶ Necesse igitur aut semper
manentia et immutabilia in
uicem: aut trāsmutabilia: et
aut oīa: aut hec qđē hec aut
nō ī thīmeo plato scripsit.

¶ Quoniam quidem igitur
trāsmutari inuicem necesse
est dictum est prius. Et quo-
niam non similiter cito aliud
ex alio dictum est prius.

¶ Quoniam habentia quidem
symbolum citius generātur
ex adinuicem: non habentia
autem tardius. Siquidem
igitur contrarietas vna est
secundum quam trāsmu-
tantur. necesse duo esse. Ma-
teria enim medium insensibi-
lis ens et inseparabilis. Quo-
niam autem plura videntur
entia: due utiqz erunt que
minime. Duabus igitur enti-
bus nō possibile est esse tria
sed quattuor. quemadmodū
videtur. Tot em erūt coniu-
gatiōes. sex em existentibus
duas ipse est gnari. qđ pīrie
sunt adinuicē: De his quidē
igitur dictum est prius.

¶ Recapitulādo pcludit pīcipa-
le ppositū. d. qđ ista corpa aut sp
manētia in formis suis et mutabi-
lia inuicē. Aut trāsmutātur ad
inuicē. Et si trāsmutātur aut oīa
trāsmutāt: aut qdā: sicut qdāz nō
sic plato scripsit ī thīmeo qđ terra
pp latitudinē suorū trīlāgulozū
nō trāsmutat. Sz manifestū ē qđ
oīa elēta adinuicē trāsmutātur
nō tñ oīa eque cito: quia ea que

Liber secundus.

hñt symbolū cñtus gñantur ad
inuicem. que aut nō habēt tar-
dius. ¶ Si em̄ in elemētis ē con-
trarietas vna tm̄ necesse est esse
duo elemēta: qz vnū solū nō po-
test esse simul sub duobus cōtra-
rijs: materia tñc est mediū duo-
rū. Sed qz nos videmus qz ele-
mēta sunt plura q̄ duo necesse
est ad minus sint due cōtrarie-
tates. duabz aut existētibus cō-
trarietatibz impossibile est qz ele-
menta sint; tm̄ tria: sed oportet
de necessitate qz sint quattuor.
Tot em̄ cōtingit fieri vtiles cō-
iugationes tāgibilibz qualitātū
penes quas sumitur numerz ele-
mentozū. ¶ Sit enim inveniuer-
so sex cōiugationes: sed due sunt
impossibiles: vt supra patuit: qz
cōtraria eēnt in eodē. Lectio. vj.

l.c. 35.

¶ Quonia aut que
trans mutantur
adinuicē ipossi-
bile est principiū
aliqd esse hoz.
Aut i extremo:
aut medio ex his manifestū
In extremis quidē igit nō
erit: qm̄ ignis n̄ erūt aut ter-
ra oīa: et eadē rō si dicam⁹
ex igne: aut terra esse om̄ia.

Postq̄ phis fm̄ ppriā
opinionē deter-
minauit de mutua transmuta-
tione elementozū. In pte ista po-
nit opiniones aliorū z destruit
eas. Fuerunt em̄ circa hoc due
opiniones. q̄dam enim dixerūt
qz non oīa elementa adinuicem
trāsmutant: sed qdā. h. g. sicut
aer vero imutatur i ignē z aquā
aliqui vero non: vt Empe. z ei
seguaces dixerūt elemēta eē im-

mutabilia. primo ergo ponit rō
nem palmā. scōo scōam ibi. (Ad
mirabitur aut.) ¶ Quia vero p̄
ma opinio supponit quoddam
elemētū mediū esse p̄ncipiū in
trāsmutatione aliorū. qd est cō-
tra id qd supra pbatū ē: iō phs
breuiter ad ducendū id qd su-
pra dictū est ostendit qz neqz ex-
tremū elemētū pōt esse p̄nci-
piū: neqz mediū elemētū pōt eē
p̄ncipiū. z circa hoc duo facit. p̄-
mo ostendit qz nō extremū. scōo
qz neqz mediū ibi. (Qui aut ne-
qz mediū.) ¶ Dicit ergo p̄mo qz
qz elemēta adinuicē trāsmutant
impossibile est aliqd ipsozū esse
p̄ncipiū neqz mediū neqz extre-
mū. Qd extremū elemētū non
pōt esse p̄ncipiū manifestū est ex
supra dictis. Si em̄ dicat qz ex-
trema sicut ignis aut terra sunt
p̄ncipia cū ipsa z in transmuta-
tione pmaneāt oīa erunt ignis:
qd est manifeste falsum: z eadez
rō ē de terra. ¶ Deinde cū dicit
¶ Quonia autē neqz mediū
vtridetur quibusdā. aer qui
dem z in ignem transmutat⁹
z in aquam. Aqua autem et
in aerem z in terram: vltima
autem non amplius inuicez.
Oportet quidem stare: non
in infinitum ire hoc in recti-
tudinē ad vtraqz. Infinite
enim contrarietates in vno
erunt.

¶ Ostendit qz neqz mediū ele-
mentū pōt esse p̄ncipiū sicut
illī dicebant qui ponebant non
oīa elemēta adinuicem genera-
ri. Et circa hoc duo facit. p̄mo
presupponit quoddā mediū ad
p̄positum ostendendū. scōo p̄mo

De gñatione ⁊ corruptione. 57

bat propositū ibi (Terra sit. g.)
¶ Proponit ergo pmo q nō so-
 lum aer mutaretur in aquā sed
 ⁊ in ignē: nec aqua solū in aere
 sed ⁊ in terrā vt illi dicebāt ex-
 tremā nō amplius mutabantur
 in mediū: s; opz in istis transmu-
 tationibus esse statū nō ire in in-
 finitū. si em̄ iret in infinitū tūc in
 vno ⁊ eodē essent infinite cōtra-
 rietates. ⁊ hoc est infra magis
 manifestum. **¶** Deinde cū dicit.

¶ Terra sit. g. aqua. y. aer.
 a. ignis. p. Si vtiq; a. trans-
 mutat in. p. ⁊ y. cōtrarietas
 erit eorū que. a. p. Sit autem
 hec albedo et nigredo. Rur-
 sus quia in. y. a. erit alia: nō
 em̄ idem. p. ⁊ y. Sit quidem
 siccitas et humiditas. a. qui-
 dem siccitas. y. autem humi-
 ditas. Quapropter si quidez
 manet albū exister aqua hu-
 mida ⁊ alba: si autem nigra
 erit aqua. In contraria em̄
 transmutatio. Neesse igit
 aut albā aut nigrā esse aquā
 sit itaq; album primū. Simi-
 liter igitur existit ⁊. p. y. siccitas.
 Erit igit ⁊. p. ignis trās-
 mutatio in aquā. contraria
 enim existit. Ignis em̄ pri⁹
 niger erat: deinde aut siccū
 Aqua autem humida: deinde
 autē alba. Palā quidem
 vtiq; quoniam omnibus ad-
 inuicē erit trāsmutatio et in
 his. Et qm̄ in. g. terra exi-
 stūt reliqua duo symbola ni-
 grū ⁊ humidū, hec enim nō

coniunguntur vnq̄.

¶ Probat propositū. ⁊ circa hoc
 duo facit. Primo ponit rōnem
 suā. scdo probat quoddā quod
 supposuerat. s. q in elementis ē
 status in ascendendo ibi. (Qm̄
 autē in infinitū.) **¶** Dicit ergo p-
 mo q si aer mutetur in aquam
 ⁊ in ignē necessario aer ⁊ ignis
 aqua poterūt adinuicem trans-
 mutari. Sit ergo terra. g. ⁊ aqua
 y. aer. a. ignis. p. si ergo. a. qd est
 signū aeris mutat in duo elemē-
 ta. s. in. p. ⁊ in. y. hoc est in aquā
 ⁊ in ignē: opz q aer hēat aliquā
 cōtrarietatem cū. p. igne. q: non
 trāsmutant adinuicē nisi cōtra-
 ria. sit aut hec cōtrarietas gfa
 exempli albedo et nigredo: ita
 q ignis sit corpus nigrū siccū: ⁊
 aer sit corp⁹ albū siccū. Rursus
 etiā q. a. aer transit in. y. aquā
 opz esse aliam cōtrarietatem in-
 ter aerem ⁊ aquā: et sit hec con-
 trarietas siccitas ⁊ humiditas.
 siccitas significet per lram. a. et
 cōueniat aerī. humiditas signi-
 ficet per lram. y. et cōueniat aq.
 ergo aer mutatur in aquā aqua
 remaneat alba: q: album aerī et
 aque est contingēs. erit autē aq
 humida et alba. **¶** Si autēz al-
 bum non sit cōtingēs vtriq; eorū
 aer mutat in aquā erit aqua ni-
 gra et humida: cum aer suppo-
 natur albus et siccus. opz enim
 q ois mutatio sit inter cōtraria
 In tali ergo mutatiōe opz aquā
 esse albā vel nigrā: si aer qui est
 pulor aq ponat esse corpus albū
 q: si cōcant in mera albedine
 tūc aqua est alba: si aut nō tunc
 est nigra. Sitr etiā cum aer mu-
 tat in ignē: ipsi. p. hoc est igni cō-
 uenit siccitas. cōuenit em̄ aer
 et ignis in siccitate. Cum ergo

Liber secundus.

Ignis sit siccus et niger et aqua humida et alba manifestum est quod poterunt adinvicem transmutari cum sint contraria. Ignis enim est niger et siccus/aqua humida et alba: sic ergo manifestum est quod omnia elementa adinvicem transmutantur: quia et in .g. quod significat terram: sunt rellique due qualitates. scilicet humidum et nigrum: duo elementa erunt sym-bola cum ipsa terra que est nigra et humida. communicat enim in nigro cum igne et in humido cum aqua hec enim. scilicet humidum et nigrum nisi quod contingunt esse cum qualitatibus aeris: et in quo sunt albus et siccus: et terra cum aere non habet symbolum.

Notandum.

Convertendum est quod iste qualitates non sunt proprie elementorum sed utriusque Aristoteles. gratia exempli parum enim curavit philosophus de exemplis. inde dicit Commentator in 2° de anima. De exemplo autem non intenditur et nisi manifestatio non verificatio. Et omnibus istis verbis intendit hic philosophus tale rationem. Quoniam sunt contraria adinvicem transmutantur. sed omnia elementa siue habeant symbolum siue non sunt contraria in ambabus vel in altera qualitate. ergo omnia elementa adinvicem transmutantur. et hoc est contra opinionem nem dicentium quedam/ sed non omnia adinvicem transmutantur/ ut dictum est: quam philosophus hic destruere intendit.

t.c. 36

Deinde cum dicit.

Cum autem non in infinitum possibile est ire quod futuri eramus ostendere ad hoc periculum venimus manifestum ex his. Si enim rursus ignis. p. in aliud transmutatur et non revolvitur (.g.). i. p.

Contrarietas igitur inter .p. et .r. alia existet preter predictas. Nulli enim idem supponitur .g. y. a. p. quod .x. Sit igitur .p. r. et .x. f. r. aut omnibus utriusque existet .g. y. a. p. transmutantur enim in invicem. Sed quod hoc quidem nondum demonstratum est. Sed illud manifestum quoniam si rursus .x. in aliud alia erit contrarietas. Et .x. existet et igni. p. et non quod existet. y. et .p. Similiter autem semper cum adiecto contrarietas aliqua existet ei quod ante. Quapropter si infinita: et contrarietates infinite vni existunt.

Concedit quod transmutatio elementorum non procedit in infinitum. si enim hoc ponatur sequuntur quatuor incon-venientia. quorum primum est quod in vno elemento esset infinite qualitates. **S**i enim ignis quod est quartum elementum mutetur in aliud quod sit .x. non revolvatur nec ita. scilicet quod non mutetur in ignem. cum omnis mutatio fiat inter contraria oportet quod inter .p. et .x. sit alia contrarietas diversa a contrarietatibus quatuor elementorum. quia ipsius quantum elementum quod est .x. non ponitur esse idem alicui quatuor elementorum: sed cum omnis contrarietas sit secundum qualitates/ oportet quod aliqua qualitas sit in igne sed quam contrarietur ipsi .x. et sit qualitas illa .r. Et si rursus oportet quod in ipso soli quantum elemento sit aliqua qualitas illi contraria: et sit illa qualitas. scilicet aut qualitas .r. non solum erit in ipso igne sed et in omnibus quatuor elementis: quia omnia possunt mutari in ipsum .x. omnis elementum est iter contraria. Et quodlibet inferiorum elementorum habebit tres qualitates primas. utrumque autem ita

De gñatione ⁊ corruptione. 68

fit elemētū nōdū est demonstratū
sed rñ manifestum est q si rur-
sus illō dñcum mutet in aliō/est
etiam alia cōtrarietas inter qñ
rum ⁊ sextū diuersa a cōtrarie-
tate olum inferiorū: ⁊ sic opz q
vna alla qñtas insit oibus lferio-
ribus eadē rōne. Et sic illa qñtu-
or elemēta pōra habebūt qñtuor
qñtates primas. Et sic addit o
vno elemētū adderet vna qñ-
tas ⁊ vna pētrarietas. qpropter n
est sic in corporibus simplicibus
elemētū pcedere in infinitū in
vno ⁊ eodē erūt infinite pētrarie-
tates ⁊ infinite qñtates ⁊ hoc
primum est impossibile. ¶ Scōz
inconueniens ponit cum dicit.

¶ Si autem hoc nō erit dif-
finire neq generare. Oportet
bit enim si erit aliud ex alio
tot transire qualitates: ⁊ am-
pli⁹ plures. Quapropter in
quadam quidem nūq trans-
mutatio erit. v. g. si infinita me-
dia necesse infinita elementa.

¶ Dicit q si hoc est. s. q sint in-
finita elemēta ⁊ infinite qñta-
tes/non erit diffinire nec gene-
rare: quia si aliquod debeat mu-
tari in aliud: oportet q infinite
qualitates ptranscant: sed cum
in infinitis infinita sint media ⁊
infinita nō est ptransire (vt dñ in
8° physicorū.) seqtur q talia nō
p adinuicem mutabuntur.

t.c.65.

¶ Tertium inconueniens ponit
cum dicit.

¶ Ampli⁹ at neq est acre in
ignē transmutatio si infinite
contrarietates generate.

¶ Quia etiaz proximum elemē-
tum non poterit mutari in sibi

proximu: sicut ignis nunq trā-
sibit in aerem nec econuerso: qz
in quolibet istorum sunt infin-
te qualitates: quas impossibile
est pertransire. ¶ Quartum in-
conueniens ponit cum dicit.

¶ Fiunt autē et omnia vnū
necesse eniz existere omnes
in inferioribus quidē. p. que
superiorum: his autem que
inferiorum: quapropter om-
nia vnum erunt.

¶ Dicit q omnia infinita erunt
vnum: qz oēs qualitates elemē-
torum que sunt supra. p. qd est
ignis cōueniunt etiam inferiori-
bus ⁊ econuerso. quorum autē
prime qualitates sunt eedem: et
ipsa sunt eadē. ergo omnia infi-
nita erūt vnū quodq de inferiori-
bus ita q vnūq qd erit.

t.c.37.

¶ Admirabitur autem ali-
quis aliquos dicentes plu-
ra vno corporum: elementa
vt non transmutent inuicem
sicut Empedocles inquit.

¶ Postq philosophus destrux-
it vnā falsā opīonem de
trāsmutatione elementorū. hic
destruit allā que fuit opīo.
Empe. qui dixit elementa nun-
q adinuicē transmutari. Et cir-
ca hoc duo facit. Primo ponit
eā. Secūdo reprobāt ibi. (Quo-
modo contingit eis comparas-
bilia.) sicut dicit Empedocles.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Quomodo contingit eis
dicere comparabilia elemē-
ta. Sed tamen dicit sic. hec
enim equalia esse omnia.

3 lllj

Liber secundus.

¶ Reprobatur opinio nē p̄dicta. et primo per Empe. scōdo deducendo ad quādam allaz incōuenientiam q̄ sequit̄ ad ipsam ibi. (Sed neq̄ augmentatio.) **¶** Circa p̄m mū sciendū est q̄ Empedocles licet poneret elemēta esse intrāsmutabilia: posuit tamē ipsa esse adinuicē comparabilia. **¶** Ex hoc ergo sumit Arist. cōtra eum et est ratio talis q̄cūq̄ sunt trāsmutabilia si sunt comparabilia: sunt cōparabilia s̄m Empe. ergo sunt trāsmutabilia. Potest etiā aliter formari. et sic si elementa sunt intrāsmutabilia non sunt cōparabilia: sed cōsequens ē falsum s̄m Empe. q̄ dicit ea esse cōparabilia. dicebat enī ea esse equalia. ergo et antecedens est falsum scilicet ipsa esse intrāsmutabilia. **¶** Circa rationē istā sic procedit. primo ponit eaz per modum quēstionis. d. q̄ si elemēta sunt intrāsmutabilia quomodo contingit q̄ sint comparabilia quasi diceret nullo mō sed tñ Empe. dicit sic scilicet q̄ sunt cōparabilia. dicit enī ea eē equalia. **¶** Secundo ibi.

¶ Si ergo s̄m quantum necesse idem aliquid esse existens in omnibus comparabilibus quo mensurantur. (U. g.) si ex aque pugillo erūt pugilli aeris. x. Idem aliqd̄ erāt igitur ambo si mensurātur eodem.

¶ Probat p̄lmaz p̄positionē. s. q̄ si sunt cōparabilia sunt trāsmutabilia. Et q̄ cōparatio ē duplex. s. s̄m quātitatē et s̄m virtutē. p̄mo p̄bat eā si sunt cōparabilia s̄m quātitatem. scōdo si sunt

comparabilia s̄m virtutē ibi (Si autē nō sic.) **¶** Dicit ergo p̄mo q̄ si elemēta cōparātur s̄m quātitatē ut si ex vno pugillo aque fiat. x. pugilli aeris necessario opz q̄ vnū aliqd̄ sit i eis i quo cōueniūt et in quo mensurātur: in oib⁹ enī comparabilibus est vnū aliqd̄ quo mensurant̄: et hoc est illud in quo cōparātur. cū aut̄ ex quāta aq̄. puta. ex vno pugillo aque fiant. x. pugilli aeris opz vnū esse maius quāteriam que sit minoris et maioris cōdicat quātitatis sub forma aque et aeris in māris. Sed quēcūq̄ cōdicant in mā trāsmutāt̄ adinuicē. ergo elemēta tantā sunt trāsmutabilia. **¶** Velne inuicē. cum dicit.

¶ Si autē non sint s̄m quantum comparabilia: ut quantum et quanto: sed s̄m quantum potest. (U. g.) si pugillus aque equaliter pōt infrigidare et. x. aeris et sic non s̄m id qd̄ quātū cōparabilia: s̄ scōz id qd̄ possūt aliquid. Erit ergo et non quanti mensuram cōparare: et s̄m potentias et s̄m p̄portiōes. (U. g.) ut hoc calidū: hoc autē albū: hoc at̄ ut hoc significat. in quali quidem simile: in quanto autem equale. Incōueniēs ergo videtur si corpora immutabilia entia non p̄positione: comparabilia sed mensura potentiarum: et q̄ esse equalē calidum aut simile: ignis tantum et aeris multiplex. Idē enī est plus: q̄ homogeneos talem habebit rationē.

¶ Probat eā dato q̄ elnta? parā tur adinuicē f3 p̄rarietate z vir tutē. d. q̄ si nō sic cōparant ad inuicē elemēta. f. fm quantitatē vt quantū fiat quanto: f3 cōpeterē tur f3 quantitatē potētē vlt̄ p̄tu tis. vbi ḡra. si ponat aer eē frigi dus z querat vtrū tm̄ pōt̄ infrigi dare vn̄ pugill̄ aq̄ quantū pōt̄ infrigidare. r. pugilli aeris. Tūc fiat cōparatio fm quantū viru tis: vt quantū pōt̄: z nō f3 quan titatē dimēssionis. hec aut̄ cōpa ratio pōt̄ fieri duplr. f. fm simili tudinē: et p̄portionē. Dico autē cōparationē fieri secundū simili tudinē. qñ fit in vna q̄litate q̄ est in diuersis subiectis: qz similitudo est rerū diuersarum eadē q̄litas: fm p̄portionē aut̄ dicit̄ fieri qñ fit in oppositis siue diuersis q̄li tatibus in vna habitudine se hñ tibus ad duo subiecta vel plura si ergo fiat cōparatio fm q̄litate tūc cōtingit cōpare nō quantita tis qdē mesuraz. f3 pot̄ mēsurā q̄ est fm potentias similitū q̄lita tū z fm p̄portionē diuersarū q̄li tatum. vbi ḡra. sicut hoc est calidū ita: hoc ē albu. Cū aut̄ hoc di cim̄ vt hoc significamus in qua litate quidē simile z in quantita te equale. si igitur fiat compara tio elementorū: non fm propor tionē: sed fm mēsuraz potentia rum que est comparatio in qua litate sicut in calido aut simili. inconueniens est si hec ponant̄ imutabilia elnta. f. g. si dicatur quātū ē calidū ignis tm̄ ē: calidū aer: quia idē plus calidum cum sit homogeneos idest vnus ge neris est minus calido fm q̄ ea que habent eandē materiāz di cūtur esse vnus generis et ha bent se sicut materia ad subiectū

habebit relationes tales sicut cō parabile in quanto que est rela tio vnica. ergo et materia ē vna. quorū autē materia est vna sunt adinuicē transmutabilia. falsuz est ergo qd̄ dicit̄ Empe. q̄ elemē ta non transmutant̄ adinuicem. si quis ergo diligenter aduertat tota virtus istorū verborū est in hoc: q̄ ea q̄ comparātur siue p̄i mo modo siue secūdo habēt ean dem materiā: et talia necessario sunt mutabilia: vt dictū est.

¶ Sed videt̄ q̄ istud qd̄ dicit̄ phi losophus sit falsuz. Constat em̄ q̄ quantitas terre et aliorū ele mentorū est cōparabilis quanti tati stellarū: z tamen non est ea dem materia vtrorūq̄ (vt dicitur in. 12. metaphysice.

¶ Preterea dubitat̄ de alio. non enim omnia cōparabilia adinuicem fm potentiaz vel virtutē cō municant in materia. ignis enī z sol sunt cōparabiles in calefa ctione fm magis et minus: et ta men nō cōmunicant in materia vt dictū est.

¶ Ad prīmū ergo dicēdū est. fm quosdam q̄ nō loquit̄ hic philo sophus de quantitate fm extē sionē sed de quantitate fm sub stantiaz: z hec significat cū dixit x. pugillos aeris esse eq̄les vni pugillo aque. sunt em̄ equales in materia qz tātū est ibi de ma teria quantū. hic vnde cū cōmu nicent in materia necessario ad inuicē transmutant̄. talis aut̄ cō paratio nō est inter elemēta z ce lestia corpora.

¶ Vel dicendum q̄ hec compa ratio est fm rarum et densum.

¶ Nam per hoc variata mate ria elementa ad se inuicem trās mutantur: z vocantur hec com

Dubio
tatio.

t. c. 10.

Dubi
tatio.

Rh. ad
primū
quidā.

Rh. ad
auer
rois.

Liber secundus.

paratio secundum quantitatem: quia rarum et densum non addunt super partes materie qualitatem quam esse: tialiter sit qualitas: sed potius situm in partibus materie ad distensionem per maiorem et minorem quantitatem.

Rh. ad
secundam

Ad secundum vero dicendum quod intel-
ligit philosophus de his que com-
parantur secundum qualitatem vel virtutem
vniuerso acceptam in utroque. ta-
lis autem non est virtus calefacti-
ua solis et ignis: et ideo cessat obie-
ctio. Deinde cum dicit.

l.c.38.

Sed neque augmentatio vtri-
usque erit secundum Empedoclem: sed
secundum adiectionem. Igne autem
augetur ignis: auget enim
pulvis proprium genus. ether
autem ethera. hec autem ad
iunguntur. Videntur autem
non sic augeri que augentur.

Reprobat predictam opinionem
deducendo ab alia inconuenien-
tia: et sunt duo. primum est quod hec
opinio tollit augmentum: hoc sic
ostendit: quia si elementa non trans-
mutantur: tunc oportet quod vni ad
datur alteri: sicut lapis lapidi.
hoc autem est quedam accumula-
tio: et non est augmentum neque
eos neque secundum nos: quia opus quod id
quod augmentum sit transmutetur
in augmentum: neque etiam secundum
eum qui dixit quod illud quod auge-
tur: augetur solum a suo simili. scilicet
ignis augetur igne et vni quod
quod augetur: augetur per aliquid
sui generis: sicut ether augetur
ethere. Talis autem congregatio est
eorundem manentium in forma.
res autem non sic videntur augeri
ut supra primo ostensum est.

Secundum inconueniens po-

nit ibi.

Multum autem difficilius l.c.39.
tradere secundum naturam de ge-
neratione. Que autem gene-
rantur secundum naturam: aut sem-
per: aut ut multum. Ea au-
tem que preter: semper et mul-
tum: ea euentu et fortuna.
Que igitur causa ab homine homi-
nem aut semper: aut ut mul-
tum: et ex frumento frumen-
tum: sed non oliuam.

Aut si ita componatur os. l.c.40
Non enim ut contingit con-
uenientibus nihil generatur
quemadmodum ille inquit:
sed ratione aliqua. Que igitur
horum causa: non enim ignis
aut terra.

Sed tamen neque amicitia l.c.41.
neque lis. Congregationis enim
solum hec. hec autem segre-
gationis causa. hec autem est
substantia vniuscuiusque: sed non
solus et mixtio et separatio mix-
torum: quemadmodum ille inquit.
Fortuna enim ad equal e nomi-
natur sed non ratio. Est enim mi-
seri ut contingit: natura igitur
entium causa est: ita habere
vniuscuiusque natura hec de
qua nihil dicit. Nihil igitur de
natura dicit: sed tamen et bonum est
hoc et optimum. hic autem mix-
tionem solum laudat etenim et
elementa segregat non lis: sed
amicitia. Que natura deo
priora: dei autem et hec.

Et est quod hec opinio tollit gratiam

De gñatiōe et corruptiōe. 70

tionē dicēs: q̄ multū et difficili⁹ tradere aliqd de gñatiōe s; natura si elemēta nō trāsmutantur adinuicē. cū em̄ ea q̄ gñant fm nām gñentur: eodē mō semper aut frequēter. ea aut q̄ p̄rer: multū et semp em̄ sūt et raro fiunt ab euētū et fortuna. nō pōt reddi cā quare semp ex hōie gñetur hō. et q̄re semp ex frumētō gñetur frumentū: non oliua. semp em̄ gñatū est in forma gñantis nisi p̄m nature. p̄pter defectū fiat. ¶ Si aut sit: vt dicit. Empe. s. q̄ elemēta nō sint trāsmutabilia equaliter hō pōt gñari ex hōie asinus et hō: quia vtrūq; eorū non est nisi p̄gregatio elemētōrū: et hō generans: nō hñs formaz nō inducit formaz in gñato nec puenit cum eo in forma: aut si os et caro ita pponant. s. per quandā accumulationē elemētōrū pueniētis: sicut ille dicit tūc nīhīl gñat: sed in his q̄ generant est solū ratio vel relatio aliqua: nō quidē relatio mixtorū: s; p̄positorū. ¶ Que igit est causa istorū q̄ ex homine gñetur homo semper aut frequēter: et similiter ex frumento frumentū: et non oliua: istorum em̄ causa non potest esse ignis aut terra: q̄ ista sunt p̄traria in qua libet cōpositiōe. similiter nec lis nec amicitia: que Empe. posuit eē duo p̄cipia mobilia nō posunt eē causa horū. amicitia em̄ non est causa nisi p̄gregationis lis aut solum est causa segregatiōis: sed necessarium horū est forma rei que facit homine esse hominem: et carne esse carnem forma est substantia vniuscuiusq; et ideo non solum in re ē mixtio idest cōpositio congregatorum et separatio eorum: sicut dī

cit Empe. sed etiam est forma. In tali ergo congregatiōe et segregatiōe narratur ab Empe. fortuna et non ratio que est sumpta a forma. dicit enī q̄ mixtio sit vt contingit idest a casu et fortuna. cum tamen natura que est forma sit causa entium: quare ita se habz q̄ ab homine semper vel frequenter generatur homo sed de hac forma vel natura nīhīl dicit Empe. cum tamen ipsa natura que dicitur forma sit bonum et optimū vniuscuiusq; rei. Bonum quidem in se et optimū in ordīne vniuersi. laudat autem Empe. solum mixtionem que in rei veritate non est mixtio: sed solum quedam cōpositio. quia q̄ elementa segregantur a cōposito in quo sunt saluata. hoc non facit lis: sed amicitia que vult ea congregare ad homogenea. Et hec elementa dicit. Empedocles esse p̄iora deo idest celo. quia etiaz celum dicebat ex elementis cōponi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem de motu t.c. 42 dicit simpliciter. Non enim sufficit dicere quoniam amicitia et lis mouent. Sed non hoc fuit amicitie esse q̄ motu tali: liti autē q̄ tali. ¶ Por tebat igitur aut deterri: nāre aut supponere aut demōstrare aut certe aut molliter aut aliter qualiter.

¶ Hic destruit op̄inonē empe. de p̄ncipijs mouētib⁹ per tres rōnes. quarū p̄ia ponit dicens q̄ empedocles locutus fuit insufficenter de motu. Non enim sufficit simpliciter dicere q̄ amī-

Libec secūduſ.

etiaſ et liſ ſunt principiā mouētia niſi forte eē ipſi⁹ amicitie. i. de natura ſua hz vt cauſet. i. motū ta- lem: ſed qz hec nō eſt certa: opor- tebat qd hoc determinaret aut cer- tiſſimaliter p cām ppriā aut mobiliter: ſicut per cāz nō cōuer- ſibile ſine remotā aut aliter qua- liter ſicut p pbabiles rōnes vel p inductiones vel exēplū: ſz empe. niſi hōz facit: et iō ſimpliciter et ſufficienter dixit. ¶ Secundaz rationem ponit ibi.

8.6.143 ¶ Amplius autem quoniaz vident^r et vi et preter naturā moueri corpora et ſm naturā Verbi. g. ignis quidem ſupe- rius non vi. inferius autē vi. aut ei quod ſm naturā con- trarium. Eſt aut quod vi. eſt igitur et ſm naturā moueri. Hanc igitur amicitia mouet aut non. Contrariū enim ter- ra ſuperius: et ſegregatiōi af- ſimilatur: et magis liſ eſt cau- ſa eius qui ſm naturā mo- tus qd amicitia. Quapropter et vniuerſaliter preter naturā amicitia erit magis. Simpli- citer autez niſi amicitia et liſ moueat eorum corporū nul- lus motus eſt neqz mora. Sz inconueniens.

¶ Et eſt talis corpora naturalia mouent^r violēter et preter naturā et mouent^r ſm naturā. ſ. g. ignis mouet ſurſuz nō violētia ſed na- tura. deorſum autē violēter. Qd aut eſt violēter eſt cōtrariū ei qd eſt ſm naturā. videm^r em corpora moueri p violētiā. ſ. mouent^r ſm naturā. Cōtraria em habēt fieri

circa idē. Queramus em ab em- pe. vtrū motus amicitie ſit natu- ralis vel violēt^r: terrā em moue- ri ſuperius: ſicut et ignē iſeri⁹ eſt cōtra naturā. hoc aut qd eſt con- tra naturā aſſimilat^r cuiā ſegre- gatiōi. cōtra iñ ſic. elemēta ſgre- gent^r: qz niſi ignis deſcēdat et ter- ra aſcēdat nō congregabunt^r ele- mēta. cū ergo cōgregare ſit eſſe- ctus amicitie ſz empe. mot^r ami- citie eſt violētus et ſegregatiōi ſi- milis et liſ magna eſt cā mot^r na- turalis qd amicitia eſt impoſſe ſz eſt. et iō impoſſe eſt ponere amicitia et litē eſſe pncipiā mouētia. Si aut hec nō ſunt principiā mo- uētia cū non ſint aliā pncipiā ſm empe. null⁹ eſt motus naturalis corporū: nec aliqua qd⁹ habet^r em et pūatio habent fieri circa idē. hoc aut eſt manifeſte falſuz. ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

¶ Amplius autem et vident^r T. c. 44. mota: ſegregat enim qdē liſ ductus eſt autem ſuperius ether nō aliter: ſed quādoqz inquit vt a fortuna. Sic eniz conſtituit currens tunc: mul- totiens autem aliter. Quādoqz quidem inquit in natuz eſſe ignē ſuperi⁹ agi. Ether aut ingrediebatur terre pro- fundas radices. Simil^r aut et mūdū ſic hē inqt i lite nūc et prius in amicitia: qd igitur eſt qd mouet p mū et cā mot^r Non em amicitia et liſ: ſed cu iuſdā hec cauſa: ſi vtiqz eſt il- lud principium.

¶ Per quā oſtēdit philoſoph⁹ qd empe. ſibi pſi cōtradicit et peccat

etiā dicēs naturalia fieri a casu
⁊ a fortuna cōtradict aut sibi p
si in hoc qd est poneret tñ duo pñ
cipia mouētia. s. lītē ⁊ amicitia.
posuit tñ qdē motū esse a casu ⁊
a fortuna. vñ dicēdo esse tñ duo
pñcipia mouētia dicit ea esse cāz
ois mor⁹. dicēdo aut aliqūē mo-
tū esse a casu ⁊ a fortuna dicit il-
la pñcipia nō esse cāz ois mor⁹.
dicit em qd qñ aliqō. ppositū cor-
rūpīt: tñc segregant elementa q
erāt in eo p lītē: ⁊ mouet ignis
sursus vt a lītē: s. qñq a fortuna
q sic casus cōstituit tñc cursum
ignis sine etheris. ethera em di-
cebat empe. esse ex igne claro nō
aut semp sursus mouet ether: s.
multotiens aliter: qd dixit qd ali-
qñ a fortuna: sicut dicitū est ignē
ferri sursum. aliqñ aut ingredie-
batur ad radices. i. ad cauernas
terre: sicut apparet in mōtib⁹ ar-
dentibus. ¶ In hoc ergo peccat
empe. qd naturā casu et fortune
subiacere dicebat. simul aut cuz
dictis impossibile dicit qd mod⁹
similiter se hz nūc in tpe lītis qñ
de cōfuso ⁊ pmixto egressa sunt
ola: sicut prius se habuit in amī-
citiā: quia sicut ignis quandoq
a fortuna ascendit et quandoq
descendit: ita fecit in cōfuso. per
casum enim tunc ascendit et per
casum descendit. cum autem ca-
sus ⁊ fortuna sint cause per ac-
cidens reducuntur ad per se. qd
est qd primo per se mouet et per
se est causa motus. oportet enī
causam per se esse prius qd cau-
sa per accidens. ¶ Amicitia enī
non est causa motus simpliciter
sed solum cuiusdā motus scilicet
congregationis ⁊ segregationis
si tamen est ita sicut dicit empe.
q amicitia vel līs est prius mo-

nens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Inconueniens autem ⁊ si t.c. 45
anima ex elementis: aut vnū
aliquod eorum. alterationes
enim anime quomodo erunt
U.g. musicum esse ⁊ rursus si
non musicum: aut memoria:
aut ⁊ obliuio. Palaz aut quo-
niam siquidem ignis anima
passiones erunt ei quecunq
ignis fm q ignis.

¶ Reprobat opiniones empe. in
hoc qd dicebat animaz cōponi ex
elementis per duas rōnes. quaz
rum primā ponit dicēs: qd incon-
ueniēs est dicere qd aīa sit ex ele-
mentis oībus vel ex aliquib⁹ vel
ex aliquo eoz: qd si aīa esset ele-
mentuz aliqō puta ignis: vt quī-
dam dixerūt: vel esse ex elemētis
vt dixerunt alij: tñc alteratiōes
aīe qūo erūt. i. qūo posset altera-
ri aīa p prijs alteratiōibus. q. d.
nullo mō. ⁊. g. si aīa est elemētū
vel ex elementis: qūo aīa habe-
bit habitū musicē: ⁊ rursus qūo
mutabitur de musica in priuati-
onē musicē. ita qd sit sine musi-
ca: nec ēt poterit imitari de me-
morā in obliuionē vel ecōuerso
sed potius si aīa est ignis qd cūq
sunt passiōes: sed qd ignis inerūt
anime: quod est ipossibile. ¶ Se-
cundam rationem ponit ibi.

¶ Si autem miscibile corpo-
ralis harum autem nulla cor-
poralis: sed de his alteri⁹ est
opus contemplationis.

¶ Que talis est. si non sunt mis-
cibilia nisi corpora. vt primo di-
ctum est: ⁊ animarum nulla est
corporalis: constat qd aīa non est
elementuz nec mixta ex elemen-

Liber secundus.

tis: s; de his determinare est: op^o
alteri^o cōtēplatiōis: q; ptinet ad
librum de anima. Lectio. vii.

t. s. 46

Ex elementis autē
ex quibus corpo-
ra constituta sunt:
in quibus quidez
videtur esse aliquid commu-
ne: aut transmutari inuicem:
neceffe enim si alterum ho-
rum et alterum contingere.
Quicunq; enim non faciunt
ex inuicē generationez: neq;
ex vna quaq; nisi sicut ex pa-
riete lateres inconueniens.
Quomodo enim ex illis erūt
carnes et ossa talioz qd cūq;.

Postq̃ philosoph^o deter-
minauit de gñat-
iōe elemētōrū hīc determinat de
gñatione cōpositorū ex elemētis
et circa hoc duo facit. primo de-
terminat de gñatiōe cōpositorū
ex elemētis. scōo ostēdit q; ad ge-
nerationē mixtionis elemēta cō-
currūt in oīa mixta corpa. Circa
primū duo facit. pmo arguit ad
ostēdendū q; nō possit esse verus
modus gñationis mixtorū scōo
determinat veritatē ibi. (Quapro-
pter qñ.) Circa primū cōsiderā-
dum est q; sicut supra patuit du-
plex est opinio de elemētis. que
dā est vera. s. q; elemēta ex qbus
sunt corpora cōstituta hnt aliqd
cōe: qd est vna materia. Similr
neceffe ē dicere q; s. elemēta trās-
mutant adiuicē neceffe est q; ha-

Qua- beat vnā cōem materiā: q; d; vna
re ma- ab vnitate potētie q; est in ea: et
teria est potētia ad formā: cū semp ha-
bit vna beat potētiā ad oēs formas ele-
mentorū: neceffe est ipsam cōple

ri per successionez motus in oēs
formas: et sic neceffe est q; de vna
forma ad aliā transmutet: hanc
opinionē primo ponit. ¶ Secun-
da opinio fuit empe. q; dixit ele-
menta esse transmutabilia et hāc
innuit ibi. (Quicunq; enim.) Et
diuiditur in quattuor partes in
prima ostendit: q; fm opinionem
empedoclis non potest dari ver-
rus modus generationis mixto-
rum: dicit enim q; quidam sunt
qui dicunt elementa non adinuicē
generari. illi etia; non dicūt
q; vnumquodq; elementum fiat
ex qualibet parte corporis mix-
ti: sed dicunt q; elemēta fiunt ex
corpore sicut lapides et lateres
ex partete s; hoc est incōueniens.
¶ Non enim possunt dicere quo
ex elementis sic compositis non
vere mixtis sint carnes et ossa et
vnumquodq; aliorum corporū
mixtorum. ¶ Si enim componā-
tur et congregentur elementa in
vnum remanentibus formis et
operib^o suis: sic ignis in vna par-
te compositi erit adurēs: et aqua
fluens: terra inconūua: aer ex-
pirans: similiter ignis non ligat-
us euolabit sursum: terra autez
descendet deorsum: et sic nunq;
constabit vt faciat ossa et carnes
et huiusmodi. ¶ Secundo ibi.

¶ Habet autem quod dici-
tur q̃stionem et ex alterutris
generantibus. Quomodo ge-
neratur ex eis aliqd aliquid p̃-
ter hoc. Dico autem. (Verbi
gratia) ex igne est aqua et ex
hac generari ignem. Est em̃
aliquod commune subiectus
sivtiq; caro ex eis generatur
et medulla: hec vtiq; generā-

tur quomodo.

¶ Ostēdit q̄ etiam s̄ ipsaz opi-
nionē est dubiū quō ex elemētis
generētur cōposita. d. q̄ licet p̄
ma opinio sit vera que dicit ele-
menta in alterutrū trāsmuta-
ri tñ s̄m ipsam est dubiū quo-
modo ex elemētis pōt gñari aliqd
p̄ter ipsa elementa em̄ adinu-
icem generant sicut aqua ex igne
⁊ ex aqua ignis: ⁊ similiter est de
alijs et hoc ideo quia h̄z vnum
comune subiectū vt dictū est sed
etiam ex eis gñatur caro et me-
dula et alia mixta corpora: sed
quomodo fiat horūz gñatio ad
huc est dubiū.

Tertium ibi.

¶ Illis quidē em̄ qui dicūt
(vt empe.) quis erit modus
Necesse em̄ est cōpositione
esse sicut ex lapidibus ⁊ late-
rib⁹ paries. Mixtura vtiq̄
hec saluatis vtiq̄ erit: elemē-
tis. secundum parua autem
adinuicem compositis Ita
vtiq̄ caro et aliorū vnum
quodq̄.

¶ Cōtingit itaq̄ nō ex qua-
cumq̄ parte carnis genera-
ri ignē et aquā. Sed quēad-
modū ex cera gñatur vtiq̄
ex hac q̄dē parte spera: py-
ramyda autē ex aliqua alia.
S̄z cōtingebat ex alterutro
alterutrū generari. Hec qui-
dem igitur hoc generantur
modo ex carne: ex quolibet
ambo. Eis autē qui illo mo-
do dicunt nō cōtingit. sed vt

ex pariete lapis et lateres:
alterutrū ex alio loco ⁊ pte.

¶ Redit iterum super secundā
questionem vt melius ostendat
quō ex ipsa non potest dari vero
modus generatiōis. d. q̄ illi qui
dicunt. sicut empe. dicit nō pos-
sunt assignare modū quō corpo-
ra mixta cōponantur ex elemētis
necesse ē em̄ s̄m eosq̄ cōpositio
elemētū nō sit quedā mixtura
talis qualis ē mixtura lapidis ⁊
pariete. Dicūt em̄ q̄ elemēta sal-
uantur in mixto s̄z formas sub-
stantiales ⁊ actus suos. ⁊ talis
cōpositio est secundū partes mī-
nimas q̄ ē incōueniēs q̄ vñ
est mixtū puta male vidēt. q̄ nō
discernit inter partē ⁊ partē al-
teri. i. bñ vidēt videbit non esse
mixtū ⁊ sic idē ēēt mixtū ⁊ nō mix-
tū. Adhuc etiā sequit aliud incō-
ueniēs q̄ s̄m istos nō ex quacū-
q̄ parte carnis gñabitur quod-
libet elementum sed ex vna par-
te vnum et ex alia aliud sicut si
ex vna parte cere fiat spera ex alia
parte fiat figura pyramidalis. h̄
autem patet esse falsum per ea
quedicta sunt supra capitulo de
mixtione. Sed sicut in vna aqua
q̄ parte cere potest quolibet fi-
gura formari ita ex qualibet
parte mixti per resolutiones po-
test quodlibet elementum gene-
rari hec ergo ambo elementa
scilicet ignis et terra et etiam
alia generantur ex qualibet car-
ne idest ex qualibet parte car-
nis. sed illi qui dicūt sicut empe-
docles. scilicet elementa esse in-
transmutabilia nō possunt hoc
dicere: s̄z sicut ex diuersis p̄tib⁹
⁊ locis ipsi p̄teritis tollūt diuersi
lapides ita ex diuersis partib⁹

Liber secundus.

et locis ipsius mixti diuersa ele-
menta oportet eos dicere gene-
rari ita q̄ ignis ab uno loco par-
te et aer ex alia. ¶ Quarto ibi.

¶ Similiter aut et facienti-
bus una eorum materia habet
aliquam questionem quomodo
erit aliqd ex ambobus. (Uer-
bi gratia) ex calido et frigido
aut ex igne et aqua. Si enim
est caro ex ambobus et neutrum
eorum neque rursus compositio
saluatorum quid relinquif nisi
si materiae esse quod ex illis
Alterius enim corruptio: aut
alterum facit aut materiam
¶ Opponit contra ipsam opinio-
nem dicens: q̄ etiam ponentibus
elementa hae una materia et
esse transmutabilia sequitur in
conuenientia si dicatur aliquid
generari ex elementis habet effi-
questionem et dubium quomodo generabi-
tur aliquid ex ambobus sicut ex ca-
lido et frigido aut igne et aqua.
Si enim caro est ex ambobus: et
neutrum eorum est ipsa caro: nec
etiam saluatur ipsa elementa: quia
aliter non esset mixtio: reliquif
nisi materia quod est impossibile si
autem remaneat alterum et alterum
corruptum: tunc est corruptio unius
et generatio alterius: quia corruptio
uno aut generatur alterum aut re-
manet pura materia. quod si fiat
ex eis generatio dubium est.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quapropter quoniam est ma-
gis et minus calidum et frigidum
quoniam quid est simpliciter alte-
rum actu potentia alterum erit
Quando autem non omnino. Sed ut

quid est ens calidum et frigidum
ut autem frigidum calidum. Quia
quod miscetur corrumptur inter eos
adiuicem tunc neque materia erit
neque illorum priorum alterutrum
actu simpliciter sed medium. Secundum
id quod quod est potentia magis
calidum. aut frigidum: vel contra-
rie alterum: secundum hanc rationem
et rationem dupliciter calidum potentia
quod frigidum vel tripliciter vel secundum
aliud tale modum: Erunt utique
mixta alia ex contrariis: aut
ex elementis. Et alia elementa
ex illis potentia quod elementis
Non ita quod ut materia sed secundum
predictum modum. Et erit ita qui-
dez mixtio. Illo vero modo
materia secundum quod generatur.

¶ Determinat veritates et circa
hoc duo facit. primo ostendit mo-
dum generationis in inueniendi. secundo
magis in speciali pertrahendo ipsum
ad mixtionem elementorum in constitu-
tione compositi ibi (Cum autem pas-
tiunt). primo per relictam primam opo-
nitionem tamquam falsa et impossibili et
supposita prima ponit verum mo-
dum generationis corporis mixto-
rum. ¶ Ad cuius euidentiam pre-
mitit duo quorum primum est quod diffe-
rentie elementorum sunt pertrahere scilicet
calidum et frigidum et huiusmodi et su-
scipiunt magis et minus. Secundum est quod
quoniam alterum elementum fuerit simplici-
ter actu et alterum simpliciter in poten-
tia fuerit. tunc non potest esse mixtio
¶ Cum hoc unum non est omnino actu nec
per excessum praedictatur alteri ele-
mento tunc generabitur quoddam me-
dium quod nec est simpliciter calidum nec
simpliciter frigidum: sed quoddammodo nam
participans

participās vtriusq. Et hoc id quod
elementa miscēt intentiones siue
forme corrumpuntur: et remanēt
in virtute: et tunc illud mediū ge-
neratū nō est sic in potētia: sicut
materia: nec simpliciter alterum
elementorū: s; mediū inter ea: quod
quidem mediū diuersificatur s; quod
diuersificantur virtutes misci-
bilit. si enim potentia ignis exce-
det virtutem aque medium ge-
neratum est magis calidū q; fri-
gidū. Et sic s; pportione vir-
tutis vnus elemētū ad virtutem
alterius vt si in duplo si in triplo
excedit caliditas frigiditatem: et
medium dupliciter est calidius.
Et tripliciter s; ergo hunc mo-
dū erunt mixta ex cōtrarijs ele-
mentis: et per compositionem vel
mixtionē: et elementa erunt ex il-
lis mixtis per resolutionem: ipsa
enim mixta sunt potentia: quat-
tuor elementa non quidem sicut
materia (sicut dictum est.) De in-
de cum dicit.

¶ Quomam autem patiumf
contraria s; in primis de-
terminationem. Est em actu
calidum: potentia frigidum
et actu frigidum: potentia ca-
lidū. Quapropter si non coe-
quant trāsmutantur in iucē
Similiter autē et in alijs cō-
trarijs: et primo ita elementa
transmutantur. Ex his autē
carnes et ossa et que talia. Ca-
lido quidē generato frigido:
frigido autē et calido: quando
ad medium veniunt: hoc em
neutrum. Medium em mul-
ta et non indiuisibile. Simili-
ter autem: et siccum et humi-

dum: et alia talia: secundum
medietatem faciunt carnem.
et os et alia.

¶ Cōtrahit modū d; dictus est
vniuersali ad ppositum. d. q. q;
oia cōtraria patiunt adinuicē/ si-
cut dictū est pū in capto de ac-
tiōe. q. qd est actu calidū est po-
tētia frigidū: recōuerso si ipsa ele-
mēta nō adequāt potētis suis:
s; vnū oīno alteri pōnat tūc trāf-
mutant adinuicē: et nō fit mixtio
s; corruptio debilitatis et gñatio
siue augmētū predhantis. Et q;
dictū est de calido et frigido intel-
ligēdū ē similiter in alijs cōtrarijs
s. sicco et humido: s; elementa pū
se iucē trāsmutāt in gñatiōe po-
tētia vero adequatis potētis eo-
rū s; q; pportione gñatur qdā
mediū: sicut carnes et ossa et hūmōi
talīa: calido aut s; aliqd in frigi-
dato: et frigido s; aliqd calefa-
cto: q; in mixto materia vnuscu-
lusq; cōtrarij partē capit: alteri
q; veniunt ad mediū. mediū em
est cōtrarij. mediū aut illud nō est
vnus ppositiois tm. s. q; semp sit
p equalē cōtrariorū participatio-
nē: neq; est indiuisibile. i. non est
vno mō tm: sed diuersis modis
s; diuersitatē ppositiois cōtra-
riorū: et sic est mediū inter calidū
et frigidū s; multiplicē pportio-
nē spoz: ita ē intelligēdū inter hu-
midū et siccū q; s; meliorū diuersi-
tatē qdā aliqua ppositiōe cōue-
niētia faciūt carnē et in alia ppor-
tiōe faciūt os: et alia faciūt aliā. hō ma-
Quorū cōplexiōes variant: sicut rime
est hō: cui cōplexio maxime vicī vicini-
na est tēperamēto: et leo q; est cali tēpe-
de cōplexiōis et asinus q; est frigi- ramē-
de cōplexiōis. **¶** Deinde cū dicit. 10.

¶ Quia em mixta corpora que: t. c. 49
Tho. de gñatiōe. K

Libri secundus.

cumq; circa locū mediū sunt ex omnibus composita sunt simplicibus. Terra quidem inest oībus: q; vnumquodq; est maxime et multum in proprio loco. Aqua autē: q; oportet terminari quodcunq; compositum: sola autē est simplicium bene terminabile aqua. Amplius autē et terra sine humido non potest commorari. Sed hoc est quod continet: si enim auferat omnino ex ipsa humidum: decidit utriq;. Terra quidem igitur et aqua propter has insunt causas.

¶ Ostendit q; in quolibet mixto sunt oīa elementa et primo per causas secundas per effectum ibi. (Testificari autē videtur.) Circa primum duo facit primum ostendit q; in quolibet mixto est terra et aqua. secundo q; ignis et aer ibi. (Aer autē.) Dicit q; primo q; oīa corpora mixta quicquid sunt circa medium quod est terra necessario sunt composita ex oībus simplicibus corporibus quod sunt quattuor elementa: et q; in oī corpore mixto sit terra sicut ostendit locus et locatus per metamorphosin: aut esse sunt eiusdem nature: aut predominatur natura loci in locato: sed oīa mixta naturaliter descendunt in terra: sicut in loco: ergo oportet q; in quolibet mixto sit terra: et non solum q; sicut predominet in ipso. Quod autē aqua sit in quolibet mixto: probat ex hoc: q; terra pura non habet continuationem: nec in ipsa aliqua figura posset persistere partes aut cuiuslibet mixti oportet esse terminatas. sola autē aqua ut supra dictum est bene terminabilis. Et prima terra propter naturalē situm quod est in ea nullatenus

commoratur sine humido quod est in ea continetur: vnde humidum quod est in ea continet ipsam. Si autē ex ipsa humidum totaliter auferatur. statim decidet et convertetur in pulverem. terra ergo et aqua propter dictas causas sunt in corporibus mixtis. Deinde cum dicit.

¶ Aer autē et ignis: quoniam contraria sunt terre et aque. Terra quidem aeri igni vero aqua contraria est: ut contingit substantiā substantie contrarias esse. Quoniam igitur generationes ex contrariis sunt. Insunt autem altera extrema contrariorum: necesse et altera inesse. Quapropter in omni composito omnia simplicia erunt.

¶ Primo probat q; in quolibet elemento est aer et ignis tali ratione terra et aqua alterantur in mixto: cuius autē vnumquodque miscibilis alteratur a suo contrario: oportet aerem et ignem esse in composito. nam aer contrariatur terre et ignis aque dico elementum esse contrarium elemento per rationem qualitatū contingit substantiā esse contrariā substantie. Quoniam igitur generatōes sunt ex contrariis et in mixtis sunt extrema contrariorum. scilicet frigidum siccum: quod est terra et frigidum humidum necesse est reliqua inesse. scilicet calidum et siccum: et calidum cum humido. Quapropter in omni composito sunt omnia simplicia corpora. Deinde cum dicit.

¶ Testificari autem videtur et nutrimentum vniuscuiusque. Omnia quidem enim nutriuntur eisde ex quibus sunt. Oīa enim multis nutriuntur. Etenim

Quod substantia contraria substantie.

t.c. 50.

De generatiōe et corruptiōe 74

quecunq; videntur vno solo nutriri in aqua plante multis nutriuntur. Dixta est em̄ aque terrarū: ideo rustici tantant muscentes irrigare.

¶ Probat idē per effectum: et vidit in partem principale et incidentale. pars incidentalis incipit ibi (Quoniam autem est nutrimentum.) ¶ Dicit ergo primo quod hoc dictum est. scilicet quod omnia mixta compositantur ex quattuor elementis testificari: et approbare videtur nutrimentum vniuersum. ¶ Nam vnum quodque nutritur ex eis ex quibus est: scilicet omnia quidem nutriuntur ex multis elementis. ergo ex eisdem quatuor elementis omnia mixta consistunt: maioris proportionis ratio potest esse: quod nutrimentum transmutatur in naturam nutrimenti: non autem posset transmutari. nisi haberet eandem materiam. maiorē ratio probat sumendo argumentum a minori. minus enim videtur quod plante que sunt magis terrestres: nutriantur ex pluribus quam alia nutrita. sed iste licet videatur solum nutriri ex aqua nutriuntur: tamen ex omnibus. ergo multo magis alia. Quod autem plante nutriantur ex omnibus ex hoc videtur: manifestum est enim quod nutriuntur ex terra et aqua: et ex agricultura. rustici enim colentes plantas miscunt terram cum aqua ad nutrimentum plantarum. si autem inest terra aqua necesse est esse alia duo extremum scilicet aerem et ignem eadem ratione qua supra. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem est nutrimentum quidem materie Quod nutritur autem coniunctum est materie forma et

species rationabile iam solum simplicium corporum nutriri ignem omnium ex inuicem generatorum. Quomodo et priores dicunt. Solus enim et maxime est speciei ignis. Quia inatus est ferri ad terminum. Unumquodque autem innatus est ferri in suis ipsius regionem. Forma enim et species in terminis omnium.

¶ Ostendit incidenter quod inter simplicia corpora solus ignis nutritur: non tamen proprie. quia sola vegetabilia proprie nutriuntur. d. quod quod nutrimentum est sicut materia respectu nutriti: quia in sua naturam conuertitur. ut dictum est in capitulo de augmento. ipsum autem nutritibile est sicut forma et species coniuncta materie: rationale est ut solus ignis inter simplicia corpora nutriatur: eo quod inter omnia elementa que ad inuicem generantur ignis est magis formalis: quod patet ex hoc quod ipse naturaliter fertur sursum ad terminum. id est ad circulum: etiam orbis qui maxime formalis est inter omnia corpora vniuersum enim inatus est ferri ad suam ipsius generationem que est conaturalis ei: forma autem et species omnium rerum inferiorum preter hominem est in terminis omnium: quia superiora ad inferiora se habent sicut forma ad materiam. Cum ergo ignis tangat orbem lune constat quod ipse sit conaturalis orbi in formalitate.

¶ Quoniam quidem igitur omnia corpora ex omnibus constituta sunt simplicibus dictum est.

Liber secundus.

Ultimo recapitulat: et est plas-
num. Lectio. viij.

l.c. 51.

Quia vero sunt quidam generabilia et corruptibilia: et generatio contingit eis que sunt circa medium locum dicendum de omni generatione simpliciter quot et que eorum principia. Facilius est sic singularia inspicere quam de universalibus accipere prius.

Postquam philosophus determinauit de generatione et corruptione tam simplicium quam compositorum ex simplicibus. hic determinat de causis siue de principijs generationis et corruptionis elementorum et mixtorum. Et circa hoc duo facit. primo dat intentionem. 2º prosequitur intentioni ibi (Sunt enim et numero.) Dicit ergo primo. cum sint quedam generabilia et corruptibilia: et generatio et corruptio sit in eis que sunt circa medium locum. Dicendum est simpliciter et vltius de generatione quot et que sint eorum principia. facilius enim in libris particularibus inspicimus causas principiorum generationis: quam causas vltis generationis acceperimus. Cursus enim ab vltibus ad particularia est maior et vltior via in natura.

Deinde cum dicit.

Sunt enim et numero equalia et genere eadem principia que in sempiternis et in primis. Hoc quidem enim est ut maius hoc autem ut forma. Opus autem et adhuc tertium existere: non enim

sufficientia ad generandum duo: quemadmodum neque in primis: Ut materia quidem in generabilibus: quod possibile est esse et non esse causa. Hec quidem enim ex necessitate sunt ut eterna: horum autem hec qui dem impossibile non esse: hoc autem impossibile esse: quod non contingit circa necessarium aliter se habere. Quedam vero possibile esse et non esse: quod est generabile et corruptibile. Quoniam quidam enim hoc est: quoniam autem non est hoc. Quapropter necium generationem et corruptionem circa possibile esse et non esse. Ideoque ut materia quidem hec causa est generabilibus: ut autem cuius gratia forma et species: hec autem est ratio vniuscuiusque substantie.

Oportet autem adesse et tertium: quod omnes quidem somniant: dicit autem nullus. Prosequitur intentioni: et circa hoc tria facit. primo ponit opinionem suam de principijs. 2º opiniones aliorum ibi (Sed hi quidem sufficerent.) 3º inquit spiritualiter et sufficienter de principio mouere ibi (Nobis autem.) Ad euidenciam eorum que hic dicuntur notandum est quod corporum generabilium et corruptibilium: quedam sunt primo extrinseca: et quedam intrinseca. primo extrinseca sunt agentia: siue mouentia. Et ita se habent in quadam ordine: quia quedam sunt prima: et quedam remota siue primo et primo quidem primo sunt substantie separate: quarum suprema est deus. et ista sunt eadem omnium corporum: et per hoc dixit philosophus quod corruptibilium et

l.c. 52.

De gñatiōe et corruptione. 75

semperiterni sunt eadē pñ^a numero proxima vere nō sunt eadē: qñ pñ^a corporū celestia sunt substantie separate (vt dñs 1° meta.) sed proxima pñ^a corruptibilium sunt ipsa corpora celestia (vt dicit phs p^o metheo.) et comētator. intrinseca hō pñ^a sunt mā et forma. et ista nō sunt eadē numero corruptibilis et incorruptibilium sed sunt eadē secundum analogiam. quia nec materia: nec forma corrumpit per se: sed solū per accidēs (vt p^o phis cor.) et iō dicit phs qñ pñ^a corruptibilis et incorruptibilis sunt eadē pñ^a genere. i. analogia siue proportiōe. hoc ergo premisso. pcedit in pposito. d. qñ pñ^a corruptibilis et corruptibilis: aliū est mā: aliū est forma. opz aut adesse tertiū: qñ sicut in sempiternis nō sufficiūt duo ad motū: sed opz adesse mouēs: ita nec in gñationibus sufficiunt ad gñationem dno: sed opz adesse tertiū: qñ est efficiens. Materia vero cū sit ens in potentia est cā qñ ista inferiora pñt esse et non esse. forma hō est causa esse tñ sed efficiēs mouet materiaz/ vt transmutet de potētia ad actū.

¶ Ad declarationem aut dictorū ponit quandam diuisionē. d. qñ quedaz sunt de necessitate in eē sicut sunt eterna. vt corpora celestia qñ in sua substantia: et in suis motibus sunt necessaria: et similiter substantie separate: et his opponunt impossibilia adesse. Quedam vero sunt possibilia esse et nō esse: et ista sunt gñabilia et corruptibilia: que qñq sunt: et qñq nō sunt: et ideo necessariū est qñ generatio et corruptio sint circa corpora talia. que possunt esse et

nō eē. Illud aut ex quo talis potentia adesse et nō esse in eis est materia dñ. sed cā finalis in phisicis que est: cuius gñā mouens mouet est forma et spēs. hic enī est finis motus: et inrentiōis naturalis agēis: et hec est rō diffinitiva vnus cuiusq substantie: sed sicut dictū est: cum his duobus opz esse tertiū pñcipiū: qñ est efficiens: qñ oēs antiqui somnauerūt: sed nullus de ipso aliquid veritatis dixit expresse.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed hi quidem sufficiens ter existimauerūt causaz esse ad generari specierū naturā quemadmodum in phedro ne socrates. Et em̄ ille increpans alijs vt nihil dicentib⁹ supponit: qñ sunt entiaz: hec quidē spēs: hec aut participalia specierū. Et qñ esse quidem vnūquodqz dñ scdm spēm: generari aut fm susceptionē: et corrūpi fm eiectionem. Quapropter si hec ha sunt spēs existimāt ex necessitate causas esse generatiōis et corruptionis.

¶ Ponit opiniōes aliorū de pñcipijs. et circa hoc dno facit. pñcipio ponit eas. 2° improbat eas ibi (Neutri aut bene.) Fuerunt aut due opiniōes: quarū ponit pñcipiam. d. qñ quidam somnauerūt naturam specierum. i. ipsas species separatas quas plato appellauit ideas: esse sufficientem causam ad hoc qñ res generarentur: quemadmodū plato in phedrone vbi inducit socratē ad confirmationem sue opiniōis. vñ

K liij

Libri secundus.

de dicit ibi q̄ socrates increpat
alios tanq̄ dicentes nihil. ¶ Et
supponit q̄ entia q̄dā sunt sub-
stantie separate: quedā hō partici-
palia specierū sicut mediate: et
q̄ vñ quodq̄ cōpositū dicit esse
actu s̄m speciem. generari at̄ s̄z
illius sp̄ei susceptionē: et d̄r cor-
rumpi s̄m illius sp̄ei abiectionē
dixit em̄ sp̄es rerū esse eternas q̄
sunt q̄si quedā sigilla impressa
rebus ḡhabilibus. Et cū sigilla
mā que sit per illarum partici-
pationē: tunc res ḡhantur: et cū
eijcitur forma sigillata manet q̄
dem perpetua. s̄z destruit indini-
duum per ejectionē talis forme:
quapropter si ista est idearū nā
vt ipse socrates: et plato existi-
mant necesse est ipsas sp̄es esse
cās generationis et corruptionis
per p̄ntiaz quidē: ḡnationis per
absentiam vero corruptionis.

¶ Secunda opinione ponit ibi.

¶ Ibi autem ipsam materiam
ab hac enim motum.

¶ Ad. q̄ alii nō dixerūt primum
mouens esse extrinsecū sicut pla-
to: s̄z dixerūt p̄m^m transmutatio-
nis m̄ae esse ipsam m̄am: et ip̄m
motū rerū esse: ab hac. l. ab ipsa
materia disposita et informata q̄
litalibus p̄mis.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Neutri autē dicunt bene
Siquidem enim sunt cause
species. Quare non semper
generant continue: sed quan-
doq̄ quidem: quando q̄z nō
entibus: et speciebus semper
et participalibus

¶ Reprobat p̄dictas opiniones
et primo p̄mā. 2° 2^{am} ibi (Si autē
m̄am.) p̄mam reprobatur duabus

rōnibus: quarum primam ponit
d. q̄ neutra opinio bona est: quia
sp̄es separate nō sunt cause su-
ficientes ḡnationis cū materia:
q̄ si sunt sufficientes: quare non
semper: et continue ḡhantur res:
et nō q̄hōs sic: et q̄hōs non. Non ei
est maior rō: quare, in vno tēpo-
re species generentur q̄ in alio.
cū ipse sp̄es et participalia. l. q̄
materie inate sūt suscipere illas
sp̄es semper: et eodem modo se
hēant: pōt autē sic rō formari. l.
Idē manens idē semper natū est
facere idē. sed species vel idee
semper manent eedē eodē mo-
do. ergo semper deberent gene-
rare: s̄z hoc est falsum q̄ semper
generent: q̄ quedam q̄hōs sunt:
et q̄hōs non. ergo ille nō sunt cāe
ḡnationis et corruptionis.

¶ Secunda rationem ponit ibi.

¶ Amplius autē in quibusdā
videmus aliam cām entem:

sanitatē enim medic⁹ facit: et

doctrinā doctor: ente et sani-

tate ipsa et doctrina: et parti-

cipalibus. Similiter autē in

alijs s̄m potentiā operātis.

¶ Ad. q̄ nos videmus ad sensum

in quibusdā: sicut in artificiali-

bus q̄ necessarius est esse aliquid

primum mouens preter species

(vt patet in artificialibus) medi-

cus em̄ facit sanitatem: et simili-

ter doctor facit doctrinā: cū ta-

men preter illos ipsa sanitas et

doctrina sint species: et anima di-

scētis: et complexio corporis sint

participalia ipsa et specierū. Et

similiter est in alijs s̄m potentiā

l. s̄m artem operantis. Dicunt

em̄ artes l. scientie potentie (vt

dicitur. 9. metaphisice) quia per

artem homo operatur: et per sciē-

t. c. 35.

De gñatione ⁊ corruptione. 76

tiam cōsiderat cum ergo arelmi
t.c.4 ⁊ tetur naturam: ⁊ in arre inuenta
f. meta mus hanc tertiam causam. ergo
cōmen in natura est tertia causa. f. mo-
to .17. uens preter naturam ⁊ formaz.

¶ Deinde cum dicit.

t.c.153. ¶ Si autem materiam quis
iquiet generare propter mo-
tum naturali? vtiq; dicit ita
dicentibus. Alterans enī et
transformās magis cā gñā-
tionis: ⁊ in omnibus assueti-
sum? hoc dicere efficiēs. Si
militer ⁊ in his que natura: ⁊
in his que ab arte. Ab arte
aut quodcūq; mutans est.

¶ Reprobat 2^{am} opinionem: et
circa hoc duo facit. primo cōpa-
rat eā prime opiniōi. 2° destruit
eā ibi (Sed tamē nec hī.) ¶ Di-
cit ergo primo q; nāliquis dicat
q; materia predicto modo dispo-
sita generet ppter motum quez
ipsa mouet magis dicit fm natu-
ram q; illi qui dicunt spēm sepa-
ratāz generare. quia id quod al-
terat ⁊ transformat magis ē cā
generationis in phisicis: mate-
ria aut fm q; dicunt sic informa-
ta/ vt dictū est alterat ⁊ transfor-
mat: ⁊ nos etiā cōsueti sumus di-
cere q; in artibus ⁊ in natura q;
hoc est efficiens quod est trans-
mutans et alterans.

¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed tamen nec hī iuste di-
cunt: materie enī pati ⁊ mo-
ueri: mouere autem ⁊ facere
alterius potentie. Manifestum
autem ⁊ in his que arte
et natura generantur. Non
enim ipsa facit aqua ex seip-
sa animal: neq; lignum lectū

sed ars. Quocirca et dicunt
non recte propter hoc.

¶ Reprobat istam opinionem p-
tres rationes. Quarūz prima ta-
lis est cā materialis cū efficiente
nūcipidūt in idē numero. ¶ S3
materie est pati ⁊ moueri: facere
autem ⁊ mouere est alterius po-
tentie: quia potentie actiue que
est in agente. sequit ergo q; ma-
teria non potest esse mouens v-
efficiens. alias enī potētia ac-
tiua ⁊ passiuā essent idem: ⁊ hoc
manifestat in naturalibus ⁊ arti-
ficialibus: et primo in naturali-
bus. aqua enī que, secundum
q; dicit thales: est materia om-
nium. (vt habetur primo meta.
in; prologo.) non facit ex seipsa
animal nec aliquid aliud: simili-
ter nec lignū: quod est materia
lecti aut scannū: sed artifex ip-
artem quam habet in mente. Ex
his ergo ipatet q; isti non recte
dixerunt. ¶ Secundam ratio-
nem ponit ibi.

cap. 2°

¶ Et qm relinquunt principi-
paliorē causas. Auferunt enī
quod est esse et formam.

¶ Dicens q; tales non recte di-
cunt: quod patet ⁊ alia ratione.
quia scilicet derelinquit principi-
palem causam. Auferunt enī for-
mam: ⁊ quod quid est vnuscu-
lusq; rei: ⁊ hoc patet per supra-
dicta: quia dictum est q; ipsi au-
ferunt causam mouentem: quā
sublata cum materia que est. in
potentia non possit se mouere
ad actum necessario aufertur
etiā forma. Sed adhuc ma-
nifestat hoc idem per aliud qd
ipsi dicunt ibi.

¶ Amplius autem act po-
tentias attribuunt corpo-
t.c.154

R iiij

Liber secundus.

ri: ppter quas generantur val-
de organicc: auferentes eam
que fm speciē causam. Quo-
nam em̃ innatum est vt in-
quiunt calidū quidē segrega-
re: frigidū autē congregare:
et aliorū vnū quodq; hoc qui-
dem facere: hoc autem pati.
Et his dicūt ⁊ per hec om̃ia
alia generari ⁊ corrumpi.
Uidetur autem ⁊ ignis ipse
motus pati.

C.**D.** q̄ isti attribuit corporeali
materie potētiās passiuarū q̄li-
tatum: ⁊ per illas potētiās val-
de organice: ⁊ tanq̃ per organa
⁊ instrumenta: dicunt q̄ materia
gñat aliam auferentes causas q̄
est fm specię. i. fm causarū forma-
lez per quā vnū quodq; colloca-
tur in specie. (vt dicit scđo phy.) di-
cunt enim q̄ calidū qđ est in ma-
teria innatū est segregare: frigi-
dū autē natū est congregare. se-
gregat em̄ calidū et dissoluit: fri-
gidum autē congregat et in ip̄is
fat miscet et confundit: et q̄ res
oēs cōstitūt mīxtura quadā et
distinctione. iō dicebat q̄ ex his
duob⁹ oia alia agāt ⁊ patiunt: ⁊
oia ex eis gñantur ⁊ corrumpuntur
intm etiā q̄ ignis qui est forma-
lissimus: ⁊ maxime actiu⁹: aliquñ
motus a frigido hoc mō insērali-
ter patit: nō dixerūt aliquā cau-
sam efficiētē vel formālē. ¶ Ter-
tiā ratiōnē ponit ibi.

1. c. 55. Ampli⁹ vero si se aliqd fa
ciūt. vt si quis ferre ⁊ vnicui⁹
q̃ instr̃oz attribuit cāz corū
q̃ gnantur. Necessē em̃ ferrā
se diuidi: ⁊ incidēte coequari

et in alijs filr. Quocirca si qd
de maxie facit et mouet ignis
sz quo mouet non vident: qm
deterius qd organa.

¶ Que talis est. Dicitur est q^d mā
gnat p potētiās passiuarū q^lita-
tū tāq^u p organa siue instrumen-
ta. s; hoc dicere idē est. ac si dices-
ret q^d terra ⁊ vnū q^uq^{ue} istrumēto
rū sit cā eorū q^{ue} generant. Cū er-
go hoc sit falsū: q^u semp op^{er} lū-
gnū diuidi aliquo mouēte: ferrū
aut secare et lignū coequari ali-
quo homie incidēte ⁊ mouēte do-
labrā: ⁊ sⁱ sit est in alijs instrumē-
tis: falsū est q^d mā mediantib^{us}
principijs talis qualitātū se imo-
ueat ad generationē. ⁊ ideo op^{er}
q^u aliqd moueat ⁊ dirigat quali-
tates elemētares ad species, ele-
mentorū producendas: ⁊ hoc est
mot^{us} celi: vt infra patebit. Quo-
circa ⁊ si ignis: maxime aliqd fa-
ciat ⁊ moueat: tamen isti non vi-
dent q^uo moueat: q^u multo de-
terius mouet quā organū: quia
sicut dictū est: organū dirigitur
ab artifice ad actū talem vel ta-
liter qui inducit formā operis ar-
tis. sed ignis corrūpit cōplexio-
nes: et hoc est multo peius quā
actio organī ordinata ab eo q^uo
mouet organum.

Lectio. ix.

Hobis at̃ ⁊ vniuer
saliter prius dictū
est de causis ⁊ nūc
determinatum est
de materia ⁊ forma. Ampli⁹
vero qm̃ fm allationem mo
tus demonstratū est: ⁊ quo
niā perpetua. Necessē ē his
entib⁹ ⁊ generationē eē con

De generatiōe et corruptiōe. 77

tinue. Allatio em̄ faciet gñationē actualiter qz adducit ⁊ abducit generans.

Postquā pbilo

sophus determinauit de princīpū gñatiōis vlt̄er fm op̄inōne suā: ⁊ reprobauit etiā op̄iniones aliorū de princīpio mouēte. hīc spāl̄ter inquir̄it de ip̄so: ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo determinat de ip̄so. sc̄do circa determinata mouet q̄sdā q̄ōnes ibi. (Qm̄ autē in cōtinua.) Circa primū duo facit p̄mo dicit q̄ ē princīpū mouēs ad gñationē. 2° probat q̄ddā q̄d sup̄posuerat ibi. (Qm̄ autē necesse.) Circa primū duo facit. p̄mo ostēdit q̄ mouēs ad generationē est motus circuli celestis: ex quo ēt probat cōtinuitatē gñationis ⁊ corruptionis. sc̄do ostēdit idē ex parte finis ibi. (Semper verovt dīctū est.) Circa primū duo facit. p̄mo dicit q̄ mouēs ad gñationē est motus circuli celestis. sc̄do ostēdit q̄d sit ille motus ibi. (Qm̄ autē suppositū.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo pponit. sc̄do pbat ibi. (Sic autē manifestū.) Dicit ergo p̄mo q̄ nobis volētib⁹ vn̄uersalē cām efficiētē ppetue gñationis manifestare supponenda sunt ea q̄ dicta sunt vlt̄er de causis in sc̄do phy. ⁊ ea q̄ dicta sunt de allatiōe q̄ est motus circuli celestis. Demōstratū ē em̄ in. 8. phy. q̄ ip̄a allatio. i. loci mutatio est motus perpetuus. hīs autē trib⁹ sic se habētib⁹ necesse est gñationē cōtinue esse. m̄a em̄ cōtinne passibilis est. q̄litate sele mētoz cōtinne agūt et patītur adīnuicē. hec autē ideo facit mutatio: quia adducit ⁊ abducit ge-

nerans. i. solē q̄ est causa oīs gñationis ⁊ corruptionis. Deinde cū dicit.

Similiter autē manifestus quoniā ⁊ si priora bene dicta sunt: trāsmutationē primam allationē: sed non generatiōnem dicendum.

Probat q̄d dixit p̄ duas rōes: quarū primā ponit. d. q̄ (sicut bene dictū ē in priorib⁹) i. in. 8. phy. sc̄. allatio. i. loci mutatio est p̄la oīm mutationū. Sed illū q̄d est p̄lus est cā posterioris: ⁊ nō ecōuerso. ergo. Secūda ratiōne ponit ibi.

Multus enim rōnabilius ens: non etiam generationis causaz esse q̄ non ens enti eē. Qd fertur quidē igitur ē qd generatur: aut non est. Propter quod ⁊ allatio p̄ior est generatione.

Que talis est. multū rōnabilius est q̄ id quod est semper ⁊ perpetuū ⁊ perfectū in esse sit cā nō entis q̄ ecōuerso. Cū igit illū qd fertur localiter sit ens: qd autē gñatur nō sit: qz si eēt nō gñaret ergo allatio est p̄ior gñatione: et nō ecōuerso: ⁊ per hīs est causa gñationis. hoc autē est intelligendū: qz in vno ⁊ eodē gñabili p̄l⁹ est generatio q̄ loci mutatio.]

Et inde cum dicit.

Qm̄ autē suppositū ⁊ demōstratū est q̄ est cōtinua ens reb⁹ generatio ⁊ corruptio. Dicimus autē cām eē allatio nē generationis. Manifestū quidē q̄ vna ente allatione non cōtingit fieri ambo: qz

t.c. 27.

t.c. 55.

⁊ 56.

t.c. 55.

t.c. 56

Libec secūdu.

ptaria sunt. Idē enīz et fimi
liter se habens semp idē in-
natū est facere. Quocirca ge-
neratio semper erit: aut cor-
ruptio. Opz autē multos eē
motus: et contrarios motus
aut allatione: aut ineqlitate:
ptariorūz em cōtraria cau-
sa. Ideo non pūa allatio cā
generatiōis est et corruptio
nis. Sed que circa obliquūz
circulū. In hac enī et con-
tinuū inest et moueri sz duos
motus. Necessē enim si erit
semper et ptinua generatio et
corruptio semp aliquid mo-
ueri vt nō deficiant transmu-
tationes hē. Duo autē vt nō
alterum contingat solum.

Etōinuitatis quidem igitur
totius allatio causa. Presen-
tie vero et absentie causa in-
clinatio. Etōingit em quan-
doqz longe fieri: quādoqz p-
pe. Inequali em distātia en-
te inequalis erit motus. Quo
circa si in accedēdo et in ppe
eē gñat: et in recedēdo et lōge
fieri idipsūz corrupit. Et si in
multotiēs adueniēdo gñat: et
in multotiēs recedēdo corrupit.
Contrariorū enī cōtra-
ria est causa.

t.c. 57. ¶ Et inequali tpe gñatio et
corruptio que fm naturam.

¶ Ondit q allatio circuli cele-
stis est cā gñatiōis et corruptio-
nis motū circuli obliq q dī zodia-
cus et nō motus primi mobilis.

Et circa hoc duo facit. primo p-
bat hoc p rōnē. scdo p ea q sunt
sensui manifesta ibi (Apparet au-
tē.) pma in duas. pmo ponit rō-
nē. scdo infert quoddam correla-
tū ibi) Ideoqz et tps.) ¶ Dicit g
p q qz suppositū est et determi-
natū supra in pmo li. q gñatio ē
ptinua et semp. nos etiaz dicim⁹
q motus corpis celestis est cā
ptinue gñatiōis: cū aut gñatio et
corruptio sint ptaria non cōtin-
git fieri ambo. s. gñatiōē et corru-
ptionē si sit tm vna allatio siue
vnus motus localis: qz idē ma-
nens idē: et sp silt se habēs semp
natū est facere: idē: et nō ptaria.
Si em eēt tm vna loci mutatio
eēt tm gñatio vel tm corruptio.
Cū ergo sit tm alterū: vt ptz ad
sensūz: opz eē multos cōtrarios
motus: altero duorū modorū: aut
allatiōe. s. q vn⁹ sit ptari⁹ alterū
q nō pōt eē in motu circuli (vt t.c. 24
pbatū est in pmo de celo) vel in
equalitate. i. q sit vn⁹ et idē mo-
tus: sz ineqliter se habeat ad ipā
gñabilia fm diuersas circuli p-
tes q ex vna circuli parte causet
vnū: et ex alia pte causet aliū. cō-
trariorū em effectū cūsmodi
em sunt gñatio et corruptio: opz
eē ptarias cās. ¶ Cū aut motus
primi orbis q dī motus diurnus
semper vniformiter se habeat su-
per circulos eque distātes a cir-
culo equinoctiali: nō pōt eē xad-
sa generatiōis et corruptionis
sz motus circuli obliqui qui dici-
tur zodiacus est causa sufficiens
vtriusqz ppter motū accessionis
et recessionis solis: in eo in hac
loci mutatiōe est cōtinuitas gñati-
onis et corruptionis. ergo ne-
cessē est q si gñatio et corruptio
debeant esse perpetue quod aliis

De gñatiōe et corruptiōe. 78

quid semp: & cōtinue moueat vt nō deficiant mutatiōes iste. De ficiente em causa necesse est & de fectū deficere. Scdm autem duo duos opz motus esse. s. fm acces sum et recessum: vt non cōtingat solū generatio & soluz corruptio. Causa ergo cōtinuitatis est mo tus totius o: bīs: causa vero pre sentie & absentie est inclinatio: et eleuatio ipsi⁹ zodiaci. qñ em icli nat a circulo equinoctiali ex vna parte eleuat ex alia: & contingit q ipm gñans: qñq est prope lo: cū generatiōis: & qñq longe: qñ qz vero distantia gñationis non fuerit equalis necesse est motuz eē inequalē: & ideo sicut in adue niēdo: & in ppe esse generat rem ita in recedendo: & in longe esse corrupit idipsuz. Et si multoties in adueniēdo fm vnā medietatē circuli generat multotiens rece dēdo: scdo aliā medietatē corru pit. cōtrariōz em contrarie sunt cāe. Cōsiderādū est aut q mo tus vni⁹ medietatis circuli nō ē cōtrari⁹ motui alteri⁹ medietatis per se: s. fm respectū radij ad locū gñatiōis: qz cū recedit respi cit obliquiori mō: & tūc dominat frigus mortificans: rōne ergo modi dicitur esse in obliquo cir culo cōtrarieras mot⁹ vel ratiōe accessus et recessus. Ex hoc au tem concludit q temp⁹ genera tionis est equale tempori corru ptionis: et ecōuerso: qz sol acces dēdo p sex signa gñat: & p sex si gna descendēdo corripit. CDe inde cum dicit.

¶ Ideo qz et tempus et vita vniuscuiusqz habet numerū: et hoc modo determinatur. omniū em est ordo. Et om

ne tempus et vita mensura tur periodo. Sed tamen nō eadem omnes: sed hī quidē minori: hī autēz maiori. Hīs quidē em annus: hīs autem maiori: alijs aut minor perio dus est mensura.

¶ Cōcludit quoddā correlatiū dicens q qz generatioz corruptio inferiorz causat a supiori motu circuli obliq. id oē tps qd est in re tēporali: & oīs vita vniuscuius qz vni⁹ hz nūerū determinatū ex circulo celesti. ¶ Ex ipso em p si dera⁹ quātū se excedit vni⁹ gñan tis (sicut pz ex scia astronomica) oluz em inferiorū rex ordo depē det ex ordine superiorū: & oē tps & oīs vita periodo mēsurat. Est autē period⁹ modulatio circuli dicta a peri qd est circū: et odos modulatio: s. tñ nō oīa mensurātur eadē periodo: s. quedā ha bēt maiore: & quidā minore quo rūdā em period⁹ est vn⁹ annus. Sūt em quedāz alia que non viuūt nisi per annū: quorūdā ve ro minor & quorūdā maior: fm q magis vel min⁹ sunt suscepti bilia & receptibilia vtutis sibi in fuse a celesti corpore. CDeinde cum dicit.

¶ Apparēt aut & fm sensum pfecta hīs que si nobis dicta sunt. Videm⁹ em q adueniē te qdē sole gñatio est: recedē te aut diminutio: & inequali tpe alterutrū. Equale enim tps gñatiōis et corruptiōis q fm materiā. S. contingit multotiens in minori corrum pi propter adinuicem con

Liber secundus.

fusionem. Inequali enim ente materia: et non ubique eadem: necesse est generationes inequales esse: has quidem citiores: has autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem alius generari corruptionem.

¶ Ostendit idem ad sensum. d. q. ea q. dicta sunt vera apparere etiam ad sensum. videmus enim ad oculum q. sole adueniente ad punctum arietis: q. n. directe locum n. t. agit: id est: p. e. g. natio terre nascitur: rece- dente autem sole a p. n. libere incipit re- r. d. i. m. i. u. r. i. o. et corruptio: et utriusq. fit in e. q. l. i. t. p. e. q. t. m. e. i. p. a. g. n. a. t. i. o. n. i. s. s. z. n. a. t. u. r. a. t. u. e. s. t. t. p. s. c. o. r. r. u. p. t. i. o. n. i. s. q. t. a. t. u. e. s. t. a. s. c. e. n. s. u. s. s. o. l. i. s. q. t. u. s. e. s. t. d. e. s. c. e. n. s. u. s. v. t. d. i. c. t. u. e. s. t. ¶ Si autem corrigat aliqui corrupti aliqua res in minori tpe: hoc est ante q. vis g. n. a. t. i. o. n. i. s. c. e. l. e. s. t. i. s. s. z. r. o. n. e. p. l. o. d. i. r. e. c. e. d. a. t. h. o. c. e. s. t. p. a. c. c. e. n. s. / q. p. p. t. e. r. p. f. u. s. i. o. n. e. a. d. i. u. i. c. e. i. p. p. t. e. r. c. o. f. u. s. i. o. n. e. q. t. t. u. o. r. e. l. e. m. e. n. t. o. r. u. m. q. s. u. n. t. m. a. t. e. r. i. a. c. u. l. u. s. l. i. b. z. g. n. a. t. i. o. n. i. s. v. t. s. u. p. r. a. o. n. s. u. z. e. s. t. v. e. l. p. p. p. f. u. s. i. o. n. e. s. o. l. i. s. c. u. a. l. i. y. s. p. l. a. n. e. t. i. s. p. t. r. a. r. i. u. e. f. f. e. c. t. u. h. i. t. i. b. p. a. t. n. e. x. p. o. s. i. t. i. o. m. a. g. i. s. e. s. t. s. z. l. f. a. z. q. e. n. i. m. m. a. t. e. r. i. a. i. e. q. l. i. t. e. r. s. e. h. z. z. n. o. r. e. c. e. p. t. i. b. i. l. i. s. p. t. u. r. i. s. c. e. l. e. s. t. i. s. z. n. o. e. o. d. e. m. o. s. e. h. z. i. n. p. l. o. d. o. n. e. c. e. s. s. e. e. s. t. g. n. a. t. i. o. n. e. s. z. c. o. r. r. u. p. t. i. o. n. e. s. i. n. e. q. l. e. s. e. e. z. i. o. e. r. u. t. q. d. a. c. i. t. i. o. r. e. s. z. q. d. a. t. a. r. d. i. o. r. e. s. z. i. d. c. i. r. c. o. a. c. c. i. d. i. t. p. p. t. e. r. g. n. a. t. i. o. n. e. z. a. l. i. y. s. g. n. a. r. i. c. o. r. r. u. p. t. i. o. n. e. z. e. c. o. n. u. e. r. s. o. q. c. o. r. r. u. p. t. i. o. v. n. i. e. s. t. g. n. a. t. i. o. a. l. t. e. r. i. s. z. e. c. o. n. u. e. r. s. o. ¶ Ad euidentiam autem eor. q. hic di- cunt duo sunt consideranda. p. m. est q. d. appelleret p. h. a. g. n. a. n. s. 2. m. e. s. t. q. d. faciat p. l. o. d. u. s. ¶ Circa p. m. no- tandum e. q. c. u. s. u. p. i. o. r. a. a. g. a. t. i. n. i. s. t. a.

Nota
dupli-
ce ex-
ponē.

inferiora p. motu et luce (vt habe- tur in p. o. m. e. t. h. e. o. r. o. r. u. m.) illi maxie attribuenda est s. t. u. s. g. n. a. n. d. i. q. d. maxie lucet: et q. d. lucē suā oib. tribuēs / i. p. a. z. a. n. u. l. l. o. p. a. r. t. i. c. i. p. a. t. h. m. o. i. a. u. t. e. s. t. s. o. l. v. n. i. b. i. d. e. s. t. q. l. z. p. m. o. t. u. s. t. e. l. l. a. z. c. a. u. s. e. t. c. a. l. o. r. i. m. a. x. i. m. e. t. n. p. m. o. t. u. i. l. l. i. s. p. e. r. e. c. u. i. s. o. l. e. x. i. s. t. i. t. i. n. f. i. x. u. s. q. i. (sicut d. i. p. r. i. m. o. m. e. t. h. e. o. r. o. r. u. m.) a. d. c. a. u. s. a. n. d. u. c. a. l. o. r. e. i. n. i. s. t. i. s. i. f. e. r. i. o. r. i. b. z. d. u. o. r. e. q. u. r. u. n. t. s. p. p. i. n. q. t. a. s. z. v. e. l. o. c. i. t. a. s. m. o. b. i. l. i. s. q. d. u. o. s. u. f. f. i. c. i. e. n. t. e. r. s. u. n. t. i. n. s. o. l. e. I. n. c. e. t. e. r. i. s. h. o. s. t. e. l. l. i. s. d. e. f. i. c. i. t. a. l. t. e. r. z. q. i. i. n. h. i. s. q. s. u. n. t. s. u. p. r. a. s. o. l. e. l. z. s. i. t. s. u. f. f. i. c. i. e. n. s. v. e. l. o. c. i. t. a. s. d. e. f. i. c. i. t. t. n. p. p. i. n. q. t. a. s. I. n. h. i. s. h. o. q. s. u. n. t. i. n. f. r. a. s. o. l. e. z. l. z. s. i. t. p. p. i. n. q. t. a. s. d. e. f. i. c. i. t. s. u. f. f. i. c. i. e. n. s. v. e. l. o. c. i. t. a. s. v. e. r. u. t. i. n. n. o. s. o. l. u. s. o. l. e. e. s. t. c. a. s. z. e. i. a. l. i. y. p. l. a. n. e. t. e. g. n. a. t. i. o. n. i. s. n. i. s. i. f. o. r. t. e. p. t. a. t. o. d. i. c. a. t. q. i. s. o. l. o. s. o. l. l. u. c. e. n. s. l. u. m. i. n. e. p. p. r. i. o. o. e. s. a. l. l. o. s. p. l. a. n. e. t. a. s. i. l. l. u. m. i. n. a. t. s. i. c. u. t. m. a. x. i. m. e. a. p. p. a. r. e. t. i. n. l. u. n. a. R. e. p. e. r. i. t. t. n. l. u. x. e. i. s. d. i. u. e. r. s. i. m. o. d. e. i. n. d. i. u. e. r. s. i. s. z. n. o. o. i. n. o. s. i. m. e. a. d. e. s. t. i. n. s. o. l. e. q. i. v. n. u. m. q. d. e. s. t. i. n. a. l. i. o. e. s. t. i. n. e. o. p. m. o. d. u. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. s. z. n. o. o. i. n. o. p. m. o. d. u. r. e. c. e. p. t. i. ¶ Circa h. o. s. c. o. m. s. c. i. e. d. u. e. s. t. q. n. o. s. o. l. u. a. c. c. e. s. s. u. s. v. e. l. r. e. c. e. s. s. u. p. e. r. i. o. d. u. f. a. c. i. t. q. i. a. l. i. t. e. r. i. n. h. y. e. m. e. n. u. l. l. u. a. f. a. l. n. a. s. c. e. r. e. t. / s. z. p. o. t. i. u. s. q. d. l. i. b. e. t. m. o. r. e. r. e. t. z. n. u. l. l. i. u. s. v. i. t. a. d. e. b. e. r. e. t. e. x. t. e. d. i. v. l. t. r. a. a. n. n. u. s. q. d. e. m. a. n. i. f. e. s. t. e. f. a. l. s. u. m. S. z. p. l. o. d. u. f. a. c. i. t. r. e. l. a. t. i. o. a. s. c. e. d. e. n. t. i. s. s. i. g. n. i. s. u. p. o. r. i. z. o. n. i. s. t. e. a. d. o. i. a. s. i. g. n. a. c. i. r. c. u. l. i. c. u. s. u. i. s. s. t. e. l. l. i. s. z. p. l. a. n. e. t. i. s. i. n. h. o. r. a. g. n. a. t. i. o. n. i. s. r. e. i. i. n. f. e. r. i. o. r. i. s. q. c. a. u. s. a. t. a. i. c. i. r. c. u. l. o. c. e. l. e. s. t. i. h. o. c. e. n. i. m. m. o. m. e. s. u. r. a. q. u. o. r. u. d. a. e. s. t. a. n. n. u. s. z. q. u. o. r. u. d. a. p. l. o. v. e. l. m. i. n. u. s. s. i. m. e. f. f. e. c. t. u. s. s. i. g. n. o. r. u. m. z. f. o. r. t. i. t. u. d. i. n. e. s. s. t. e. l. l. a. z. q. s. i. t. e. s. u. n. t. i. n. s. i. g. n. i. s. z. h. o. c. m. o. v. e. r. u. e. s. t. q. e. q. u. a. l. e. e. s. t. t. p. s. g. n. a. t. i. o. n. i. s. z. c. o. r. r. u. p. t. i. o. n. i. s. q. i. a. p. r. i. m. o. s. i. g. n. o. a. s. c. e. d. e. n. t. e. i. n. h. o. r. a.

Quid
intelli-
gat
p. h. a. g.
n. a. n. s.

Quid
faciat
p. l. o. d. u. s.

De gñatiōe ⁊ corruptiōe.

79

ra rei cōputat pfect⁹ rei vsq; ad
septimū signū eiusdē circuli: et a
signo sexto vsq; in primū cōputa
tur defect⁹. ⁊ iō in astrologia se
ptimū signū vocat domus mor
tis: ⁊ ascēdēs vocat dom⁹ vite: ⁊
iō gñatio rei vocat pfect⁹ vsq; ad
statū: post statū vsq; ad declina
tiōē ⁊ a declinatiōē vsq; ad mor
tē vocat periodus corruptionis:
q; equalia sunt fm naturaz: q; a
pmo vsq; ad septimū tñ est quā
tū est a septimo vsq; ad pmū per
aliā ⁊ aliā pte circuli mēsurādo:
⁊ iō si period⁹ pfectus hēia sunt
triginta quinq; vel quadraginta
anni: vt dictū ē a medicis: piod⁹
defectus tā tūde; erit: ita q; etas
hōis erit. 70. aut. 80. annor; pōt
tñ hoc impediri per accidens: vt
per cibum malum/ vel per mor
tem violentam/ vel alio quocūq;
modo. Et hoc vocat Aristoteles
materie inequalitatem: quia scilicet
per accidentia multa aliter
disposita q; moueantur a circulo.
Et oī diuersimode moriūt homi
nes citius ⁊ tardius q; p naturā
mortales sint. similiter talia ani
malia. et hoc modo etates sunt
omnium rerum. quia planete in
circulo periodali possūt quando
sunt fortiores dāt plures annos
vite: et quando sunt debiliores
dant pauciores. hoc etiam mo
do innotescit q; qui sciret virtu
tes signorum ⁊ stellarum in eis
positarum dum nascitur res ali
qua cognosceret quātum est de
influentia celesti ⁊ pōset prono
sticari de tota vita rei generate:
licet hoc necessitatem non pone
ret: vt dictum est: quia potest im
pediri per accidens. **¶** Deinde
cum dicit.

¶ Semper vero (vt dictum

est) continua erit generatio
et corruptio: et nunquāz defi
ciat propter quam diximus
causam.

¶ Hoc autem rationabiliter l.c. 59.
contingit. Quoniam enim in
omnibus inquirimus. Quod
melius desiderare materias
semper. Melius autem est
esse q; non esse. Esse autem
quot modis dicimus in alijs
dictum est. Hoc autem in om
nibus impossibile existere p
pter longe a principio dista
re reliquo modo compleuit
esse deus faciens continuam
generationes. Ita enim ma
xime continuabitur esse q; p
xime est substantie fieri sem
per per generationem. Hu
ius autem causa vt dictus est
multotiēs in circuitu allatio
sola enim continua. Ideo et
alia quecūq; transmutant
admuticem fm passiones et
potentias. (v.g.) simplicia
co:pa imitant in circuitu al
lationē. Quoniam enī ex aqua
aer generat ⁊ ex aere ignis ⁊
rursus ex igne aqua in circui
tu dicimus circuire genera
tionem: quia rursus reuertit
tur. Quocirca ⁊ recta allatio
assequens eam que in circui
tu continua est.

¶ Ponit pmutatē gñatiōis ex
pte finis: ⁊ hoc pmo: scdo ex des
terminatis soluit qdā qōnē anti
quor; ibi. (Simul autem manisse

Libër secundus.

Num.) ¶ Dicitur igitur primo quod generatio et corruptio semper erunt ut dictum est solū per continuū motū quod est causa efficiens perituitatis eius (ut diximus) sed hec rationabiliter contingit et ratione finis. Nam enim semper desiderat quod melius est: melius autem esse est quam non esse. Cum igitur naturale desiderium non possit esse frustra/opz quod res naturales habeant semper esse. hoc autem est esse diuinū. et quia impossibile est existere in omnibus: quia quiddam sunt quod longe distant a primo principio sicut sunt res materiales generabiles et corruptibiles: et ista sunt quod modicum participat de esse diuino: et ideo alio modo compleuit de materia desiderium perpetuando. scilicet esse per perpetuam generationem. hoc enim modo contribuit esse quia scilicet contingit semper fieri generationem prime substantie. scilicet semper contingit generari substantiam eiusdem speciei cum generante. Non enim generans generat sibi idem numero/sed idem specie/ut infra dicemus. Sic igitur continua est generatio ratione finis. ¶ Que autem sit causa efficiens dictum est multoties. quia motus circularis celestis corporis. iste enim est solus continuus et perpetuus (ut probatum est in 8° physicorum) ideo autem alia quod aduicem transmutant per passiones et potencias suas: cuiusmodi sunt simplicia corpora quatuor elementorum sequuntur quodammodo circularē motū/ dum aduicem circulariter transmutant. quoniam enim ex aere generatur aer/et ex aere ignis/et iterum ex igne aqua: tunc dicimus quod sit generatio circularis et ideo recta allatio. scilicet motus rectus quod est in elementis consequens eam quod est in circuitu est continua. quia sole recedente conuertuntur elementa superiora in inferiora. Accedente vero conuertuntur inferiora in superiora/et sic faciunt circuitum perpetuum sed naturam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simul autem manifestum ex his: quod quidam querunt quare vnoquoque corporum in propriam allato regionem in infinito tempore non distat corpora. causa enim huius est quod aduicem transitio. Si enim vnumquodque maneret in sua ipsius regione: et non transmutaretur ab eo quod prope iam utique destitissent. Transmutantur quidem igitur propter allationem duplicem entem. Quia transmutant autem non contingit manere vllum eorum in aliqua regione ordinatum.

¶ Ex determinatis soluit quiddam quod stione. d. quod his determinatis simul manifestum est quod quiddam querunt. scilicet quare elementa iam infinito tempore transacta in propriis locis/cum vnumquodque moueat ad suam regionem. Cuius enim est mutua transmutatio eorum: quia vnumquodque mutat in quodlibet ut si ostenditur est. si enim vnumquodque maneret in sua propria regione/et non transmutaretur ab alio elemento: quod est iuxta ipsum iam diu destitissent transmutationes abinvice: vel et defecissent actiones et passiones: sed sicut dictum est/ transmutant aduicem sed generatio et corruptione propter motum continuū obliquum circuli quod diuersificat nobis per accessum et recessum. Quia autem sic aduicem transmutant nullum eorum manet ordinate in suo loco: sed ipse vnum accipit de natura propria tamen et accipit de loco eius et permiscetur ei. vnde terra et aqua vaporata tendit ad locum aeris et permiscetur ei.

De gñatione et corruptiōe. 80

eo. Et similiter qñ ignis et aer frigore inspissantur vadunt ad loci terre et aque et permiscuntur cū eis et ideo elementa nō sunt vbiq̃ pura. s; in partib; in quibus se cōtingūt sunt permixta. qđ autē dictū est de transmutatione elementorū intelligendū secundū partem et nō totum. aliter em̃ destrueretur mundus.

¶ Quod quidē igitur est generatio et corruptio: et propter quā causaz: et quid generabile et corruptibile: manifestum ex his quedicta sunt.

¶ Ultio epilogat q̃ dicta sunt et est planū in ista. **¶** Deinceps dicit.

Quoniam autē necesse est esse aliquid mouēs si motus erit ut dictum est prius in alijs.

Et si semper q̃ oportet aliquid esse semper. Et si cōtinue vnum: et idem: et in mobili et in alteratiōe et in gñabile. Et siml'r q̃ i circuitu motus multa qđ oia aut equal'r eē hoc necesse sub vno pñcipio. Cōtinuo autē ente tpe necesse motum esse continuum ipole tps sine motu esse. Cōtinui igit alicui tps numer? Et qđē qui in circuitu ergo quēadmodū in his q̃ a pñcipio determinatum est.

¶ Probat quoddā quod supposuerat dixerat em̃ supra q̃ cōtinuitas generationis est ex cōtinuitate motus s; quia in isto libro nō pbanerat motum esse cōtinuū et sempiternū ideo pmo ostēdit cōtinuitatē secūdo dicit

vñ talis mot? cōtinuitatē hēat ibi Continuo? aut mot?.) **¶** Dicit g pmo (q̃ sicut dictū est in 8° phisicorū et in 12 metaphisice) q̃ si est motus opz q̃ sit mouēs et si semper est mot? oportet semper esse mouēs. Et si semper et cōtinue mouēs mouet q̃ sit vñ tñ immobile fm locū et inalterabile et inghabile. **¶** Dicitur est aut q̃ si sunt multi circulares mot? oportet esse multos motores ita tamē q̃ oēs sint equaliter ordinatī sub vno vniuersitatis pñcipio q̃ mouet pñmz motū (sic demonstratū est i 12° pñe phie.) q̃ autē mot? sit cōtinuo pbat ex tpe q̃ ē s; natura cōtinuū et nō deficiens. Impossibile em̃ ē q̃ tēp sit sine motu sic ipole ē q̃ passio: sit sine pñcipio subiecto. Est em̃ ipus nñer? alicui? cōtinui mot? ē g nñer? motus circularis qz sicut determinatū est in his q̃ i pñcipio dixim; i. circularis. **¶** Deinde cū dicit in 8. phisicorū null? mot? pōt eē cōtinuo et pperuus nisi solus circularis. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Cōtinuo aut mot? vtz qz qđ mouet cōtinuū ē. aut inq̃ mouetur velut locum: dico autem passionem.

¶ Inqrit vñ mot? hēat cōtinuitatē. et circa h̃ duo facit pmo mouet et quōd nescio soluit ibi (Manifestū itaq̃). Querit g cū mot? sit cōtinuo hēt ne cōtinuitatē propter hoc q̃ mobile sit cōtinuū vel propter locū in quo est motus vel propter passionem ad quā est motus. **¶** Deinde cū dicit. **¶** Manifestū vtz qz in eo qđem q̃ id qđ mouet. Quō em̃ passio cōtinua est nisi qz eo cui accidit continua est.

t.c. 43.

t.c. 42

t.c. 43

t.c. 73

t.c. 62

Liber secundus.

Si autem et hoc eo quod in quo solo loco existit. Magnitudinem enim aliquam habet huius autem quod circulo solum continuum. Quocirca idem sibiipsum semper continuū. Hoc igitur est quod facit continuū motum quod in circuitu corpus fertur. Notus autem tempus. Respondet. d. manifestum esse quod motus celestis est continuus quia id quod mouet est continuus: et non quia locus in quo est motus quia primus orbis non est in loco per se nec est motus continuus ab eo et ideo non est continuus ab eo loco in quo mouet motus enim in genere non habet continuitatem ab eo in quo mouetur: quia aliquando est motus in passione que non est continua nisi per accidens: quia id cui accidit est continuum. Si autem aliquis motus sit continuus ab eo in quo mouet hoc habebit solus motus localis quia locus habet quandam magnitudinem et continuitatem. Sed nec omnis motus localis sed solus circularis: quia quod mouetur circulariter est idem semper et seipso continuus: et ideo facit motum sempiternum et continuū. motus sempiternus facit tempus sempiternum. Lectio. x.

Quoniam autem in continue motis secundum generationem aut alterationem aut utriusque transmutationem huiusmodi videmus quod ens et generatur hoc post hoc ut non

deficiat. Videndum est utrum est aliquid quod erit ex necessitate: aut nihil: sed omnia continentur non fieri.

Postquam philosophus terminauit de principibus generationis et corruptionis et continuitatis eius. In parte ista mouet quodammodo quaedam que possunt oriri ex predictis. Cum enim dictum sit quod motus circularis sit causa generationis et corruptionis et perpetuitatis siue continuitatis earum et ostensum sit quod iste motus sit ex necessitate continuus et sempiternus: non est ostensum quod effectus eius debeat esse necessarius. Et ideo hic querit philosophus utrum. q. omnia que generantur ex necessitate generentur. Et circa hoc duo facit. Primo mouet questionem. Secundo ostendit quomodo sit generatio infinita ibi. (Siquidem igitur infinitum.) Circa primum duo facit primo mouet questionem et breuiter soluit. Secundo repetit ut eam melius declararet ibi. (Utrum omnia talia.) Circa primum duo facit, primo mouet questionem. Secundo soluit ibi. (Quoniam igitur) Dicit ergo primo quod quod nos videmus in omnibus continue motis siue secundum generationem siue secundum alterationem siue vniuersaliter secundum omnem transmutationem moueantur quod post transmutationem est ens et videmus quod vnum generatur post aliud et non deficit. videndum est utrum aliquid ex necessitate generetur vel incidat aliter. scilicet omnia contingit esse generata et non generata. Deinde dicitur. l.c. 64

Quoniam enim quidem quedam manifestum est quia mox erunt: et futurum aliud propter

propter hoc. Quod quidem enim verum est dicere: quia erit oportet hoc esse quādoq; verum: quia est. Quod autem nūc verum dicere: quia futurū ē nihil phibet nō fieri. Futurū em̄ incedere q̄s non incedet.

¶ Ponit solutionē. ⁊ p̄mo ponit eā. sc̄do pbat ibi. (Uniuersaliter autem qm̄ cōtingit.) ¶ Dicit ergo p̄mo q̄ manifestū est in quibusdā q̄ mox vt erūt qdā alia gñantur ex necessitate: et propter illa sint vt si terra madescit necesse ē terrā vaporare ⁊ ex vapore nubē gñari: ⁊ ex nube pluuiā: ⁊ ex pluuiā terrā madescere: ⁊ ex illa necesse est iterū exire in vapore ⁊ sic in infinitū. Cū em̄ de aliqua re in sua causa efficiēte ⁊ naturali de terminata: verū est dicere nunc: qm̄ erit opz illā aliqñ existere: si cut p̄t in p̄dictis exēplis. Aliqd tñ futurū esse nō habēs cām de terminatā nihil phibet cōtingere nō esse. ⁊ s. g. verū est nunc dicere de aliquo q̄ ip̄e est futurus incedere: potest tamen impediri p̄positum eius: ⁊ ita non incedet.

t.c.65.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuersaliter autem quoniam contingeret quedam entium esse: ⁊ non esse: manifestum quoniam ⁊ que generantur ita habebunt: ⁊ non ex necessitate hic erunt.

¶ Probat p̄dictā solutionē: ⁊ est rō sua talis: sicut est in entis dīuisione/ita vniuersaliter est in gñatione: sed in entibus ita est q̄ qdā sunt cōtingētia esse ⁊ nō esse: q̄ quedaz nō cōtingūt nō esse/⁊ sunt ex necessitate ergo ita est in

gñatiōe: q̄ quedaz ex necessitate gñabunt: ⁊ quedaz contingit generari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utrum igitur omnia talia aut non: sed quedam necesse simpliciter fieri.

¶ Et est quemadmodum cōtingit in esse. Hoc quidem impossibile non esse. Hoc autem possibile: ita ⁊ circa generationem. (verbi gratia.) conuersiones igitur necesse fieri ⁊ nō pole est non cōtingere.

t.c.66

¶ Sic igitur quod prius necesse est fieri: si qd̄ posterius erit (verbi gratia) si domus ⁊ fundamentū: si vero hoc lutum prius: ergo si fundamentum factū est necesse ⁊ domū fieri: aut non adhuc.

t.c.67

¶ Repetit predictam questionem vt melius eam declaret. et circa hoc duo facit. Et primo ponit eam. Secūdo soluit eā ibi. (Aut non adhuc.) ¶ Querit ergo p̄mo vtrum omnia que generantur sint talia q̄ ex necessitate generentur: aut non sunt talia omnia/ sed aliqua contingenter: vel quedam necessario. Ita scilicet q̄ sit sicut in rebus q̄ quedaz sunt contingētia et possibilia non esse: et quedam necesse est simpliciter esse que impossibile est non esse. An ita est circa generatio nem q̄ quedam necessario generantur quibusdam generatis: et quedam non possibile generari non generatis illis. verbi gratia si est necesse fieri conuersiones. id est cū videamus q̄ vniuersaliter gñato posteriori necesse sit generatus prius esse: an necesse sit

¶ Tho. de gñatiōe. L

Liber secundus.

ecōuerso. s. gñatopore necesse sit
gñari posterius. *h. g. nos videmus*
q si domus est gñata/necesse est
fundamentuz esse gñatū z si fun
damētū est necesse est prius ita fue
rit generatū fuisse lutuz. Quera
mus ergo vtrū conuertatur: q si
fundamētum est generatum/ q
etiā domus sit generata vel non
conuertit. *¶* Deinde cum dicit.
¶ Si non. Et illud necesse ge
nerari: aut non necesse est ef
fe adhuc. Si autem et id ne
cesse gñari simpliciter. Si ef
fet hoc et fundamento gene
rato necesse generari domū.
Sic enim fuit quod prius ha
bens se ad posterius. Quare
si illud erit: necesse illud pri
generari. Si igitur necesse
generari z quod postea: z qd
prius necesse. Et si quod prius
et quod posterius igitur est
necesse. Sed hoc non est pro
pter istud: sed qm̄ subiectum
est ex necessitate futuruz. In
quibus igit quod postea ne
cesse est esse in his conuerti
tur z semper priori generato
necesse generari qd postea.
¶ Soluit ppositā qōnē. d. q nō
est necesse puerfionez fieri: ita q
vno gñato gñet aliū: z ecōuerso:
ex necessitate nisi gñato pōi sim
plr necesse sit gñari posterius: si
a sit. ita fuerit i. domo z fundamē
to: q. s. gñata domo necesse sit ne
cessitate absoluta gñari funda
mētū: tūc ē necesse est fundamē
to gñato gñari domū. Sic enim
ostēsum est supra q prius hoc mō
se hz ad posterū. s. q vno gñato

gñatur aliū: z ecōuerso: q si pōi
steri⁹ est gñatū necesse est gñari
prius z ecōuerso: q si posterū neces
sario gñat necesse est gñari prius/
z puerfif: q si illud qd est prius gñatū
puta fundamētū necesse est
gñari qd est prius puta domū. Sz
si vere loquamur nō ppter illud
q dom⁹ sit causa gñatōis funda
mētū. Sz qm̄ subiectū sit ex neces
sitate futurū: q posito toto. i. q
fuit necessitas supponis ex hypo
thesi: q posito toto necesse fuit
supponi z partē. z iō nō puerfif.
Conuertit aut in oib⁹ in qbus po
sterius gñat a pōi: sicut ex tota
cā materiali tota manēte quodā
cōtinue accedēte z recedēte/ q in
talibus pōi semid generato ne
cessario generat posterius/ z ecō
uerso. est ergo summa solutiōis
in hoc q qd termini gñatiōis ita
se habēt qvterq sit tota materia
alterius/ z ecōuerso: sicut est in
exemplis terre complute vapo
ris nubis z pluuię: z similiter in
generatione elementorū sub cir
culo decliui/ tunc necesse est qd
vno generato generetur aliud: z
ecōuerso: et hoc ideo q vtrūq
est prius et posterius: respectu
alterius. Quando verō vnum nō
est tota materia alterius/ sicut
fundamentum non est tota ma
teria domus: tunc non est neces
se q priori generato generetur
posterius: sicut fundamento ge
nerato non est necesse generari
domū/ domo tamen generata
necesse est generari fundamen
tum: non quidem necessitate ab
soluta/ sed ex suppositione: dato
scilicet q fundamentuz sit pars
domus: quia posito toto necesse
est poni partē. *¶* Deinde cū dicit.
¶ Siquidem enim in infini

tum tendit ⁊ ad inferius: non
t. c. 68 erit necesse eorum que postea
hec generari simpliciter: sed
neq; et suppositione.

Consedit ex predictis qđo gene-
ratio sit infinita. q. i. in circuitu/
⁊ nō fm rectum. Et primo hoc fa-
cit. Secundo mouet quasdā que-
stiones ibi. (Quare ergo hec qđ-
dem) Circa primum duo facit. Pri-
mo probat qđ generatio sit infini-
ta nō fm rectum / sed in circuitu.
primo p diuisionē. Secōdo per cau-
sam ibi. (Et alicuius in circuitu)
Circa primum duo facit. Pri-
mo probat qđ generatio non pōt
esse infinita fm rectum. Secūdo
recolligit rationē ⁊ ordinat eam
ibi. (Necesse autē.) Circa primum
intendit philosophus talem ra-
tionem. Si generatio est fm re-
ctuz non erit ex necessitate ⁊ sem-
per. sed generatio est ex neces-
sitate / vt ostensum est. ergo nō est
fm rectum. In ista ratione sic p-
cedit primo ponit maiorem. Se-
cundo minorem ibi. (Sed opor-
tet generationem.) Tercio con-
clusionem ibi. (Si alicuius gene-
ratio.) Circa primum duo facit.
Primo probat qđ generatio non
est necessaria in infinitis secun-
dum rectum. Secundo in habentibus
finem ibi. (At vero neq; in
finem habentibus.) Circa primum
duo facit. Primo proponit. Se-
cundo probat ibi. (Semper enī
alterum alterius.) Ad euidē-
tiam prime partis sciendum est
qđ sicut supra dictum est in his
que generantur adinuicem sem-
per vnum est prius et alteruz po-
sterius: et necesse est generato
priori generari posteriori: ⁊ econ-
uerso. in his in quibus est neces-

sitas absoluta. In his vero in qđ-
bus est necessitas ex suppositio-
ne: oportet aliquid esse prius: et
aliquid posterius. Dicit ergo
primo qđ si generatio tēdit in infi-
nitum siue superius ad genera-
ta: siue inferius ad generandas
non est necesse nec necessitate ab-
soluta: nec necessitate ex suppo-
sitione generari eorum que post
ea idest aliquid quod sit de nu-
mero eorum que sunt post: quod
est contra id quod supra proba-
tum. vbi dictū est qđ generato po-
ri necesse est generari posterius.
Deinde cum dicit.

Semper enim alterum an-
terius necesse esse: ideo ⁊ ne-
cesse illud generari. Quocir-
ca si non est principium infi-
niti: neq; primum erit nihil: p-
pter qđ nil necesse erit gñari.
Probat propositū. d. qđ in his:
quorum primo genito. necesse est
aliud scilicet posterius generari
quacūq; necessitate semper al-
terum est ante ⁊ aliud post: sicut
ante est terra: madafacta qđ vapo-
ratio: licet etiam in conuersione
ante sit vaporatio qđ terra mada-
facta: quia vtrumq; se habet ad
vtrumq; vt prius ⁊ posterius. Si
militer est prius fundamentum
qđ sit domus: sed in infinitis nul-
lum est primum et consequens
nec postremum: ergo non est ne-
cesse generari: et ita non est ne-
cessaria generatio. Deinde
cum dicit.

At vero neq; in finem ha-
bentibus hoc est dicere vere:
quoniam necesse simplr gñari.
(v. g.) domum quando fun-
damentum generatur. Quā

Libec fecūdu.

do enim generatur si necesse
generari semper hoc acci-
det semper esse contingens
semper non esse.

¶ Ostēdit q̄ gñatio nō possit eē
infinita in habentib⁹ finē dicēs
q̄ neq̄ est verū dicere in habentib⁹
finē q̄ necesse sit simplici-
ter gñari: et est intelligendū q̄ si
non fiat reiteratio: q̄ si in talib⁹
generatio reiteret: tunc erit cir-
cularis: et nō soluz recta. N. g. nō
est necesse generari domum fun-
damento generato. si em̄ quan-
do fundamentū est gñatum: ne-
cesse est semp generari hoc. idest
domum: sequeret⁹ q̄ illud quod
contingit non semp esse: semper
esset. Cum autem videam⁹ ad fē-
sum q̄ nō semp generat domus
gñato fundamēto. Sequit⁹ q̄ nō
sit necesse generato fundamen-
to generari domum.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed opz semp gñationē
eē si ex necessitate est ei⁹ ge-
neratio: ex necessitate enim
et semp simul. Qd̄ em̄ est ne-
cesse: nō possibile nō eē. Quo
circa si ex necessitate sempi-
ternū ē: et si sempiternū ex ne-
cessitate. Et si gñatio igit⁹ ex
necessitate ppetua est gene-
ratio huius: et si sempiterna
ex necessitate.

¶ Ponit minoī et pbat eā: quia
manifesta est p̄ p̄dicta. vñ dicit
q̄ gñatio est semp: q̄ gñatio ei⁹
s. posterioris ex necessitate abso-
luta est gñatio p̄oris: q̄ at est ex
necessitate: et qd̄ est semp sūt sunt
q̄ si vnū est et reliquū: et hoc sic p-
bat: q̄ illud qd̄ necesse est eē im-

possibile est nō eē: et qd̄ impote-
r nō eē necesse est semp esse. Quo
circa si aliqd̄ est ex necessitate est
sempiternū: et ecōuerso: si ē semp-
piternum est ex necessitate.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit⁹ alicui⁹ ex necessi-
tate gñatio simpliciter neces-
se circuire et reuerti. Necesse
se igit⁹ aut finē h̄re gñationē
aut nō: et si nō: aut in rectum:
aut in circuitu. Hoz at si erit
sempiterna: nō in rectū possi-
bile: q̄ nequaquā est p̄ncipiū:
neq̄ si inferius: vt ad futura
inspiciamus neq̄ si superi⁹
vt ad generata.

¶ Cōcludit q̄ si alicui⁹ gñatio
est ex necessitate simpliciter: et nō
ex suppositiōe cū nō possit eē s̄z
rectū: vt ostēsus est: necesse est q̄
sit circularis et preiterationem.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse aut p̄ncipiū: ne-
q̄ finito ente: et sempiternuz
eē. Nō necesse in circuitu eē.
Eduerti igitur necesse erit.
(U. g.) si hoc ex necessitate
est: et qd̄ p̄ri⁹ ergo: sed si hoc
et qd̄ posteri⁹ necesse gñari:
et hoc semp iam p̄tinue. Ni-
hil enim hoc differt dicere p
duo aut multa.

¶ Recolligit rōnez et ordinat rōi-
cens q̄ necesse est q̄ generatio
aut habeat finē aut nō s̄z q̄ non
h̄eat finē supra pbatū est: taz ex
parte mot⁹: in primo libro q̄ ex
parte motus et ex parte finis in
secundo. Si ergo non habet fi-
nem: aut est infinita secundum
rectum: aut in circuitu: sed sicut

De gñatione et corruptione. 83

supra ostensum est: nō est possibi-
le qd sit infinita sū rectum: quia
in infinitis nō est pñ^m: neq; ad in-
ferius. i. ad futura generāda: ne-
q; ad superius. i. ad preterita ge-
nerata: cū autē gñatio: nec hēat
pñ^m: nec sit finita necesse est: qd
sit sempiterna: et pñs sit in cir-
cuito: et si est in circuitu necesse
est eam cōverti ab ultimo in pri-
mum. s. g. si hoc est ex necessita-
te gñatur ab hoc: sicut terra com-
pluta a pluvia: necesse est qd ge-
neratur illud qd est pri^o. s. plu-
via est generata: necesse ē qd pri^o
fuerit aliquid generatū. s. nubes
et si nubes: opz pñs qd fuerit. va-
por. Et si vapor: opz prius qd fue-
rit terra madefacta: et sic aliquā-
do reuertitur in pñm: et sic fit cō-
tinua: qz nihil differt dicere qd cō-
uersio fiat p mediū vñs: vel per
duo: vel per plura: dñmodo ab
ultimo redeat in pñm. Necessa-
riuz ergo simpliciter est qd vñum
generet ab altero in motu et ge-
neratione que est in circuitu: et si
aliqua necesse est in circuitu ge-
nerari necesse est ista simpliciter
generari: et ecōuerso. si necesse ē
ista simpliciter generata eē: ista
necesse est in circuitu generari:
hoc ergo. s. qd generatio sit perpe-
tua nō in rectum: sed circulariter
rationabiliter apparuit.

Deinde cum dicit.

In circuitu igitur motu et
generatione est qd ex necessi-
tate simpliciter. Et si in cir-
cuito necesse generari et ge-
nerata esse. Et si necesse: ho-
rum generatio in circuitu.

l. c. 69 Hoc utiq; quidē est rōna-
biliter: qm ppetu^o: et aliter

apparuit in circuitu motus et
q celi: qm ex necessitate hec
gñantur et erūt qd cūq; hñdī
mot^o et quecūq; pp hñc. Si
em quidē qd in circuitu mo-
uet semp aliqd mouet: neces-
se et horū in circuitu esse mo-
tum. (U. g.) Supiori allatione
ente in circuitu et sol sic. Qm
aut sit hoc: hore pp hoc i cir-
cuito generatur et reiterant^r.
His autem generatis. ita ite-
rum et que ab his.

Ostendit hoc idem per causas
dicens. qd aliter potest etiā hoc
idem demonstrari. s. per motum
celi: qz enim ipse est in circuitu:
ideo ex necessitate elementa ad-
inuicem generantur. Si em mo-
tus celi est in circuitu: opz qd q-
cūq; sunt passioēs hui^o mot^o et
quecūq; sunt per hunc motū so-
lum: sicut per causas efficiētes:
qd et illa sint. si em qd in circuitu
mouet mouet elemēta: necesse ē
et qd mot^o horū que sunt passio-
nes ei^o: et qd mot^o eorū q sufficien-
ter gñantur ab hoc sint et ex ne-
cessitate. s. g. cū allatio superio-
ris hoc est circuli declinā sit in
circuitu necesse est qd moueant^r
et alij planete: qz hñc. i. sol mo-
uetur in circuitu: necesse est etiā
horas in circuitu gñari et iterari
horis at in circuitu gñatis neces-
se est qd oia que sunt a cā efficien-
te sicut a motu solis et motu ho-
rarū: sit et gñata ex necessitate et
in circuitu: et hec sunt gñatio ele-
mentoz: qz ex istorum gñatione
oia alia gñantur maxima om-
nia temporalia.

Deinde cum dicit.

2. iij

Liber secundus.

¶ Quare ergo hec quidem
t.c. 70. ita videntur. (U. g.) aer et
aqua in circuitu generatur.
Et si quid ē nubes erūt opo:
tet et plueret: et si pluet opo:
tet et nubem esse. Homines
vero et animalia non reinte
rantur in seipsos, vt rursus
generetur idem. Non enim
necesse est si pater tuus gene
ratus est: et te generari. Sed
si tu: illum.

¶ Mouet duas questiones sech
dam ibi. Principiū autē intentio
nis. (Circa primū duo facit. p^{ro}
mouet questionē. scō soluit ibi)
In rectū itaq^{ue}. Querit ergo p^{ri}
mo quare in quibusdā esse vide
tur q^{uod} in circuitu generant. h. g.
aer et aqua et cetera elementa:
q^{uod} si nubes erit oportet plueret:
et si pluet oportet nubes esse et
iteratur: in quibusdā vero nō est
ita. Nam homines et animalia rei
terantur. non em̄ est necesse te
generari: si pater tuus est g^{en}er
tus: s^{ed} si tu es generatus necesse
est patrē tuum generatū fuisse.
¶ Deinde cum dicit.

¶ In rectum ita videtur hec
generatio esse.

¶ Soluit dictam questionē di
cēs: q^{uod} quare animalia non reite
rantur est: quia eorū generatio

In q^{uod} est s^{ecundum} rectū et non s^{ecundum} circulū.
non sit Nam sicut supra dictum est: vbi
g^{en}eratio vterq^{ue} terminorum non est tota
circula mā ad alterū: vt vno motore di
uersimode se h^{ab}ite educat vtrū:
q^{uod} de vtroq^{ue}: in his nō ē g^{en}eratio
circularis sicut inte et patre tuo
q^{uod} pater tuus nō tota mā tua: in
elementis h^{oc} vnu ē. tota mā ad ali

ud et vno motu deellus circuitū
pōt educi vnūq^{ue} ab altero et
ideo in eis est g^{en}eratio circularis.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Principiū autē intētionis
rurs^{us} hoc vtrū s^{ecundum} oīa reite
rantur: aut nō. S^{ed} hoc q^{uod}dez
numero: h^{oc} autē specie soluz.

¶ Pōnit aliā q^uestionē ex p^{ri}mo pō
nit scō soluit ibi (Quorū quide
igitur.) Q^{ui} em̄ probatū ē q^{uod} g^{en}er
atio sit p^{er}petua p^{er} reiterationē pos
set aliq^{ui}s credere q^{uod} oīa eadē rei
terātur: et ideo dīc^{it} q^{uod} p^{ri}ncipiū in
tentiōis in hac vltima pte ē q^uer
re vtrū oīa s^{ecundum} reiterationē aut non
s^{ed} hec q^{uod}dez reiterationē eadē nūero:
ala h^{oc} solū eadē sp^{eci}e. Ex q^{uod} enim
oluz ē g^{en}eratio s^{ecundum} mānū q^{uod} oīa
eadem secundū numerū debeā
iterari. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quorū q^{uod}dez igit^{ur} incorrupti
bilis s^{ub}stantia mota. māifestū q^{uod} n^u
m^uero eadē erūt. Mot^{us} em̄
sequit^{ur} q^{uod} mouetur. Quorū
autē nō s^{ed} corruptibilis neces
se sp^{eci}e: nūero at nō reiterari
Ideo aqua ex aere. et aer ex
aq^{ua} sp^{eci}e idē: non at nūero. Si
autē et hec nūero: s^{ed} nō quorū
substantia generatur. ens ta
le quale contingit non esse.

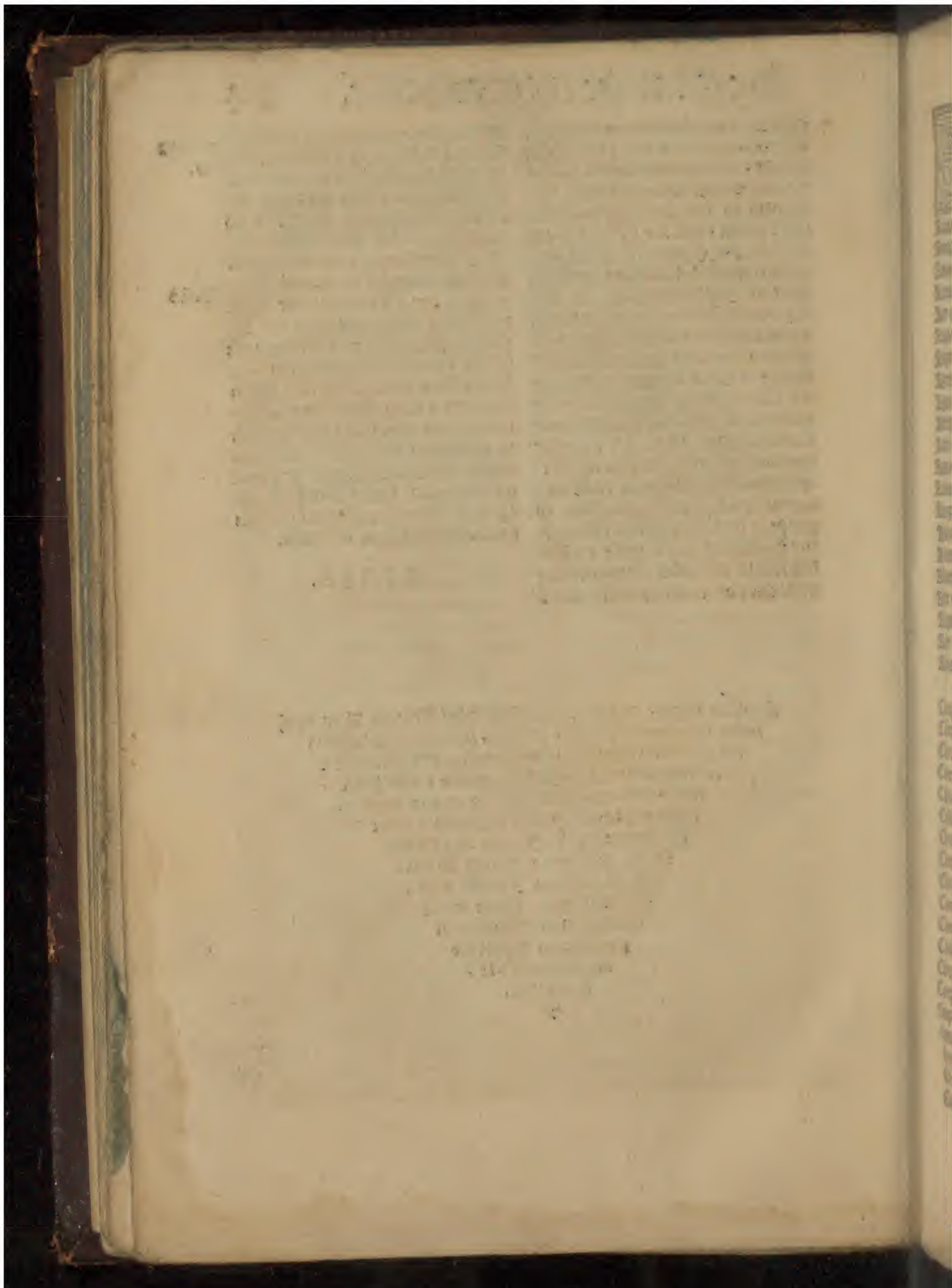
¶ Soluit hāc q^uonē dīcēs q^{uod} ea:
quorū s^{ub}stantia nō corrūpitur in muta
tiōe manifestū ē q^{uod} iterant eadē
nūero sicut sol reiterat in obli
quo circulo quia motus sequit^{ur}
tur id quod mouetur: quia non
est mot^{us} nisi existētis i actu (v^{er}
ostēsus ē in 5° p^{hi}lōsophicorum.) Ea
vero quorum substantia non est t.c. 9.
incorruptibilis sed est corrupti
bilis necesse est iterari eadē sp^{eci}e.

et nō eadē numero: et ideo aq̃
que est ex aere et aer ex aq̃ sunt
specie eadem: non eadem nume-
ro. corrumpitur enim eorū sub-
stantia in tali transmutatione:
sed tamen cum aer sit tota mate-
ria aque: et econuerso talia re-
terata magis accedunt ad iden-
tatem materiale[m] q̃ anima-
lia et homines reiterati. vnum ei-
animal generans. puta bos non
est tota materia generati alteri
bouis: et ideo minus accedunt
ad identitatem numeralem q̃
elementa in circulari generatione
elementorum. vnde et si propter
hoc concedatur q̃ elementa ali-
quo modo reiterentur eadē nu-
mero: non tamen conceditur q̃
propter hoc simpliciter reiteren-
tur eadem numero: quia eorum
substantia est talis corruptibilis
qualem non contingit esse eadē

in generato et in eo ex quo gñat. dubita-
tio.
Sed videtur in solutionibus
istarum duarum questionum esse
contradictio. Nam in prima di-
cit philosophus q̃ animalia nō
reiterantur. In secunda vero di-
cit q̃ reiterantur eadem specie.
Sed dicendū q̃ prima dicit
q̃ animalia nō reiterantur eadē
numero: et sic concordat cum se-
cūda. vel q̃ non ex necessitate est
in eis reiteratio in generatione
sive scōm numerum sive scōm
speciem: et ideo patre tuo gene-
rato nō est necesse te generari: s̃
te generato necesse est patrem
tuum generatum fuisse: et in hoc
nō cōtradicit scōe solutiōi: q̃ di-
cit q̃ si iterantur: iterant eadem
specie non eadem numero.

¶ 3233.

Explicit insignis et aurea expositio dñi Thome Aquinatis
sacre theologie et incliti ordinis p̃dicatorū celeberrī
mi p̃fessoris sup libros Aristotelicos de gñatiōe et
corruptione ad vngūē recognita et margina-
libus annotamētis insignita vna cū rege-
stis tabularib⁹. Imp̃ssa Lugdūni lpen-
sis honoratī viri. Jacobi. q. et fr̃aci
sci de Giunta et sociorū floren-
tini in edibus Jacobi m̃yt:
Calceographi Anno edite
salutis Milleesimo quin-
gentesimo vigesimo
ad kalendas fe-
briarias:
✠

Tabula.

Strologorum vana su supputatio. 79.	Contraria duplicia. 24.
Artes quō dicunt potētie. 75.	Corpora non resoluuntur in suz perficies. 9.
Aer ē i oi mixto. 73.	Corpus quomodo diuisibile. 9.
Aqua est in omni mixto. 73.	Colores non componuntur ex fi guris. 12.
Amictia elemētōz qualis. 71.	De littera. D
Anima non est ex elemētis. 71.	Duplicia principia generatio nis. 74.
Actiuitas pmarū qualitatis. 59.	Dubii pulchri soluitur. 61.
Aer quomodo frigidus. 51.	Distinctio de mixtione. 71.
Augmētū in corpibus quō. 49.	Diuisio entium pulchra. 51.
Augmētū q sit materia. 49.	Due conditiones actionis. 48.
Agens physici repati. 41.	Distinctio de agere et pati. 41.
Agens que causa dicat. 41.	Diaphana corpora que. 42.
Antiquorū error notatur. 46.	Diuisibilitas vnde. 46.
Actio est ante mixtionē. 38.	Distinctio de tactu. 37.
Agentia sunt contraria. 40.	Democriti opinio. 39.
Actio est ad similia. 40.	Distinctio agentium. 38.
Augmētationis ratio que. 26.	Duo modi agendi. 38.
Anicebiontis error. 25.	Dans, esse in mixtione. 31.
Alexandri error. 29.	Differentie scāles ignote. 20.
Alteratio est fm passionem. 25.	Diameter celi finitus. 18.
Aer est modice sensibilis. 24.	Diuisio in infinitū quō. 13.
Aqua est maxime frigida. 24.	Diuerſitas rerū vnde. 9.
Aer magis est q terra. 21.	De littera. E
Alteratio est ad qualitates. 24.	Excess elemētōz in mixtis. 73.
De littera. C	Entium diuisio. 75.
Corpus celeste est trinuū. 80.	Esse diuini participatur. 79.
Contraria patiunt adinuicē. 73.	Elemēta loco mutantur. 79.
Circulus periodalis quis. 79.	Elementorum numerus probat tur. 68.
Corruptio q sit per accidēs. 78.	Empedoclis error improbat. 68.
Calor vñ in inferioribus. 78.	Elemēta mutātur adinuicē. 57.
Calidū est disgregatiuum. 76.	Elementa symbolisantia. 57.
Circulus eqnoctialis quis. 77.	Elementi notio. 61.
Circulus obliquus. 77.	Elemētōz ad se mutatio. 63.
Circulus zodiacus. 77.	Elementa nostra impura. 62.
Comparatio Empedoclis. 68.	Errores de mixtione. 53.
Comparatio qualitatum. 69.	Elemēta quō manēt in mixto. 51.
Calidi definitio. 79.	Entium quedā diuisio. 54.
Corpus infinitū reprobatur. 57.	Elementorū tractatio. 56.
Corpora q indiuisibilia. 45.	Epilogus predictorū. 48.
Corpora athomalla. 45.	Esse duplex distinguūt. 22.
Comparatio opinionum. 44.	Exēpla falsa assumuntur. 19.
Congregationis ratio. 36.	Ens simpliciter est duplex. 16.
Caro quomodo eadē manet. 33.	
Causa generationis eterne. 17.	

Tabula.

De littera. F		Motus causa generatiōis.	80.
Forme elementorū manēt.	73.	Motus celi diurnus.	77.
Frigidum est aggregatiuū.	76.	Motores multi celozū.	80.
Forme elemētorū quales.	59.	Modus ver ^o gñationis.	72.
Frigidi definitio.	59.	Mixtio qñ fiat.	72.
Fluuius quō manet idem.	33.	Mixtio quādo nō fit.	72.
Frigidū dicitur priuatio.	20.	Motus celi calefacit.	62.
Forma est duplex.	20.	Modus transmutatiōis.	63.
Forme incōplete q̄ sint.	20.	Mixtio fm̄ minima.	52.
De littera. G		Mixtionis definitio.	53.
Gñatio quō infinita.	80.	Mixtū Omilomeruz.	53.
Generās quid dicatur.	78.	Miscibilia que sint.	54.
Gñationes sunt ex trijs.	73.	Mixtio quare fiat.	55.
Gñatio q̄ sit facilis.	63.	Methodus mixtiōis.	50.
Generatio q̄ sit difficilis.	63.	Mixtio ob generationē.	56.
Genus subiectū primum.		Modi agendi ponunt.	42.
Generatiōis definitio.	8.	Modi patiendi.	42.
Gñatio ad esse simpliciter.	17.	Mathematica quō i loco.	30.
Gñatio quō sempiterna.	18.	Membra sunt duplicia.	39.
Gñatio vnū est cor. alteri.	23.	Materia est in loco.	27.
Generatio fm̄ p̄dicamēta.	22.	Motio fit fm̄ partē.	30.
Generatio que fm̄ quid.	19.	Modi assimilationis.	28.
De littera. M		Materia est cū passione.	29.
Homo est temperatissime com-		Mot ^o est in augmentatione.	29.
plexionis.	73.	Mā nō nudat ab oī forma.	20.
Humidi definitio.	59.	Mouens immobile quod.	17.
Humidorū distinctio.	60.	Magnitudo quomō in puncta	
Hyle est materia prima.	25.	dicitur.	12.
De littera. I		De littera. N	
Ignis est in omni mixto.	73.	Nāe desiderū nō ē frustra.	79.
Ignis est in guttis rois.	52.	Nutrimēti ratio.	74.
Ignis est in gattis pluue.	52.	Nā est bonū in rebus.	70.
Imagines sunt in cythra.	51.	Natura ē optimū i ordie.	70.
Improbatio qdā erroris.	52.	Numerus elemētorū.	63.
Improbatio platonicozū.	28.	Nil patitur a seipso.	48.
Ignis est maxime actiu ^o .	24.	Nutrimur q̄dū vluim ^o .	35.
Ignotum est nō ens.	21.	Nutrimēti ratio.	37.
Individui est gñatio.	16.	Nihil gñat ex nihilo.	17.
Idee apud platonem.	15.	Non ens quō dicitur.	1.
Idee figurarū quales.	15.	Non ens quid sit.	20.
De littera. L		De littera. O	
Lis elementorū qualis.	71.	Orbis prim ^o nō ē in loco.	80.
Leucippi opinio.	44.	Omnis rerū etates.	79.
Linea quomodo ex punctis.	12.	Opiniones de principijs.	75.
De littera. M		Oia mixta ex quattuor.	74.
Motus celestis continuus.	80.	Opinio duplex de elemētis.	71.

Tabula.

Ordo obiectoꝝ quis.	58.	Resolutio nō sit in pacta.	116.
Opus nāe op ^o intelligētie.	52.	Res q̄ sunt in potentia.	136.
Op ^o cell op ^o intelligētie.	52.	¶ De littera. S	
Omne corp ^o diuisibile.	53.	Sol in arte generat res.	78.
Opiniōes diuerse ponunt.	42.	Sol in libra corrumpit res.	78.
Opiniōes de actione.	39.	Sigillatio materie q̄o. fit.	75.
Opinio diogenis.	36.	Solus ignis nutritur.	74.
Opinio anaxagore.	36.	Symbolū in elementis.	57.
Omne finitū cōsumit.	18.	Sex sunt coniugationes.	66.
Omne corp ^o diuisibile.	12.	Stellarum q̄itates que.	60.
¶ De littera P		Siccorum distinctio.	60.
Period ^o corruptionis quis.	73.	Sphera stellarū fixarum.	151.
Planetarū variatio.	79.	Sensus per transparentia.	47.
Pronosticon vite vnde.	79.	Sensus per poros.	47.
Period ^o nōto pulchra.	78.	Segregationis ratio.	36.
Plantarum nutritio.	74.	Similium actio.	39.
Prime qualitates p̄bantur.	66.	Scibile est ens.	21.
Platonis receptaculum.	57.	¶ De littera. T	
Primum in omni genere.	59.	Tempamētoꝝ mixtoꝝ vbi.	73.
Principium formale quod.	58.	Terra in omni mixto.	73.
Partes materie quales.	52.	Terre siccitas qualis.	62.
Passio quomodo in rebz.	49.	Tangibiles qualitates que.	58.
Poi ^o quomodo i corporibz.	44.	Tactus duplex.	38.
Potentia duplex.	47.	Trīa in augmentatione.	130.
Platonis opinio.	45.	Terra densissima.	24.
P̄i antiq̄ cōtradiciunt.	40.	Terminus generationis.	23.
Partes q̄o augmētātur.	34.	Terminus corruptionis.	23.
Partes corporis duplices.	34.	Terra quomodo nō ens.	19.
Partes cell mouentur.	27.	Transmutatio duplex.	24.
Plato in expert ^o sensibilis.	9.	¶ De littera. U	
Plato p̄templationi dedit.	9.	Unde gñantur qualitates.	64.
Paralogism ^o democriti.	14.	Unum vere quid sit.	44.
¶ De littera. R		Vacuum nō potest esse.	43.
Res que necessarie.	75.	Unum genus physicum.	38.
Res que possibiles.	75.	Ule p̄tum nō generantur.	38.
Ratio mollis.	46.	Uirtus specifica que sit.	37.
Ratio cōtrariorum.	46.	Uirtutis nālīs distinctio.	30.

Finis tabule.

